

# DLOUHODOBÝ ZÁMĚR VZDĚLÁVÁNÍ A ROZVOJE VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY ČESKÉ REPUBLIKY 2019–2023



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,  
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

*Dnešní doba přináší potřebu reagovat na mnoho změn, které rychle přicházejí. Na změny společenské, technologické, ekonomické, kulturní, ale i na změny, které s sebou přináší například digitalizace a globalizace. Musíme průběžně sledovat nejen trendy a poptávku po dovednostech, podporovat rozvoj kvalifikace, konkurenceschopnosti i kompetencí, prosazovat rovnost, sociální soudržnost, ale také budovat vztah ke vzdělávání a vzdělání. A právě vzdělání je klíčové. Vzdělání nás může vybavit dovednostmi, pomocí nichž obstojíme ve stále složitější společnosti. Z těchto důvodů je potřeba mít k dispozici sjednocující nástroj pro formování vzdělávací soustavy, základní prvek pro komunikaci mezi centrem (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy) a jednotlivými kraji, v němž budou zakotveny mimo jiné záměry, cíle a kritéria vzdělávací politiky. Takovýmto nástrojem je v České republice již 17 let Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky, který je od roku 2014 implementačním dokumentem Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020, jež vytváří rámec vzdělávací politiky v České republice.*



|                                                                                                                                          |           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| Předmluva.....                                                                                                                           | 3         |
| <b>1. Rozvoj společnosti a vzdělávání.....</b>                                                                                           | <b>6</b>  |
| 1.1 Mezinárodní souvislosti.....                                                                                                         | 6         |
| 1.1.1 Ekonomický vývoj.....                                                                                                              | 6         |
| 1.1.2 Trh práce.....                                                                                                                     | 6         |
| 1.1.3 Vzdělávání.....                                                                                                                    | 7         |
| 1.2 Hlavní trendy v oblasti ekonomiky a vývoj vzdělávání v České republice.....                                                          | 9         |
| 1.2.1 Ekonomický vývoj.....                                                                                                              | 9         |
| 1.2.2 Trh práce.....                                                                                                                     | 10        |
| 1.2.3 Vzdělávání.....                                                                                                                    | 13        |
| <b>2. Strategie rozvoje regionálního školství.....</b>                                                                                   | <b>21</b> |
| 2.1 Klíčové strategické cíle ministerstva.....                                                                                           | 21        |
| 2.2 Další cíle ministerstva podle oblastí vzdělávání.....                                                                                | 22        |
| A. Strategie dalšího rozvoje sítě škol a školských zařízení.....                                                                         | 24        |
| B. Předškolní vzdělávání.....                                                                                                            | 30        |
| C. Základní vzdělávání.....                                                                                                              | 38        |
| D. Střední vzdělávání.....                                                                                                               | 46        |
| E. Vyšší odborné vzdělávání.....                                                                                                         | 54        |
| F. Hodnocení žáků, škol a školského systému.....                                                                                         | 57        |
| G. Rovné příležitosti ve vzdělávání, poradenství, vzdělávání dětí,<br>žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.....         | 65        |
| H. Zlepšení podmínek pracovníků v regionálním školství.....                                                                              | 72        |
| I. Základní umělecké, jazykové a zájmové vzdělávání.....                                                                                 | 79        |
| Základní umělecké vzdělávání.....                                                                                                        | 79        |
| Jazykové vzdělávání.....                                                                                                                 | 80        |
| Zájmové vzdělávání.....                                                                                                                  | 81        |
| J. Ústavní a ochranná výchova a preventivně výchovná péče.....                                                                           | 83        |
| K. Další vzdělávání.....                                                                                                                 | 87        |
| L. Řízení školského systému.....                                                                                                         | 91        |
| 2.3 Doporučující klíčové strategické cíle pro formulování krajských<br>dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy..... | 97        |
| <b>3. Financování regionálního školství.....</b>                                                                                         | <b>99</b> |
| 3.1 Alokace prostředků vybraných priorit Dlouhodobého záměru 2019–2023.....                                                              | 102       |
| Příloha č. 1 Seznam zkratk.....                                                                                                          | 104       |
| Příloha č. 2 Grafická část.....                                                                                                          | 107       |
| Příloha č. 3 Seznam grafů a tabulek.....                                                                                                 | 117       |

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2019–2023 (dále jen „Dlouhodobý záměr 2019–2023“) je zpracován v souladu s ustanovením § 9 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon),<sup>1</sup> ve znění pozdějších předpisů. Obsahové členění odpovídá požadavkům vyhlášky č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů a výročních zpráv, ve znění pozdějších předpisů.

Klíčovou roli při přípravě Dlouhodobého záměru 2019–2023 plnil zastřešující materiál obsahující základní rámec vzdělávací politiky ČR, Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 (dále jen „Strategie 2020“),<sup>2</sup> v níž jsou vytyčeny tři základní cíle, a to:

- snižovat nerovnosti ve vzdělávání,
- podporovat kvalitní výuku a učitele jako její klíčový předpoklad,
- odpovědně a efektivně řídit vzdělávací systém.

Dlouhodobý záměr jakožto jeden z implementačních dokumentů Strategie 2020 respektuje Programové prohlášení vlády z června 2018, Strategický rámec Česká republika 2030 (dále jen „ČR 2030“) a současně věcně navazuje na celou řadu studií, analýz, koncepčních a strategických dokumentů vydávaných na národní i nadnárodní úrovni.

S ohledem na přípravu nového klíčového strategického dokumentu v oblasti vzdělávacího systému ČR Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ je zcela nezbytné, aby jeho obsah zohlednil dílčí cíle a opatření Dlouhodobého záměru 2019–2023 a zároveň aby byla zajištěna plná synergie obou dokumentů a jednotlivých intervencí, a to i v kontextu tvorby navazujícího Dlouhodobého záměru na období 2023–2027, který již bude plně implementačním dokumentem nové Strategie 2030+.

Jedním z cílů vzdělávání uváděných ve Strategii 2020 je „rozvoj aktivního občanství vytvářející předpoklady pro solidární společnost, udržitelný rozvoj a demokratické vládnutí“<sup>3</sup>. Udržitelný rozvoj je vyvážením ekonomických, sociálních a environmentálních aspektů tak, abychom dosáhli vyšší kvality života jednotlivce, inkluzivní a prosperující ekonomiky, bezpečné a spravedlivé společnosti, a to vše při zachování, či dokonce zlepšení životního prostředí pro další generace. Vzdělávání pro udržitelný rozvoj tak nepředstavuje jednu specifickou oblast vzdělávání, ale průřezový princip, který je naplňován napříč vzděláváním prostřednictvím aktivních metod vzdělávání, které žáky na všech úrovních vzdělávacího systému motivují a umožňují jim rozvíjet kompetence potřebné pro skutečné jednání ve prospěch udržitelného rozvoje. Ve svém důsledku tyto metody efektivně rozvíjejí celoživotní kompetence a dovednosti žáků, jako je kritické myšlení, společné řešení problémů, rozhodování atd.

1 Dlouhodobý záměr používá terminologii školského zákona. Termín žák, učitel, ředitel, pracovník, poradce aj. zahrnuje příslušníky obou pohlaví, tedy ženy i muže.

2 K dispozici na [http://www.vzdelavani2020.cz/images\\_obsah/dokumenty/strategie-2020\\_web.pdf](http://www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/strategie-2020_web.pdf).

3 Viz Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020, [http://www.vzdelavani2020.cz/images\\_obsah/dokumenty/strategie-2020\\_web.pdf](http://www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/strategie-2020_web.pdf), str. 8.

Vzdělávání pro udržitelný rozvoj se vyznačuje svými typickými obsahy, principy, metodami a prostředky a zaměřuje se zejména na tyto cíle:

- pochopení propojenosti a vzájemné souvislosti ekonomických, sociálních a environmentálních hledisek rozvoje na všech úrovních,
- vnímání udržitelného rozvoje jako celostního a systémového přístupu, který směřuje k ekonomicky prosperující společnosti a respektuje sociální a environmentální souvislosti a limity,
- rozvoj kompetencí (znalostí, dovedností a postojů) pro demokratické a svobodné rozhodování ve vlastním i veřejném zájmu v souladu s právem a s principy udržitelného rozvoje.

Obsah vzdělávání příštích generací je vzhledem k progresivnímu technologickému vývoji nutné komplexně propojovat se vzděláváním v oblastech digitálních technologií, které prostupují celým procesem a spektrem výuky ve všech oblastech regionálního školství, a systematicky rozvíjet kompetence komplexním pracováním s informacemi v off-line i on-line prostředí.<sup>4</sup> Důraz však musí být kladen i na rozvíjení dalších kompetencí dětí, žáků a studentů, a to primárně čtenářské a matematické gramotnosti, ve kterých na základě zjištění výsledků dílčích šetření, ať již mezinárodních, či domácích, dochází ke stagnaci či mírnému zhoršování<sup>5</sup>, a rovněž na posilování finanční gramotnosti.

Dalšími kompetencemi, na které by měla být zaměřena pozornost, jsou vícejazyčnost a kreativita v souladu s budoucími trendy vývoje společnosti a obsahu vzdělávání. Důraz by rovněž měl být kladen na klíčové kompetence týkající se hodnotové orientace žáků a společenských postojů, kterými jsou zejména vzdělávání pro demokracii a občanskou společnost, zaměření na mezigenerační dialog či pomoc potřebným. Nejedná se pouze o hodnoty a postoje, ale také o budování občanské gramotnosti.

Snižování nerovnosti ve vzdělávání je dalším důležitým tématem, které reflektuje již výše zmiňovaná Strategie 2020. „Strategie usiluje o to, aby žádná společenská skupina nebyla v přístupu ke školnímu vzdělávání znevýhodněná a aby vzdělávací příležitosti i výsledky byly co nejméně ovlivněny takovými faktory, jako je pohlaví, socioekonomický status, region, národnost, původ, kulturně odlišné prostředí apod., které jedinec nemůže ovlivnit.“<sup>6</sup> Proto je základním předpokladem fungujícího vzdělávacího systému umožnit každému jednotlivci maximálně rozvinout vlastní vzdělávací potenciál a zajistit dobrou dostupnost a prostupnost všech stupňů škol pro všechny společenské skupiny, tedy zajistit otevřený přístup ke vzdělávání.<sup>7</sup>

V této souvislosti je nutné zmínit téma genderové rovnosti ve vzdělávání. Relevantním tématem je v tomto směru genderová segregace vzdělávacích drah, která se následně projevuje i genderovou diskriminací na pracovním trhu. Klíčovou roli v odstraňování genderových stereotypů ve vzdělávání hraje zmíněný otevřený přístup ke vzdělání spolu s kvalitním, genderově nestereotypním kariérovým poradenstvím. Široká informovanost o vzdělávacích možnostech, stejně tak jako informace ze sféry práce napomáhají odstraňovat zažitá stereotypní myšlení. Při uplatňování politiky rovnosti žen a mužů v oblasti vzdělávání bude Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) vycházet z Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014–2020 a z toho vycházejících Aktualizovaných opatření Priorit a postupů vlády při prosazování rovnosti žen a mužů.

4 Viz <https://www.csicr.cz/cz/Aktuality/Tematicka-zprava-Rozvoj-informacni-gramotnosti-na>.

5 Viz dílčí národní zprávy šetření PISA, TIMSS, popř. tematické zprávy výběrových šetření ČŠI.

6 Viz Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020, [http://www.vzdelavani2020.cz/images\\_obsah/dokumenty/strategie-2020\\_web.pdf](http://www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/strategie-2020_web.pdf), str. 13.

7 Viz Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020, [http://www.vzdelavani2020.cz/images\\_obsah/dokumenty/strategie-2020\\_web.pdf](http://www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/strategie-2020_web.pdf), str. 9–14.

Opatření na podporu rovných příležitostí a spravedlivého přístupu ke kvalitnímu vzdělávání, včetně opatření prevence předčasných odchodů ze vzdělávání u ohrožených cílových skupin, vychází z Akčního plánu inkluzivního vzdělávání na období 2019–2020, který taktéž, stejně jako tento dokument, vychází z priorit stanovených ve Strategii 2020.

V souladu s další z priorit Strategie 2020 stavějící na podpoře kvalitní výuky a učitele jako jejího klíčového předpokladu zůstává naprosto zásadní otázkou vzdělávací politiky v ČR problematika financování, a to především ve vztahu k odměňování a celkovému zvýšení atraktivity pedagogického povolání. Růst platů pedagogických pracovníků a úprava podmínek v období nástupu k výkonu pedagogické praxe patří bezesporu ke klíčovým tématům Dlouhodobého záměru 2019–2023.

Stejně jako předcházející dlouhodobé záměry ČR byl i tento připraven pro celý systém regionálního školství, určuje rámec dlouhodobých záměrů krajů, sjednocuje přístup státu a jednotlivých krajů zejména v oblasti nastavení parametrů vzdělávací soustavy a cílů vzdělávací politiky ČR. Vyhodnocování dlouhodobého záměru ČR je prováděno v souladu s ustanovením § 9 školského zákona, a to jednou za čtyři roky před přípravou nového dlouhodobého záměru. Podle potřeby může být dílčí hodnocení Dlouhodobého záměru 2019–2023 realizováno průběžně za kratší období, přičemž inspiraci nabízí průběžné vyhodnocení implementace Strategie 2020<sup>8</sup>. Evaluace Dlouhodobého záměru 2019–2023 může být rovněž průběžně realizována pro potřeby hodnocení efektivity vynaložených prostředků z Evropských strukturálních a investičních fondů (dále jen „ESIF“).

Průběžná realizace a podpora úkolů a cílů stanovených v Dlouhodobém záměru 2019–2023 bude finančně zabezpečena zejména v rámci přidělených finančních prostředků ze státního rozpočtu do kapitoly MŠMT. Řada opatření bude spolufinancována z prostředků ESIF.<sup>9</sup> Celkový rámec finančních prostředků vychází z objemu finančních prostředků, které bude mít MŠMT v dalším období k dispozici pro oblast předškolního, základního, středního a vyššího odborného vzdělávání (dále jen „regionální školství“) ze státního rozpočtu a z ESIF.

<sup>8</sup> Informace o naplňování Dlouhodobého záměru 2019–2023 bude v rámci vyhodnocení Strategie 2020 předkládána ve dvouletých intervalech vládě, tj. v roce 2021 a 2023.

<sup>9</sup> Tato skutečnost je v daných případech uvedena.

# 1. Rozvoj společnosti a vzdělávání

Záměrem této kapitoly je představit cíle Dlouhodobého záměru 2019–2023 v širších souvislostech ekonomického vývoje, vývoje na trhu práce a vývoje klíčových indikátorů v oblasti vzdělávání především na evropské úrovni. V závěru jsou pak nastíněny charakteristiky úspěšných vzdělávacích systémů, které by měly být východiskem pro tvorbu priorit, cílů a opatření vzdělávací politiky jak z pohledu centra, tak i z pohledu regionálního – v případě ČR vyšších územních samosprávných celků, tedy krajů.

## 1.1 Mezinárodní souvislosti

### 1.1.1 Ekonomický vývoj

Vývoj ekonomiky Evropské unie v období platnosti minulého Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2015–2020, tedy od roku 2015, lze hodnotit pozitivně. K tomuto vývoji do jisté míry přispělo jednotné a systematické jednání v rámci strategie Evropa 2020, která vznikla za účelem překonání hospodářské krize a především jako nástroj pro vytvoření silné ekonomiky, která bude konkurenceschopná v celosvětovém měřítku. Hlavním cílem této strategie bylo proměnit Evropskou unii v inteligentní a udržitelnou ekonomiku, podporující začlenění a vykazující vysokou úroveň zaměstnanosti, produktivity a sociální soudržnosti. Na druhou stranu při bližším zhodnocení hlavních indikátorů je patrné, že Evropská unie (dílčí členské státy) zatím stanovených cílů nedosáhla,<sup>10</sup> přestože ekonomický růst v Evropské unii výrazně překonal předchozí očekávání a potvrdil tak přechod z fáze oživení do ekonomické expanze. Téměř všechny členské země vykázaly od roku 2015 meziroční nárůst HDP.<sup>11</sup> V záporných hodnotách se pohybovalo pouze Řecko, které zaznamenalo ekonomický růst se zpožděním. Výjimku tvoří také Dánsko, u kterého na základě čtvrtletních hodnot roku 2018 můžeme očekávat náhlý propad. Česká republika patří mezi země s nejvyšším průměrným ekonomickým růstem za sledované období.<sup>12</sup> V roce 2017 byl růst ekonomiky České republiky o 1,9 p. b. vyšší než průměr Evropské unie.

Výkon ekonomiky jednotlivých států se i přes zřejmý ekonomický růst velmi liší. Ačkoli některé země vykazují v posledních letech výrazný ekonomický růst, z celkového pohledu jejich ekonomika výrazně zaostává za průměrem Evropské unie.<sup>13</sup>

### 1.1.2 Trh práce

S rostoucím výkonem ekonomiky úzce souvisí i klesající míra nezaměstnanosti ve všech členských státech. Cílové zaměstnanosti ve členských státech EU však zatím nebylo dosaženo, přestože nejnovější vývoj v této oblasti je slibný. Z grafu 25, který je součástí přílohy tohoto dokumentu, je zřejmé, že některé státy již v předchozích letech překročily národní cíl, nejvýrazněji Irsko a právě Česká republika. Většina států Evropské unie však předpokládaného cíle zatím nedosáhla, distance současného reálného stavu od cílové

10 Viz Europe 2020 indicators – executive summary, zdroj Eurostat.

11 Viz Příloha č. 2 – Graf č. 26: Vývoj meziročních nárůstů/poklesů HDP v jednotlivých státech EU (2015 – 1. čtvrtletí 2018).

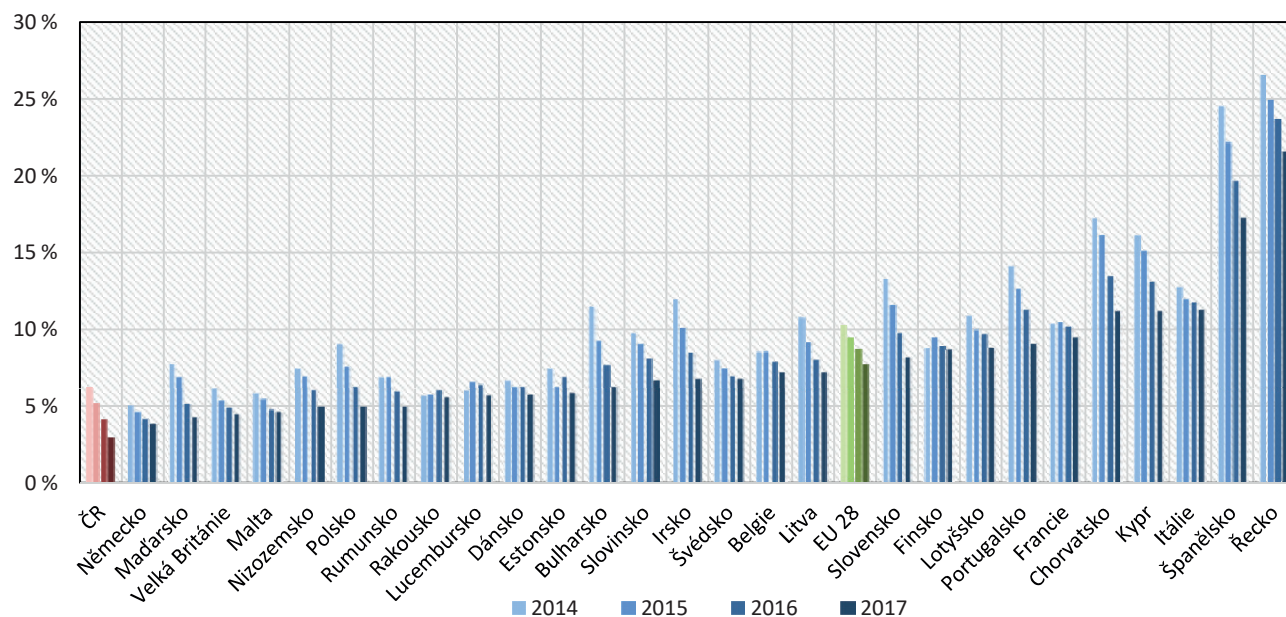
Viz Příloha č. 2 – Graf č. 27: HDP na obyvatele v porovnání s průměrem EU 28 v procentech.

12 Lépe si vedlo pouze Irsko, Malta, Rumunsko a Polsko.

13 Např. Rumunsko, Polsko.

hodnoty je nejvýraznější v Řecku a ve Španělsku.<sup>14</sup> I přesto, že mnohé země stanovených cílů zaměstnanosti nedosáhly, míra nezaměstnanosti dlouhodobě klesá, výjimku tvoří Rakousko a Estonsko, kde míra nezaměstnanosti v posledních letech nejvíce kolísá. Vyšší míru nezaměstnanosti vykazují státy jižní Evropy, Řecko dokonce více než 21 %. Podíl nezaměstnanosti v těchto zemích výrazně koresponduje s nezaměstnaností mladé populace (osob ve věku 15–24 let), ačkoli i v této skupině má nezaměstnanost klesající tendenci. Více než jedna třetina mladé populace je nezaměstnaná v Řecku, Španělsku a Itálii. Míra nezaměstnanosti této věkové skupiny je v České republice ve srovnání s průměrem Evropské unie nízká (7,9 %), lépe je na tom pouze Německo.

Graf č. 1: Vývoj míry nezaměstnanosti obyvatel v zemích Evropské unie (2014–2017)



Zdroj: Eurostat

### 1.1.3 Vzdělávání

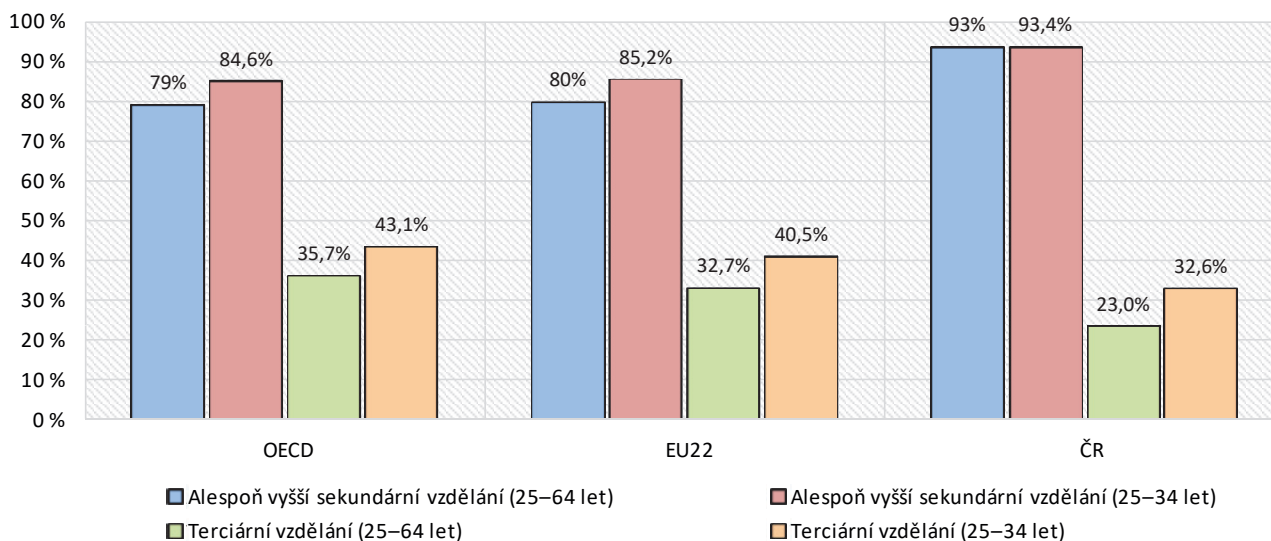
Vzdělávání a jeho návaznost na výzkum a inovace hrají zásadní roli v rozvoji jednotlivců i celé společnosti. Jedním z hlavních evropských strategických cílů je zvýšit úroveň vzdělávání, a tím konkurenceschopnost Evropy v celosvětovém měřítku. Vývoj ve vzdělávání byl v uplynulých letech pozitivní, ač výsledky v oblasti investic do výzkumu a vývoje poukazují na nedostatečnou progresi. Od roku 2002 v rámci EU nepřetržitě klesá podíl osob, které předčasně opouštějí vzdělávání, a to jak u mužů, tak u žen (10,6 % v roce 2017). Muži mají tendenci předčasně ukončovat vzdělávání častěji než ženy. Zároveň se zvyšuje podíl osob ve věku od 30 do 34 let, které dokončily terciární vzdělávání<sup>15</sup>. Ačkoliv byl téměř dosažen cíl pro rok 2020 (40 %), podíl osob s dokončeným terciárním vzděláním v Evropské unii stále zaostává za tempem některých dalších významných světových ekonomik, jako jsou Japonsko, USA, Kanada či Korea. Podle studie OECD zároveň roste úroveň vzdělání mladých lidí, což je přínosné především vzhledem k tomu, že úroveň vzdělání koreluje s důležitými aspekty kvality života.

14 Viz Příloha č. 2 – Graf č. 25: Zaměstnanost věkové skupiny 20–64 let včetně cílů v rámci strategie Evropa 2020.

15 Terciární vzdělávání v České republice odpovídá vzdělávání na vysokých školách či vyšších odborných školách.



Graf č. 2: Podíly obyvatel podle nejvyššího dosaženého vzdělání podle studie OECD (2017)

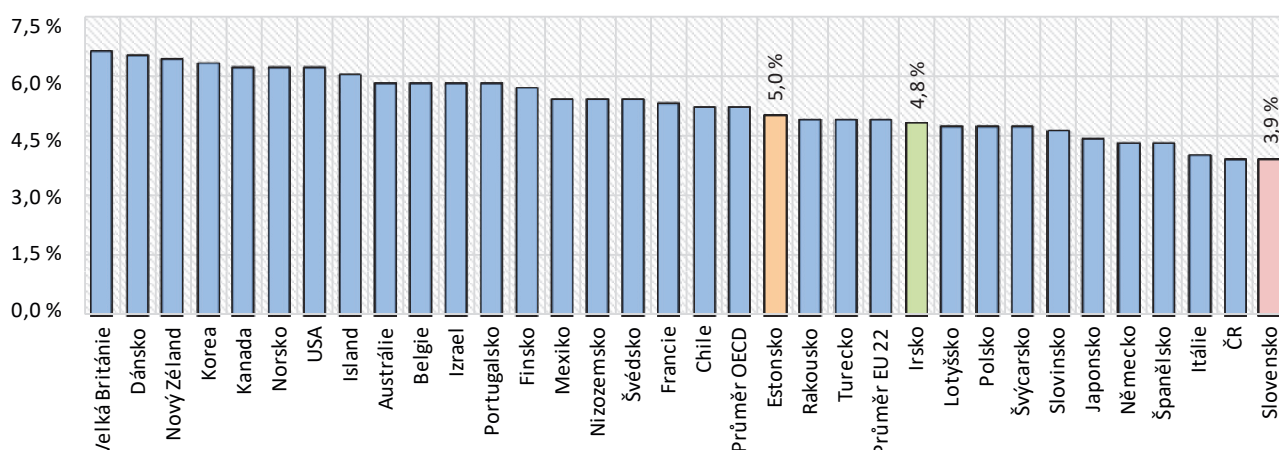


Zdroj: OECD

Pokud se zaměříme na charakteristiky úspěšných vzdělávacích systémů nejvyspělejších zemí světa, pak lze stavět například na shrnutí poznatků v kontextu sběru dat OECD, které byly zveřejněny v publikaci OECD World Class: How to Build a 21st-Century School System. Úspěšné vzdělávací systémy zkoumaných zemí se dle OECD vyznačují například těmito předpoklady:

- **Míra působení vedoucích představitelů zemí na občany** – přesvědčení občanů o významnosti investování do budoucnosti prostřednictvím vzdělávání, nikoli prostřednictvím investic s okamžitými výnosy.
- **Vnímání vzdělání jako hodnoty** – navzdory snahám o snižování nerovností ve vzdělávání stále dochází k opakované selekci dětí, žáků a studentů již v relativně brzkém věku, což vede k představě, že pouze někteří mohou dosahovat výborných výsledků. V zemích, v nichž je zastáváno přesvědčení, že všichni mohou splňovat vysoké standardy, nedochází k třídění lidského talentu, ale k jeho rozvoji.
- **Nezbytnost přizpůsobovat výuku odlišným charakteristikám a potřebám jednotlivců** a využívat širokou škálu metod a forem výuky – individualizace výuky a maximální rozvíjení potenciálu všech osob ve třídě představuje klíčový faktor, vyučující se nezaměřují pouze na měřitelné výsledky ve vzdělávání svých žáků a studentů, ale i na jejich „well-being“, tedy duševní pohodu.
- **Učitelé** – pečlivý výběr, kvalitní vzdělávání a profesní rozvoj učitelů, kvalitní zázemí, podmínky dobré praxe, podpora profesního růstu a náležité finanční ohodnocení.
- **Ambiciózní cíle** – srozumitelně je stanoveno, co absolventi mají umět a zvládat, a současně mají učitelé jistou míru volnosti; namísto administrativní kontroly a akontability se spíše zaměřují na expertní formy organizace práce, motivují učitele neustále se zlepšovat a být inovativní. Důležitým prvkem je také spolupráce mezi učiteli na dané škole, ale i mezi různými školami, tedy vytváření či posilování kultury spolupráce a široké komunity.
- **Vysoce kvalitní vzdělávání napříč celým systémem** v rámci všech škol – pro nejproblematictější školy je nutné získat nejschopnější ředitele a nejtalentovanější učitele.
- Vzdělávací systémy **sladují politiky a postupy**, čímž se zajišťuje soudržnost těchto politik v daných obdobích a usnadňuje se tak pravidelná evaluace jejich implementace.

V období platnosti Dlouhodobého záměru 2019–2023 je snahou přibližovat se systémem vzdělávání k úspěšně fungujícím modelům vzdělávání v jiných zemích. V případě ČR je však jedním z limitujících prvků konstantně nízký podíl výdajů (a to primárně veřejných) na vzdělávání vyjádřených jako procento HDP.

Graf č. 3: Výdaje na vzdělávací instituce jako procento HDP podle studie OECD (2014)<sup>16</sup>

Pozn.: zahrnutý výdaje na úrovni primárního až terciárního stupně vzdělávání, referenční rok 2014

Zdroj: Education at a Glance 2017, Table B2.1. Expenditure on educational institutions as a percentage of GDP, by level of education (2014), OECD

## 1.2 Hlavní trendy v oblasti ekonomiky a vývoj vzdělávání v České republice

Záměrem této kapitoly je představit cíle Dlouhodobého záměru 2019–2023 v souvislostech ekonomického vývoje, vývoje na trhu práce a vývoje klíčových indikátorů v oblasti vzdělávání, ovšem se zaměřením na národní úroveň, a to z pohledu dílčích specifik a tematického vymezení. Část věnovaná trhu práce obsahuje obecná doporučení krajům v kontextu nastavování a posuzování oborové struktury v rámci středního vzdělávání. Podkapitola Vzdělávání se mj. zaměřuje na problematiku disparit v oblasti regionálního školství, přičemž daná témata a jejich kritická reflexe by měly být východiskem pro tvorbu priorit, cílů a opatření vzdělávací politiky jak z pohledu centra, tak z pohledu jednotlivých krajů v kontextu tvorby jejich dlouhodobých záměrů.

### 1.2.1 Ekonomický vývoj

Jedním z ukazatelů ekonomického vývoje je HDP, jehož míra v případě ČR v posledních pěti letech vzrostla o více než 20 %. V souvislosti se vzděláváním, růstem HDP a procentuální mírou výdajů HDP na vzdělávání je nutné opětovně upozornit na skutečnost, že i přes nárůst objemu výdajů kapitoly školství v rámci státního rozpočtu se procentuální výdaje na vzdělávání od roku 2011 poměrově snižují. Za rok 2017 dosahoval procentuální podíl výdajů HDP na vzdělávání obdobných hodnot jako v roce 2008 nebo 2001, za rok 2016 byl tento podíl dokonce nejnižší od roku 2001, což ilustruje níže uvedený graf č. 4. Veřejné výdaje na vzdělávání se tedy dostatečně nezvyšovaly s celkovým růstem ekonomiky.

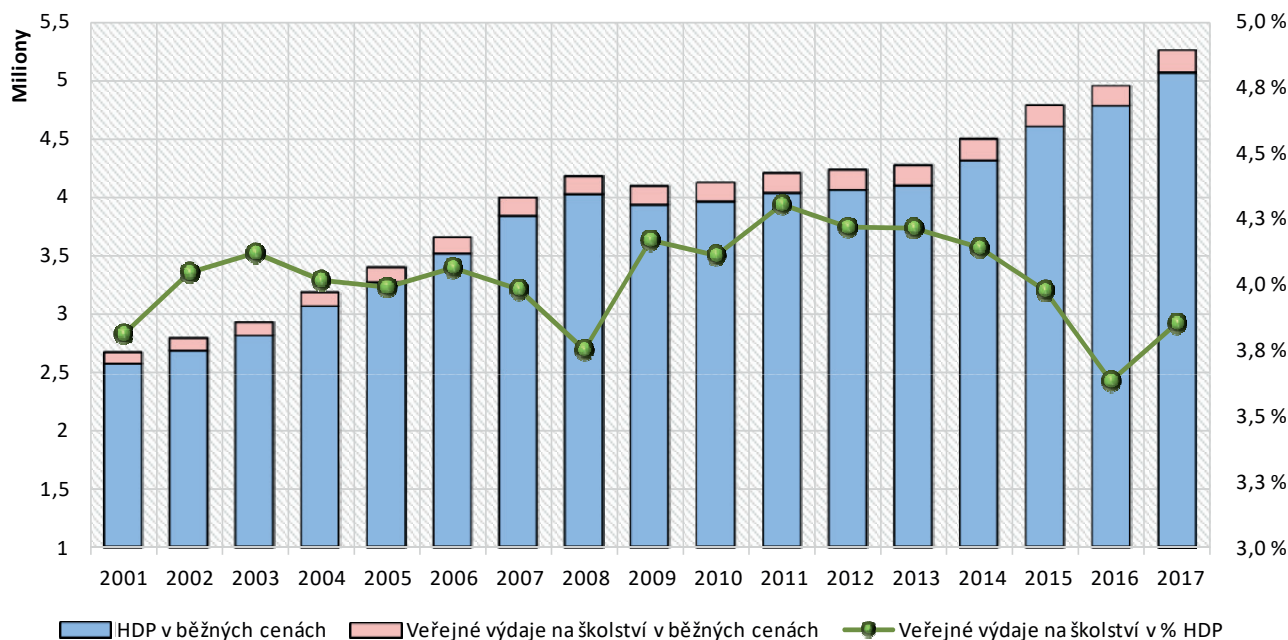
Dlouhodobé trendy rozvoje zachycuje a priority budoucího ekonomického a společenského vývoje stanovuje Strategický rámec ČR 2030, schválený vládou v dubnu 2017.<sup>17</sup> Větší důraz má být kladen na kvalitu života a na sledování těch aspektů života jednotlivce i společnosti, které nelze měřit pouze ekonomickými ukazateli (zdravotní stav, sladění pracovního a osobního života, subjektivní vnímání životní pohody). Důraz na vysokou míru zaměstnanosti a produktivity celé společnosti se posune k podpoře zaměstnanosti konkrétních

16 Pozn.: Zahrnutý výdaje na úrovni primárního až terciárního stupně vzdělávání, referenční rok 2014.

17 Viz Usnesení vlády České republiky ze dne 19. dubna 2017 č. 292 ke Strategickému rámci Česká republika 2030.

ohrožených skupin obyvatel (např. rodiny s malými dětmi, starší lidé, osoby se zdravotním postižením). Nadále by měla být pozornost věnována regionálním nerovnostem v České republice. Rozdíly mezi městem a venkovem jsou do určité míry zapříčiněny rozpočtovým určením daní, které i přes dílčí reformy v posledních letech znevýhodňuje středně velké obce (malá města). Rozhodujícím kritériem je počet obyvatel, ačkoli po zavedení přechodových koeficientů ve prospěch malých obcí nedochází ke skokovým rozdílům. Mnohdy jsou velké investiční dotace a úvěry pro malé obce nedosažitelné, což následně limituje rozvoj infrastruktury. Výše nastíněné cíle mají bezesporu vliv na selekci priorit a cílů vzdělávací politiky a vzdělávacího systému v ČR, a to jak prostřednictvím Dlouhodobého záměru 2019–2023, tak navazujících dlouhodobých záměrů krajů.

Graf č. 4: Vývoj HDP v ČR a přehled vývoje veřejných výdajů na školství v běžných cenách a % HDP (2001–2017)



Zdroj: MŠMT

### 1.2.2 Trh práce

Současná ekonomika prochází zásadními změnami způsobenými zaváděním informačních technologií a kyberneticko-fyzických systémů do výrobních procesů, služeb i obchodu (fenomény digitalizace a automatizace atd.). Vzhledem k rozsahu předpokládaných změn se hovoří o 4. průmyslové revoluci. Jako reakci si v roce 2015 Ministerstvo průmyslu a obchodu nechalo zpracovat materiál Národní iniciativa Průmysl 4.0<sup>18</sup>, který si klade za cíl zmobilizovat klíčové resorty a reprezentanty průmyslové sféry k vypracování podrobných akčních plánů v oblastech politického, ekonomického a společenského života. V oblasti trhu práce se předpokládá snížení poptávky po méně kvalifikovaných profesích a zvyšování nároků na kvalifikaci pracovní síly. Klíčovou roli bude hrát kvalitní vzdělávací systém a celoživotní učení. Důraz má být kladen na osvojování kognitivních dovedností, jako je např. systémové a kritické myšlení či využívání informačních systémů. Dále roste význam kreativního myšlení a inovativnosti. Nadále bude nutné rozvíjet přenositelné dovednosti, které umožňují flexibilitu a snadnou adaptaci na měnící se sociální, ekonomické a environmentální podmínky. Těmto předpokladům prozatím neodpovídá dosavadní vývoj struktury volných pracovních míst.

18 K dispozici na <https://www.businessinfo.cz/app/content/files/dokumenty/narodni-iniciativa-prumysl-40.pdf>.

Česká republika má v rámci zemí Evropské unie nejnižší míru nezaměstnanosti. Obecná míra nezaměstnanosti ve čtvrtém čtvrtletí roku 2017 dosahovala 2,4 %, ve stejném období roku 2018 již 2,0 %. Redukce nezaměstnanosti je doprovázena silící nabídkou volných pracovních míst, která v posledních měsících dokonce převyšuje počet nezaměstnaných. Negativním důsledkem je nedostatek kvalifikovaných pracovníků. Zaměstnavatelé se potýkají s problémem najít kvalifikované zaměstnance, především v technických profesích napříč všemi obory. Nedostatek zaměstnanců se stává bariérou pro extenzivní růst produkce, částečným řešením je integrace kvalifikované pracovní síly ze zahraničí.

Současná velmi nízká míra nezaměstnanosti se však netýká všech regionů. Např. v okresech Karviná, Jeseník, Znojmo, Most, Bruntál, Ostrava-město, Hodonín, Chomutov, Děčín a Ústí nad Labem je míra nezaměstnanosti větší než dvojnásobek průměrné míry nezaměstnanosti České republiky. I když v posledních letech klesá celková nezaměstnanost, roste podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkové nezaměstnanosti, respektive celková nezaměstnanost klesá rychleji než dlouhodobá.<sup>19</sup>

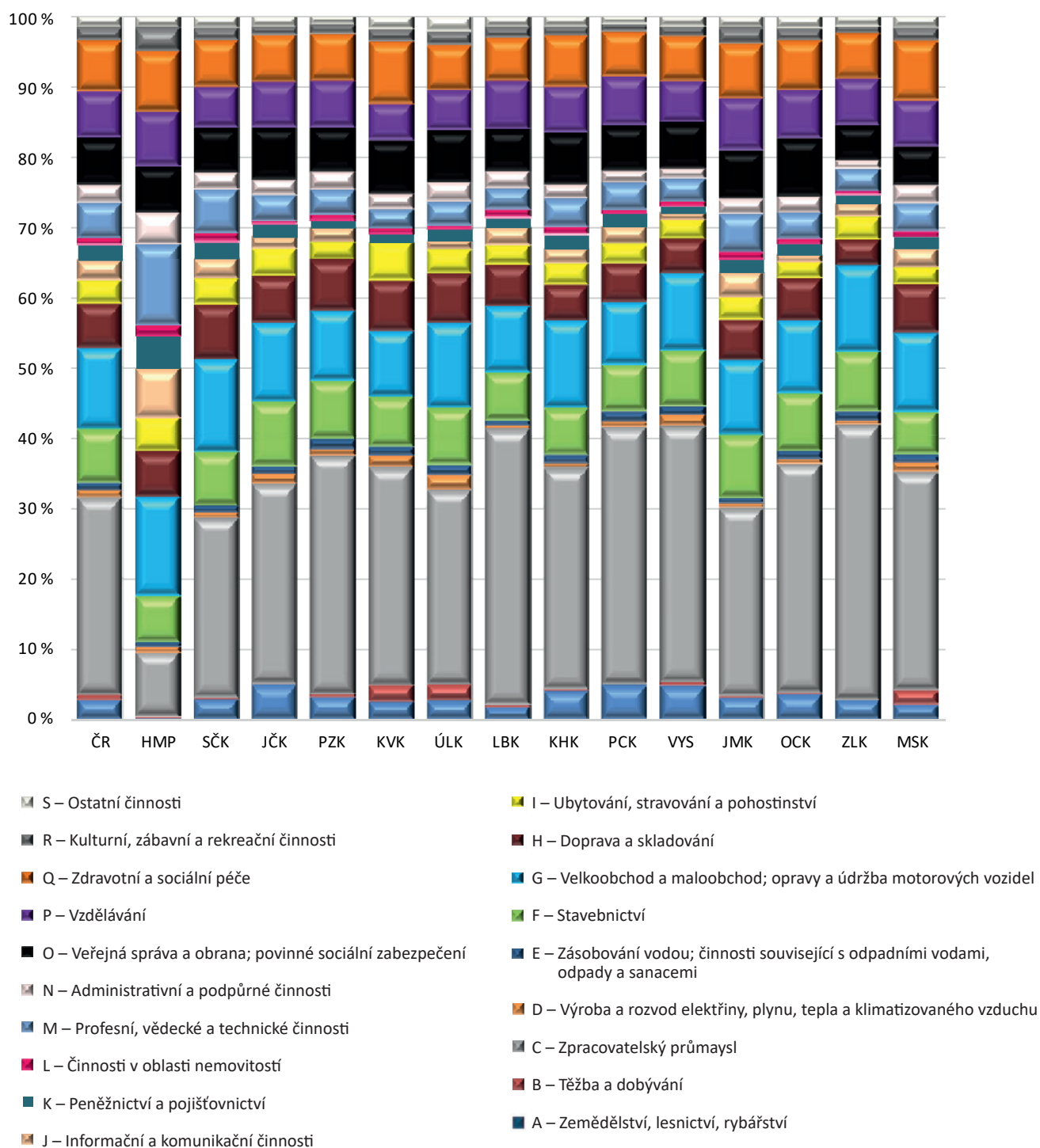
Struktura volných pracovních míst podle klasifikace zaměstnání CZ-ISCO se ve srovnání s rokem 2014 velmi změnila. V roce 2018 měla největší podíl skupina Obsluha strojů a zařízení. V rámci této třídy byla nejvyšší poptávka po Montážních dělnících výrobků a zařízení. Druhou nejpočetnější skupinou byli Pomocní a nekvalifikovaní dělníci, přičemž tyto dvě skupiny tvoří více než poloviční podíl všech volných pracovních míst. V roce 2014 (stejně čtvrtletí) byl tento podíl zhruba třetinový a největší poptávka byla po profesích ze skupin Řemeslníci a opraváři a Pracovníci ve službách a prodeji. V tomto ohledu je však možné na základě dílčích predikcí vývoje zaměstnanosti a v kontextu výše popsaných trendů digitalizace a automatizace předpokládat pokles v poptávce nekvalifikovaných povolání. Nárůst lze naopak očekávat v dílčích specializacích širokého spektra oborů (technických oborů, ale i oborů sociálních služeb, zdravotnictví) vyžadujících vyšší úroveň vzdělávání a kvalifikace.<sup>20</sup>

Struktura skupin oborů vzdělání v jednotlivých krajích by měla do jisté míry reflektovat strukturu zaměstnanosti v daném regionu, která je napříč ČR rozdílná. Důležité je, aby vzdělávací nabídka krajů – především na středním stupni vzdělávání – snižovala zastoupení oborů, jejichž absolventi vykazují dlouhodobou neuplatnitelnost na trhu práce, popř. jejichž pracovní uplatnění výrazně neodpovídá jejich úzké specializaci v rámci oboru studia. Zároveň je důležité, aby vymezení obsahu vzdělávání a celkové profilace oborové struktury krajů v rámci středního školství odráželo i přípravu a směřování dalších vzdělávacích drah jejich absolventů.

Obecně platí, že ve všech krajích kromě hlavního města Prahy má nejvýznamnější zastoupení zpracovatelský průmysl. V Praze zpracovatelský průmysl převyšují profesní, vědecké a technické činnosti, velkoobchod a maloobchod. Těžba a dobývání jsou tradičně nejvíce zastoupeny v Moravskoslezském, Karlovarském a Ústeckém kraji. V Karlovarském kraji je vyšší zaměstnanost v oblasti ubytování, stravování a pohostinství. V celé České republice se zaměstnanost v některých oblastech postupně zvyšuje, např. ve zpracovatelském průmyslu či v profesních, vědeckých a technických činnostech. V některých oblastech je naopak klesající trend a podíl zaměstnanců se snižuje, např. v peněžnictví a pojišťovnictví, velkoobchodě a maloobchodě či stavebnictví. Opět jsou zřetelné regionální rozdíly. V oblasti hl. m. Prahy je např. rostoucí trend v oblasti zdravotní a sociální péče a administrativy. V Jihočeském kraji ve srovnání s jinými kraji výrazněji roste zaměstnanost v oblasti vzdělávání. Přesto je v tomto ohledu – tedy v kontextu strategického řízení vzdělávací nabídky – nutné reflektovat probíhající technologické změny a vhodně predikovat další vývoj trhu práce v širším časovém rámci. V současné době překotného technického rozvoje platí, že vzdělávání je celoživotní proces; budoucí absolventi si nemohou být jisti, zda jejich obor bude existovat po celou dobu jejich produktivního života.

19 Viz Příloha č. 2 – Graf č. 28: Vývoj nezaměstnanosti v ČR od roku 2007, Graf č. 29: Počet nezaměstnaných osob a volná místa na trhu práce v ČR.

20 Viz Příloha č. 2 – Graf č. 33 a č. 34: Struktura volných pracovních míst v ČR.

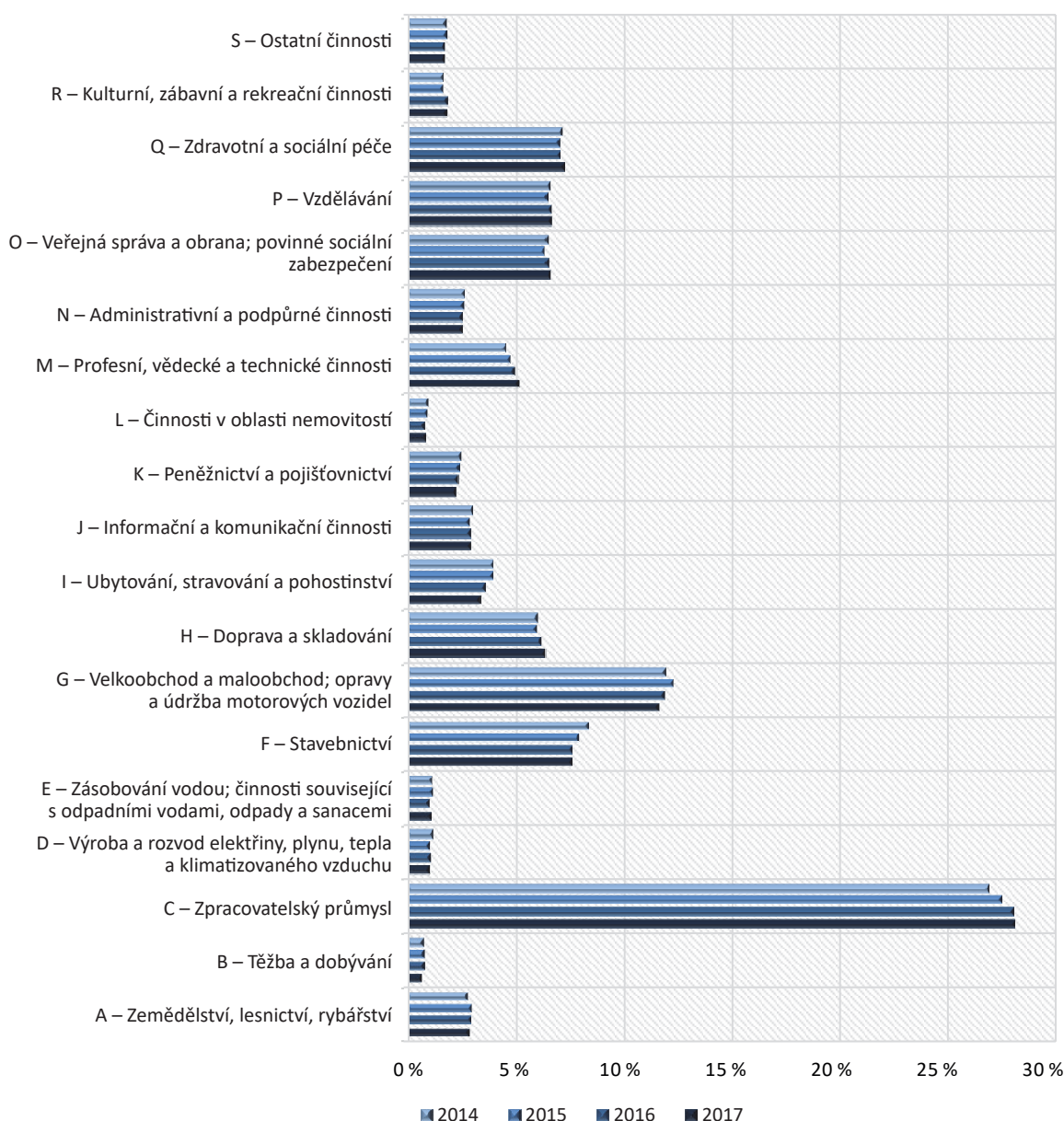
Graf č. 5: Struktura zaměstnanosti v krajích podle klasifikace CZ-NACE (2017)<sup>21</sup>

Zdroj: VŠPS – výběrová šetření pracovních sil. Od roku 2001 údaje vycházejí z výsledků SLDB 2001, od roku 2011 vycházejí z definitivních výsledků SLDB 2011

21 CZ – NACE – Klasifikace ekonomických činností.



Graf č. 6: Vývoj struktury zaměstnanosti podle klasifikace CZ-NACE (2014–2017)



Zdroj: NÚV

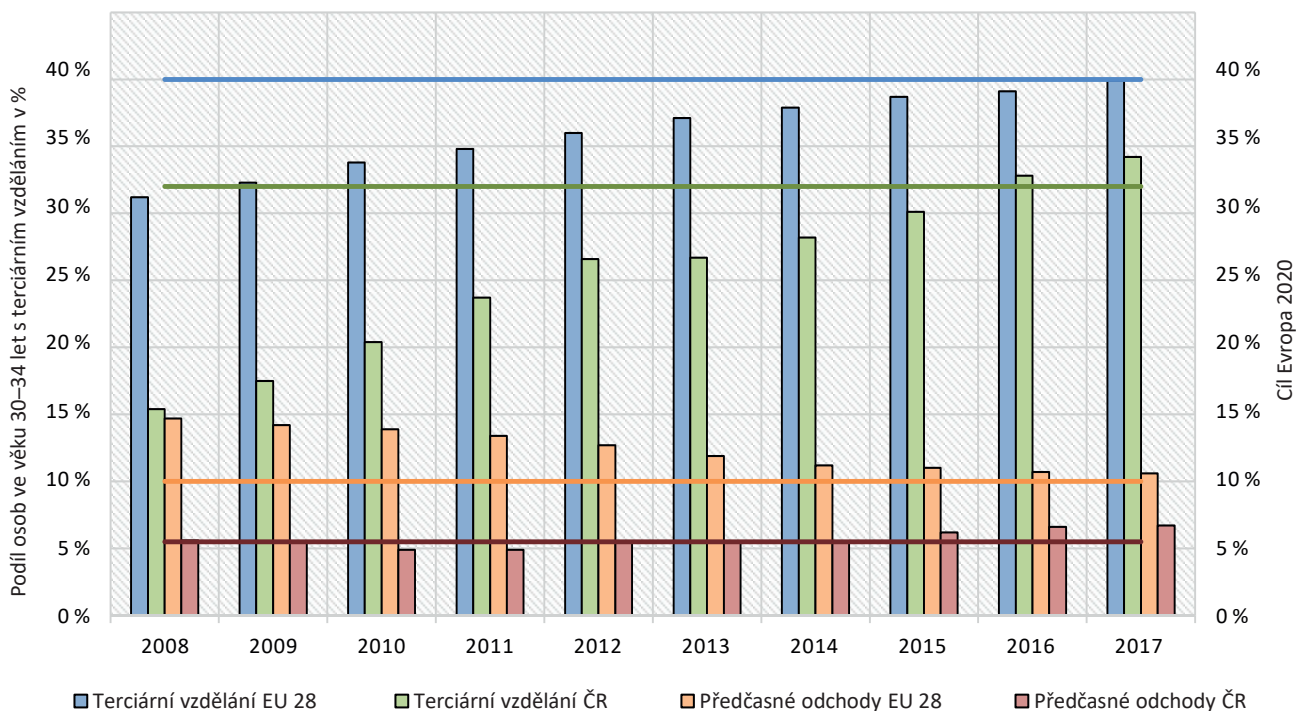
### 1.2.3 Vzdělávání

Z pohledu dílčích indikátorů zaměřených na vzdělávání učinila Česká republika v minulém období výrazný pokrok v oblasti vysokoškolského vzdělání. Podíl osob s dokončeným vysokoškolským vzděláním se konstantně zvyšoval, přestože dosud nebylo dosaženo průměrné hodnoty pro státy Evropské unie, v roce 2017 byl o 2,2 p. b. překročen národní cíl pro rok 2020. Opačná situace je v oblasti předčasných odchodů ze vzdělávání jako specifického indikátoru v oblasti vzdělávání (viz dále). Na jedné straně Česká republika dosahuje příznivějších hodnot, než je průměr Evropské unie, na druhé straně má vývoj v posledních letech spíše negativní charakter. Podíl osob ve věku 18–24 let s nejvýše nižším sekundárním vzděláním<sup>22</sup>, které již dále nepokračují ve vzdělávání, má rostoucí tendenci a stále více se vzdaluje požadované hodnotě.

<sup>22</sup> Nižší sekundární vzdělání v České republice odpovídá např. 2. stupni základních škol či nižším ročníkům víceletých gymnázií.



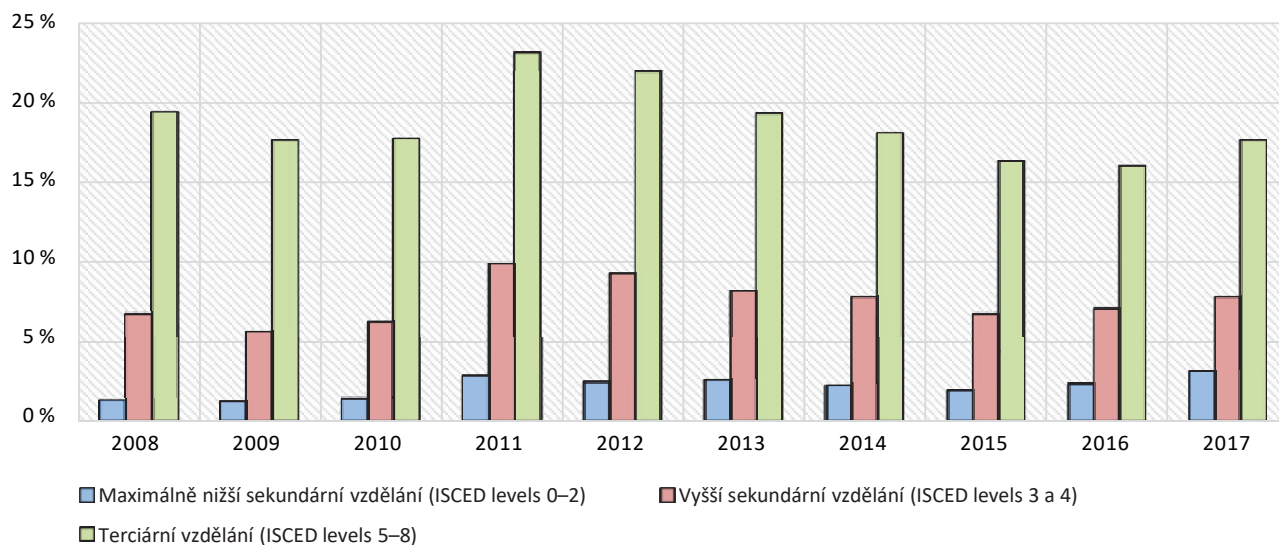
Graf č. 7: Podíl osob s vysokoškolským vzděláním (věková skupina 30–34) a předčasné odchody ze vzdělávání (2008–2017)



Zdroj: NÚV

Účast dospělých na celoživotním vzdělávání v České republice od roku 2012 soustavně klesala, až v posledních dvou letech se podíl dospělých zvýšil, a to na 9,6 % v roce 2017. Česká republika se tak přiblížila průměru Evropské unie, která stabilně dosahuje necelých 11 %. Na druhé straně ovšem systém celoživotního vzdělávání v České republice využívá především populace s vyšším vzděláním (17,6 % osob s dokončeným vysokoškolským vzděláním) a pouze 3,1 % osob, které nedosáhly ani středního vzdělání. V dalším období bude nutné zvyšovat motivaci dospělých k celoživotním vzdělávacím aktivitám, jejichž realizace může probíhat mj. za podpory institucí zájmového a neformálního vzdělávání, např. typu knihovny nebo science centra.

Graf č. 8: Účast dospělých (25–64 let) na celoživotním vzdělávání v ČR podle dosažené úrovně vzdělání v % (2008–2017)



Zdroj: Eurostat

V popředí pozornosti, zejména jedná-li se o řešení otázky kvality a efektivity vzdělávání, zůstává vedle problematiky předčasných odchodů ze vzdělávání nadále i problematika disparit v oblasti regionálního školství, zvyšujícího se věku učitelů či zavádění a využívání digitálních technologií. Zároveň je nezbytné zohlednit vysoké procento učitelů vyššího věku na 2. stupních základních škol a ve středních školách a vzdělávání v oblasti digitalizace věnovat patřičnou pozornost i v rámci dalšího vzdělávání.

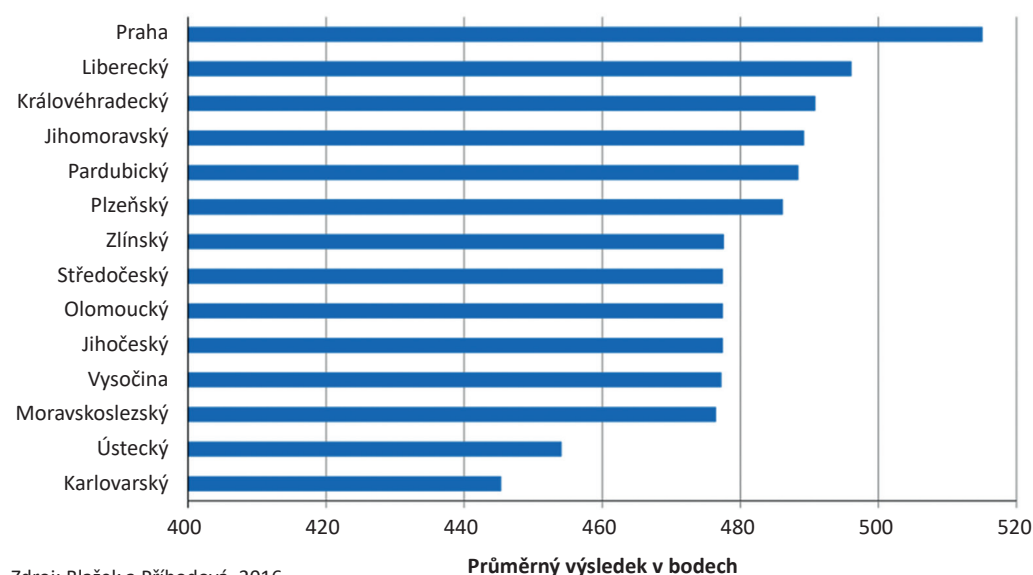
### Problematika disparit v oblasti regionálního školství

Jako jeden ze závažných jevů posledních několika let lze označit nárůst rozdílů, či lépe disparit, v rámci vzdělávacího systému ČR, a to jak v souvislosti s diferenciací jednotlivých škol na dílčích stupních vzdělávání, tak především napříč jednotlivými regiony (kraji) či dalšími jinak teritoriálně definovanými jednotkami. Daný jev, mající bezesporu negativní důsledky na podmínky, průběh i výsledky vzdělávání minimálně u části dětí, žáků a studentů, lze ilustrovat na základě vybraných dat a indikátorů. V tomto ohledu se pak jeví jako zcela nezbytné definovat dílčí cíle a opatření ke zvýšení kvality podmínek a průběhu vzdělávání v regionech či na jednotlivých školách všech stupňů vzdělávání, u kterých byly identifikovány zásadní problémy a nedostatky, s cílem umožnit maximální rozvoj vzdělávacího potenciálu každého dítěte, žáka či studenta.

Jako první oblast sledovaných indikátorů reflektujících zásadní rozdíly mezi jednotlivými kraji lze označit tzv. „výsledky vzdělávání“, přičemž v ČR hovoříme o třech základních zdrojích dat, a to o mezinárodních výzkumech výsledků vzdělávání, o výběrových národních šetřeních, realizovaných primárně Českou školní inspekcí (dále jen „ČŠI“), a o plošných testováních výsledků vzdělávání na konci dílčích stupňů vzdělávání v podobě realizace společné části maturitní zkoušky a nově též v podobě jednotných přijímacích zkoušek na střední školy, realizovaných Centrem pro zjišťování výsledků vzdělávání (dále jen „CZVV“).

Aktuální šetření PISA<sup>23</sup> z roku 2015 věnované ve sledované vlně přírodovědné gramotnosti nabízí ve vztahu k výsledkům žáků v jednotlivých krajích poukaz na významně horší průměrný výsledek patnáctiletých žáků v Karlovarském a Ústeckém kraji ve srovnání s ostatními regiony.

Graf č. 9: Výsledky patnáctiletých žáků plnících povinnou školní docházku – srovnání krajů (PISA 2015)



Zdroj: Blažek a Příhodová, 2016

23 Mezinárodní šetření PISA (Programme for International Student Assessment) je považováno za největší a nejdůležitější mezinárodní šetření v oblasti měření výsledků vzdělávání, které v současné době ve světě probíhá. Výzkum je jednou z aktivit OECD. Šetření je zaměřeno na zjišťování úrovně gramotnosti patnáctiletých žáků, kteří se ve většině zúčastněných zemí nacházejí v posledních ročnících povinné školní docházky. Testování probíhá ve tříletých cyklech, přičemž pokaždé je kladen důraz na jednu z uvedených oblastí tak, aby bylo možno o ní získat detailnější informace. Více na: Blažek a Příhodová. 2016. Národní zpráva PISA 2015. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Publikace/Narodni-zprava-PISA-2015>.

Z šetření vyplynulo, že žáci zmíněných krajů dosáhli horších výsledků, než predikuje index jejich ekonomického, sociálního a kulturního statusu.<sup>24</sup> To do jisté míry signalizuje problém „uvnitř“ tamějších vzdělávacích systémů než u žáků samotných. Částečně obdobná zjištění nabízí i aktuální vlna 2015<sup>25</sup> a také PIRLS 2016. Rozdíly však s ohledem na výše popsané testování PISA nejsou až tak výrazné, což poukazuje na problematickou situaci ve vzdělávání zejména na úrovni 2. stupně základních škol.

Výsledky národních výběrových šetření, realizovaných primárně ČŠI (např. výběrová testování žáků 5. a 9. tříd a odpovídajícího ročníku víceletých gymnázií), v dílčích předmětech<sup>26</sup> či testování gramotnosti (jazyková a přírodovědná) předmětů opět na stupních vzdělávání (5. a 9. ročník základních škol, 3. ročník středních škol)<sup>27</sup> přisuzují nejnižší průměrné skóre žákům z výše zmíněných krajů.<sup>28</sup>

Zaměříme-li se na plošná testování v rámci vzdělávacího systému ČR, tedy společnou část maturitní zkoušky (dále jen „SČ MZ“), popř. jednotné přijímací zkoušky, pak data opět poukazují na výraznou lokální determinaci výsledků žáků v jednotlivých krajích, především v Ústeckém a Karlovarském.<sup>29</sup> V případě závěrů pro Ústecký a Karlovarský kraj je však vždy nutné mít na zřeteli, že z hlediska dílčích socioekonomických indikátorů (např. HDP na obyvatele, úroveň mezd, zaměstnanost, úroveň dosaženého vzdělání obyvatel atd.) se jedná o kraje, které dosahují nejnižších průměrných hodnot. Vše je dáno složitým historickým a v návaznosti sociálním a ekonomickým vývojem ve spojení s výraznou migrací obyvatel a změnami v hospodářské struktuře krajů. Obecně pak kraje koncentrují výrazný podíl sociálně vyloučených lokalit a s ohledem na uvedená fakta i žáků s nižším socioekonomickým statutem. Úkolem tamějších vzdělávacích systémů je popsána znevýhodnění co možná nejvíce kompenzovat, a to prostřednictvím koordinovaného přístupu, přičemž podmínky je potřeba vytvářet nikoliv pouze na místní úrovni, ale v kontextu opatření a podmínek definovaných z centrální úrovně (viz níže).

Jako druhou oblast sledovaných indikátorů reflektujících zásadní rozdíly mezi jednotlivými kraji lze označit téma samotné struktury vzdělávacích oborů v jednotlivých regionech. Základní disproporce lze nalézt především v podílu žáků opouštějících z tříd hlavního vzdělávacího proudu do výběrových tříd osmiletých a šestiiletých gymnázií nebo do výběrových tříd 2. stupně základních škol (dále jen „ZŠ“). Výrazně vyšší podíl odcházejících žáků lze zaznamenat především v hlavním městě Praze, přičemž v tomto ohledu odborníci dochází k závěrům, že víceletá gymnázia neplní pro mimořádně nadané žáky roli vzdělávacích institucí rozvíjející jejich talent (aktuálně publikovaná data hovoří o obdobné míře přidané hodnoty jak u ZŠ, tak u víceletých gymnázií, avšak míra přidané hodnoty školy se mezi jednotlivými školami přirozeně značně liší, ale spíše to, že víceletá gymnázia navštěvují žáci z podnětějšího rodinného zázemí.<sup>30</sup> Dle zjištění ČŠI a dalších odborných poznatků však vnější diferenciací uvnitř systému začíná již od počátku nástupu žáků do povinné školní docházky (dále jen „PŠD“) tvorbou výběrových základních škol i výběrových tříd v těchto školách.

24 Index zahrnuje různé aspekty rodinného i domácího zázemí a kombinuje informace o dosaženém vzdělání a povolání rodičů s informacemi o vybavenosti domácnosti a jejich kulturních a vzdělávacích zdrojích.

25 Viz Tomášek, Vladislav – Basl, Josef – Janoušková, Svatava. 2016: Mezinárodní šetření TIMSS 2015. Národní zpráva. Praha 2016. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/TIMSS/Narodni-zpravy/Narodni-zprava-TIMSS-2015>.

26 ČŠI. 2017a. Výběrové zjišťování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol ve školním roce 2016/2017. Dostupné z: [http://www.csicr.cz/html/Vyberove\\_zjistovani\\_vysledku\\_zaku\\_2016\\_2017/html5/](http://www.csicr.cz/html/Vyberove_zjistovani_vysledku_zaku_2016_2017/html5/).

27 ČŠI. 2018a. Výběrové šetření ČŠI: Rozvoj jazykové gramotnosti v základních a středních školách ve školním roce 2016/2017. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/Aktuality/Tematicka-zprava-Rozvoj-jazykove-gramotnosti-v-zak>. ČŠI. 2018b. Rozvoj přírodovědné gramotnosti na základních a středních školách ve školním roce 2016/2017. Dostupné z: [http://www.csicr.cz/html/2018/TZ\\_rozvoj\\_prirodovedne\\_gramotnosti/01-TZ-PG\\_opf\\_files/flipviewerexpress-iFVX.html](http://www.csicr.cz/html/2018/TZ_rozvoj_prirodovedne_gramotnosti/01-TZ-PG_opf_files/flipviewerexpress-iFVX.html).

28 ČŠI. 2018a. Výběrové šetření ČŠI: Rozvoj jazykové gramotnosti v základních a středních školách ve školním roce 2016/2017. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/Aktuality/Tematicka-zprava-Rozvoj-jazykove-gramotnosti-v-zak>. ČŠI. 2018b. Rozvoj přírodovědné gramotnosti na základních a středních školách ve školním roce 2016/2017. Dostupné z: [http://www.csicr.cz/html/2018/TZ\\_rozvoj\\_prirodovedne\\_gramotnosti/01-TZ-PG\\_opf\\_files/flipviewerexpress-iFVX.html](http://www.csicr.cz/html/2018/TZ_rozvoj_prirodovedne_gramotnosti/01-TZ-PG_opf_files/flipviewerexpress-iFVX.html).

29 Viz Výroční zprávy Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání. Dostupné na: <http://www.ceremat.cz/vyrocní-a-roční-zpravy-1404034194.html>.

30 CloSE. 2018. Czech Longitudinal Study in Education. Dostupné z: <http://czechlongitudinal.blogspot.cz/p/about.html>. CloSE. 2017. Tisková zpráva o přidané hodnotě víceletých gymnázií na základě zjištění longitudinálního výzkumu CloSE. Dostupné z: [http://pages.pedf.cuni.cz/uvrv/files/2017/12/TZ\\_CloSE-2017pridana\\_hodnotaVG\\_final.pdf](http://pages.pedf.cuni.cz/uvrv/files/2017/12/TZ_CloSE-2017pridana_hodnotaVG_final.pdf).

Samostatnou problematiku tvoří rozdíly uvnitř struktury vzdělávacích systémů (a obecně pak oborové struktury) v jednotlivých krajích na úrovni středních škol. Tento indikátor vede k následujícím závěrům:

- Rozdíly panují v rámci poměru všeobecného (gymnázia) a odborného vzdělávání (např. hl. m. Praha a Jihomoravský kraj mají nadprůměrné zastoupení všeobecného vzdělávání, naopak např. Ústecký a Liberecký kraj podprůměrné).
- Rozdíly panují v rámci struktury odborného školství, kde existují kraje jak s nadprůměrným zastoupením oborů středního vzdělání s výučním listem (Karlovarský, Ústecký kraj), tak s nadprůměrným zastoupením oborů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou (Královéhradecký kraj, Plzeňský kraj).
- Významné rozdíly je možné najít i u méně zastoupených oborů těch lyceí, která slouží k rozvoji odborného vzdělávání a jejichž prvotním cílem je příprava žáků ke vstupu do vysokoškolského vzdělávání. Největší rozšíření lyceí je vedle hl. m. Prahy v krajích Libereckém, Moravskoslezském a Královéhradeckém, nejmenší v kraji Zlínském a Karlovarském.<sup>31</sup>

Nárůst disparit v rámci vzdělávacího systému ČR se zohledněním regionální dimenze lze nalézt v mnoha dalších oblastech, např. v kontextu infrastruktury či materiální vybavenosti škol na všech stupních.<sup>32</sup> Jako alarmující se jeví problematika kvalifikovanosti a zejména aprobovanosti<sup>33</sup> pedagogických pracovníků v některých krajích. V tomto ohledu se problémem stává i oblast hl. m. Prahy a okolí, kde je obtížné sehnat kvalifikovaného učitele s potřebnou aprobačí. Samostatně lze hovořit o problematice tzv. „společného vzdělávání“.<sup>34</sup> Významnou samostatnou oblast, a to i z mezinárodního srovnávacího hlediska, tvoří problematika předčasných odchodů ze vzdělávání.

### Problematika předčasných odchodů ze vzdělávání

Česká republika patří tradičně mezi země EU s nejnižším počtem osob předčasně odcházejících ze vzdělávání. Navzdory tomu se v posledních několika letech projevuje mírný nárůst výše předčasných odchodů ze vzdělávání. Riziko ohrožení školním neúspěchem dále neúměrně navyšuje výrazná disproporce sledovaných výsledků počtu předčasných odchodů v jednotlivých krajích ČR (sledované na úrovni NUTS 2). Situace v Ústeckém a Karlovarském kraji (Severozápad) poukazuje na zásadní problémy v těchto regionech vyžadující konkrétní specifické intervence předcházející nárůstu popsání jevu (viz graf č. 10).

31 Vojtěch, Jiří – Chamoutová, Daniela. 2018: Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii – 2017/2018. Praha: NÚV, 2017. 46 stran. Dostupné z: [http://www.nuv.cz/uploads/download/2018/VYVOJ2017\\_cele\\_pro\\_www.pdf](http://www.nuv.cz/uploads/download/2018/VYVOJ2017_cele_pro_www.pdf).

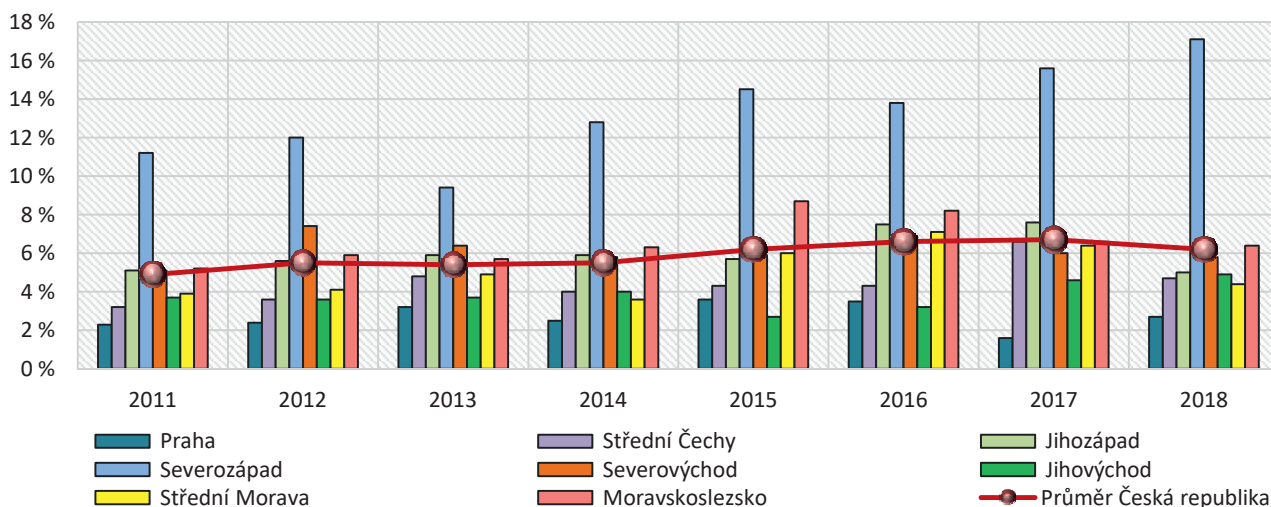
Pozn.: Vymezení a postupné změny v rámci oborové struktury na úrovni středních škol by měly reflektovat cíle a podmínky, které byly nastíněny v předchozí podkapitole, přičemž při vymezování oborové struktury – především na úrovni středního školství – je skutečně zásadní mít na paměti faktory a indikátory: (ne)zaměstnanosti absolventů dílčích oborů, významnou pracovní mobilitu absolventů dílčích oborů středního vzdělávání v důsledku úzké specializace jimi vystudovaného oboru, který není uplatnitelný na trhu práce (tj. žáci nepracují v oboru, který studovali). Dále je nutné reflektovat fenomén vysoké míry nástupu absolventů středních škol s obory ukončenými maturitní zkouškou do vyšších vzdělávacích stupňů, a tím pádem i nové role, požadavky a jasné vymezení dílčích oborů v návaznosti na požadavky dalšího studia, přičemž se přirozeně jedná o obory spadající především do skupin kategorií M či L0 a L5.

32 Např. ČŠI. 2017b. Využívání digitálních technologií v mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách. Dostupné z: [http://www.csicr.cz/html/tz\\_digitechnologie/html5/index.html?&locale=CSY](http://www.csicr.cz/html/tz_digitechnologie/html5/index.html?&locale=CSY).

33 Pozn.: Absolvování studijního oboru, který odpovídá charakteru vyučovaného předmětu.

34 MŠMT. 2017. Analýza společného vzdělávání za období 1. 9. 2016 – 31. 10. 2017. Klíčové závěry dostupné na: <http://www.msmt.cz/prvni-rok-spolecneho-vzdelavani-hlavni-zavery-druhe-analyzy>.

Graf č. 10: Předčasné odchody ze vzdělávání „Early school leaving“ – v % (2011–2018)



Zdroj: Eurostat

Vedle mezinárodního pojetí sledování předčasných odchodů se v českém kontextu setkáváme s rovinou pohledu zaměřenou na odchody ze vzdělávání v jeho průběhu, kdy dochází k přerušení školní docházky (tzv. „school drop-out“). Jedná se tedy o předčasné odchody ze škol, které mohou, ale nemusí vyústit v předčasné odchody ze vzdělávání. Tento přístup vychází ze skutečnosti, že odchod žáků ze vzdělávání není statickou záležitostí, ale procesem, který má svůj začátek, průběh i konec. Toto pojetí nám poskytuje možnost blíže analyzovat stadia, která odchodu předcházejí, a přináší možnost pracovat s rizikem odchodu dříve, než skutečně nastane. Z uvedených definic je zřejmé, že rozsah předčasných odchodů ze škol (zachycený ve školních matrikách) je v principu vyšší než výsledný počet osob, které vzdělávání skutečně opustí. Rozdíl souvisí s opakovanými návraty do vzdělávání, které jsou v současnosti poměrně časté. Rovněž je potřebné uvést, že sledování na základě školních matrik na jedné straně umožňuje operativnější a včasnější indikaci vznikajících problémů, na druhé straně je omezeno možnostmi školních matrik a údajů v nich. Jde zejména o vykazování nově přijatých žáků i absolventů, do kterého se promítají takové skutečnosti, jako je změna oboru vzdělání na základě rozhodnutí žáka, přijímání žáků do vyšších ročníků na základě uznání předchozího studia, a to buď na stejné škole, v níž žák není vykazován jako nově přijatý, či na jiné škole, na které je naopak žák jako nově přijatý vykazován. K tomuto stavu dochází v souvislosti s poměrně značnou volností v možnostech postupu žáků při změnách (příklady migrace, a to jak vnitřní – na území ČR – tak i vnější – odchodů do zahraničí a návratů z něj). Jedním z důsledků je obtížná identifikace průběhu pohybu žáka v soustavě škol. Reakcí na předmětý jev je pak diskuze o vytvoření jednotného identifikátoru žáka, tak jak je standardní v mnoha jiných vzdělávacích systémech evropských zemí.

Tabulka č. 2<sup>35</sup> nabízí přehled o žácích, kteří předčasně ukončili vzdělávání, nepostoupili do vyššího ročníku nebo nevykonali úspěšně maturitní zkoušku (dále jen „MZ“) v rámci středního stupně vzdělávání. Jedná se o agregovaná „celorepubliková“ data srovnávající školní roky 2010/2011 a 2015/2016. Ve spojení těchto dat s oborovou strukturou středního školství jednotlivých krajů (viz výše) lze předpokládat, že právě v těch krajích, ve kterých jsou ve vyšší míře zastoupeny kategorie těch oborů, které vykazují vyšší výskyt předčasných odchodů ze vzdělávání, k těmto odchodům skutečně dochází.

Pro prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání existuje celá škála intervencí, zahrnujících opatření na úrovni struktury a průchodnosti vzdělávacím systémem a na úrovni celkové flexibilní profilace vzdělávacích drah žáků, a dále opatření na úrovni škol, např. zkvalitnění školních poradenských služeb, zlepšení dostupnosti kariérového poradenství atd., a celkově včasná identifikace žáků ohrožených předčasným odchodem ze školy.

35 Viz Příloha č. 2 – Tabulka č. 2: Přehled o žácích, kteří předčasně ukončili vzdělávání, nepostoupili do vyššího ročníku nebo nevykonali úspěšně maturitní zkoušku.

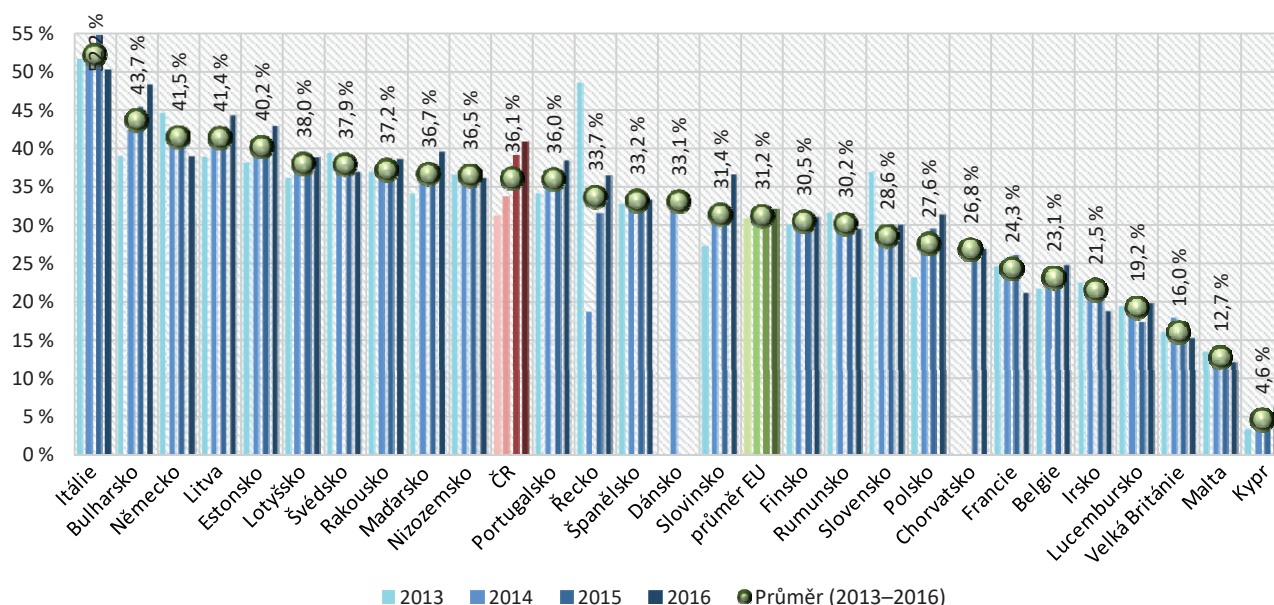


## Věková struktura učitelů veřejných škol v České republice a v Evropské unii

Podle údajů z Informačního systému o platech (dále jen „ISP“) bylo v roce 2017 v České republice ve všech oblastech regionálního školství 44,3 % učitelů ve věku nad 49 let. Nejvyšší podíl učitelů ve věku 50 a více let byl v oblasti středního vzdělávání a konzervatoří (52,4 %), naopak nejnižší podíl učitelů spadajících do této věkové skupiny je na základních školách (40,2 %). V regionálním školství bylo 8,8 % učitelů ve věku méně než 30 let. Podíl mladých učitelů (do 29 let) je nejvyšší v oblasti předškolní výchovy (15,7 %). Zastoupení starších učitelů se v České republice stále zvyšuje. Tento rostoucí trend byl v minulých letech zřejmý také ve většině zemí Evropské unie či v dalších zemích (podle výsledků OECD).

Pozice České republiky v mezinárodním srovnání je rozdílná v jednotlivých oblastech vzdělávání. V oblasti vyššího sekundárního vzdělávání (v České republice odpovídá vzdělání na středních školách nebo konzervatořích) je průměrná hodnota podílu učitelů ve věku 50 a více let v letech 2013–2016 v České republice šestá nejvyšší, a pohybuje se tak vysoko nad průměrem Evropské unie. Také v oblasti primárního vzdělávání (v České republice odpovídá 1. stupni základních škol) je podíl učitelů nad 49 let v České republice vyšší než ve většině zemí Evropské unie. Jiná situace je na úrovni nižšího sekundárního vzdělávání (v České republice odpovídá např. 2. stupni základních škol či nižším ročníkům víceletých gymnázií), zde je průměrný podíl starších učitelů (ve věku 50 a více let) ve sledovaném období nižší než ve většině evropských zemí. Mezi státy s nejvyšším podílem učitelů nad 49 let patří Itálie a baltské země, nejmenší podíl učitelů v této věkové kategorii je např. na Maltě, v Lucembursku, v Irsku či ve Velké Británii.

Graf č. 11: Vývoj podílu učitelů ve věku 50 let a více v oblasti primárního vzdělávání v mezinárodním srovnání (2013–2016)



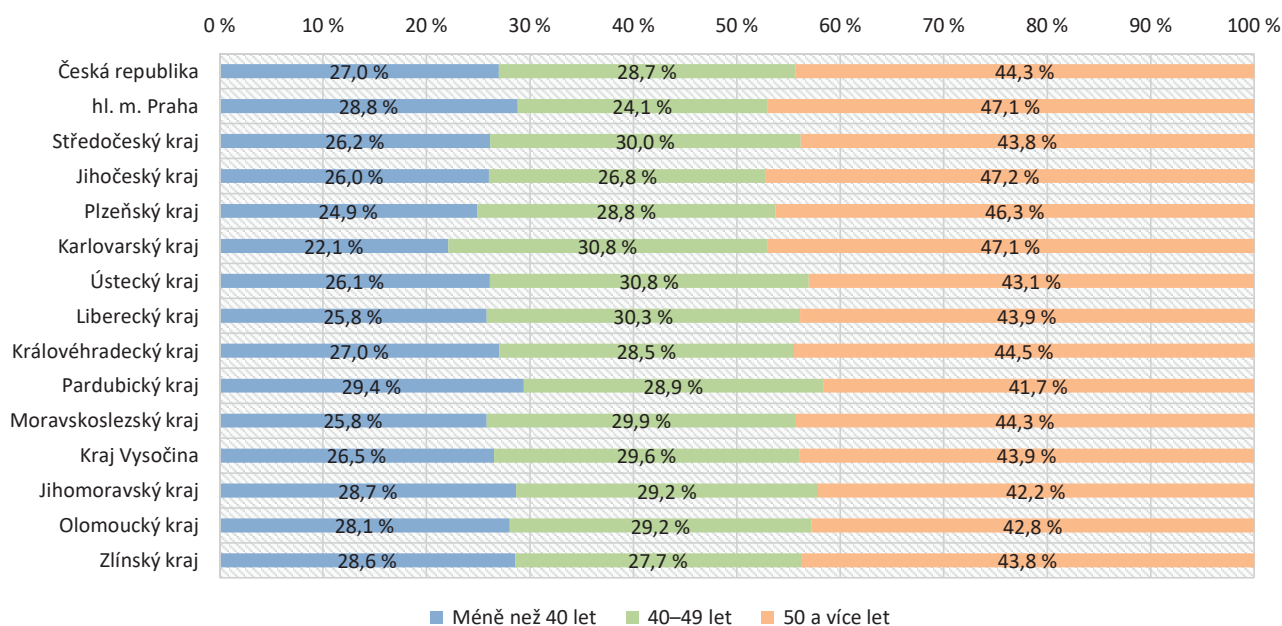
Zdroj: Eurostat

## Věková struktura učitelů v jednotlivých krajích

Věková struktura učitelů se v jednotlivých krajích liší. Největší podíl učitelů mladších než 40 let je v Pardubickém kraji (29,4 %), kde je současně nejnižší podíl učitelů nad 49 let. Dále je vysoký podíl učitelů mladších než 40 let v hl. m. Praze (28,8 %), kde je však zároveň vysoký podíl učitelů ve věku nad 49 let. Podíl učitelů mladších než 40 let převyšuje 28 % také v Jihomoravském, Zlínském a Olomouckém kraji. V Karlovarském a Plzeňském kraji je podíl mladých učitelů do 39 let nižší než 25 %. Nejvyšší podíl učitelů starších než 49 let je v Jihočeském a Karlovarském kraji a dále v hl. m. Praze.



Graf č. 12: Věková struktura učitelů v regionálním školství, bez řídicích pracovníků (2017)



Zdroj: MŠMT

Mladých učitelů do 29 let je nejvíce v hl. m. Praze. Podíl mladých učitelů do 29 let převyšuje průměrnou hodnotu pro celou Českou republiku ve Zlínském, Olomouckém a Jihomoravském kraji. Podíl učitelů ve věku nad 64 let je nejvyšší v hl. m. Praze a dále v Karlovarském a ve Středočeském kraji.

### Digitální kompetence a digitální technologie ve vzdělávání

V souvislosti s rostoucím významem a dopadem informací na každodenní život a s nástupem digitálních technologií ve všech oblastech lidského života by mělo vzdělávání příštích generací reagovat na rychle se měnící situaci ve společnosti. Ve svém důsledku to bude znamenat systematictější přístup nejen k přípravě učitelů na tyto změny, ale i k racionálnímu vybavování škol nezbytnými výukovými prostředky a technikou, což povede k efektivnímu a kvalitnímu zajišťování podmínek pro rozvoj informační gramotnosti, digitálních kompetencí a informatického myšlení žáků a studentů. Klíčovým úkolem je i nalezení optimálního začlenění problematik do RVP základních a středních škol. Jak vyplynulo z šetření MVČR,<sup>36</sup> bude v této souvislosti žádoucí zaměřit se i na prohlubování znalostí z oblasti kybernetické bezpečnosti (tento závazek vyplývá i z Programového prohlášení vlády).<sup>37</sup>

V souvislosti s nástupem digitálních technologií do výuky bude třeba přizpůsobit i počáteční přípravu i průběžné vzdělávání pedagogických pracovníků, aby byli lépe vybaveni pro každodenní výukovou, popř. řídicí praxi ve škole s využitím nových technologií.

Zvyšující se potřeba rozvoje informační gramotnosti a digitálních kompetencí a rozvoj v oblasti digitálních technologií prostupují celým procesem a spektrem výuky ve všech oblastech regionálního školství a jsou akcentovány v dokumentu Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020 (dále jen „SDV“), v němž jsou formulovány tři prioritní cíle, a to otevřít vzdělávání novým metodám a způsobům učení prostřednictvím digitálních technologií, zlepšit kompetence žáků v oblasti práce s informacemi a digitálními technologiemi a rozvíjet informatické myšlení žáků. Dlouhodobý záměr 2019–2023 výše uvedené potřeby reflektuje v rámci jednotlivých oblastí regionálního školství.

<sup>36</sup> Viz <https://www.mvcr.cz/clanek/vysledky-vyzkumu-zaci-nevedi-co-se-na-internetu-nesmi-delat.aspx>.

<sup>37</sup> O nutnosti zabývat se nejen problematikou kybernetické bezpečnosti svědčí mj. i zřízení Mezirezortní expertní pracovní skupiny pro bezpečnostní témata (usnesením vlády č. 147 ze dne 8. března 2017) pod vedením MŠMT. Úkolem této skupiny je nalezení optimálního začlenění výuky témat bezpečnosti do rámcových vzdělávacích programů (RVP) základních a středních škol, včetně zajištění pravidelné měřitelnosti výsledků výuky této problematiky.

## 2. Strategie rozvoje regionálního školství

Pro nadcházející období 2019–2023 stanovuje MŠMT v oblasti politiky regionálního školství následující klíčové strategické cíle, jejichž dosažení a efektivní aplikace v praxi výrazně závisí na konsenzuálním postoji a součinnosti mezi ministerstvem jakožto ústředním orgánem, vládou České republiky a relevantními politickými aktéry.

### 2.1 Klíčové strategické cíle ministerstva

#### 1. Více peněz za kvalitní práci pedagogů

Zvýšení platů pedagogických pracovníků je prioritou vlády pro toto funkční období. MŠMT usiluje o to, aby se platy pedagogických pracovníků na konci volebního období v roce 2021 dostaly minimálně na 150 % jejich výše pro rok 2017. Následně bude MŠMT usilovat o to, aby průměrný hrubý nominální plat pedagogických pracovníků dosáhl minimálně 130 % průměrné hrubé nominální mzdy v ČR a zůstal na této úrovni. Toto zvýšení by mělo doprovázet zvýšení kvality práce pedagogických pracovníků zejména v těch oblastech, ve kterých jsou výsledky českých žáků průměrné nebo podprůměrné. V obdobné míře bude MŠMT usilovat také o navýšení platů nepedagogických pracovníků. Všechna zamýšlená opatření v oblasti odměňování budou zajištěna v rámci finančního posílení souvisejícího s naplněním cíle vlády.

#### 2. Provést revizi kurikula a podpořit implementaci inovovaných RVP do škol

Inovace obsahového rámce jsou nezbytné pro další rozvoj vzdělávání zejména v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání. Cílem je přizpůsobit rámcový vzdělávací program (dále jen „RVP“) požadavkům na občanský a pracovní život absolventů v následujících desetiletích jejich života. Nezbytné je také stanovit jasné a závazné očekávané výstupy vzdělávání, vyplývající rovněž z procesu osvojování klíčových kompetencí. MŠMT podpoří školy v implementaci RVP do školního prostředí například tím, že pro každý RVP připraví k využití modelový školní vzdělávací program a další učební podpory, které školy budou moci využít a přizpůsobit konkrétním podmínkám.

#### 3. Zlepšení řízení škol a školských zařízení zefektivněním spolupráce centra a středního článku řízení (krajské úřady)

Řízení škol a školských zařízení není věcí jen MŠMT. Krajské úřady jako orgány státní správy v přenesené působnosti zajišťují řízení škol a školských zařízení se znalostí těchto subjektů na regionální úrovni a podrobnější znalostí jejich potřeb. MŠMT a krajské úřady (dále jen „KÚ“) by měly v budoucnu úžeji spolupracovat zejména v oblastech, ve kterých dochází k rozhodování o těch školských záležitostech (zejména) jednotlivých škol, které z centra nejsou tak zjevné nebo účinné. MŠMT posílí metodickou podporu škol a školských zařízení, spolupráci s krajskými úřady a obecními úřady obcí s rozšířenou působností, zlepší kooperaci se zaměstnavateli ve školách zřizovaných krajem a posílí řízení školských poradenských zařízení (která většinou zřizují kraje). V rámci připravovaného Resortního informačního systému MŠMT (dále jen „RIS MŠMT“), který umožní sdílení autoritativních a statisticko-administrativních dat, bude vytvořena jednotná informační platforma, postavená na možnosti připojení dalších oprávněných subjektů.

## 2.2 Další cíle ministerstva podle oblastí vzdělávání

Následující výčet cílů slouží pro základní orientaci, více informací lze nalézt v kapitolách Dlouhodobého záměru 2019–2023 týkajících se příslušné oblasti.

### Předškolní vzdělávání

- Společně s MPSV vytvořit efektivní model péče o děti v předškolním věku.
- Zvyšovat podíl dětí zapojených v povinném předškolním vzdělávání.
- Zkvalitňovat předškolní vzdělávání a eliminovat odklady povinné školní docházky.
- Zasazovat se o maximální rozvoj potenciálu všech dětí včetně rozvoje jejich tvořivosti.

### Základní vzdělávání

- Revidovat kurikulum základního vzdělávání a zvýšit kvalitu vzdělávání, zejména na 2. stupni základního vzdělávání.
- Omezovat vnější diferenciaci a podporovat desegregaci v základním vzdělávání.
- Odstraňovat v maximální možné míře disparity v průběhu a podmínkách vzdělávání žáků na základním stupni vzdělávání napříč regiony se zaměřením na oblasti s přítomností sociálně vyloučených lokalit.
- Podporovat integraci žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka.

### Střední vzdělávání

- Inovovat soustavu oborů vzdělání a revidovat rámcové vzdělávací programy středního vzdělávání.
- Zdokonalit systémy přijímacího řízení a ukončování středoškolského vzdělávání.
- Zvýšit zapojení zaměstnavatelů a věcně příslušných resortů, podporovat zavádění a posilování prvků duálního vzdělávání.
- Snížit riziko předčasných odchodů ze vzdělávání.

### Vyšší odborné vzdělávání

- Provést inovace v nových akreditovaných programech vyššího odborného vzdělávání s ohledem na měnící se trh práce.
- Rozšířit nabídku programů vyššího odborného vzdělávání a pokračovat v odborné diskuzi vedoucí k lepší prostupnosti mezi vyšším odborným a vysokoškolským vzděláváním.
- Propojit proces akreditace vzdělávacího programu vyššího odborného vzdělávání se zápisem do školského rejstříku.

### Hodnocení žáků, škol a školského systému

- Podporovat kulturu externího i interního hodnocení kvality vzdělávání založenou na formativních prvcích, podporovat formativní hodnocení na všech úrovních.
- Podporovat a rozšiřovat metodický rozměr práce ČŠI.
- Hodnotit školy a školská zařízení optikou vzdělávacích výsledků, a to i v mezinárodním kontextu.
- Důsledně pracovat s výsledky a výstupy externího i interního hodnocení na všech úrovních a na jejich základě přijímat daty podložená a výzkumně ověřená (dále také evidence-based) opatření ke zlepšování kvality vzdělávání.

### Rovné příležitosti ve vzdělávání

- Zefektivnit systém školských poradenských zařízení zavedením sjednocených postupů při poskytování poradenských služeb, a to zejména při identifikaci speciálních vzdělávacích potřeb a mimořádného nadání a doporučování podpůrných opatření.
- Podporovat rovnost v přístupu ke vzdělávání na všech úrovních škol, která umožní každému dítěti, žákovi a studentovi plně rozvinout své schopnosti ve společnosti svých vrstevníků.

- Zasazovat se o maximální rozvoj potenciálu všech dětí, žáků a studentů, včetně rozvoje jejich tvořivosti.
- Zajistit rovnost v přístupu ke vzdělávání na všech stupních škol a omezit vnější selektivitu vzdělávacího systému.
- Zajistit společný postup na úrovni zřizovatelů, obcí s rozšířenou působností a krajů.

### **Zlepšení podmínek pracovníků v regionálním školství**

- Podporovat komplexní systém ucelené podpory profesního rozvoje učitelů i ředitelů, zahrnující všechny prvky profesionalizačního kontinua.
- Podporovat procesy strategického řízení rozvoje školy a pedagogického vedení.
- Zlepšovat odměňování pracovníků v regionálním školství, zajistit jim růst platů a zlepšovat podmínky pro práci ředitelů.

### **Základní umělecké, jazykové a zájmové vzdělávání**

- Vyhodnotit Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání po náběhu do všech ročníků vzdělávání.
- Vytvářet lepší podmínky pro činnost školských zařízení pro zájmové vzdělávání a pro vybraný typ školských výchovných a ubytovacích zařízení (podmínky prostorové, pokud možno samostatné herny, nikoli učebny; materiální [vybavení heren]; personální, metodické atp.).
- Podporovat zájmové vzdělávání a jeho kurikulárně využitelné vazby na formální vzdělávání především pro skupinu dětí a žáků od 6 do 15 let.
- Vytvářet příležitosti pro pregraduální přípravu i další vzdělávání pedagogických pracovníků působících v oblasti zájmového vzdělávání a práce s nadanými dětmi, žáky a studenty.

### **Ústavní a ochranná výchova**

- Zkvalitňovat systém prevence rizikového chování.
- Účelně a strukturovaně nastavit služby v oblasti preventivně výchovné péče a výkonu ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních od primárně preventivních po vysoce specializované služby, posílit především preventivně výchovnou péči s cílem zachovat a posílit rodinné vazby dítěte a v maximální možné míře zamezit odtržení dítěte z jeho rodinného prostředí, rozvíjet spolupráci zařízení poskytujících preventivně výchovnou péči se subjekty působícími v oblasti péče o ohrožené děti působící v gesci jiných resortů (zejm. sociálních věcí a zdravotnictví) s cílem zajištění komplexní podpory zaměřené na dítě a jeho potřeby.
- Nastavit efektivní spolupráce všech subjektů participujících na péči o ohrožené děti a působících v resortu školství.

### **Další vzdělávání**

- Podporovat a rozvíjet další vzdělávání v ČR.
- Podporovat větší míru využití Národní soustavy kvalifikací širokou veřejností.

### **Řízení školského systému**

- Připravit dokument Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030, který má sloužit jako základní strategický dokument vzdělávací politiky ČR.
- Dohodnout s kraji a krajskými úřady mechanismy spolupráce MŠMT a KÚ v oblastech státní správy s cílem efektivnější spolupráce na řízení systému RgŠ a přiblížení rozhodovací úrovně ve vybraných správních činnostech. Obecně posilovat metodickou podporu a důsledně metodicky vést školy a školská zařízení ze strany MŠMT, přímo řízených organizací a krajských úřadů s cílem rozvoje vzdělávání a vzdělávací soustavy, především s cílem sjednotit výklady legislativních předpisů a metodických materiálů
- Snížit administrativní náročnost pro školy a školská zařízení.
- Implementovat a evaluovat účinnost nového systému financování regionálního školství.
- Vytvářet cílené programy budování a obnovování infrastruktury a materiální vybavenosti škol a školských zařízení.

- Dokončit projekty budování kapacit a realizace dílčích intervencí v území financovaných z Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání.
- Posilovat princip evidence-based policy, tedy vzdělávací politiky založené na datech, prostřednictvím etablování resortního výzkumu i vlastní analytické činnosti.
- Vybudovat Resortní informační systém MŠMT (RIS MŠMT).

## A. Strategie dalšího rozvoje sítě škol a školských zařízení

### Hlavní cíle změn ve školském rejstříku v letech 2019–2023

Primárním zájmem je zajistit kvalitní vzdělávání v mateřských školách a na 1. i 2. stupni základních škol pro všechny žáky. Při stanovení podmínek pro zápis nových mateřských a základních škol do rejstříku škol a školských zařízení a pro navyšování jejich kapacit<sup>38</sup> je respektováno rozdílné postavení a účel škol spádových a nespádových. Spádové školy představují garanci rovného práva na poskytnutí bezplatného základního vzdělání. Podmínky pro zapisování navýšení kapacit spádových škol do rejstříku škol a školských zařízení, případně zápis školy nové, jsou proto z hlediska dlouhodobého záměru upraveny výhradně v návaznosti na demografický vývoj, dostupnost a naplněnost stávajících kapacit.

Nespádové mateřské školy a nespádové základní školy nabízející obor vzdělání 79-01-C/01 Základní škola pak doplňují soustavu spádových škol v rámci práva zřizovat jiné školy než veřejné. Zapisování nespádových škol do rejstříku škol a školských zařízení nesmí ohrozit stabilitu vzdělávací soustavy, musí respektovat ekonomické možnosti společnosti a musí odpovídat reálnému zájmu o vzdělávání v takovéto škole.

Zápis nových škol a školských zařízení jako náhrada za školu nebo školské zařízení, jejichž činnost vykonávala jiná právnická osoba, bude umožněn pouze v odůvodněných případech tak, aby nedocházelo k účelovému rozdělování škol a školských zařízení, jejichž činnost původně vykonávala jedna právnická osoba.

#### 1. Předškolní vzdělávání

- 1.1 V oblasti předškolního vzdělávání bude do rejstříku škol a školských zařízení zapisováno **navýšení kapacit spádových mateřských škol, další místa poskytování vzdělávání, případně spádové mateřské školy nové** pouze:
  - a) v místech<sup>39</sup>, kde kapacity spádových mateřských škol nedostačují k přijetí všech dětí ve věku od 3 do 6 let, nebo
  - b) v místech, ve kterých lze vzhledem k demografickému vývoji důvodně předpokládat, že kapacity spádových mateřských škol budou v příštích pěti letech nedostatečné pro přijetí všech dětí ve věku od 3 do 6 let.
- 1.2 Navyšování kapacit **nespádových mateřských škol, další místa poskytování vzdělávání, případně nové nespádové mateřské školy** budou do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány pouze:
  - a) v případě reálného zájmu zejména ze strany zákonných zástupců dětí s bydlištěm v přiměřené dojezdové době (zohledněna budou i stanoviska dalších subjektů, např. místní samosprávy a místních spolků věnujících se vzdělávání) a zároveň budou-li v přiměřené dojezdové době kapacity nespádových

38 Pojem „kapacita“ školy nebo školského zařízení užívaný v této kapitole označuje nejvyšší povolený počet dětí, žáků a studentů ve škole nebo školském zařízení, včetně jejich odloučených pracovišť, lůžek, stravovaných, tříd, skupin nebo jiných obdobných jednotek, uvedený v rozhodnutí o zápisu do rejstříku škol a školských zařízení.

39 Pojem „místo“ je neurčitý termín, který není možné blíže specifikovat z důvodů faktické různorodosti možných řešení případů a bude předmětem výkladu v jednotlivých správních řízeních o zápisu údajů do rejstříku škol a školských zařízení (vymezen bude v závislosti na velikosti obce a dopravní obslužnosti).



mateřských škol zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení, které poskytují vzdělávání obdobným způsobem, naplněné

a

- b) pouze v těch lokalitách<sup>40</sup>, v nichž by zápisem těchto kapacit nedošlo k meziročnímu nárůstu kapacit nespádových škol o více než 1 % z kapacit škol spádových vedených ve školském rejstříku k 31. 8. roku, který předchází roku, v němž má být rozhodováno o zápisu údajů do rejstříku škol a školských zařízení, s výjimkou lokalit, ve kterých bude v následujících letech trvalý převis poptávky po umístění dětí do MŠ (viz opatření B.1.1). Při tomto tempu nárůstu může docházet k postupnému navyšování kapacit nespádových škol tak, aby nebyla ohrožena soustava škol spádových a nedošlo k meziročnímu skokovému nárůstu kapacit nespádových škol, který by zapříčinil nedostatek dětí na školách spádových, a tím podstatnou mírou snížil ekonomickou efektivnost systému spádových škol. Tento nárůst zároveň představuje dostatečný prostor pro rozvoj nespádových škol.

## 2. Základní vzdělávání

2.1 V oblasti základního vzdělávání bude do rejstříku škol a školských zařízení zapisováno navýšení kapacit **spádových základních škol, další místa poskytovaného vzdělávání, případně spádové základní školy nové** pouze:

- a) v místech s nedostatečnými kapacitami spádových základních škol pro přijetí celého populačního ročníku v rámci spádového obvodu dané školy,  
nebo  
b) v místech, ve kterých lze vzhledem k demografickému vývoji důvodně předpokládat, že kapacity spádových základních škol budou v příštích pěti letech nedostatečné pro přijetí celého populačního ročníku v rámci spádového obvodu dané školy.

2.2 Navyšování kapacit **nespádových základních škol, další místa poskytovaného vzdělávání, případně nové nespádové základní školy** budou do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány pouze:

- a) v případě reálného zájmu zejména ze strany zákonných zástupců dětí s bydlištěm v přiměřené dojezdové době (zohledněna budou i stanoviska dalších subjektů, např. místní samosprávy a místních spolků věnujících se vzdělávání) a zároveň budou-li v přiměřené dojezdové době kapacity nespádových základních škol zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení, které poskytují vzdělávání obdobným způsobem, naplněné

a

- b) pouze v lokalitách, v nichž by zápisem těchto kapacit nedošlo k meziročnímu nárůstu kapacit nespádových škol o více než 1 % kapacit škol spádových vedených ve školském rejstříku k 31. 8. roku, který předchází roku, v němž má být rozhodováno o zápisu údajů do rejstříku škol a školských zařízení. Při tomto tempu nárůstu může docházet k postupnému navyšování kapacit nespádových škol tak, aby nebyla ohrožena soustava škol spádových a nedošlo k meziročnímu skokovému nárůstu kapacit nespádových škol, který by zapříčinil nedostatek žáků na školách spádových, a tím podstatnou mírou snížil ekonomickou efektivnost systému spádových škol. Tento nárůst zároveň představuje dostatečný prostor pro rozvoj nespádových škol.

2.3 V oblasti základních škol, nestanoví-li dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy jednotlivých krajů jinak, nebudou do rejstříku škol a školských zařízení:

- a) zapisovány nové obory vzdělání 79-01-B/01 Základní škola speciální,  
b) zapisovány nové školy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona.

Dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy jednotlivých krajů se mohou od tohoto ustanovení odchýlit a umožnit zápis základních škol zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona

<sup>40</sup> Pojem lokalita bude v jednotlivých správních řízeních o zápisu údajů do rejstříku škol a školských zařízení určen na základě přiměřené dojezdové doby, a to na úrovni okresu (úroveň LAU 1) a území hlavního města Prahy, případně jako průměr dotčených okresů (okresů v přiměřené dojezdové době).

a zápis základních škol speciálních na základě kritérií obsažených v jednotlivých krajských dlouhodobých záměrech vycházejících z reálné potřeby navyšování kapacit těchto škol v kraji. I přes případnou odlišnou úpravu v dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy daného kraje nebude do rejstříku škol a školských zařízení zapisován obor vzdělání 79-01-B/01 Základní škola speciální tam, kde by nedošlo k naplnění minimálního počtu žáků ve třídě stanoveného právním předpisem.

- 2.4 Vzhledem k povaze základního vzdělávání a zásadě rovného přístupu ke vzdělávání není vhodné diferencovat podmínky zápisu do rejstříku škol a školských zařízení na úrovni krajů. Proto musí být výše uvedené podmínky pro zápis nových základních škol a pro navyšování kapacit základních škol stejné napříč všemi kraji s výjimkou případů uvedených v bodu 2.3.

### 3. Střední vzdělávání

V oblasti středního vzdělávání musí být struktura oborů vzdělání více sladěna s dynamicky se vyvíjejícím trhem práce a vyšším podílem žáků vstupujících následně do vyššího odborného nebo vysokoškolského vzdělávání. Nově zařazované obory vzdělání nebo změna jejich kapacit by měly co nejlépe odpovídat předpokládanému dlouhodobému uplatnění absolventů na trhu práce a v dalším studiu.

#### 3.1 Záпис nových středních škol, nových míst poskytování vzdělávání nebo navyšování kapacit středních škol (vyjma středních škol poskytujících vzdělávání v oborech vzdělání pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami)

- Nové střední školy a nová místa poskytovaného vzdělávání v rámci kraje budou vzhledem k dostatečné nabídce širokého spektra oborů vzdělání středního vzdělávání a neobsazeným kapacitám škol zapisovány do rejstříku škol a školských zařízení pouze ve výjimečných a odůvodněných případech s ohledem na dostupnost stávajících kapacit středních škol a potřeby trhu práce.
- Navyšování kapacit středních škol bude vzhledem k dostatečné nabídce širokého spektra oborů středního vzdělávání a neobsazeným kapacitám škol do rejstříku škol a školských zařízení zapisováno pouze ve výjimečných a odůvodněných případech, a to s ohledem na stávající naplněnost dané školy a kvalitu školy<sup>41</sup> s přihlédnutím k uplatnitelnosti absolventů školy na trhu práce a k potřebám trhu práce.

Žádost o zápis nové střední školy nebo nového místa poskytování vzdělávání musí být zároveň v souladu s body v části 3. 2.

#### 3.2 Zápis nových oborů vzdělání, navyšování kapacit stávajících oborů vzdělání

- Obory vzdělání pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami** nebo **obory čtyřletého gymnázia** mohou být do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány v návaznosti na demografický vývoj, naplněnost a dostupnost stávajících kapacit.
- V oblasti **oborů vzdělání s maturitní zkouškou všeobecného zaměření 6letých a 8letých oborů** vzdělání nebudou vzhledem k dopadům nadměrného odchodu žáků<sup>42</sup> 5. a 7. tříd ZŠ do 1. ročníků 6letých a 8letých gymnázií do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány nové školy, obory ani navyšování stávající kapacity. Výjimečně je možné zapsat obor vzdělání Gymnázium se sportovní přípravou nebo navýšit jeho kapacitu. Zápis tohoto oboru vzdělání nebo změna jeho kapacity musí být v souladu s krajskou koncepcí rozvoje sportovního nadání upravenou v krajském dlouhodobém záměru daného kraje.
- V rámci kraje může být do struktury oborů **vzdělání s maturitní zkouškou** (vyjma oborů vzdělání pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a oborů čtyřletého gymnázia) nově zařazen nebo kapacitně posílen jen obor vzdělání, který bude odpovídat předpokládaným dlouhodobým potřebám trhu práce a který bude nahrazovat ve stejné kapacitě a stejné formě jiný aktivní obor vzdělání s maturitní zkouškou<sup>43</sup> v rámci kraje.

41 Hodnocení školy Českou školní inspekcí, úspěchy žáků školy, spolupráce se zaměstnavateli, podpora místních samospráv.

42 Problematika je popsána v rámci kapitoly C. Základní vzdělávání.

43 Aktivním oborem vzdělání je myšlen takový obor vzdělání, v němž v předchozích třech letech byli vykazováni žáci.

Na základě analýzy provedené příslušným krajským úřadem v dlouhodobých záměrech vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy jednotlivých krajů, která bude obsahovat zhodnocení regionálních potřeb trhu práce a míru nezaměstnanosti a uplatnitelnosti absolventů na trhu práce v daném kraji (například využitím údajů od zástupců zaměstnavatelů a úřadů práce), mohou být v dlouhodobých záměrech krajů uvedeny obory vzdělání s maturitní zkouškou, pro které se při zápisu do rejstříku škol a školských zařízení neuplatní požadavek, aby nově zařazený nebo kapacitně posílený obor vzdělání nahrazoval ve stejné kapacitě jiný aktivní obor vzdělání s maturitní zkouškou.

d) V oblasti oborů **vzdělání s výučním listem** nezvyšovat kapacity oborů vzdělání ve skupinách oborů vzdělání, v nichž je:

- dlouhodobě vykazována míra nezaměstnanosti vyšší, než je průměr míry nezaměstnanosti absolventů v rámci příslušného kraje,

nebo

- tendence míry nezaměstnanosti rostoucí a jejich oborová kapacita<sup>44</sup> je postačující pro dlouhodobé pokrytí potřeb trhu práce.

MŠMT na svých webových stránkách do 31. 7. zveřejní přehled skupin oborů vzdělání, v nichž je dosahováno dlouhodobě vyšší míry nezaměstnanosti (jako průměr nezaměstnanosti absolventů středních škol za období posledních pěti let) a bude jej upravovat na základě údajů Úřadu práce a aplikovat pro řízení v následujícím školním roce.

Na základě analýzy provedené příslušným krajským úřadem v dlouhodobých záměrech vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy jednotlivých krajů, která bude obsahovat zhodnocení regionálních potřeb trhu práce a míru nezaměstnanosti a uplatnitelnosti absolventů na trhu práce v daném kraji (například využitím údajů od zástupců zaměstnavatelů a úřadů práce), mohou být v dlouhodobých záměrech krajů uvedeny obory vzdělání s výučním listem, jejichž zápis do rejstříku škol a školských zařízení je podporován bez ohledu na naplnění kritérií uvedených v tomto bodě Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2019–2023, a dále obory vzdělání s výučním listem, jejichž zápis do rejstříku škol a školských zařízení bez ohledu na kritéria uvedená v tomto bodě naopak podporován není.

e) **Obory vzdělání s unikátním obsahem** nebo **obory vzdělání jedinečné** v rámci ČR, jejichž oborová kapacita není postačující pro dlouhodobé pokrytí potřeb trhu práce, budou v rámci navyšování stávajících kapacit nebo zápisu nové střední školy nebo nového místa poskytování vzdělávání do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány s ohledem na naplněnost a dostupnost stávajících kapacit s přihlédnutím k nadregionální povaze těchto oborů. Seznam těchto oborů vzdělání zveřejní MŠMT na webových stránkách MŠMT a ve Věstníku MŠMT.

f) V oborech **nástavbového studia**, v nichž míra dlouhodobé nezaměstnanosti absolventů v krajích přesahuje průměr míry nezaměstnanosti absolventů, nezvyšovat oborové kapacity.

#### 4. Vyšší odborné vzdělávání

4.1 V oblasti vyššího odborného vzdělávání budou do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány:

- a) nové vyšší odborné školy (dále jen „VOŠ“), další místo poskytovaného vzdělávání nebo navýšení kapacity VOŠ jen ve zcela výjimečných a ojedinělých případech, zejména v oborech regulovaných povolání (skupiny oborů vzdělání 53 Zdravotnictví a 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče) a s ohledem na demografický nárůst, naplněnost a dostupnost stávajících kapacit a současně také s ohledem na budoucí potřeby trhu práce,

nebo

- b) nové VOŠ nebo navýšení kapacity VOŠ v případech, pokud bude zachována stávající kapacita škol a současně pokud bude zachována stávající kapacita oborů vzdělání v rámci kraje.

<sup>44</sup> Pojem „oborová kapacita“ užívaný v této kapitole označuje nejvyšší povolený počet žáků a studentů v jednotlivých oborech vzdělání a formách vzdělávání.

- 4.2 **Obory vyššího odborného vzdělání s unikátním obsahem** nebo **obory VOŠ jedinečné v rámci ČR**, jejichž oborová kapacita není postačující pro dlouhodobé pokrytí potřeb trhu práce, budou v rámci navyšování stávajících kapacit nebo zápisu nové vyšší odborné školy nebo nového místa poskytování vzdělávání do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány s ohledem na naplněnost a dostupnost stávajících kapacit s přihlédnutím k nadregionální povaze těchto oborů. Seznam těchto oborů vzdělání zveřejní MŠMT na svých webových stránkách a ve Věstníku MŠMT.

## 5. Konzervatoře

Z důvodu dostatečných volných kapacit konzervatoří nebudou po dobu platnosti tohoto dlouhodobého záměru v oblasti konzervatoří do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány nové školy, nová místa poskytování vzdělávání ani navýšení kapacit.

## 6. Jazykové vzdělávání

Do rejstříku škol a školských zařízení nebudou vzhledem ke klesajícímu počtu žáků a dostačujícím kapacitám, které ve školním roce 2018/2019 šestinásobně převyšují počty vykazovaných žáků, zapisovány nové jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky<sup>45</sup> ani nebudou navyšovány kapacity jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky a zapisována nová místa poskytovaného vzdělávání.

## 7. Základní umělecké školy

Základní umělecké vzdělávání primárně slouží k rozvoji uměleckého talentu a nemělo by nahrazovat činnost zařízení pro zájmové vzdělávání. Celkový počet žáků v základních uměleckých školách (dále jen „ZUŠ“) od roku 2005/2006 neustále pravidelně roste. Kapacity ZUŠ v jednotlivých krajích vyjádřené jako podíl kapacit na populaci ve věku 6–18 let však vykazují výrazné rozdíly (od 15 % v Ústeckém kraji po 29 % v Karlovarském kraji, přičemž průměrný podíl napříč kraji činí 20 %). Vzhledem k těmto důvodům, jakož i vzhledem k primárnímu zaměření ZUŠ není žádoucí další nárůst kapacity ZUŠ v krajích, ve kterých je podíl nabízených kapacit ZUŠ na populaci ve věku 6–18 let v porovnání s ostatními kraji nadprůměrný.

- 7.1 Po dobu platnosti tohoto dlouhodobého záměru tedy nebudou do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány nové ZUŠ ani navyšovány kapacity ZUŠ bez rozdílu zřizovatele v těch krajích, ve kterých v době rozhodování o žádosti podíl kapacit ZUŠ na populaci ve věku 6–18 let překračuje 20 %. Zvýšení kapacity konkrétní ZUŠ v těchto krajích, případně zřízení ZUŠ nové, je možné pouze za současného recipročního snížení kapacity jiné ZUŠ ve stejném kraji.
- 7.2 V krajích, ve kterých podíl nabízených kapacit ZUŠ na populaci ve věku 6–18 let v době rozhodování o žádosti nepřesahuje 20 %, mohou být kapacity základních uměleckých škol navyšovány v souladu s demografickým vývojem, stávajícími kapacitami ZUŠ a jejich obsazeností v rámci příslušného kraje, maximálně však do dosažení 20 % podílu kapacit ZUŠ na populaci 6–18 let.
- Dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy jednotlivých krajů budou obsahovat analýzu dostupnosti základního uměleckého vzdělávání v rámci kraje a návazná kritéria pro zápis nových míst poskytovaného vzdělávání ZUŠ (i v krajích, v nichž podíl kapacit ZUŠ na populaci 6–18 let přesahuje 20 % bez navyšování jejich kapacit) tak, aby docházelo ke snižování disparit v nabídce základního uměleckého vzdělávání v rámci daného kraje.

## 8. Školská zařízení pro zájmové vzdělávání

### 8.1 Povolování zápisu nových zařízení nebo zvyšování kapacity školních družin a školních klubů

- a) Povolování zápisu nových školních družin nebo školních klubů nebo zvyšování jejich kapacity bude umožněno pouze v případě, že činnost školní družiny nebo školního klubu bude vykonávat nebo

45 Pokles počtu žáků v jazykových školách ilustruje graf přiložený v části kapitoly I. Základní umělecké, jazykové a zájmové vzdělávání.

vykonává **stejná právnická osoba, jako činnost příslušné školy** (dále jen „žadatel“). Tedy v případě školních družin základní škola s 1. stupněm a v případě školního klubu základní škola s 2. stupněm, šestileté nebo osmileté gymnázium nebo konzervatoř s osmiletým vzdělávacím programem.

- b) Zápis nebo zvýšení kapacit školních družin a školních klubů budou umožněny pouze v návaznosti na **naplněnost** školy žadatele, přiměřeně k počtu žáků 1. stupně (u školních družin) a žáků 2. stupně, nižšího stupně šestiletého nebo osmiletého gymnázia nebo odpovídajících ročníků osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře (u školních klubů) **v míře odpovídající demografickému vývoji cílové skupiny** – účastníků zájmového vzdělávání, potřebnosti, dostupnosti a poptávce např. v souvislosti s novou bytovou výstavbou. V případě, kdy tato školní družina nebo školní klub bude zajišťovat zájmové vzdělávání i pro žáky jiných škol, lze při zápisu nové školní družiny nebo školního klubu nebo zvýšení jejich kapacity přihlídnout ke kapacitám školních družin nebo školních klubů a naplněnosti škol v daném místě.

## 8.2 Meziroční zvýšení kapacit školních družin

- a) Krajské úřady stanoví **hodnotu maximálního meziročního zvýšení kapacit u školních družin** procentuálním vyjádřením v dlouhodobých záměrech vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy jednotlivých krajů s přihlédnutím k vývoji hladin meziročních navýšení kapacit u krajů v období platnosti předchozích dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy jednotlivých krajů, zejména ve vztahu k vývoji průměrných hodnot. Stanovená hodnota maximálního meziročního zvýšení kapacit školních družin však nesmí přesáhnout 1,2násobek nejvyššího meziročního zvýšení kapacit školních družin zapsaných v období od školního roku 2015/2016 do školního roku 2018/2019.
- b) Meziroční zvýšení kapacit školních družin je možné pouze do výše hodnot maximálního meziročního zvýšení kapacit školních družin stanovených krajskými úřady; nad stanovené hodnoty pouze v případě zdůvodnění demografickým nárůstem cílové skupiny – účastníků zájmového vzdělávání.

## 8.3 Školní kluby a střediska volného času

- a) Při povolování zápisu nových školních klubů nebo zvyšování jejich kapacity se přihlédne též ke skutečnosti, zda v místě působí středisko volného času nebo školní klub. Povolování zápisu nových **středisek volného času** musí odpovídat demografickému vývoji cílové skupiny – účastníků zájmového vzdělávání – s přihlédnutím ke skutečnosti, zda v místě působí středisko volného času nebo školní klub. Do rejstříku škol a školských zařízení nebude zapisován nový školní klub ani nebude rozšiřována kapacita stávajícího školního klubu tam, kde působí středisko volného času (nebo školní klub) zajišťující v dostatečné míře zájmové vzdělávání, a naopak tam, kde působí školní klub (nebo středisko volného času) zajišťující v dostatečné míře zájmové vzdělávání, nebude zapisováno nové středisko volného času.
- b) Konkrétní kritéria pro zápis **středisek volného času** do rejstříku škol a školských zařízení stanoví krajský úřad podle místních podmínek, zejména s ohledem na počet dětí, žáků a studentů vzdělávajících se ve školách na území kraje a demografický vývoj.

## 9. Školská poradenská zařízení

V oblasti školských poradenských zařízení:

- a) bude podporován zápis nových míst poskytování školských služeb v odůvodněných případech a s ohledem na demografický nárůst a dostupnost stávajících zařízení,
- b) nová zařízení nebudou po dobu platnosti tohoto dlouhodobého záměru do rejstříku škol a školských zařízení zapisována. Případnou potřebu navýšení kapacit těchto zařízení lze řešit personálním posílením stávajících zařízení.

## 10. Střediska výchovné péče

Nová střediska výchovné péče, případně zapisování a navyšování jejich kapacity, budou do rejstříku škol a školských zařízení zapisována pouze v případech prokázané potřebnosti s ohledem na stávající síť středisek výchovné péče a na jejich kapacity.



### 11. Ostatní školské služby

V oblasti ostatních školských služeb budou nová školská zařízení a jejich kapacity do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány s ohledem na počet dětí, žáků a studentů vzdělávajících se ve školách na území kraje a na demografický vývoj. Bližší kritéria pro zápis nových školských zařízení poskytujících ostatní školské služby a navyšování kapacit těchto školských zařízení stanoví krajské úřady ve svých dlouhodobých záměrech<sup>46</sup>.

Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, školská výchovná a ubytovací zařízení a školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy budou do rejstříku škol a školských zařízení zapisována s ohledem na potřebnost zajištění služeb, které poskytují, a s ohledem na záměr rozvoje sítě příslušných zařízení v kraji (s výjimkou zařízení zřizovaných ministerstvem). Zápis školských zařízení pro výkon ústavní výchovy bude navázán na opatření J.2.1.

## B. Předškolní vzdělávání

Předškolní vzdělávání prošlo v uplynulých letech mnohými změnami zejména v oblasti legislativní, které reagovaly především na priority stanovené v koncepčních a strategických dokumentech MŠMT. Novelou školského zákona byla stanovena povinnost předškolního vzdělávání pro děti, které dovrší věku pěti let do začátku školního roku do zahájení PŠD. Byla změněna pravidla pro zařazování dětí do přípravných tříd, pevně se stanovila hranice pro přijímání dětí nejdříve od dvou let věku. Upraveno bylo i přednostní přijímání do vzdělávání v mateřských školách zřízených obcí nebo svazkem obcí u dětí, které před začátkem školního roku dosáhnou nejméně třetího roku věku. Na popsané legislativní úpravy bylo navázáno řadou dílčích opatření, která měla vést především k zajištění dostatečných kapacit, zvýšení kvality a dostupnosti vzdělávání a k posilování financování s rozlišením možnosti podpory pro méně či více rozvinuté regiony včetně hl. m. Prahy. Finance v oblasti předškolního vzdělávání byly cíleny i na podporu společného vzdělávání nebo začleňování dětí z rodin ohrožených sociálním vyloučením do předškolního vzdělávání, ale i na podporu pedagogických pracovníků. V rámci dalšího vzdělávání byla rozšířena nabídka vztahující se k problematice vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a do nabídky dalšího vzdělávání byla mimo jiné začleněna i problematika vzdělávání dětí mladších tří let.

Mezi hlavní úkoly v oblasti předškolního vzdělávání proto i nadále patří zvyšovat zapojení dětí do povinného předškolního vzdělávání prostřednictvím cílených opatření, pokračovat v podpoře rozšiřování potřebných kapacit, posilovat rovné podmínky a příležitosti a současně podporovat zejména začleňování dětí ze skupin a lokalit ohrožených sociálním vyloučením a eliminovat odklady PŠD. Důsledně by měly být naplňovány všechny výstupy z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání v rámci integrovaných vzdělávacích bloků školních vzdělávacích programů tak, aby nebyl opomíjen osobnostní rozvoj. Školy by se měly zaměřit na rozvoj dovedností předcházejících čtení, psaní, výuce cizích jazyků a na rozvoj elementárních principů práce s informacemi s důrazem na matematické souvislosti a logopedickou prevenci. Školy by také měly aktivně seznamovat s technickými a manuálními činnostmi, podporovat zdravý způsob života, environmentální výchovu a zároveň vzbuzovat zájem o pohybovou činnost dětí.

Během trvání platnosti Dlouhodobého záměru 2019–2023 je potřebné dokončit sjednocení a specifikace problematiky vzdělávání dětí od dvou do tří let v MŠ, a to především s ohledem na podmínky jejich vzdělávání a zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví.

<sup>46</sup> Kritéria pro zápis nových školských zařízení poskytujících ostatní školské služby a jejich kapacity budou stanoveny v Dlouhodobých záměrech vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy jednotlivých krajů. Stanovení kritérií je zohledněno v části 2.3 Doporučující klíčové strategické cíle pro formulování krajských dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy.



**Prioritní cíle**

- Společně s MPSV vytvořit efektivní model péče o děti v předškolním věku.
- Zvyšovat podíl dětí zapojených v povinném předškolním vzdělávání.
- Zkvalitňovat předškolní vzdělávání a eliminovat odklady povinné školní docházky.
- Zasazovat se o maximální rozvoj potenciálu všech dětí včetně rozvoje jejich tvořivosti.

**Společně s MPSV vytvořit efektivní model péče o děti v předškolním věku:****Výchova a péče o děti do tří let**

Systém výchovy a péče o děti do tří let prošel v minulosti již mnohými změnami a stále není systémově vyřešen v důsledku nevyjasněných kompetencí a přístupu k péči o předškolní děti, který je v gesci několika ministerstev. Z těchto důvodů začalo MŠMT v průběhu roku 2018 vyjednávat s MPSV o zahájení realizace systémového řešení institucionálního zabezpečení včasné péče o děti do tří let za účelem přijetí adekvátních opatření, která by vedla k narovnání, zpřehlednění a především zefektivnění systému výchovy a péče o děti ve věku do tří let.

Cílem v této oblasti je dokončit diskuzi o systémovém uspořádání péče o děti v předškolním věku, následně vytvořit dohodu o společném koordinovaném přístupu k systémovému uspořádání péče a nastavit legislativně pravidla pro komplementární systém péče o děti do šesti let věku založený na předškolním vzdělávání organizovaném pro děti od tří let věku v gesci MŠMT a na dětských skupinách organizovaných pro děti do tří let věku v gesci MPSV. S ohledem na dostatečnou informovanost veřejnosti je nutné realizovat kampaň vysvětlující komplementární systém péče o děti do šesti let věku. Opatření by měla zefektivnit využívání finančních prostředků ze státního rozpočtu určených na výchovu a péči o děti v předškolním a mladším věku a zkvalitnit výchovu a péči o děti do šesti let věku. MŠMT zahajuje rovněž intenzivní komunikaci týkající se zvýšení účasti dětí z lokalit ohrožených sociálním vyloučením.

**Podpora efektivního a systémového rozšiřování kapacit mateřských škol**

Podpora rozšiřování kapacit úzce souvisí se snahou zvyšovat účast dětí (především ze sociálně a ekonomicky znevýhodňujícího prostředí) na předškolním vzdělávání, snižovat počet dětí na třídu MŠ za účelem zkvalitňování předškolního vzdělávání a s podporou začleňování dětí ze skupin a lokalit ohrožených sociálním vyloučením. Podpora efektivního a systémového rozšiřování kapacit MŠ<sup>47</sup> bude vycházet z poznatků o regionálních disparitách, jejím cílem bude směřování k vyrovnávání rozdílů. Důležitými intervenčními nástroji jsou v tomto ohledu např. finanční prostředky strukturálních fondů Integrovaného regionálního operačního programu. Klíčové jsou však schopnosti obcí a zřizovatelů – schopnost definovat a realizovat opatření směřující k začleňování socioekonomicky znevýhodněných, schopnost přípravy kvalitních projektů, včasná reakce na demografický vývoj ve svém regionu i komunikace se zákonnými zástupci dětí. Cílem MŠMT pro následující období bude podporovat zřizovatele v rozšiřování kapacit MŠ prostřednictvím dotační podpory, a to s ohledem na využití národních a evropských finančních prostředků ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj v těch lokalitách, kde je trvalý převis poptávky po umístění dětí v předškolních zařízeních (MŠ, dětská skupina).

47 Podpora efektivního a systémového rozšiřování kapacit MŠ je popsána i v rámci kapitoly A. Hlavní cíle změn ve školském rejstříku v letech 2019–2023.

## **Zvyšovat podíl dětí zapojených v povinném předškolním vzdělávání**

Období předškolního věku dítěte je jednou z nejdůležitějších vývojových etap člověka. Účast na předškolním vzdělávání patří mezi hlavní předpoklady pro zvládnutí základního vzdělávání. Předškolní vzdělávání podporuje zdravý rozvoj osobnosti dítěte, jeho mentální, tělesný i citový rozvoj, osvojování základních pravidel chování, fungování mezilidských vztahů a hodnot. Neúčast na předškolním vzdělávání může mít negativní dopady nejen na zapojení dítěte do povinného vzdělávání, ale i na zapojení se do společnosti jako takové. Přestože ve srovnání s členskými státy Evropské unie patří Česká republika k zemím s nejvyšším podílem dětí v předškolním vzdělávání, je podpora zvyšování účasti na předškolním vzdělávání a současně podpora začleňování dětí ze skupin a lokalit ohrožených sociálním vyloučením jedním z nejdůležitějších cílů v této oblasti. Problematické zavedení povinného předškolního vzdělávání byla věnována v roce 2018 tematická zpráva ČŠI,<sup>48</sup> z níž vyplynulo, že do předškolního vzdělávání se nepodařilo ve školním roce 2017/2018 zapojit 3 % dětí z populačního ročníku, pro nějž byl poslední školní rok povinný. Zároveň se tyto nezapojené děti ve značné míře rekrutují právě z rodin ohrožených sociálním vyloučením.

Cílem je proto navázat na předchozí opatření, pomocí nichž bude možné zlepšovat možnosti začlenění sociálně znevýhodněných dětí předškolního věku a současně zvyšovat účast na předškolním vzdělávání. Jedním z intervenčních nástrojů v této oblasti byl projekt Inkluzivní a kvalitní vzdělání v územích ze sociálně vyloučených lokalit (zahájený v roce 2016), který byl podpořen z Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělání (dále jen „OP VVV“). Přínosná byla z tohoto ohledu i novela školského zákona z roku 2016, která zavedla povinné předškolní vzdělávání pro děti, které do začátku školního roku dosáhnou pěti let věku.

Do konce roku 2020 MŠMT navrhne dílčí intervence (organizační, finanční), které budou i nadále posilovat navyšování účasti dětí – především socioekonomicky a kulturně znevýhodněných – na předškolním vzdělávání, budou podporovat sociálně vyloučené lokality (ve spolupráci s OSPOD a NNO) a MŠ při začleňování dětí ze znevýhodněných skupin. Bude také navržen systém podpory a motivace rodičů, kteří dlouhodobě své děti do předškolního vzdělávání neposílají. Nezbytný bude koordinovaný postup v součinnosti s MPSV, s Agenturou pro sociální začleňování a s dalšími partnery.

## **Zkvalitňovat předškolní vzdělávání a eliminovat odklady povinné školní docházky:**

### **Snižování počtu dětí na třídu mateřské školy**

V § 2 odst. 1) a 2) novely vyhlášky č. 151/2018 Sb., kterou se mění vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů a některé další vyhlášky, došlo k možnému snižování počtu dětí ve třídách v souvislosti s počtem tříd v MŠ s účinností od 1. 9. 2018. Nejvyšší počet dětí mladších tří let ve třídě MŠ a jeho snižování bude postupovat v souladu s novelou č. 280/2016 Sb. uvedené vyhlášky. Cílem opatření je postupné snížení počtu dětí ve třídě o cca čtyři děti s ohledem na možnosti mateřských škol. Ke snižování bude od roku 2021 nejprve přistoupeno v mateřských školách s nejvyšším počtem dětí, tzn. z 28 dětí ve třídě na 24. V průběhu let 2022–2023 bude toto opatření pokračovat a dojde ke snížení počtu dětí až na 20 dětí na třídu, a to za předpokladu, že to umožní prostorové a materiální podmínky dané MŠ.

### **Překrývání přímé pedagogické činnosti učitelů**

Jedná se o doporučení dle možností a podmínek školy, jak mohou ředitelé flexibilně reagovat na aktuální potřeby při rozpisu služeb učitelů. Tento překryv přímé pedagogické činnosti učitelů MŠ je plně zohledněn v reformě financování regionálního školství od roku 2020. Překryv učitelů MŠ však bude možné realizovat již

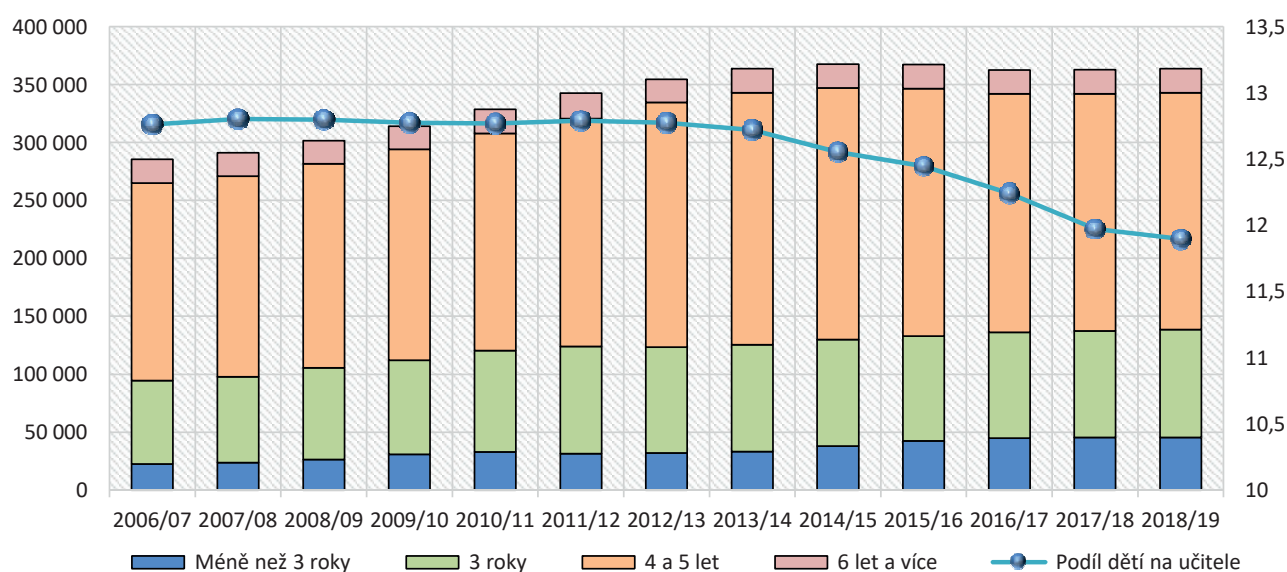
48 ČŠI, Dopady povinného předškolního vzdělávání na organizační a personální zajištění a výchovně-vzdělávací činnost mateřských škol za období 1. pololetí školního roku 2017/2018, Praha, květen 2018.

v roce 2019, a to z rozvojového programu MŠMT. Překrývání přímé pedagogické činnosti učitelů vytváří lepší podmínky k individualizaci vzdělávání včetně důrazu na průběžné formativní hodnocení každého dítěte tak, aby hodnocení průběžně podporovalo jeho další rozvoj a učení.

### Eliminovat odklady povinné školní docházky

Česká republika dlouhodobě zaznamenává vysoký počet odkladů školní docházky. Snížení množství odkladů školní docházky lze podporovat důslednou a pravidelně prováděnou pedagogickou diagnostikou každého dítěte či implementací formativního hodnocení v mateřských školách (podpora dítěte pro dosažení školní zralosti), komunikací pedagogů s rodiči předškolních dětí (podpora dítěte ze strany rodičů při přechodu do ZŠ) a důsledným metodickým řízením školských poradenských zařízení (vydáváním doporučení k odkladu školní docházky pouze na základě posouzení školní zralosti dítěte, nikoliv na základě přání zákonných zástupců). Dále je důležitý také předpoklad, že ZŠ přijme dítě na začátku povinného základního vzdělávání bez kladení požadavků, které musí dítě prokázat. V rámci opatření směřujících k eliminaci odkladů je nutné působení na rodiče ve spolupráci a vzájemné interakci MŠ, ZŠ a ŠPZ. Dítě s odkladem nadále musí plnit povinné předškolní vzdělávání v MŠ nebo v přípravné třídě základní školy, kde je cíleně kompenzován důvod odkladu, zásadní je využití role školských poradenských zařízení. Cílem v této oblasti je posílení kompetencí prvostupňových učitelů a podpora inkluzivních opatření (změny v řízení třídy, personální posílení ve třídě, pomůcky pro žáky s odlišným mateřským jazykem aj.) v rámci ZŠ, která napomohou přijmout všechny žáky do základního vzdělávání a vzdělávat je tak, aby zažili úspěch.

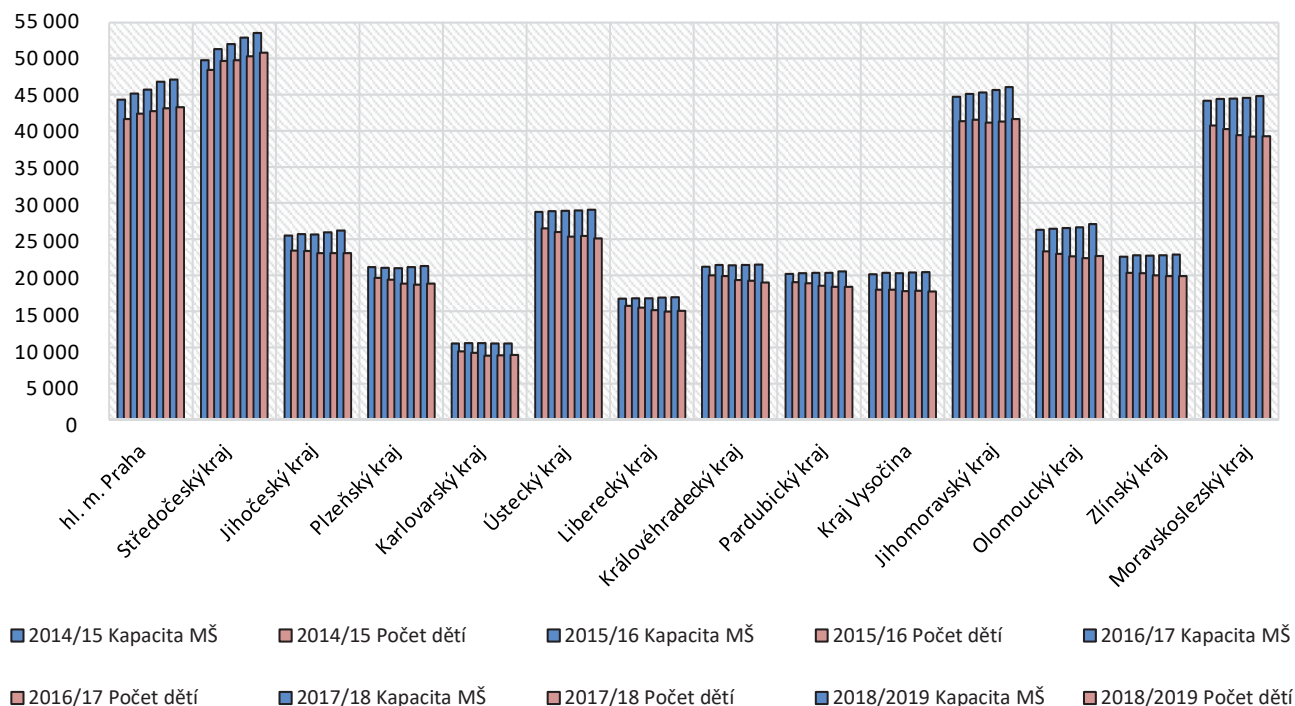
Graf č. 13: Vývoj počtu dětí v MŠ dle věku v ČR od školního roku 2006/2007 do školního roku 2018/2019 (data k 30. 9. daného roku)



Zdroj: MŠMT

Z výše uvedeného grafu č. 13 vyplývá, že do období školního roku 2015/2016 počet dětí v MŠ kulminoval a současně rostl podíl počtu dětí ve věku tří let a mladších tří let zapojených do předškolního vzdělávání. Od školního roku 2016/2017 je naopak zaznamenán postupný pokles počtu populace evidované v tomto segmentu regionálního školství, což bylo způsobeno zejména demografickým poklesem počtu dětí nejsilnější zapojené věkové skupiny čtyři a pět let.

Graf č. 14: Vývoj počtu dětí a kapacit v MŠ v krajích od školního roku 2014/2015 do školního roku 2018/2019 (data k 30. 9. daného roku)



Zdroj: MŠMT

Vývoj počtu dětí evidovaných v MŠ od školního roku 2014/2015 do školního roku 2018/2019 byl napříč kraji velmi rozdílný. Nárůst počtu dětí v MŠ vykazují pouze ve Středočeském kraji a v hl. m. Praze, a to o necelých 5 % ve Středočeském kraji a o necelá 4 % v hl. m. Praze ve školním roce 2018/2019 oproti roku 2014/2015. V ostatních krajích je naopak evidován pokles počtu dětí v průměru o 3 %.

Kapacity MŠ se postupně rozrůstají<sup>49</sup> a v kontextu jednotlivých krajů se může jevit, že jsou kapacity pro následující období v rámci ČR dostačující. Jednotlivé krajské struktury však vykazují značné regionální rozdíly, a to nejen s ohledem na demografický vývoj, ale i na vývoj počtu dětí zapojených do předškolního vzdělávání a na stávající nabídku kapacit.

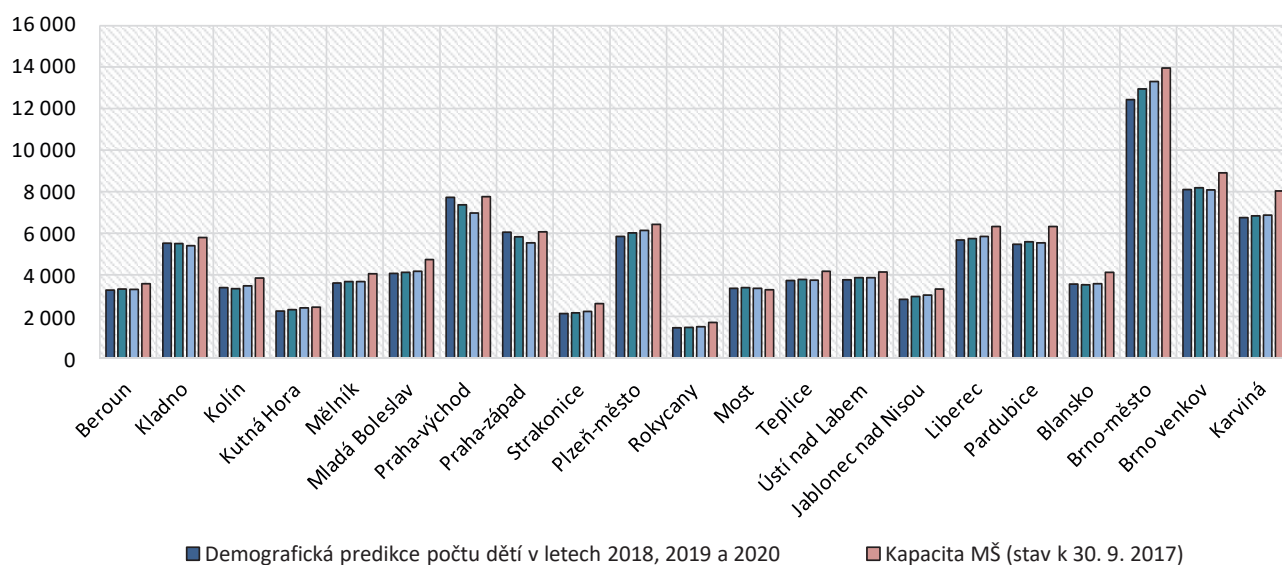
Predikci demografického vývoje počtu dětí ve věku 3–5 let a počty kapacit MŠ<sup>50</sup> ve vybraných okresech,<sup>51</sup> v nichž by vzhledem k demografickému vývoji nemusel být stávající stav kapacit dostačující, znázorňuje níže uvedený graf č. 15.

49 Od školního roku 2014/2015 do školního roku 2017/2018 v rámci ČR byly navýšeny kapacity MŠ o 2,2 %. K nejvyššímu nárůstu kapacit MŠ došlo v kraji Středočeském (o 6,2 %) a v hl. m. Praze (o 5,6 %), v ostatních krajích, přestože je v nich evidován úbytek počtu dětí zapojených do předškolního vzdělávání, jsou vykazovány zvyšující se kapacity mateřských škol, vyjma Plzeňského kraje a kraje Karlovarského, v nichž zapsané kapacity ve sledovaném období poklesly.

50 Stav kapacit v mateřských školách k 30. 9. 2017.

51 Vybrané oblasti zahrnují ty okresy, v nichž demografický vývoj počtu dětí ve věku 3–5 let do roku 2020 přesahuje 85 % naplněnosti kapacit v MŠ zapsaných k 30. 9. 2017.

Graf č. 15: Demografická predikce vývoje počtu dětí v MŠ ve věku 3–5 let ve vybraných okresech od roku 2018 do roku 2020 a počty evidovaných kapacit v MŠ (data ke kapacitám MŠ k 30. 9. daného roku)



Zdroj: MŠMT; demografická predikce – vlastní zpracování (2018–2020) na základě věkového složení obyvatelstva v roce 2017 (data ČSÚ)

### Zasazovat se o maximální rozvoj potenciálu všech dětí včetně rozvoje jejich tvořivosti

V souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání účinným od 1. 1. 2018 bude učitelům mateřských škol nadále poskytována metodická podpora prostřednictvím dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

Z důvodu zabezpečení kvalitního předškolního vzdělávání a rovného přístupu ke vzdělávání pro všechny děti bude mateřským školám poskytnuta finanční podpora ke zlepšování materiálního vybavení. Česká školní inspekce bude posuzovat a ve výroční zprávě zhodnotí podporu rozvoje digitálních kompetencí, prohlubování znalostí z oblasti kybernetické bezpečnosti a využívání prvků polytechnické výchovy v předškolním vzdělávání.



| Cíl                                                                            | Opatření                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Kritéria                                                                                                                          | Termín                | Zdroj financování                                         | Dotčené subjekty                    |
|--------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|-----------------------------------------------------------|-------------------------------------|
| B.1<br>Společně s MPSV vytvořit efektivní model péče o děti v předškolním věku | B.1.1<br>Dokončit diskuzi s MPSV o systémovém uspořádání péče o děti ve věku do tří let. Kromě možnosti umístění dětí mladších tří let v MŠ využít také možnost zvýšení kapacit v dětských skupinách zřizovaných podle zákona č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Návrh koncepce systémového řešení předškolního vzdělávání + dohoda o společném koordinovaném přístupu                             | Průběžně do roku 2023 | Státní rozpočet, IROP                                     | MŠMT, MPSV, MMR, zřizovatelé, kraje |
|                                                                                | B.1.2<br>Legislativně upravit kompetence nepedagogických pracovníků (chův, zdravotních sester) tak, aby bylo možno flexibilně vykonávat potřebnou individuální péči u starších batolat a naplňovat tak jejich potřeby                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Vytvoření legislativního návrhu s MPSV – komplementární systém péče o děti do šesti let věku; informování veřejnosti              |                       |                                                           |                                     |
|                                                                                | B.1.3<br>Podporovat zřizovatele při rozšiřování kapacit MŠ v lokalitách, kde bude v následujících letech trvalý převis poptávky po umístění dětí do MŠ, tedy děti ve věku od tří do šesti let                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Analýza dostupnosti kapacit MŠ, dotační podpora zřizovatelů                                                                       | 2019                  |                                                           |                                     |
| B.2<br>Zvyšovat podíl dětí zapojených v povinném předškolním vzdělávání        | B.2.1<br>Systematicky vyhodnocovat implementaci povinného předškolního vzdělávání s využitím sociálně-vědního výzkumu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Analýza implementace povinného předškolního vzdělávání především s ohledem na sociálně vyloučené lokality (Závěrečná zpráva TAČR) | Průběžně do roku 2025 | Státní rozpočet, ESIF, OP potravinové a materiální pomoci | MŠMT, MPSV, zřizovatelé, kraje, ČŠI |
|                                                                                | B.2.2<br>Doplňt na základě vyhodnocení dosavadní účinnosti povinného předškolního vzdělávání systémem opatření ke zvýšení podílu dětí zapojovaných do předškolního vzdělávání se zaměřením na oblasti sociálních disparit (Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský kraj)                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Soubor opatření                                                                                                                   | Do konce roku 2020    |                                                           |                                     |
|                                                                                | B.2.3<br>Ve spolupráci s MPSV přijmout opatření umožňující zvýšení účasti dětí v MŠ (alespoň v posledním ročníku MŠ) zejména z oblasti sociálních disparit (Ústecký, Karlovarský, Moravskoslezský kraj) a z lokalit ohrožených sociálním vyloučením; navrhnout systém podpory a motivace rodičů, kteří své děti do předškolního vzdělávání dlouhodobě neposílají<br>Například:<br>– školní stravování zdarma,<br>– snížení či odpuštění úplaty,<br>– využití sociálního pracovníka.<br>Spolupráce s obecním úřadem – podmíněnost vyplácení sociálních dávek docházkou dětí do MŠ aj. | Společné stanovisko MŠMT a MPSV o vzájemné spolupráci se zapojením OSPOD                                                          | Průběžně do roku 2025 | Státní rozpočet, ESIF, OP potravinové a materiální pomoci | MŠMT, OSPOD, NNO, MŠMT, ČŠI         |
|                                                                                | B.2.4<br>Zvyšovat kompetence pedagogů MŠ ke vzdělávání dětí ze sociálně znevýhodněného a kulturně odlišného prostředí                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | V rámci implementace RVP PV a v součinnosti s OPŘO                                                                                | Průběžně do roku 2025 |                                                           |                                     |

| Cíl                                                                                           | Opatření                                                                                                                                                                                                                                                             | Kritéria                                                                                                                                            | Termín                  | Zdroj financování     | Dotčené subjekty |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|-----------------------|------------------|
| B.3<br>Zkvalitňovat předškolní vzdělávání a eliminovat odklady povinné školní docházky        | <b>B.3.1</b><br>Postupně snižovat počet dětí ve třídě s ohledem na možnosti mateřských škol, a to z 28 > 24 u MŠ, které uplatňují výjimku, u ostatních MŠ postupně snižovat počet dětí ve třídě z 24 > 20 a směřovat tak k individualizovanému vzdělávacímu přístupu | Novela právního předpisu                                                                                                                            | Každoročně od roku 2021 | Státní rozpočet, ESIF | MŠMT, ČŠI        |
|                                                                                               | <b>B.3.2</b><br>Podporovat časové překrývání činnosti dvou učitelů v jedné třídě MŠ, a to v rozsahu 2,5 hodiny denně, podporovat rozšíření provozu MŠ                                                                                                                | Rozvojový program Finanční zajištění překrývání přímé pedagogické činnosti učitelů se zohledněním provozu mateřských škol, novela právního předpisu | Průběžně                | Státní rozpočet       | MŠMT             |
|                                                                                               | <b>B.3.3</b><br>Podporovat prostřednictvím dalšího vzdělávání pedagogů MŠ ve využívání kvalitní a průběžné pedagogické diagnostiky jako specifické formy formativního hodnocení                                                                                      | V rámci implementace RVP PV a v součinnosti s OPRO                                                                                                  | Průběžně                | Státní rozpočet, ESIF | MŠMT, ČŠI        |
| B.4<br>Zasazovat se o maximální rozvoj potenciálu všech dětí včetně rozvoje jejich tvořivosti | <b>B.4.1</b><br>Poskytovat metodickou podporu učitelům v MŠ v návaznosti na změny RVP PV                                                                                                                                                                             | Počet proškolených učitelů (ONIV)                                                                                                                   | 2023                    | Státní rozpočet, ESIF | MŠMT             |
|                                                                                               | <b>B.4.2</b><br>Podpora materiálního vybavení MŠ pro rozvoj vzdělávání                                                                                                                                                                                               | Finanční podpora mateřských škol                                                                                                                    | 2022                    |                       |                  |
|                                                                                               | <b>B.4.3</b><br>Podporovat prvky polytechnické výchovy a rozvoj digitálních kompetencí a prohlubování znalostí z oblasti kybernetické bezpečnosti ve vzdělávání dětí v MŠ                                                                                            | Hodnocení ČŠI ve výroční zprávě                                                                                                                     | 2021                    |                       | MŠMT, ČŠI        |

## C. Základní vzdělávání

Prioritní cíle v oblasti základního vzdělávání vycházejí ze Strategie 2020, preferující omezení vnější diference v základním vzdělávání, a jsou v souladu s Programovým prohlášením vlády z června 2018, jehož cílem je zasadit se o maximální rozvoj potenciálu každého žáka. Stále přetrvávajícím problémem základního vzdělávání ovlivňujícím kvalitu vzdělávání především na 2. stupni základních škol je selekce – výběrovost škol a tříd a odchody žáků ze základních škol do různých výběrově zaměřených tříd a vysoký podíl žáků, kteří pokračují v plnění PŠD v nižších stupních na 6letých a 8letých gymnáziích. Obecně lze říci, že výsledky jednotné přijímací zkoušky (dále jen „JPZ“) a výsledky MZ ukazují, že žáci víceletých gymnázií dosahují v celoplošných, srovnatelných zkouškách v průměru ve všech předmětech nejlepších výsledků. Z provedených zjišťování výsledků žáků 5. ročníků základních škol a 9. ročníků základních škol a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií však vyplývá, že cca 30 % žáků víceletých gymnázií nepředstavuje kvalitativní špičku testované populace a že víceletá gymnázia, kterých je příliš mnoho, již nejsou určena především pro nadané děti, což bylo původně jejich posláním. Na druhou stranu je třeba konstatovat, že ze strany rodičů je o víceletá gymnázia stále zájem.

Dalším z problémů vzdělávání na 2. stupni ZŠ je přetrvávající nedostatek výukových aktivit vázaných na pozdější profesní život žáků a nedostatek podpory pro odpovědné profesní a kariérní rozhodování. ZŠ by měla na 1. stupni nabízet kvalitní polytechnické vzdělávání (včetně rozvoje manuální zručnosti), na 2. stupni zajistit rozvoj technického myšlení, manuální zručnosti a tvořivosti a především upevnění vědomostí a dovedností, navíc vytvářet žákům příležitosti pro odpovědné kariérní rozhodování širším uplatněním kvalitního kariérového poradenství (volba povolání nebo dalšího vzdělávání), zařazením výukových aktivit představujících jednotlivé profese, odvětví a využití školních poznatků v životě a v práci (motivace pro vzdělávání a přípravu na povolání) a koncepčním důrazem na matematiku a polytechnické vzdělávání (konkrétně zaměřená motivace pro vzdělávání a přípravu na technická povolání v segmentu ohroženém nedostatkem kvalifikovaných pracovníků a odborníků).

Problém úrovně 2. stupně základních škol není jen v odchodech části žáků ZŠ na víceletá gymnázia. Problémem je také nedostatečná vybavenost škol (oproti víceletým gymnáziím), chybějící učitelé obecně, a to zejména ti s potřebnou aprobační k výuce, a přetrvávající výchovné problémy některých žáků, kteří výuku ostatních problematizují a na jejichž zvládnutí nejsou učitelé dostatečně připraveni. Roli zde hraje i postupné vylidňování menších obcí a s tím související menší naplněnost škol v těchto obcích, jejímž důsledkem může být problematické zajištění aprobované výuky předmětů.

Dosavadní zkušenosti s uplatňováním společného vzdělávání, které mělo umožnit širší zapojení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do hlavního vzdělávacího proudu, ukazují, že vedle pozitivních efektů inkluze je třeba vnímat a citlivě posuzovat také efekty, které (přes zvyšující se finanční nároky) ovlivňují výsledky vzdělávání. V následujícím období je proto účelné dokončit věcnou i finanční revizi principů společného vzdělávání s cílem eliminovat nedostatky systému inkluzivního vzdělávání (extenzivní růst počtu podpůrných opatření vyšších stupňů, výrazné mezikrajové rozdíly,<sup>52</sup> zvyšující se byrokracie, někdy neefektivní spolupráce asistentů pedagoga s učitelem, značné finanční dopady). V rámci implementace společného vzdělávání je třeba podpořit pedagogické pracovníky v aplikaci efektivních postupů a metod diferenciací výuky v rámci třídy a hledat flexibilní způsoby organizace vzdělávání ve školách hlavního vzdělávacího proudu, způsoby, které umožní dočasné či občasné vzdělávání žáků s potřebou vyšší míry podpory v menších skupinách, pakliže to odpovídá jejich nejlepšímu zájmu.

52 Kapitola Společné vzdělávání z pohledu regionů (Analýza společného vzdělávání za období 1. 9. 2016 – 31. 10. 2017), Problematika disparit v oblasti regionálního školství, MŠMT.

Tématem k řešení by také měla být oblast prevence a včasné intervence výskytu rizikového chování a problémů výchovného rázu zejména u žáků na 2. stupni ZŠ, které někdy znemožňují vzdělávání většinové části třídy. Zvýšenou pozornost je ale třeba také věnovat krajovým rozdílům v rámci PŠD. Krajské disparity ve výsledcích vzdělávání vůči ostatním krajům jsou markantní v Ústeckém a Karlovarském kraji (ale i v některých dalších částech jiných krajů). Vzhledem k tomu, že část žakovské populace zmíněných krajů má problémy s navazujícím středoškolským vzděláváním, je základní vzdělávání jedinou vzdělávací etapou, kterou (byť ne vždy úplně) absolvují. Proto je třeba v těchto lokalitách zavést taková opatření, která by přispěla nejen ke zlepšení úrovně vzdělávání, ale někdy i ke zlepšení docházky do školy.

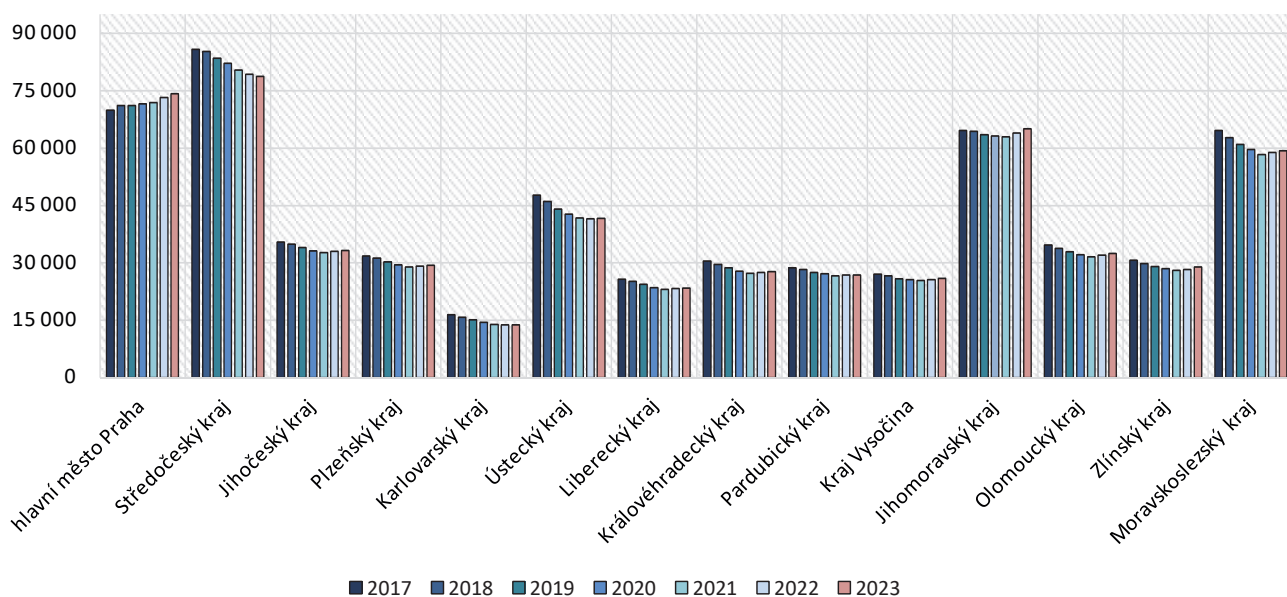
V souvislosti se zvyšující se mobilitou stále více narůstá počet žáků s nedostatečnou znalostí českého jazyka vstupujících do procesu vzdělávání. Jedná se nejen o žáky-cizince, ale také o žáky s českým občanstvím, kteří pobývali dlouhodobě v zahraničí a vrací se natrvalo zpět do ČR, a o žáky s českým občanstvím, jejichž mateřským jazykem není čeština. Plnohodnotná integrace těchto žáků do vzdělávacího systému a snižování školní neúspěšnosti je zásadní pro jejich budoucí zařazení do společnosti. V následujícím období bude tedy podpora žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka jedním z prioritních cílů.

Zároveň na evropské úrovni roste význam znalosti cizích jazyků. Se vzrůstajícími možnostmi mobility (za účelem vzdělávání nebo i zaměstnání) v rámci EU je kladen velký důraz na schopnost komunikace alespoň ve dvou cizích jazycích. Vícejazyčnost přispívá nejen k lepšímu porozumění ostatním kulturám, a tím i k rozvoji vnímání vlastního občanství a demokratických kompetencí, ale i ke zvyšování šancí na uplatnění absolventů škol a k rozvoji dynamických příhraničních oblastí. Nadále bude cílem nejen zachování povinnosti výuky dvou cizích jazyků v ZŠ, ale i budování návaznosti a lepší prostupnosti v oblasti jazykového vzdělávání. Nadále bude naplňován cíl Strategie 2020 srozumitelněji popsat cíle vzdělávání pokračováním revize Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (dále jen „RVP ZV“) zahájené v období předcházejícího dlouhodobého záměru. Základním cílem je připravit moderní kurikulum, které bude reagovat na nové společenské potřeby i na vybrané problémy, které byly ve stávajícím vzdělávání identifikovány. Úkolem probíhající revize je nově, jednoznačně a závazně vymezit rozsah a obsah vzdělávání společný pro všechny, který by měl být základem pro individuální rozvoj každého žáka. Změny mají přispět k tomu, aby žáci dosahovali požadovaných výsledků vzdělávání, byli vybaveni dovednostmi a postoji potřebnými pro odpovědné kariérní rozhodování a k celoživotnímu vzdělávání, byli připraveni řešit problémy, včetně bezpečnostních hrozeb, a vyrovnávat se se změnami.

Významným obohacením didaktických postupů bude postupující digitalizace vzdělávání, důraz na rozvoj informatického myšlení, schopnosti komplexně pracovat s informacemi, rozvoj digitálních kompetencí, včetně znalostí zásad bezpečného využití informačních technologií, propojení digitálních kompetencí s rozvojem technických dovedností a manuální zručností žáků.

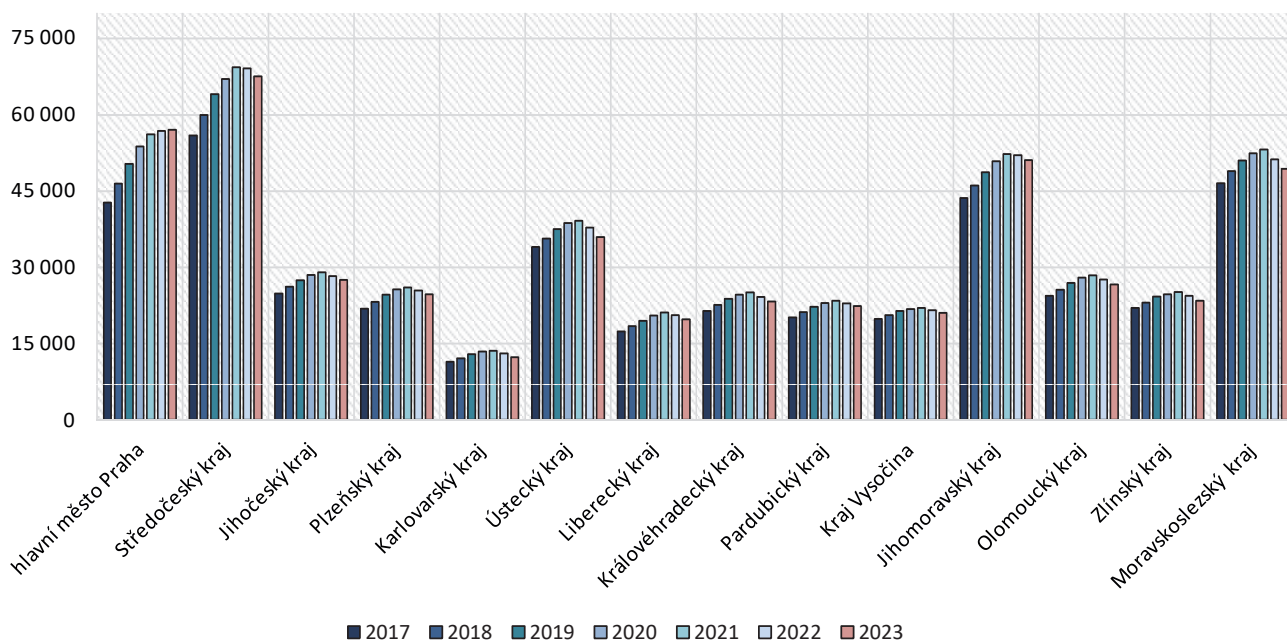
S ohledem na demografický vývoj a jeho predikci bude potřeba v období Dlouhodobého záměru 2019–2023 také motivovat zřizovatele k důslednému systematickému řízení kapacit ZŠ, aby v období demografických poklesů využívali momentálně dočasně uvolněné kapacity budov škol pro jiné vzdělávací účely.

Graf č. 16: Demografická predikce vývoje počtu žáků ve věku 6–10 let v krajích ČR (2017–2023)



Zdroj: ČSÚ (2017), vlastní zpracování (2018–2023)

Graf č. 17: Demografická predikce vývoje počtu žáků ve věku 11–14 let v krajích ČR (2017–2023)



Zdroj: ČSÚ (2017), vlastní zpracování (2018–2023)

## Prioritní cíle

- Revidovat kurikulum základního vzdělávání a zvýšit kvalitu vzdělávání, zejména na 2. stupni základního vzdělávání.
- Omezovat vnější diferenciaci a podporovat desegregaci v základním vzdělávání.
- Odstraňovat v maximální možné míře disparity v průběhu a podmínkách vzdělávání žáků na základním stupni vzdělávání napříč regiony se zaměřením na oblasti s přítomností sociálně vyloučených lokalit.
- Podporovat integraci žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka.

## Revidovat kurikulum základního vzdělávání a zvýšit kvalitu vzdělávání, zejména na 2. stupni základního vzdělávání:

### Revidovat kurikulum základního vzdělávání

Jedním z prvků řízení kvality základního vzdělávání bude RVP ZV a jeho revize. RVP ZV musí obsahovat cíle vzdělávání, jednoznačně formulovanou a reálnou obsahovou koncepci vzdělávání a musí vycházet z realistické strategie implementace kurikula základního vzdělávání, tedy přenosu změn do škol. Při přípravě změn RVP ZV budou brány v úvahu zjištění o výsledcích žáků 5. a 9. ročníků ZŠ a názory odborné veřejnosti.

Ve spolupráci s NÚV budou vytvořeny modelové ŠVP a další metodické podpory, aby byla zachována autonomie škol v práci s obsahem vzdělání a metodami vzdělávání. Modelové ŠVP pomohou školám tím, že nebude nutné (a nebude cílem) přepisovat stávající ŠVP. Do roku 2022 bude pokusně ověřeno zavádění předmětu Technika, který bude dle výsledků zařazen do ŠVP.

V souvislosti s implementací inovovaného kurikula bude potřeba systematicky podporovat učitele efektivními programy dalšího vzdělávání s využitím individuálních projektů systémových – Podpora budování kapacit pro rozvoj základních pre/gramotností v předškolním a základním vzdělávání a Systém podpory profesního rozvoje učitelů a ředitelů.

### Zvýšit kvalitu vzdělávání, zejména na 2. stupni základního vzdělávání

Jedním z hlavních strategických cílů bude ve spolupráci s fakultami připravujícími budoucí učitele nalézt co možná nejefektivnější řešení situace nedostačujících personálních kapacit základních škol. Systematické řešení vážné situace nedostatku (kvalitních) učitelů je předpokladem účelnosti ostatních níže navržených opatření.

Významné budou aktivity síťování škol a šíření dobré praxe moderními vzdělávacími programy, které budou využívat záznamů excelentních hodin, projektů nebo jiných vzdělávacích aktivit. Takové programy dalšího vzdělávání bude žádoucí nabízet on-line s dosahem na co nejvíce pedagogů v regionech. Celý vzdělávací proces se bude vyvíjet směrem k rozšířené digitalizaci vzdělávání žáků i pedagogů druhého stupně základních škol.

Nutné je propojení kurikula se systémem hodnocení a monitoringu. Na inovovaný RVP ZV musí navázat kritéria hodnocení ČŠI, požadavky na školy (mj. kurikulum) a hodnocení škol (kritéria hodnocení ČŠI). Pro podporu dosahování výsledků vzdělávání podle kurikula bude nezbytné vést učitele k využívání a ovládání postupů kritériálního a formativního hodnocení, které podporuje učení (podrobněji v kapitole F. Hodnocení žáků, škol a školského systému). Dalšími faktory ovlivňujícími kvalitu vzdělávání jsou infrastruktura a materiální vybavenost škol. Nástrojem pro zajištění kvalitativního zlepšení především ve strukturálně postižených regionech budou projekty zjednodušeného výkaznictví (tzv. šablony).

Faktorem ovlivňujícím důležitost základního vzdělání pro pozdější život a pro profesní uplatnění žáků je jeho obsah. Zaměření obsahu a metodicky dobře zvládnutých výukových aktivit musí reflektovat potřebu udržet



a zvyšovat motivaci žáků ke vzdělávání po přechodu z 1. stupně vzdělávání. Obsah i metody dále musí zohlednit využitelnost vzdělání v životě i v práci, a to tak, aby tyto vazby byly žákům srozumitelné a aby žáci vnímali jednoznačné vazby mezi školním vzděláváním, vlastní profesní/kariérní volbou a svým pozdějším životem.

Nástrojem k dosažení uvedených změn budou mimo jiné metodické kabinety s možností přímé metodické podpory konkrétních učitelů (jako výstup projektu Systém podpory profesního rozvoje učitelů a ředitelů). Dalším nástrojem je zvýšení ONIV pro kvalitní materiální zajištění vzdělávání (a to jak ze strany státu, tak ze strany zřizovatelů škol, ale i při využití projektů zjednodušeného výkaznictví – šablon). S využitím prostředků ONIV školy realizují různé aktivity, prostřednictvím kterých může být podporována jejich profilace a kterou vítají zákonní zástupci žáků. Tyto aktivity jsou doporučovány na základě různě specifikovaných programů, pokusných ověřování, analýz a zkušeností s jejich využíváním, případně na základě legislativních opatření.

Východiskem změn v základním vzdělávání i podpory pedagogů základních škol budou výstupy z pravidelného zjišťování výsledků vzdělávání žáků základních škol. Bude provedena konceptualizace zjišťování tak, aby přinášelo zpětnou vazbu o výsledcích vzdělávání na úrovni systému i jednotlivých žáků.

### **Omezovat vnější diferenciaci a podporovat desegregaci v základním vzdělávání**

Bude provedena věcná a finanční revize inkluzivního vzdělávání prostřednictvím novelizací zákona č. 561/2004 Sb. a vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, s cílem:

- Snížit administrativu spojenou s inkluzivním vzděláváním.
- Vytvořit limity pro nejvyšší povolené počty pedagogických pracovníků (včetně asistentů pedagoga) na jednu třídu.
- V případě přijetí změny školského zákona stanovit nárokovou finanční náročnost podpůrných opatření pro žáky se SVP tak, aby nedocházelo k neúčelným hrazením podpůrných opatření (dále jen „PO“); zodpovědnost v této věci bude delegována na ředitele škol a ŠPZ.
- Umožnit základním školám zřízeným podle § 16 odst. 9 školského zákona zřizovat třídy pro žáky i s jiným druhem postižení, přičemž nebudou moci zařazovat žáky s mentálním postižením do tříd zřízených pro žáky bez mentálního postižení.<sup>53</sup>
- Na základě analýzy finančního zajištění základních škol zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona nastavit hlavní parametry jejich další finanční podpory.

### **Odstraňovat v maximální možné míře disparity v průběhu a podmínkách vzdělávání žáků na základním stupni vzdělávání napříč regiony se zaměřením na oblasti s přítomností sociálně vyloučených lokalit**

Nadále bude podporováno vzdělávání v ZŠ v sociálně vyloučených lokalitách, aby byl využit potenciál žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí a snížil se tak vliv případně nežádoucího rodinného zázemí na volbu jejich vzdělávací dráhy. Bude také posilována podpora vzdělávání v mateřských školách, zapojení co největšího počtu dětí do předškolního vzdělávání a spolupráce se základními školami s cílem vytvořit předpoklady pro základní vzdělávání. V této oblasti bude třeba přijmout některá nadstandardní opatření zejména v personální oblasti (dobří učitelé s kvalifikační psychologickou a speciálněpedagogickou nadstavbou) a v oblasti spolupráce s pracovníky v sociální sféře (zejména obce a MPSV). Budou využity aktivity v rámci místních akčních plánů (dále jen „MAP“).

<sup>53</sup> U každého žáka s kombinovaným postižením je primárně stanoven převládající druh postižení, podle něž je zařazen do školy/třídy. Stále platí, že žáci bez mentálního postižení se nevzdělávají ve školách/třídách určených pro žáky s mentálním postižením. Co se týká stupňů PO v jedné třídě, není to legislativně omezeno, obecně platí, že žáci s potřebou 4. a 5. stupně PO se ve většině případů vzdělávají ve školách/třídách zřízených podle §16 odst. 9, školského zákona.

**Podporovat integraci žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka**

V oblasti základního vzdělávání je také nutné podpořit začleňování žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka, jejichž počet se stále zvyšuje. Ke zlepšení situace v této oblasti je třeba nastavit jednotný systém podpory škol pro zajištění efektivního vzdělávání žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka a jejich zapojení do vzdělávacího systému a společnosti. V následujícím období bude připraven a pilotně odzkoušen nástroj pro zjišťování úrovně českého jazyka u žáků s odlišným mateřským jazykem (dále jen „OMJ“) za účelem stanovení jazykové podpory. Na základě diagnostiky bude žákům s OMJ poskytnuta podpora ve formě výuky češtiny jako druhého jazyka, pro kterou bude připraveno kurikulum. Současně bude potřeba zajistit vzdělávání pro uživatele diagnostického nástroje. Služby adaptačních koordinátorů a tlumočnicků budou postupně rozšiřovány tak, aby uspokojily poptávku všech škol.

| Cíl                                                                                                                      | Opatření                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Kritéria                                                                                                                                                                                                                                                               | Termín           | Zdroj financování     | Dotčené subjekty                   |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|-----------------------|------------------------------------|
| C.1<br>Revidovat kurikulum základního vzdělávání a zvýšit kvalitu vzdělávání, zejména na 2. stupni základního vzdělávání | <b>C.1.1</b><br>Nalézt efektivní řešení situace nedostačujících personálních kapacit základních škol, propadu podílu kvalifikovaných a aprobovaných učitelů                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Dohoda o dlouhodobém společném koordinovaném postupu MŠMT a fakult připravujících učitele                                                                                                                                                                              | 2021             | Státní rozpočet       | MŠMT, fakulty připravující učitele |
|                                                                                                                          | <b>C.1.2</b><br>Revidovat a zjednodušit RVP ZV (a zapojit odbornou veřejnost do přípravy změn RVP), zejména v oblasti matematiky, českého jazyka a cizích jazyků, ale i přírodních věd, informatiky a polytechnického vzdělávání, včetně manuální zručnosti                                                                                                                                                                                                                              | Vydání revidovaných RVP                                                                                                                                                                                                                                                | 2023             | Státní rozpočet, ESIF | MŠMT, NIDV, NÚV                    |
|                                                                                                                          | <b>C.1.3</b><br>Začleňovat nové technologie do výuky, podporovat využívání digitální technologie s důrazem na rozvoj digitálních kompetencí, jejich propojení s rozvojem technického myšlení, technické tvořivosti, manuální zručnosti, informatického myšlení žáků a prohlubování znalostí z oblasti kybernetické bezpečnosti; pokusně ověřit zavádění předmětu Technika a dle výsledku ověřování jej zařazovat do ŠVP                                                                  | Vydání revidovaných RVP<br>Hodnocení ČŠI ve výroční zprávě<br><br>Výstup pokusného ověřování                                                                                                                                                                           | 2023<br><br>2022 |                       |                                    |
|                                                                                                                          | <b>C.1.4</b><br>Ve spolupráci s NÚV připravit pro základní vzdělávání modelové ŠVP při zachování autonomie škol v práci s obsahem vzdělání a metodami vzdělávání                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Počet připravených modelových ŠVP<br>Zveřejnění modelového ŠVP např. na metodickém portálu RVP                                                                                                                                                                         | 2023             |                       |                                    |
|                                                                                                                          | <b>C.1.5</b><br>Systematicky podporovat vzdělávací nabídkou NIDV učitele při implementaci kurikula, dokončit nové vzdělávací programy profesního rozvoje pedagogů základních škol zaměřené na podporu implementace inovovaného kurikula v oblastech matematiky, finanční gramotnosti, přírodních věd, digitální gramotnosti, českého jazyka, cizího jazyka, bezpečnostních témat a společenskovešedního vzdělávání; při tvorbě vzdělávacích programů vycházet také z revidovaného RVP ZV | Dokončené programy profesního rozvoje pedagogů zaměřené na podporu implementace inovovaného kurikula v oblastech matematiky, finanční gramotnosti, přírodních věd, digitální gramotnosti, českého jazyka, cizího jazyka a společenskovešedního vzdělávání (6 programů) | 2021             |                       | MŠMT, NIDV                         |
|                                                                                                                          | <b>C.1.6</b><br>Připravit komplexní analýzu vzdělávání na 2. stupni ZŠ a navrhnout soubor opatření pro zvýšení kvality vzdělávání a pro zlepšení výsledků vzdělávání na 2. stupni ZŠ                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Analýza problémů 2. stupně ZŠ, soubor opatření                                                                                                                                                                                                                         | 2020             |                       |                                    |
|                                                                                                                          | <b>C.1.7</b><br>Navrhnout nástroje pro zvýšení kvality vzdělávání na 2. stupni ZŠ:<br>– zřízení metodických kabinetů,<br>– zvýšení ONIV na podporu výuky,<br>– kvalifikování a aprobování učitelů,<br>– programy profesního rozvoje pedagogů zaměřené na podporu např. individualizace ve výuce nebo implementace formativního hodnocení v každodenní praxi škol (viz kapitole F. Hodnocení žáků a školského systému).                                                                   | Projekty zjednodušeného výkaznictví (šablony), rozšíření metodického portálu RVP, zřízení metodických kabinetů, zvýšený limit ONIV na žáka                                                                                                                             | 2021             |                       |                                    |
|                                                                                                                          | <b>C.1.8</b><br>Zavést pravidelné zjišťování výsledků vzdělávání žáků základních škol:<br>– připravit a se sociálními partnery projednat koncepci zjišťování výsledků vzdělávání žáků základních škol,<br>– provést první zjišťování výsledků vzdělávání žáků základních škol podle koncepce.                                                                                                                                                                                            | Koncepce zjišťování výsledků vzdělávání<br>Provedení prvního zjišťování výsledků vzdělávání podle koncepce                                                                                                                                                             | 2020<br>2023     | Státní rozpočet       | MŠMT                               |

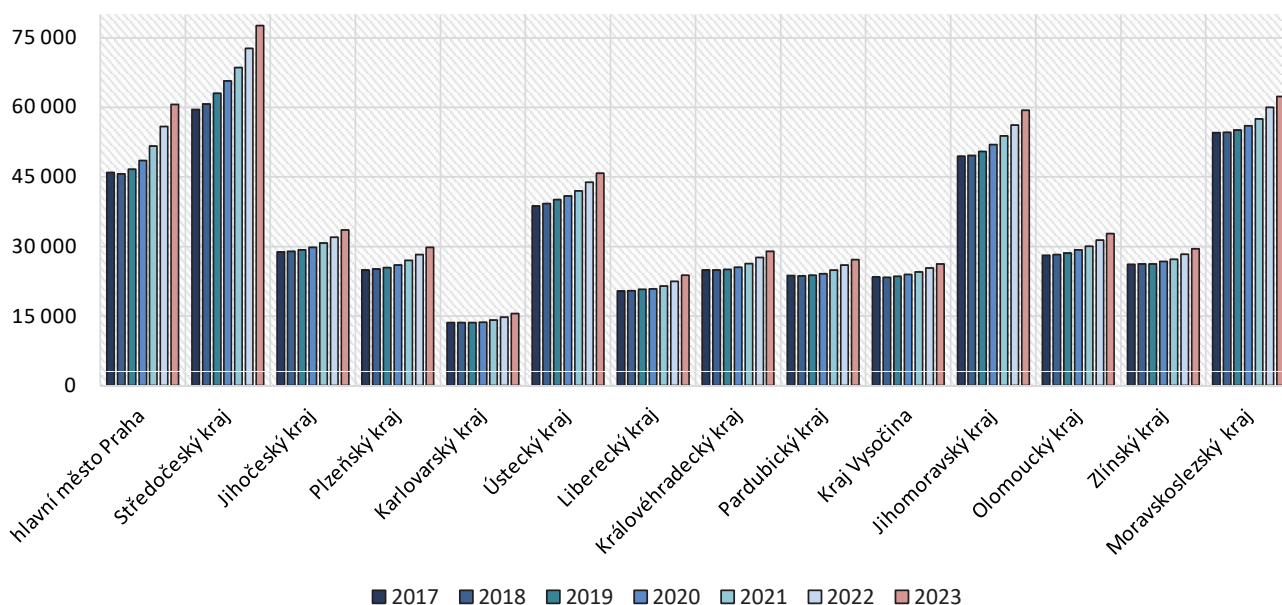
| Cíl                                                                                                                                                                                                                | Opatření                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Kritéria                                                                          | Termín | Zdroj financování     | Dotčené subjekty                    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|--------|-----------------------|-------------------------------------|
| <b>C.2</b><br>Omezovat vnější diferenciaci a podporovat desegregaci v základním vzdělávání                                                                                                                         | <b>C.2.1</b><br>Provést věcnou a finanční revizi společného vzdělávání                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Zpráva o dopadech současného stavu společného vzdělávání                          | 2019   | Státní rozpočet       | MŠMT                                |
|                                                                                                                                                                                                                    | <b>C.2.2</b><br>Zjednodušit možné formální a byrokratické postupy pro aplikaci společného vzdělávání                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Úprava právních předpisů                                                          | 2020   |                       |                                     |
|                                                                                                                                                                                                                    | <b>C.2.3</b><br>Zavést standardy pro diagnostické posuzování rozsahu a druhu podpůrných opatření                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Návrh standardů a jejich ověření v praxi                                          | 2023   |                       |                                     |
|                                                                                                                                                                                                                    | <b>C.2.4</b><br>Navrhnout opatření pro nadužívání služeb ŠPZ – iniciovat jednání k zavedení systému, který povede k monitoringu užívání/nadužívání služeb ŠPZ na základě jedinečného kódu žáka                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Návrh systému                                                                     | 2020   |                       |                                     |
|                                                                                                                                                                                                                    | <b>C.2.5</b><br>Poskytovat obcím a školám metodické vedení, jak předcházet segregaci ve vzdělávání romských i neromských žáků                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Spolupráce s místními akčními plány<br>Naplňování místních plánů inkluze          | 2023   |                       |                                     |
| <b>C.3</b><br>Odstraňovat v maximální možné míře disparity v průběhu a podmínkách vzdělávání žáků na základním stupni vzdělávání napříč regiony se zaměřením na oblasti s přítomností sociálně vyloučených lokalit | <b>C.3.1</b><br>Dohodnout společný postup s MPSV, MMR, MF, MV vedoucí ke zvýšení kvality vzdělávání žáků ZŠ ve strukturálně postižených regionech s cílem zvýšení vzdělanosti osob žijících v těchto regionech                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Dohoda o spolupráci                                                               | 2019   | Státní rozpočet, ESIF | MŠMT, ČŠI, MPSV, MMR, MF, MV, OSPOD |
|                                                                                                                                                                                                                    | <b>C.3.2</b><br>Cílené podporovat ZŠ ve strukturálně postižených regionech:<br>– zvýšení ONIV na podporu výukových aktivit,<br>– kvalifikování a aprobování učitelé (stipendia, platy, příplatky apod.),<br>– cílená metodická podpora pro zkvalitňování výsledků nejslabších žáků,<br>– motivační programy pro vedení škol, které se problému nedostatečné sociální integrace systematicky věnují,<br>– budování personálních kapacit škol ve strukturálně postižených regionech s cílem zlepšit výsledky vzdělávání u (alespoň 20 % nejslabších) žáků,<br>– podpora intenzivní spolupráce s orgány OSPOD (docházka do školy, opatření sociální povahy při absencích žáka apod.) a poskytovatelů sociálních služeb, podpora sociálních pedagogů a sociálních pracovníků ve školách (ve spolupráci s MPSV a v návaznosti na doporučení vzešlá v rámci projektu Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany dětí). | Zlepšení výsledků (20 % nejslabších) žáků v mezikrajoovém srovnání                | 2022   |                       |                                     |
|                                                                                                                                                                                                                    | <b>C.4.1</b><br>Nastavit a postupně realizovat jednotný systém jazykové podpory pro školy vzdělávající žáky s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Návrh a postupná realizace systému jazykové podpory, novelizace právních předpisů | 2021   | Státní rozpočet, ESIF | MŠMT, ČŠI, MPSV, MMR, MF, MV, OSPOD |
| <b>C.4</b><br>Podporovat integraci žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka                                                                                                                                | <b>C.4.2</b><br>Připravit kurikulum češtiny jako druhého jazyka, které zajistí, že cíle a obsah jazykové přípravy pro žáky s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka budou na všech školách jednotné                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Vytvoření metodiky + nabídka dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků          |        |                       |                                     |

## D. Střední vzdělávání

Střední vzdělávání v souladu se školským zákonem rozvíjí vědomosti, dovednosti, schopnosti, postoje a hodnoty získané v základním vzdělávání důležité pro osobní rozvoj jedince. Ve středním vzdělávání rozlišujeme všeobecné vzdělávání, které poskytuje obsahově širší všeobecné vzdělání, a odborné vzdělávání spojené se všeobecným vzděláním, které současně připravuje pro výkon povolání nebo pracovní činnosti. Cílem středního odborného vzdělávání je tak připravit absolventa na kvalifikovaný výkon povolání a pracovních činností, příp. na jeho další vzdělávání. Současně má vytvářet předpoklady pro kvalitní a plnoprávný život, celoživotní učení, samostatné rozhodování a získávání informací. V nárocích na střední vzdělávání se tak odráží potřeba zaměřit se na posilování společných prvků všeobecného základu ve středním vzdělávání, kladení důrazu na rozvoj klíčových kompetencí nejen s ohledem na dlouhodobé uplatnění na trhu práce, na další vzdělávání a na vytváření vhodných podmínek pro snazší přechod absolventů do zaměstnání, ale také usnadňování přechodu žáků zdravotně a sociálně znevýhodněných do vyššího odborného nebo vysokoškolského vzdělávání. V souvislosti v procesem digitalizace a robotizace výrobních procesů se taky předpokládá, že některé obory vzdělání postupně zaniknou a nahradí je obory vzdělání připravující na nově vznikající profese.

V posledních letech se střední vzdělávání v souvislosti s demografickým vývojem potýkalo s postupným poklesem počtu žáků. Od školního roku 2016/2017, jak již bylo naznačeno v předchozím Dlouhodobém záměru, tento trend ustává a postupně dochází k navyšování počtu žáků, které by mělo dle prognóz trvat do roku 2025.

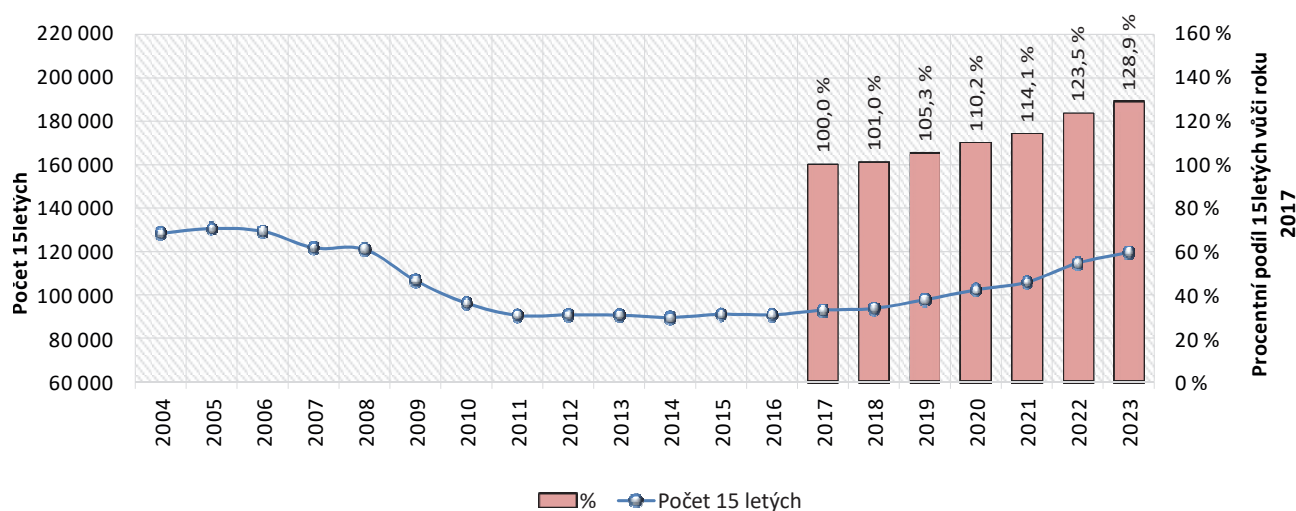
Graf č. 18: Vývoj počtu osob ve věku 15–19 let v krajích ČR (2017–2030)



Zdroj: ČSÚ (2017), vlastní zpracování (2018–2030)

V roce 2015 bylo dosaženo minima v počtu přijímaných 15letých, a tím by měl být ukončen propad v počtech žáků přicházejících do středních škol. Pokles počtu žáků přijatých do oborů středního vzdělání trvá několik let a jeho vliv se v současnosti projevuje na poklesu počtu absolventů oborů vzdělání spolu s narůstajícím podílem studentů přijímaných do vysokoškolského studia z absolventů maturitních oborů. To vyvolává nespokojenost zaměstnavatelů, zejména v souvislosti s ožiováním ekonomiky a nárůstem potřeby nových pracovníků. Nárůst počtu žáků však bude nerovnoměrný, největší vzrůst počtu žáků do roku 2024 lze očekávat v krajích Středočeském, hl. m. Praze a kraji Jihomoravském, naopak jen málo se projeví v kraji Karlovarském, Libereckém, Ústeckém a Jihočeském.

Graf č. 19: Demografický vývoj patnáctiletých (2017–2023)

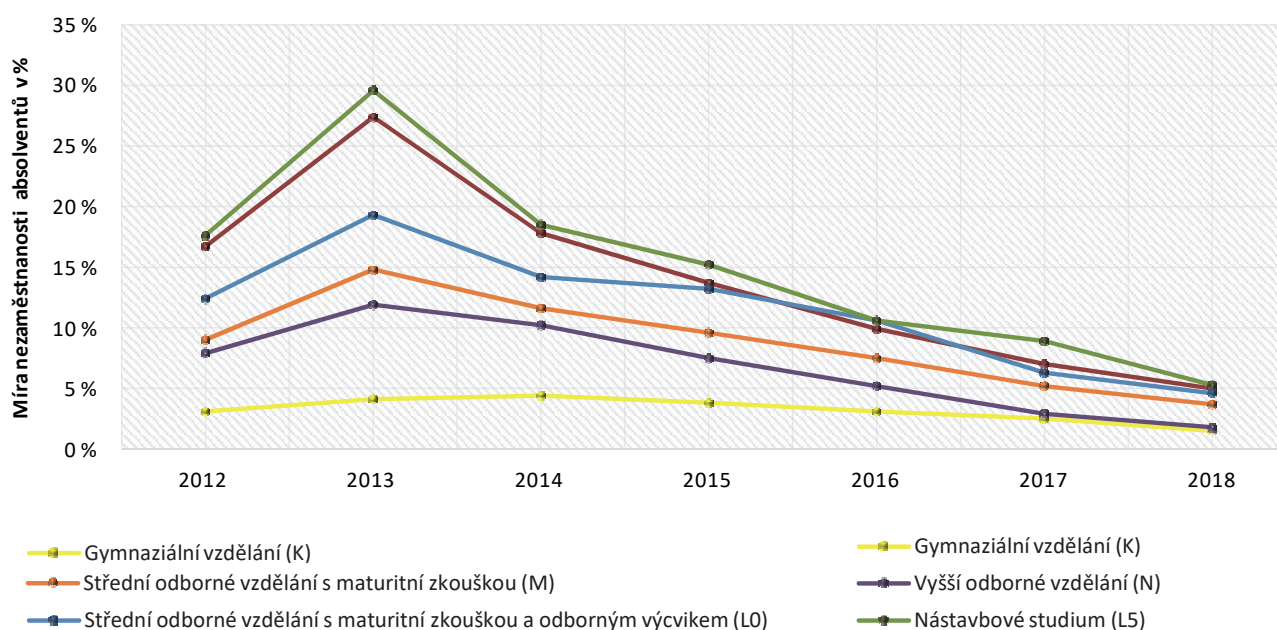


Zdroj: NÚV

### Míra nezaměstnanosti absolventů

Se snižující se mírou nezaměstnanosti v celé populaci koresponduje i vývoj podílu nezaměstnaných absolventů.<sup>54</sup> Od roku 2014 se soustavně snižuje míra nezaměstnanosti absolventů ve všech kategoriích dosaženého vzdělání. V dubnu 2018 bylo evidováno pouze 2685 nezaměstnaných čerstvých absolventů středních a vyšších odborných škol (míra nezaměstnanosti 3,5 %). Podíl nezaměstnaných absolventů se výrazně neliší od celostátního průměru a lze konstatovat, že z hlediska uplatnitelnosti na trhu práce absolventi přestávají být (alespoň v současné situaci) rizikovou skupinou.<sup>55</sup>

Graf č. 20: Míra nezaměstnanosti čerstvých absolventů (2012–2018)



Zdroj: NÚV

54 Viz Příloha č. 2 – Graf č. 35 a č. 36: Absolventi ve středním a vyšším odborném vzdělávání podle stupně dosaženého vzdělání po krajích a oborech vzdělání.

55 Viz Příloha č. 2 – Graf č. 37 – č. 40: Uplatnitelnost absolventů na trhu práce podle kategorií dosaženého vzdělání.



## Prioritní cíle

- Inovovat soustavu oborů vzdělání a revidovat rámcové vzdělávací programy středního vzdělávání.
- Zdokonalit systémy přijímacího řízení a ukončování středoškolského vzdělávání.
- Zvýšit zapojení zaměstnavatelů a věcně příslušných resortů, podporovat zavádění a posilování prvků duálního vzdělávání.
- Snižit riziko předčasných odchodů ze vzdělávání.

### **Inovovat soustavu oborů vzdělání a revidovat rámcové vzdělávací programy středního vzdělávání:**

#### **Inovace oborové soustavy**

V souladu se školským zákonem byla v roce 2005 zavedena dvoustupňová tvorba kurikula, systém tvořící rámcové vzdělávací programy. Odborné kompetence jsou vymezeny na základě kvalifikačních požadavků na povolání nebo na skupinu příbuzných povolání – požadavků, které jsou formulovány sférou práce. Východiskem pro odborné kompetence absolventa jsou profesní profily a Integrovaný systém typových pozic. Původních 823 oborů vzdělání zařazených do oborové soustavy bylo redukováno na cca jednu třetinu.

V posledních letech důsledkem postupné automatizace a digitalizace výrobních technologií dochází k výrazným proměnám na trhu práce, co se týče požadavků na absolventy středního odborného vzdělávání. Do soustavy oborů vzdělání jsou nově zařazovány obory vzdělání, které jsou požadovány trhem práce, a zůstávají zařazeny obory vzdělání, které již nejsou trhem práce vyžadovány. Cílem inovace oborové soustavy je především oborovou soustavu zpřehlednit, zjednodušit a vydefinovat obory vzdělání, ve kterých mají být žáci připravováni v úzké spolupráci se zaměstnavateli.

V souladu s vyhlášeným pokusným ověřováním organizace a průběhu modelu vzdělávání umožňujícího dosažení středního vzdělání s výučním listem a středního vzdělání s maturitní zkouškou podle vybraných rámcových vzdělávacích programů oborů středního vzdělání kategorie stupně dosaženého vzdělání L a H ve vybraných středních školách bude do soustavy oborů vzdělání zařazena kategorie těch oborů vzdělání, které umožní ve třetím ročníku získat výuční list a ve čtvrtém ročníku maturitní zkoušku. Vyhlášení pokusného ověřování z roku 2012 představuje jednu z možností, jak aplikovat do praxe § 58 odst. 5 zákona č. 561/2004 Sb., ve znění zákona č. 472/2011 Sb. Intenzivní zájem škol zapojit se do pilotního ověřování modelu L a H inicioval od vyhlášení v roce 2012 vydání celkem devíti dodatků k Vyhlášení pokusného ověřování organizace a průběhu modelu L a H, kterými byl počet zúčastněných navýšen z původních 7 na 60 středních škol. Zapojením nových středních škol se v rámci pokusného ověřování modelu L a H také rozšířil seznam dvojic ověřovaných komplementárních oborů kategorie vzdělání L a kategorie vzdělání H, a to z původních devíti v roce 2012 na 27 dvojic oborů k 1. 9. 2018.

Na základě výše uvedených důvodů je účelné připravit návrh soustavy oborů vzdělání, která bude v dohodě s příslušnými decizními orgány a zástupci zaměstnavatelů lépe reagovat na výše zmíněné trendy uplatnění absolventů středních škol.

#### **Revize rámcových vzdělávacích programů**

V roce 2016 byl schválen materiál Návrh revize soustavy oborů a RVP středního odborného vzdělávání, který popisuje celkové pojetí revizí RVP, včetně propojení se soustavou kvalifikací NSK.

V první polovině roku 2017 byly zpracovávány podrobné analýzy vzdělávacích oblastí RVP, definující témata, která musí být aktualizována ve vazbě na požadavky trhu práce a provázanost s kvalifikacemi v NSK. Cílem je lepší uplatnění absolventů na trhu práce a zajištění dostatečné adaptability v prostředí moderního průmyslu. Obsahová aktualizace odborné složky vzdělávání v RVP proběhla v roce 2018, na ni navazuje revize RVP

zaměřená i na aktualizaci oborové struktury v provázanosti s potřebami trhu práce, a to i v souvislosti s digitalizací a robotizací nejen výrobní sféry. Revize RVP pro střední vzdělávání ve všeobecné složce vzdělávání budou navazovat na revize RVP základního vzdělávání. Součástí bude nastavení možnosti propojení školních vzdělávacích programů s NSK na základě výstupů systémového projektu Modernizace odborného vzdělávání. U všech oborů bude zvážen a zapracován při revizích RVP průmět digitálních technologií do obsahu vzdělání a také začlenění bezpečnostních témat.

## **Zdokonalit systémy přijímacího řízení a ukončování středoškolského vzdělávání:**

### **Snížit administrativní a organizační náročnost systému přijímacího řízení**

Do většiny oborů vzdělání s MZ (mimo umělecké obory s talentovou zkouškou) byla od roku 2017 plošně zavedena povinnost konání centrálně zadávané jednotné zkoušky v 1. kole, a to formou písemných testů z českého jazyka a literatury a z matematiky. Platný model jednotné zkoušky předpokládá dva řádné termíny a dva termíny náhradní pro čtyřleté (včetně nástavbových), šestileté a osmileté obory vzdělání. Hranice úspěšnosti, které musí uchazeč dosáhnout pro úspěšné vykonání jednotné zkoušky, není státem centrálně stanovena a její zavedení se nepředpokládá. Zavedení tzv. cut-off score v rámci dnešní podoby jednotné přijímací zkoušky vnímá MŠMT jako umělou překážku přístupu ke vzdělání, nikterak neřešící jednu z hlavních příčin, kterou je přebytek nabídky středoškolských maturitních oborů i jejich nevhodná struktura v některých krajích. Největší dopady by zavedení tzv. nepodkročitelné hranice úspěšnosti mělo ve dvou skupinách regionů: a to v krajích s nízkým socioekonomickým a vzdělanostním zázemím – Ústeckém, Moravskoslezském, Libereckém a Karlovarském – a dále ve Středočeském kraji, pro který funguje jako spádové vzdělanostní centrum Praha, a to zejména pro okresy Praha-východ a Praha-západ. Především v krajích s vyšší nezaměstnaností a nižší úrovní vzdělanosti by zavedení nepodkročitelné hranice úspěšnosti mohlo vést k dalšímu prohlubování rozdílů mezi kraji. Z hlediska uchazečů platí pravidlo, že se z každého písemného testu započítává v obou školách, do nichž uchazeč podal přihlášku, lepší výsledek. Vzhledem k dostatečné kapacitě u převážné části oborů vzdělání (kromě víceletých gymnázií) jsou i do těchto oborů vzdělání přijímání uchazeči s velmi nízkým bodovým hodnocením z písemných testů, obdobně se tak děje i u víceletých gymnázií v některých regionech.

Současný systém přijímacího řízení je z hlediska šancí uchazečů hodnocen jako komfortní, avšak za cenu vysoké administrativní, časové i finanční náročnosti. Konstrukce dvou řádných termínů a jednoho náhradního termínu ke každému z nich se ukazuje jako organizačně i finančně extrémně náročná, navíc výsledky uchazečů z let 2017 a 2018 neprokázaly významný vliv dvou termínů na pořadí uchazečů v rámci přijímacího řízení. Současný model započítání lepšího výsledku ze dvou termínů pro stanovení pořadí má vliv na přijetí pouze u několika uchazečů, nebo v některých případech dokonce pořadí pro přijetí vůbec neovlivnil. Počty uchazečů přihlášených k náhradnímu termínu jednotné přijímací zkoušky, zejména pak u víceletých gymnázií, byly velmi nízké.

V následujícím období by mělo dojít ke zvýšení efektivity přijímacího řízení a zejména ke snížení administrativní zátěže jak na straně středních škol, tak na straně CZVV. Dosažení stanoveného výsledku předpokládá některé legislativně-organizační a administrativní změny (např. elektronické přihlášky, snížení počtu termínů zkoušek), které současně přispějí i ke snížení finanční náročnosti přijímacího řízení.

V současné době mají dle § 20 odst. 4 školského zákona možnost požádat o prominutí zkoušky z českého jazyka a literatury v rámci přijímacího řízení osoby, které získaly předchozí vzdělání ve škole mimo území České republiky. Tento stav se ukázal jako velmi nekomfortní pro ty uchazeče, kteří se v ČR vzdělávají velmi krátkou dobu, např. jeden školní rok. Ti pak o prominutí zkoušky požádat nemohou a jejich výsledky zejména u jednotné zkoušky v rámci přijímacího řízení jak z českého jazyka a literatury, tak i matematiky jsou touto neznalostí ovlivněny. Proto MŠMT předpokládá novelizovat školský zákon o možnost rozšířit okruh uchazečů, kteří budou moci o prominutí zkoušky z českého jazyka a literatury požádat. Současně bude probíhat průběžná evaluace systému přijímacích zkoušek, včetně odborné diskuze.

## Změny v modelu maturitní zkoušky

V současné době probíhají mezi MŠMT, asociacemi středních škol, sociálními partnery a zřizovateli diskuze nad dalšími změnami v systému státních MZ.

V krátkodobém horizontu – do roku 2020 – chce MŠMT prosadit v oblasti MZ následující změny:

- Omezení zkoušek společné části MZ pouze na didaktické testy a převedení písemných prací a ústních zkoušek společné části MZ do profilové části MZ od školního roku 2020/2021 (tj. od jarního zkušebního období 2021), přitom pro všechny obory vzdělání ukončené maturitní zkouškou bez rozdílu budou v roce 2021 povinné pouze 2 zkoušky (1. český jazyk a literatura, 2. volba žáka mezi cizím jazykem a matematikou).
- Legislativní ukotvení ročního odkladu účinnosti 3 povinných zkoušek společné části MZ (1. český jazyk a literatura, 2. cizí jazyk, 3. matematika), tj. až od školního roku 2021/2022 (jarního zkušebního období 2022), ve většině oborů vzdělání (tj. těch stanovených nařízením vlády vydaným k provedení § 78 odst. 4 školského zákona). Smyslem je realizovat tuto změnu pro všechny obory vzdělání od zkušebního období, tedy gymnázia a lycea už nebudou o rok „předsunuta“. Tyto zkoušky budou konány pouze formou didaktického testu.
- Stanovit konání 2 povinných zkoušek společné části MZ (1. český jazyk a literatura, 2. cizí jazyk) v oborech vzdělání neuvedených v nařízení vlády vydaném k provedení § 78 odst. 4 školského zákona od školního roku 2021/2022 (tj. od jarního zkušebního období 2022), a to opět pouze formou didaktického testu.
- Zavést novou nepovinnou zkoušku společné části MZ s názvem „Matematika rozšiřující“ od školního roku 2020/2021 (tj. od jarního zkušebního období 2021), a to vzhledem ke stoupajícímu zájmu maturantů o tuto zkoušku a ke zvyšujícímu se počtu vysokých škol, které výsledek zkoušky zahrnují do kritérií přijímacího řízení. Jde také o motivační prvek pro žáky nadané v této vzdělávací oblasti.

Současně bude probíhat průběžná evaluace systému maturitních zkoušek ve společné a profilové části, včetně odborné diskuze. Bude analyticky ověřeno, zda jsou požadavky v Katalogu kompatibilní se současnými RVP pro střední odborné vzdělávání. Katalog požadavků bude kompletně revidován poté, co se revidují RVP středního odborného vzdělávání. Výsledky evaluace a závěry odborné diskuze mohou případně vést k návrhům koncepčních změn.

## Provést inovaci elektronického systému jednotné závěrečné zkoušky

Reforma závěrečné zkoušky v oborech vzdělání s výučním listem proběhla úspěšně za příznivé odezvy odborných škol a zaměstnavatelů. Cílem reformy bylo zajišťovat kvalitu vzdělávání žáků učebních oborů a prestiž učňovského školství. Sjednocení požadavků na obsah závěrečné zkoušky zvyšuje srovnatelnost výsledků vzdělávání v oborech vzdělání s výučním listem a má významný vliv na kvalitu přípravy žáků a na jejich dobré uplatnění v praxi. Jednotná zadání vznikají v souladu s rámcovými vzdělávacími programy a kvalifikačním standardem. Jsou připravována ve spolupráci s učiteli ze škol a s odborníky z praxe nominovanými zaměstnavatelskými svazy. Internetový informační systém zahrnuje redakční systém pro týmovou tvorbu témat, úkolů a otázek pro zadání zkoušek, nástroje na sestavování zadání dle oborů a šablon, zveřejňování zkoušek a zadání, realizaci zkoušek na počítačích, sběr zpětné vazby atp.

V oborech vzdělání, které umožňují získat vzdělání s MZ i výučním listem, bude dokončeno ověřování postupného ukončování vzdělávání ve třetím ročníku jednotnou závěrečnou zkouškou a ve čtvrtém ročníku MZ.

Části systému IIS NZZ jsou postaveny na platformě Silverlight, jejíž vývoj byl již před několika lety ukončen a do roku 2020 bude ukončena i podpora ve všech běžných prohlížečích. Z tohoto důvodu MŠMT podpoří inovaci informačního systému nové závěrečné zkoušky (dále jen „NZZ“), aby mohl být i nadále využíván

všemi uživateli. Za tímto účelem již byla provedena analýza stávajícího stavu systému a jeho požadavků, jejímž výsledkem je materiál „Analýza systému IIS NZZ“, dostupný v Národním ústavu pro vzdělávání (dále jen „NÚV“).

Současně bude probíhat průběžná evaluace systému závěrečných zkoušek, včetně odborné diskuze.

### **Zvýšit zapojení zaměstnavatelů a věcně příslušných resortů, podporovat zavádění a posilování prvků duálního vzdělávání**

Absolvent střední odborné školy, který vstupuje na trh práce, by měl být již v rámci vzdělávacího procesu připravován tak, aby byl dobře uplatnitelný, schopný pružně se adaptovat na nové podmínky, reagovat na nové tendence a trendy a aby byl připraven dále se rozvíjet a vzdělávat. K tomu je ovšem nezbytné dobře fungující propojení mezi sférou vzdělávání a světem práce, umožňující školskému systému reagovat na měnící se požadavky a potřeby trhu práce. Přitom je důležité, aby vazba byla oboustranná a komunikace mezi sférou práce a sférou vzdělávání byla funkční a efektivní. Vzhledem k tomu MŠMT iniciovalo uzavření dohody mezi zástupci zaměstnavatelů (Hospodářská komora ČR – dále jen „HK ČR“, Svaz průmyslu a dopravy ČR – dále jen „SP ČR“, Agrární komora ČR – dále jen „AK ČR“ a Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů – dále jen „KZPS ČR“) o rozdělení odpovědnosti za jednotlivé oblasti počátečního odborného vzdělávání.

V souvislosti se zvyšováním kvality odborného vzdělávání bude i nadále probíhat implementace a naplňování významných prvků duálního systému vzdělávání, inovace praktického vyučování ve vazbě na profesní uplatnění korespondující s vymezeným okruhem souvisejících povolání a očekávanými, zdůvodnitelnými potřebami trhu práce a podpora zlepšování podmínek škol pro realizaci odborného vzdělávání. Implementací prvků ECVET dojde k zavedení portfolia žáka a ke stanovení standardů pro hodnocení výsledků žáků na bázi kompetencí, včetně vytvoření vzorových formulářů s využitím jednotek učení. Součástí tohoto opatření bude vytvoření standardu kvality firemních a školních pracovišť, na kterých probíhá praktické vyučování. I nadále budou vytvářeny podmínky k zapojování vyššího počtu odborníků z praxe do výuky a realizace stáží pedagogických pracovníků ve firmách.

| Cí                                                                                                   | Opatření                                                                                                                                                                                                                                                                          | Kritéria                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Termín                            | Zdroj financování     | Dotčené subjekty |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-----------------------|------------------|
| D.1<br>Inovovat soustavu oborů vzdělání a revidovat rámcové vzdělávací programy středního vzdělávání | <b>D.1.1</b><br>Inovovat oborovou strukturu středního vzdělávání                                                                                                                                                                                                                  | Novela nařízení vlády č. 211/2010 o soustavě oborů základního, středního a vyššího odborného vzdělávání                                                                                                                                                                                                                                     | 2022                              | Státní rozpočet       | MŠMT             |
|                                                                                                      | <b>D.1.2</b><br>Připravit a zveřejnit ve spolupráci s NÚV modelová ŠVP pro vybrané obory vzdělání středního vzdělávání                                                                                                                                                            | Počet vytvořených modelových ŠVP                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 2022                              | Státní rozpočet, ESIF | MŠMT             |
|                                                                                                      | <b>D.1.3</b><br>Systematicky podporovat učitele při implementaci revidovaného kurikula, dokončit programy profesního rozvoje pedagogů zaměřené na podporu implementace revidovaného RVP                                                                                           | Programy profesního rozvoje pedagogů zaměřené na podporu implementace revidovaného RVP a na metodickou podporu v oblasti změn obsahu výuky plynoucích ze změn kurikula, na metodickou podporu v oblasti začlenění a vyhodnocení nových nebo inovovaných odborných kompetencí do výuky a na podporu rozvoje digitální a finanční gramotnosti | 2023                              | Státní rozpočet, ESIF | MŠMT             |
|                                                                                                      | <b>D.1.4</b><br>Začleňovat nové technologie do výuky, podporovat využívání digitální technologie s důrazem na rozvoj digitálních kompetencí, technického myšlení, technické tvořivosti, informatického myšlení žáků a na prohlubování znalostí z oblasti kybernetické bezpečnosti | Hodnocení ČŠI ve výroční zprávě                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | 2021                              |                       |                  |
| D.2<br>Zdokonalit systémy přijímacího řízení a ukončování středoškolského vzdělávání                 | <b>D.2.1</b><br>Vyhodnotit dopady a efektivitu stávajícího systému přijímacího řízení                                                                                                                                                                                             | Analytická zpráva                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | 2019                              | Státní rozpočet       | MŠMT             |
|                                                                                                      | <b>D.2.2</b><br>Připravit návrh legislativně-organizačních a administrativních změn pro úpravu systému přijímacího řízení, rozšířit okruh uchazečů, kteří budou moci dle § 20 odst. 4 školského zákona požádat o prominutí zkoušky z českého jazyka a literatury                  | Novela školského zákona                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | návrh 2019, účinnost v SZ od 2021 |                       |                  |
|                                                                                                      | <b>D.2.3</b><br>Elektronizovat systém podávání přihlášek na SŠ                                                                                                                                                                                                                    | Webové rozhraní pro elektronické podání přihlášky                                                                                                                                                                                                                                                                                           | 2022                              |                       |                  |
|                                                                                                      | <b>D.2.4</b><br>Navrhnout změny modelu MZ                                                                                                                                                                                                                                         | Koncepce MZ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | 2019                              |                       |                  |
|                                                                                                      | <b>D.2.5</b><br>Provést inovaci informačního systému NZZ s cílem nahradit komponenty systému založeného na Silverlight                                                                                                                                                            | Funkční inovovaný informační systém NZZ                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | 2020                              |                       |                  |
|                                                                                                      | <b>D.2.6</b><br>Dokončit ověřování postupného ukončování vzdělávání ve třetím ročníku jednotnou závěrečnou zkouškou a ve čtvrtém ročníku MZ a jeho implementace do soustavy oborů středního vzdělávání                                                                            | Novela nařízení vlády č. 211/2010 o soustavě oborů základního, středního a vyššího odborného vzdělávání                                                                                                                                                                                                                                     | 2023                              |                       |                  |

| C1                                                                | Opatření                                                                                                                                                                                          | Kritéria                                                                                                    | Termín   | Zdroj financování     | Dotčené subjekty |
|-------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|-----------------------|------------------|
| D.3<br>Zvýšit zapojení zaměstnavatelů a věcně příslušných resortů | D.3.1<br>Vytvořit standard kvality firemních a školních pracovišť                                                                                                                                 | Schválený standard                                                                                          | 2023     | Státní rozpočet       | MŠMT             |
|                                                                   | D.3.2<br>Rozvíjet obsah, rozsah a kvalitu praktického vyučování                                                                                                                                   | Zavedení portfolia žáka, Vytvoření standardu pro hodnocení žáka, Revize RVP v oblasti praktického vyučování | 2023     | Státní rozpočet, ESIF | MŠMT, ČŠI        |
|                                                                   | D.3.3<br>Rozvíjet spolupráci se zástupci zaměstnavatelů s oporou o Dohodu o rozdělení odpovědnosti za jednotlivé oblasti počátečního vzdělávání (mezi HK ČR, AK ČR, SP ČR a KZPS ČR)              | Zapojování zaměstnavatelů do řešených oblastí v odborném vzdělávání na úrovni MŠMT a OPŘO                   | Průběžně |                       |                  |
|                                                                   | D.3.4<br>Iniciovat systémové zapojení věcně příslušných resortů (dle vazby odvětvového členění a oborové soustavy) do podpory příslušně zaměřených škol nebo oborů                                | Akční plán o meziprofesní podpoře odborného vzdělávání                                                      | 2021     |                       |                  |
|                                                                   | D.3.5<br>Iniciovat zapojení zaměstnavatelských svazů do přímé a nepřímé podpory škol                                                                                                              | Dohoda o spolupráci                                                                                         | 2021     |                       |                  |
| D.4<br>Snížit riziko předčasných odchodů ze vzdělávání            | D.4.1<br>Analyzovat příčiny předčasného ukončování školní docházky                                                                                                                                | Analýza předčasného ukončování školní docházky                                                              | 2020     |                       | MŠMT             |
|                                                                   | D.4.2<br>Navrhnout efektivní opatření k eliminaci předčasných odchodů ze vzdělávání                                                                                                               | Návrh opatření k eliminaci předčasných odchodů ze vzdělávání                                                | 2021     |                       | MŠMT, MPSV       |
|                                                                   | D.4.3<br>Zavést monitoring předčasných odchodů ze vzdělávání na základě propojení dat ze školních matrik a dat o žácích absolvujících společnou část maturitní zkoušky v agregaci na úrovni krajů | Vytvořený datový zdroj pro analytické účely MŠMT                                                            | Průběžně |                       | MŠMT, CZVV       |



## E. Vyšší odborné vzdělávání

Vyšší odborné vzdělávání (dále jen „VOV“) prohlubuje znalosti a dovednosti studenta získané ve středním vzdělání a poskytuje všeobecné a odborné vzdělání a praktickou přípravu pro výkon náročných činností. V průběhu studia je věnován větší podíl odborné a praktické přípravě. V současné době je akreditováno okolo 300 vzdělávacích programů, nejvíce pro oblast ekonomiky a podnikání, dále pro oblast zdravotnictví a sociální práce.

Počet studentů vyšších odborných škol (dále jen „VOŠ“) ve všech formách vzdělávání ve školním roce 2017/2018 dosáhl 19 870, z toho v denní formě vzdělávání bylo zapsáno 12 901 studentů a v ostatních formách vzdělávání 6 969 studentů. Největší počet studentů se vzdělával ve vzdělávacích programech zdravotnických oborů vzdělání. Míra nezaměstnanosti absolventů vyššího odborného vzdělání dosahovala v dubnu 2018 hodnoty 1,8 %.

V roce 2017 byla vyhlášena v rámci OP VVV výzva pro vyšší odborné školy, jejímž cílem je připravit koncepční projekty zaměřené na inovace vzdělávacích programů vyššího odborného vzdělávání v souladu s požadavky trhu práce prostřednictvím modularizace kreditního systému hodnocení, rozšiřování nabídky kombinované a distanční formy vzdělávání, realizace výuky v cizích jazycích, podpory podnikatelského přístupu, inovace odborných praxí, tvorby otevřených digitálních odborných učebních zdrojů a vytvoření minimálního vědomostního standardu pro obory vyššího odborného vzdělávání. Výstupy jednotlivých aktivit koncepční výzvy pro VOŠ budou využity ze strany MŠMT pro vytvoření koncepce VOŠ, která bude implementována do vzdělávací soustavy, pro posílení postavení vyšších odborných škol ve vzdělávací soustavě a rozvoj akreditovaných vzdělávacích programů se zaměřením na regulovaná povolání.

### Prioritní cíle

- Provést inovace v nových akreditovaných vzdělávacích programech vyššího odborného vzdělávání s ohledem na měnící se trh práce.
- Rozšířit nabídku programů vyššího odborného vzdělávání a pokračovat v odborné diskuzi vedoucí k lepší propustnosti mezi vyšším odborným a vysokoškolským vzděláváním.
- Propojit proces akreditace vzdělávacího programu vyššího odborného vzdělávání se zápisem do školského rejstříku.

### Provést inovace v nových akreditovaných vzdělávacích programech vyššího odborného vzdělávání s ohledem na měnící se trh práce<sup>56</sup>

Stejně jako u středního odborného vzdělávání důsledkem postupné automatizace a digitalizace výrobních technologií dochází k výrazným proměnám na trhu práce, a tím i k proměnám požadavků na absolventy vyššího odborného vzdělávání. Zavádění moderních technologií bude mít dopad i na častější změny profesí, které budou absolventi vyšších odborných škol vykonávat.

Vzhledem k těmto dopadům je potřeba dbát na začlenění nových prvků odborné přípravy v nově akreditovaných vzdělávacích programech s důrazem na rozvoj digitálních kompetencí.

Při aktualizaci vzdělávacích programů VOV je účelné brát v úvahu nové potřeby trhu práce, související s digitalizací a robotizací (nejen) výrobní sféry, ale také nově zaváděné technologie, které bude vyžadovat jak stárnoucí populace, tak i modernizace společnosti jako celku (BIM, facility management, Průmysl 4.0 apod.).

<sup>56</sup> Plánování kapacit oborů vyššího odborného vzdělávání je popsáno i v rámci kapitoly A. Hlavní cíle změn ve školském rejstříku v letech 2019–2023.

Velmi důležité je upevňování vazby VOŠ na trh práce prostřednictvím realizace různých forem praxí na pracovištích zaměstnavatelů (včetně stínování) a mapování inovací a nových trendů. Inovace praxí bude realizována ve vazbě na profesní uplatnění korespondující s vymezeným okruhem souvisejících povolání a očekávanými, zdůvodnitelnými potřebami pracovního trhu.

Ve vzdělávacích programech je v následujícím období žádoucí zvýšit prostupnost programů s Národní soustavou kvalifikací (dále jen „NSK“), aby při rozvoji profesních kvalifikací v této úrovni vzdělávání mohlo být umožněno uznávání těchto kvalifikací.

### **Rozšířit nabídku programů vyššího odborného vzdělávání a pokračovat v odborné diskuzi vedoucí k lepší prostupnosti mezi vyšším odborným a vysokoškolským vzděláváním**

V následujícím období dojde k rozšíření nabídky poskytovaného vzdělávání vyššími odbornými školami na dvě úrovně:

- Potřeba upevňování vazby VOŠ na trh práce a prostupnost vzdělávacích programů vyššího odborného vzdělávání s Národní soustavou kvalifikací (dále jen „NSK“) vyžaduje ukotvení úrovně EQF 5, která v současnosti není do českého vzdělávacího systému implementována. Tímto opatřením by bylo umožněno akreditovat jednoleté nebo dvouleté vzdělávací programy v rámci vyššího odborného vzdělávání, které by navazovaly na dosaženou úroveň vzdělání a byly by zaměřeny převážně na odbornou a praktickou přípravu pro náročnější profese s využitím prvků duálního systému vzdělávání.
- Tříleté akreditované vzdělávací programy na úrovni EQF 6 budou i nadále poskytovat ucelené vyšší odborné vzdělávání. V rámci těchto programů by mělo dojít k využívání možnosti přijímat absolventy příbuzných oborů jednoletých a dvouletých vzdělávacích programů vyššího odborného vzdělávání do vyššího ročníku tříletého vzdělávacího programu vyššího odborného vzdělávání a tuto možnost nabídnout i absolventům vysokoškolského studia. V praxi se také stává, že v průběhu studia na vyšších odborných školách absolventi příbuzných oborů středního odborného vzdělávání v nižších ročnících absolvují učivo shodné s učivem absolvovaným ve vyšších ročnících středního vzdělávání. To se ukázalo jako problematické v oborech vzdělání připravujících budoucí absolventy k výkonu regulovaných povolání, například v oboru vzdělání Praktická sestra a v oboru vzdělání Diplomovaná všeobecná sestra. Vzhledem k tomu dojde k nastavení podmínek pro tvorbu akreditovaných vzdělávacích programů vyššího odborného vzdělávání tak, aby pro vyšší odborné školy byly vytvořeny podmínky akceptovat tuto skutečnost a s ohledem na dříve studovaný obor uznat absolventům středních odborných škol, kteří dále pokračují ve studiu oborově stejného vzdělávání na vyšší odborné škole, v odůvodněných případech ty části vzdělání, jež se navzájem shodují.

V roce 2017 byla zahájena diskuse o zlepšení prostupnosti v přijímání absolventů vyššího odborného vzdělávání do vyšších ročníků bakalářských studijních programů. V tomto programovacím období a v provázanosti s projektem OP VVV dojde ke zintenzivnění diskuze zástupců vyššího odborného vzdělávání se zástupci vysokoškolského vzdělávání.

### **Propojit proces akreditace vzdělávacího programu VOV se zápisem do školského rejstříku**

Je potřeba propojit činnost akreditační komise s řízením o zápis akreditovaného oboru vzdělání do školského rejstříku, aby nedocházelo ke kolizi mezi dlouhodobou koncepcí MŠMT a průběhem řízení o zápis do školského rejstříku na jedné straně a akreditačními mechanismy VOV na straně druhé. Propojením těchto procesů dojde ke snížení administrativní zátěže a ke zkrácení časové lhůty. Souběžně bude vypracováno metodické doporučení k jednotnému postupu při tvorbě vzdělávacích programů a při jejich předání do akreditačního řízení a zápisu do Rejstříku škol a školských zařízení.

| Cíl                                                                                                                                                                               | Opatření                                                                                                                                                                                                                                | Kritéria                                                                      | Termín  | Zdroj financování | Dotčené subjekty |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|---------|-------------------|------------------|
| <b>E.1</b><br>Provést inovace v nových akreditovaných programech vyššího odborného vzdělávání s ohledem na měnící se trh práce                                                    | <b>E.1.1</b><br>Přizpůsobit činnost akreditační komise požadavkům na vzdělávání v souladu s požadavky trhu práce                                                                                                                        | Nově akreditované vzdělávací programy                                         | 2020    | Státní rozpočet   | MŠMT             |
|                                                                                                                                                                                   | <b>E.1.2</b><br>V návaznosti na revizi oborové soustavy středního vzdělávání, na potencionální duplicity s vysokoškolskými obory a na požadavky trhu práce revidovat soustavu oborů vzdělání pro vyšší odborné vzdělávání <sup>57</sup> | Novelizace nařízení vlády o soustavě oborů vzdělání č. 211/2010 Sb.           | 2022    |                   | MŠMT             |
|                                                                                                                                                                                   | <b>E.1.3</b><br>Inovovat odbornou praxi VOŠ podle požadavků modernizace trhu práce a dalších vývojových trendů                                                                                                                          | Nově akreditované vzdělávací programy                                         | od 2019 |                   | MŠMT             |
|                                                                                                                                                                                   | <b>E.1.4</b><br>Zavést povinné portfolio studenta v provázanosti s implementací prvků ECVEF                                                                                                                                             | Implementace portfolio studenta do vyššího odborného vzdělávání               |         |                   |                  |
| <b>E.2</b><br>Rozšířit nabídku programů vyššího odborného vzdělávání a pokračovat v odborné diskuzi vedoucí k lepší dostupnosti mezi vyšším odborným a vysokoškolským vzděláváním | <b>E.2.1</b><br>Rozšíření nabídky poskytovaného vzdělávání vyššími odbornými školami o jednoleté a dvouleté vzdělávací programy na úrovni EQF 5                                                                                         | Novela školského zákona a vyhlášky č. 10/2005 Sb. o vyšších odborných školách | 2022    | Státní rozpočet   | MŠMT             |
|                                                                                                                                                                                   | <b>E.2.2</b><br>Prohloubit využívání přijímání žáků z příbuzných vzdělávání do vyššího ročníku                                                                                                                                          |                                                                               |         |                   |                  |
| <b>E.3</b><br>Propojit proces akreditace vzdělávacího programu vyššího odborného vzdělávání se zápisem do školského rejstříku                                                     | <b>E.3.1</b><br>Propojit činnost akreditační komise s řízením o zápis akreditovaného oboru vzdělání do školského rejstříku                                                                                                              | Novela školského zákona                                                       | 2022    | Státní rozpočet   | MŠMT             |
|                                                                                                                                                                                   | <b>E.3.2</b><br>Vytvoření metodického doporučení k jednotnému postupu při tvorbě vzdělávacích programů a při jejich předání do akreditačního řízení a zápisu do Rejstříku škol a školských zařízení                                     | Metodické doporučení                                                          | 2020    |                   | MŠMT             |

<sup>57</sup> Plánování kapacit oborů vyššího odborného vzdělávání je popsáno i v rámci kapitoly A. Hlavní cíle změn ve školském rejstříku v letech 2019–2023.

## F. Hodnocení žáků, škol a školského systému

Průběžné, důsledné a systematické hodnocení kvality vzdělávání jak na úrovni škol a školských zařízení, tak na úrovni vzdělávací soustavy jako celku je stěžejním předpokladem pro přijímání takových opatření, která přispějí ke zvyšování kvality vzdělávání každého dítěte, žáka či studenta. Hodnoticí proces je v České republice zajišťován Českou školní inspekcí jako národní autoritou pro hodnocení kvality a efektivity vzdělávání a vzdělávací soustavy.<sup>58</sup> Ta v uplynulém období významně inovovala portfolio metod, postupů a nástrojů, s jejichž využitím je externí hodnocení realizováno, a řadu z těchto nástrojů pak zpřístupnila školám a školským zařízením k individuálnímu užívání v rámci autoevaluace, která je rovněž velmi důležitou složkou průběžného hodnocení vzdělávacího procesu.<sup>59</sup> Další nástroje nezbytné pro komplexní sledování a hodnocení kvality vzdělávání pak ČŠI připravuje v rámci probíhající realizace (2017–2022) individuálního systémového projektu Komplexní systém hodnocení. Výsledkem těchto aktivit bude zejména další propojení externího a interního hodnocení škol a školských zařízení na různých úrovních. Dopracovány a relevantním aktérům zpřístupněny budou podrobnější metodiky k využití modelu tzv. kvalitní školy a na něj navázaných kritérií hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání včetně metodických poznámek a komentářů k těmto kritériím nebo příklady dobré praxe v činnostech konkrétních českých škol a školských zařízení, které mohou v některých kvalitativních kritériích posloužit jako inspirace pro ostatní. Současně budou vytvořeny metody, postupy a nástroje pro hodnocení (interní i externí) podpory, rozvoje a dosahované úrovně v klíčových kompetencích a nástroje pro zjišťování a zohledňování socioekonomického a teritoriálního zázemí na úrovni žáka i školy, které dosud k dispozici nebyly, ale které jsou pro komplexní hodnocení kvality a efektivity vzdělávání nezbytné.

Díky širokému portfolio hodnoticích aktivit a díky propojování zjištění a informací z různých typů inspekčních činností (prezenční inspekční činnost, národní zjišťování výsledků žáků a studentů, mezinárodní šetření výsledků vzdělávání typu PISA apod.) tak může ČŠI poskytovat kvalitativně silné, relevantní a komplexní informace o výkonnosti tuzemské vzdělávací soustavy i jejích jednotlivých složek, na jejichž základě a v souladu s evidence-based principy pak mohou být na jednotlivých úrovních přijímána efektivní opatření.

ČŠI provedla v uplynulém období zásadní změny v taktice a orientaci svých hodnoticích a kontrolních činností. Ty spočívají zejména v postupném umenšování významu formálních kontrol a naopak v posilování hodnocení pedagogických procesů a dalších kvalitativních aspektů souvisejících se vzděláváním. Tyto změny v přístupu k realizaci externího hodnocení škol a školských zařízení s sebou přinesly také metodologickou proměnu inspekčních činností, založenou na výrazném uplatňování formativních principů při hodnocení a také na poskytování konkrétních forem metodické podpory, která je na formativních prvcích rovněž založena a která by měla být v následujícím období ještě dále posilována.

Hodnoceným subjektům je tak poskytována pravidelná zpětná vazba v podobě vzdělávacího auditu podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání s popisem silných i slabých stránek včetně konkrétních námětů či doporučení ke zlepšení jednotlivých aspektů vzdělávání nebo k udržení vysoké úrovně kvality poskytovaného vzdělávání. Po diagnostice problémů na úrovni školy či školského zařízení a poskytnutí návrhů na jejich řešení pak ČŠI nabízí také konkrétní metodické aktivity, které mohou hodnocené subjekty při zvyšování kvality poskytovaného vzdělávání využít, či přímo realizovat. Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, resortním organizacím, jako je NÚV, CZVV nebo NIDV, zřizovatelům i dalším relevantním aktérům v počátečním vzdělávání pak

58 Pozn.: Je ovšem třeba poznamenat, že proces hodnocení kvality vzdělávání ovlivňují také činnosti a výstupy práce dalších subjektů. Jde zejména o aktivity Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání, Národního ústavu pro vzdělávání, Národního institutu pro další vzdělávání, o aktivity zřizovatelů a lokálních společenství v rámci Místních akčních plánů rozvoje vzdělávání a Krajských akčních plánů apod.

59 Např. hodnoticí kritéria vycházející z modelu tzv. kvalitní školy, nástroje pro sledování míry podpory, rozvoje a dosažené úrovně žáků ve čtenářské, matematické, finanční, přírodovědné, jazykové, informační a sociální gramotnosti, reporty – tiskové sestavy informující o vybraných aspektech kvality vzdělávání v dané škole či v daném školském zařízení ve srovnání se školami či školskými zařízeními stejného druhu v rámci daného kraje i celé ČR, systém InspiS SET pro elektronické ověřování výsledků žáků, včetně rozsáhlé databanky různých zaměřených testových úloh i celých testů apod.

ČŠI poskytuje v podobě každoročně zpracovávané výroční zprávy pravidelné tematické zprávy, reflektující kvalitu a efektivitu v konkrétních vzdělávacích tématech či oblastech a také souhrnné kompendium zjištění, dat, informací, závěrů a doporučení týkajících se výkonnosti tuzemského vzdělávacího systému.

Proto i v následujícím období bude všem popsaným činnostem a aktivitám vykonávaným v rámci externího hodnocení škol a školských zařízení i celého vzdělávacího systému věnována patřičná pozornost, přičemž stěžejní procesní prvky externího hodnocení budou nadále posilovány, a to s důrazem na rozšiřování portfolia metodických aktivit ČŠI.

Inovované pojetí činností ČŠI je motivováno snahou o formativní přístup k hodnocení škol a školských zařízení i vzdělávací soustavy jako takové. Obdobné formativní principy je však třeba uplatňovat také při hodnocení jednotlivých dětí<sup>60</sup>, žáků či studentů ze strany jejich pedagogů.

Kvalitní a kontinuální zpětná vazba a průběžné formativní hodnocení poskytované učitelem konkrétnímu dítěti, žákovi či studentovi jsou nepochybně jedním z rozhodujících článků v procesu vzdělávání každého člověka. Jakkoli má s ohledem na účel, kterému slouží, svůj nezpochybnitelný význam i sumativní hodnocení, pro zvyšování kvality vzdělávání dětí, žáků a studentů a pro jejich kvalitativní rozvoj směřující k dosažení potřebných znalostí, dovedností, schopností a kompetencí je třeba především promyšleně poskytované hodnocení formativní. To totiž dětem, žákům a studentům přináší v průběhu vzdělávání pravidelnou a srozumitelnou zpětnou vazbu, kvalitativní informace o jejich učebním pokroku nebo stagnaci a rovněž motivaci k dalšímu vzdělávání, včetně naznačení cest, jimiž by se měli pro zvýšení efektivity vlastního vzdělávání vydat. Z dlouhodobých zjištění ČŠI i dalších institucí ovšem vyplývá, že formativní hodnocení není v současné době ve školách a školských zařízeních příliš rozvinuto a sumativní forma hodnocení převládá i tam, kde by naopak formativní hodnotící principy mnohem lépe nasměrovaly dítě, žáka či studenta k úspěšnějšímu vzdělávacímu procesu. V následujícím období proto bude významná pozornost věnována právě problematice formativního hodnocení dětí, žáků a studentů.

Systematické hodnocení a srozumitelná, účelná a formativní zpětná vazba jsou důležitými nástroji také pro kvalitní práci každého učitele, a tím i pro efektivitu vzdělávání jako takového. Průběžné formativní hodnocení by tak mělo být poskytováno také pedagogům ze strany vedení škol a školských zařízení, a to tak, aby na jeho základě bylo možné stanovit cíle dalšího odborného a profesního růstu pedagogů. Také v této oblasti jsou ovšem dle zjištění ČŠI velké rezervy, neboť ani reflektivní činnosti směrem k pedagogům, ani následné metodické aktivity, které by vedly ke zvyšování kvality učitelské práce, nejsou ze strany vedoucích pedagogických pracovníků vykonávány systematicky, efektivně a účelně. Tedy i rozvoj formativního hodnocení učitelů ze strany vedoucích pedagogických pracovníků je jednou z priorit pro následující období. Podobně podstatnou součástí kvality pedagogické práce je i zvyšování dovedností pedagogů reflektovat svoji vlastní činnost a vést konstruktivní a profesionální dialog s kolegy.

Systém jakéhokoliv hodnocení plní svoji pozitivní roli jedině tehdy, pokud se se zjištěnými výsledky dále pracuje a navazují na ně opatření směřující ke zvyšování kvality. To platí na každé úrovni hodnocení vzdělávání (dítě/žák/student, škola, vzdělávací systém). Zvýšení efektivity všech jednotlivých úrovní hodnocení vzdělávací soustavy závisí především na správné interpretaci zjišťovaných a analyzovaných informací, na smyslu, souvislostech a důslednosti jejich využívání a na těsné spolupráci všech aktérů vzdělávání.

Na kvalitu počátečního vzdělávání tedy bude do značné míry i v následujícím období pohlíženo optikou vzdělávacích výsledků, kterých děti, žáci a studenti dosahují. Systematické zjišťování výsledků vzdělávání

60 V kontextu formativního hodnocení se zpravidla nehovoří o dětech v mateřských školách, neboť v nich se sumativně prakticky nehodnotí. Na druhou stranu platí, že ani v předškolním vzdělávání není formativní hodnocení opřené o adekvátní znalosti a dovednosti v oblasti pedagogické diagnostiky vykonáváno dostatečně efektivně, a proto je v tomto textu formativní vzdělávání vztahováno i k mateřským školám a dětem, které jsou v nich vzdělávány.



v profilových i neprofilových vzdělávacích oborech národního kurikula, stejně jako hodnocení úrovně dosažené žáky či studenty ve stěžejních gramotnostech (čtenářská, matematická, přírodovědná, jazyková, informační a sociální), budou nedílnou součástí zpětnovazebních procesů s cílem poskytovat objektivní informace o naplňování cílů vzdělávání i očekávaných výstupů dle jednotlivých rámcových vzdělávacích programů. Zapojení České republiky do realizace mezinárodních šetření typu PISA pak poskytne mezinárodní rámec pro srovnání výkonnosti tuzemské vzdělávací soustavy. Relevantní informace a výstupy z těchto ověřování, spolu s dalšími kvalitativními podklady z hodnotících činností ČŠI, budou poskytovány jak školám pro další využití při přijímání opatření ke zvyšování kvality vzdělávání na úrovni školy, tak tvůrcům vzdělávacích politik a dalším aktérům působícím na úrovni vzdělávací soustavy k přijímání adekvátních opatření založených na evidence-based postupech. I nadále se bude zvyšovat podíl aktivit souvisejících s propojováním dat z různých typů šetření a kvalita tzv. sekundárních analýz, které mají potenciál přinášet velmi relevantní doporučení pro práci škol, školských zařízení i celého vzdělávacího systému.

### Prioritní cíle

- Podporovat kulturu externího i interního hodnocení kvality vzdělávání založenou na formativních prvcích, podporovat formativní hodnocení na všech úrovních.
- Podporovat a rozšiřovat metodický rozměr práce České školní inspekce.
- Hodnotit školy a školská zařízení optikou vzdělávacích výsledků, a to i v mezinárodním kontextu.
- Důsledně pracovat s výsledky a výstupy externího i interního hodnocení na všech úrovních a na jejich základě přijímat daty podložená a výzkumně ověřená (dále také evidence-based) opatření ke zlepšování kvality vzdělávání.

### **Podporovat kulturu externího i interního hodnocení kvality vzdělávání založenou na formativních prvcích, podporovat formativní hodnocení na všech úrovních**

Důležitým cílem pro následující období je kontinuální realizace formativně orientovaných zpětnovazebních hodnotících procesů jak na úrovni externí, tak na úrovni interní, a zároveň podpora propojování externího a interního hodnocení s cílem sblížovat pohledy na kvalitu ve vzdělávání, resp. na podstatné parametry, které kvalitu ovlivňují. Obě formy hodnocení mají v evaluačním procesu nezastupitelné místo. V následujícím období dojde k významné podpoře realizace interního hodnocení škol s tím, že autoevaluační aktivity by měly být v optimálním případě vykonávány s využitím stejných metod, postupů a nástrojů, s nimiž pracuje i hodnocení externí, realizované ČŠI. Takový postup pak zajistí postupné sjednocování pohledu na důležité prvky kvality ve vzdělávání a významně podpoří rozvoj autoevaluační kultury tak, jak je patrná např. ve finském vzdělávacím systému. Externí pohled na kvalitu škol a školských zařízení prostřednictvím hodnotících činností ČŠI pak nabízí vnější zpětnou vazbu k tomu, jak se daří autoevaluační aktivity na úrovni školy či školského zařízení realizovat a na jejich základě přijímat opatření ke zvyšování kvality vzdělávání. Vedle toho pak stojí hodnocení škol a školských zařízení ze strany jejich zřizovatelů, kteří by v optimálním případě rovněž měli pracovat se stejnými hodnotícími nástroji, které budou využívat jak školy a školská zařízení, tak ČŠI. Při všech hodnotících aktivitách je pak třeba dbát na jejich formativní rozměr tak, aby poskytované interní i externí zpětné vazby nebyly jen samoučelným konstatováním faktů, ale aby mohly být efektivně využity pro kvalitativní rozvoj škol a školských zařízení i profesní a odborné připravenosti jejich pedagogů.

Na úrovni ředitelů škol a školských zařízení stále nabývají na významu jejich schopnosti a dovednosti v oblasti hodnocení, poskytování zpětné vazby a následného metodického vedení pedagogických pracovníků. V následujícím období tedy bude výrazně podporována schopnost ředitelů využívat formativní hodnocení a následně zaměřit profesní rozvoj učitelů na zjištěné nedostatky a slabé stránky podmínek, průběhu a výsledků vzdělávacího procesu v dané škole či daném školském zařízení za účelem zvýšení



kvality poskytovaného vzdělávání. Stěžejním úkolem v této oblasti bude především prostřednictvím dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (které nebude omežováno pouze na kurzy metodického charakteru realizované mimo školu, ale které bude zaměřeno také na moderní formy profesního rozvoje pedagogů realizované přímo ve škole) seznamovat pedagogické pracovníky s principy formativního hodnocení, metodickými postupy a způsoby jeho využívání. Dále bude třeba vytvořit podpůrné materiály uvádějící např. kritéria pro hodnocení různých aspektů žákova výkonu a modelové příklady ilustrující výkon žáka na různých úrovních. Tyto metodické dokumenty ovšem bude možné implementovat až v době, kdy budou učitelé dostatečně vnímat smysl a cíle formativního hodnocení, neboť v opačném případě by se z těchto nástrojů mohly stát pouze samoučelné administrativní zbytečnosti (tzv. „checklisty“) bez formativního efektu.

Podpora zavádění formativního hodnocení bude i nadále realizována také prostřednictvím výzev Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (např. Budování kapacit pro rozvoj škol II, vyhlášeno 2017). Ve spolupráci s ČŠI budou připraveny také nové šablony (resp. nové návrhy na jejich využití) zaměřené na podporu formativního hodnocení ve školách a školských zařízeních (další vzdělávání pedagogických pracovníků, vzájemná spolupráce, sdílení zkušeností). V rámci center kolegiální podpory, která budou plnit roli formativních skupin, vzniknou metodické dokumenty pro postupné zavádění formativního hodnocení. Metodické materiály budou mapovat důvody, které brání zavádění formativního hodnocení ve školách, postupy vhodné pro jeho uplatňování, příklady inspirativní praxe účastníků center kolegiální podpory nebo podklady pro programy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (dále jen „DVPP“) zaměřené na formativní hodnocení.<sup>61</sup>

Nabídka DVPP, které realizuje NIDV, bude zahrnovat témata objasňující základní principy a východiska formativního hodnocení, v nichž je hodnocení pojímáno jako pozitivní prvek motivace, zaměřuje se na stanovení výukových cílů a sledování pokroků a podporuje u dětí, žáků a studentů zodpovědnost a rozvoj kompetence k učení.

### **Podporovat a rozšiřovat metodický rozměr práce České školní inspekce**

Změny nastavené v taktice a orientaci hodnoticích činnostech ČŠI s důrazem na metodický rozměr jednotlivých inspekčních aktivit budou podpořeny konkrétními opatřeními i v následujícím období. Vytvořeny budou specifické tematické kurzy zaměřené na práci s kritérii hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání i na využívání dalších disponibilních hodnoticích nástrojů ze strany škol a školských zařízení a jejich zřizovatelů. Sestaveny budou vzdělávací programy pro ředitele a učitele zaměřené na excelenci škol a školských zařízení v konkrétních oblastech definovaných v rámci modelu tzv. kvalitní školy. Metodické aktivity budou podpořeny prezentací příkladů inspirativní praxe konkrétních škol a školských zařízení, včetně sdílení a poskytování metod, postupů a nástrojů, s jejichž využitím bude možné pracovat na zvyšování kvality vzdělávání na úrovni škol a školských zařízení. Prostřednictvím vzdělávacích aktivit využívajících např. didaktický potenciál úloh uvolněných z mezinárodních šetření se podpora posune až na úroveň vybraných vzdělávacích oborů či oblastí a jednotlivých učitelů. Školy budou motivovány k autonomní realizaci elektronického zjišťování výsledků žáků a studentů jako standardního nástroje průběžné evaluace. Vytvořen bude komplexní metodický web, který nabídne školám a školským zařízením množství inspirace pro zvyšování kvality poskytovaného vzdělávání a školských služeb, který bude doplněn o vzorové dokumenty typu modelového školního vzdělávacího programu nebo stěžejních atributů tvorby efektivně sestaveného školního řádu.

61 Veškeré výstupy budou volně přístupné na portálu rvp.cz, případně na dalších metodicky orientovaných webových stránkách provozovaných v rámci resortu školství.

## **Hodnotit školy a školská zařízení optikou vzdělávacích výsledků, a to i v mezinárodním kontextu**

V následujícím období bude pokračovat pravidelná realizace národního zjišťování výsledků žáků a studentů různých ročníků základních, středních i vyšších odborných škol zaměřeného na ověření míry dosažení očekávaných výstupů dle příslušných rámcových vzdělávacích programů v profilových i neprofilových vzdělávacích oborech, ve vzdělávacích oblastech i vybraných gramotnostech. Výstupy z těchto zjišťování budou využívány jak na úrovni školy jako diagnostický nástroj identifikující silné i slabší stránky vzdělávacího procesu, tak na úrovni vzdělávacího systému v podobě důležitých informací o naplňování výstupů rámcových vzdělávacích programů, námětů pro úpravy kurikulárních dokumentů i pro tvorbu a realizaci podpůrných metodických nástrojů a aktivit. Školám, které nebudou zařazeny do příslušných testovaných vzorků, bude umožněno autonomní provedení elektronického zjišťování v režimu autoevaluačních aktivit s obdobnými výstupy jako v případě ostatních škol, které budou do vzorků zařazeny. Informace o výsledcích vzdělávání budou sloužit jako důležitá reflektivní zpětná vazba ve vztahu k průběhu vzdělávání a k podmínkám, které pro něj školy mají. Výstupy a informace z národních testování budou asociovány s výsledky mezinárodních testování poskytujících srovnání s výkonností zahraničních vzdělávacích systémů a s ohledem na jejich periodicitu i na informace o kvalitativních posunech českého vzdělávacího systému s odstupem několika let. Mezinárodní šetření a stejně tak i národní zjišťování se přitom nebudou soustředit pouze na výsledky kognitivního charakteru, ale prostřednictvím např. přidružených dotazníků budou k dispozici relevantní informace také o tzv. „non-cognitive outcomes“ (vztah žáků k předmětu, spokojenost učitelů, spolupráce apod.). Relevantní výstupy z národních i mezinárodních zjišťování budou důsledně podrobovány sekundárním analýzám s cílem identifikovat příčiny a souvislosti dosažených výsledků a nabídnout cesty k jejich zlepšování.

## **Důsledně pracovat s výsledky a výstupy externího i interního hodnocení na všech úrovních a na jejich základě přijímat daty podložená a výzkumně ověřená (dále také evidence-based) opatření ke zlepšování kvality vzdělávání**

Veškeré souhrnné výstupy z externího hodnocení škol a školských zařízení i vzdělávacího systému jako takového budou na úrovni řízení vzdělávací soustavy analyticky vyhodnocovány s cílem využít relevantní data, informace a zjištění reflektující situaci v přímé pedagogické praxi k efektivnímu nastavování a korigování vzdělávacích politik státu. Data budou prezentována takovou formou, která je pro školy a školská zařízení srozumitelná a využitelná. Školy a školská zařízení pak budou podporovány v práci s výstupy externího hodnocení i autoevaluačních aktivit s cílem přijímat k nim opatření, která budou mít potenciál odstranit identifikované kvalitativní nedostatky a průběžně zvyšovat kvalitu vzdělávání a služeb, které poskytují.

Na obdobných principech budou stát také činnosti dalších institucí v rámci resortu školství, jako je CZVV. To bude i v následujícím období analyzovat data z MZ i přijímací zkoušky s využitím centrálně zadávaných jednotných testů, s cílem zajistit výběr budoucích žáků do středního vzdělávání tak, aby odpovídal jejich vzdělávacím předpokladům, znalostem a dovednostem. Výsledky své práce pak bude CZVV prezentovat takovým způsobem, který zvýší jejich využitelnost v rámci pedagogického výzkumu a sekundárně analytických aktivit institucí, které se těmito procesy zabývají. Na straně Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání v následujícím období dojde ke zvýšení kvality a využitelnosti zveřejňovaných dat o výsledcích tzv. jednotné přijímací zkoušky, např. tím, že budou zveřejňovány nikoli pouze průměrné výsledky uchazečů za konkrétní školu, ale také průměrné výsledky přijatých žáků nastupujících do 1. ročníku dané školy. Takový postup umožní efektivnější práci s daty a také účelnější nastavování takových opatření, která budou působit preventivně a umožní podpořit žáky ohrožené školním neúspěchem.

Příjemcem specifických datových souborů pro analytické účely bude i NÚV, kterému jsou pravidelně předávána také data ze zjišťování výsledků vzdělávání realizovaných ČŠI. Ta budou ze strany NÚV důsledně využívána při revizních procesech ve vztahu k RVP, a to ve všech relevantních vzdělávacích oblastech a oborech.

Zřizovatelé mají k dispozici veškeré výstupy z externí hodnocí činnosti realizované v jimi zřizovaných školách a školských zařízeních, na vyžádání od škol (kraje od roku 2017 přímo v informačním systému ČŠI) pak také souhrnné tiskové sestavy-reporty poskytující informace o výsledcích testování realizovaného ČŠI v jimi zřizovaných (podrobněji) i dalších (agregovaně) školách, s možností porovnání (agregovaně) s výsledky škol daného druhu jiných zřizovatelů v rámci příslušného kraje i celé České republiky. S ohledem na skutečnost, že v důsledku regionálního uspořádání byla na kraje přenesena také významná odpovědnost za vzdělávání na svěřeném území (nejen za školy a školská zařízení, které kraje zřizují), poskytuje ČŠI jejich představitelům i souhrnné tematické výstupy s cílem využít příslušné závěry a doporučení k podpoře kvalitativního rozvoje škol a školských zařízení v jednotlivých územích.

Při vyhodnocování stavu, priorit a cílů národních vzdělávacích politik bude v následujícím období významně posílena role MŠMT jako koordinátora všech ostatních aktérů vzdělávání při systematizování, propojování a analyzování všech dostupných dat a informací kvalitativního charakteru s cílem využívat disponibilní národní i mezinárodní datové zdroje k podpoře škol a školských zařízení a ke kontinuálnímu zvyšování kvality vzdělávání v České republice.

| Cíl                                                                                                                                                                                                                                                                       | Opatření                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Kritéria                                                                                                                                                                                                                      | Termín   | Zdroj financování       | Dotčené subjekty |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|-------------------------|------------------|
| <b>F.1</b><br><b>Podporovat kulturu</b><br><b>externího i interního</b><br><b>hodnocení kvality</b><br><b>vzdělávání</b><br><b>založenou</b><br><b>na formativních</b><br><b>prvcích, podporovat</b><br><b>formativní</b><br><b>hodnocení na všech</b><br><b>úrovních</b> | <b>F.1.1</b><br>Pokračovat v aktivním seznamování škol, školských zařízení i žizovatelů se soubory hodnotících kritérií a nástrojů používaných ČŠI a podporovat jejich využívání ve vlastních hodnotících aktivitách škol a školských zařízení                                                                                      | Zveřejnění souborů hodnotících kritérií a nástrojů používaných ČŠI na csicr.cz                                                                                                                                                | Průběžně | Státní rozpočet, ESIF   | ČŠI              |
|                                                                                                                                                                                                                                                                           | <b>F.1.2</b><br>Pokračovat v provazování externího a interního hodnocení na základě využití modelu tzv. kvalitní školy a z něj vycházejících kritérií hodnocení podminek, průběhu a výsledků vzdělávání ve školách a školských zařízeních                                                                                           | Příprava a zveřejnění takových postupů a metodik, které umožní školám, školským zařízením a jejich žizovatelům provádět autoevaluační procesy na základě kritérií vycházejících z modelu tzv. kvalitní školy                  | Průběžně | Státní rozpočet, ESIF   | ČŠI              |
|                                                                                                                                                                                                                                                                           | <b>F.1.3</b><br>Připravit metodiku pro formativní hodnocení žáků ZŠ a SŠ, resp. metodologické nástroje využitelné školami a školskými zařízeními k formativnímu hodnocení v návaznosti na kritéria vycházející z modelu tzv. kvalitní školy (s využitím výstupů projektů financovaných z OP VVV zaměřených na formativní hodnocení) | Metodika formativního hodnocení žáků zveřejněná na Metodickém portálu rvp.cz a také na dalších metodicky orientovaných webových stránkách provozovaných v rámci resortu školství                                              | 2020     | Státní rozpočet, OP VVV | MŠMT, ČŠI        |
|                                                                                                                                                                                                                                                                           | <b>F.1.4</b><br>Vytvořit podpůrné materiály pro hodnocení různých aspektů žákova výkonu a modelové příklady ilustrující výkon žáka na různých úrovních                                                                                                                                                                              | Zveřejnění ukávek žákovských prací na portálu rvp.cz a také na dalších metodicky orientovaných webových stránkách provozovaných v rámci resortu školství, a to včetně modelů vhodné klasifikace vzhledem ke vzdělávacím cílům | 2020     | Státní rozpočet, OP VVV | MŠMT, ČŠI        |
|                                                                                                                                                                                                                                                                           | <b>F.1.5</b><br>Seznamovat pedagogické pracovníky s principy formativního hodnocení včetně metodických postupů, které se k nim váží, a využívání formativního hodnocení důsledně podporovat                                                                                                                                         | DVPP zaměřené na uplatňování formativního hodnocení na úrovni žáka, vzdělávací programy a metodické kurzy realizované v rámci podpory autoevaluačních aktivit                                                                 | Průběžně | Státní rozpočet, ESIF   | MŠMT, ČŠI        |
|                                                                                                                                                                                                                                                                           | <b>F.1.6</b><br>Zkvalitnit přípravu ředitelů a jejich dalšího profesního rozvoje s důrazem na dovednosti související s pedagogickým vedením a formativním hodnocením                                                                                                                                                                | Revidovaný standard studia vedoucích pedagogických pracovníků (tzv. funkční studium) v systému DVPP; Metodické kurzy realizované v rámci podpory autoevaluačních aktivit                                                      | 2020     | Státní rozpočet, OP VVV | MŠMT, ČŠI        |

| Cíl                                                                                                                                                                                                                                        | Opatření                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Kritéria                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Termín   | Zdroj financování        | Dotčené subjekty |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|--------------------------|------------------|
| <b>F.2</b><br>Podporovat a rozšiřovat metodický rozměr práce ČŠI                                                                                                                                                                           | <b>F.2.1</b><br>Pokračovat v poskytování metodické podpory školám a školským zařízením ze strany ČŠI a formy poskytované podpory dále rozšiřovat                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Sdílení metod, postupů a nástrojů pro hodnocení, poskytování kvalitativní zpětné vazby, vzdělávací audit silných a slabých stránek škol včetně návrhů a doporučení ke zlepšení, metodické programy pro vedoucí pedagogické pracovníky i různé typy pedagogických pracovníků, inspirace pro zkvalitňování výuky v rámci počátečního vzdělávání, a to s ohledem na příčiny a souvislosti definované při hodnotících činnostech ČŠI | Průběžně | Státní rozpočet.<br>ESIF | ČŠI              |
| <b>F.3</b><br>Hodnotit školy a školská zařízení optikou vzdělávacích výsledků, a to i v mezinárodním kontextu                                                                                                                              | <b>F.3.1</b><br>Provádět pravidelná zjišťování výsledků žáků a studentů na ZŠ, SŠ i VOŠ v profilových i neprofilových předmětech, vzdělávacích oblastech a vybraných gramotnostech, včetně finanční, a umožnit následný přístup k testování všem školám, které o to projeví zájem. Výsledky testování poskytovat školám spolu s komentářem k výstupům a s doplněnou metodikou pro jejich formativní využití při zkvalitňování vzdělávání | Provedená šetření a testování, tematické zprávy ČŠI. Zajišťování podrobné informovanosti o výsledcích realizovaných testování                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Průběžně | Státní rozpočet.<br>ESIF | ČŠI              |
|                                                                                                                                                                                                                                            | <b>F.3.2</b><br>Zjišťování výsledků žáků a studentů doplnit o nástroje umožňující vyhodnotit socioekonomické zázemí na úrovni školy i žáka/studenta                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Tematické zprávy ČŠI                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | 2022     | Státní rozpočet.<br>ESIF | ČŠI              |
|                                                                                                                                                                                                                                            | <b>F.3.3</b><br>Účastnit se i nadále mezinárodních šetření výsledků žáků a hodnotit kvalitu vzdělávání i v mezinárodním kontextu                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Provedená šetření. Tematické zprávy ČŠI                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Průběžně | Státní rozpočet.<br>ESIF | ČŠI              |
| <b>F.4</b><br>Důsledně pracovat s výsledky a výstupy externího i interního hodnocení na všech úrovních a na jejich základě přijímat daty podložené a výzkumně ověřené (dále také evidence-based) opatření ke zlepšování kvality vzdělávání | <b>F.4.1</b><br>Důsledně pracovat se všemi relevantními daty a informacemi kvalitativního charakteru, příslušná zjištění, závěry a doporučení systematicky vyhodnocovat a diskutovat                                                                                                                                                                                                                                                     | Výstupy z činnosti MŠMT                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Průběžně | Státní rozpočet.<br>ESIF | MŠMT,<br>ČŠI     |
|                                                                                                                                                                                                                                            | <b>F.4.2</b><br>Výsledky testování (tzv. jednotná přijímací zkouška, MZ, národní zjišťování výsledků žáků/studentů, mezinárodní šetření výsledků žáků) průběžně podrobovat sekundárním analýzám s cílem identifikovat slabá místa, příčiny, souvislosti i možnosti ke zlepšení. Výsledky testování i sekundárních analýz důsledně využívat ke zlepšení kurikulární politiky, při revizích rámcových vzdělávacích programů apod.          | Tematické zprávy ČŠI<br>Výstupy z činnosti CZVV, NÚV, NIDV                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Průběžně | Státní rozpočet.<br>ESIF | MŠMT,<br>ČŠI     |

## G. Rovné příležitosti ve vzdělávání, poradenství, vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami

Společné vzdělávání zavedené novelou školského zákona z roku 2015<sup>62</sup> představuje legislativní rámec pro diagnostiku a pomoc dětem, žákům a studentům nejen ze znevýhodněného prostředí.<sup>63</sup> Zásadní úpravu pak přinesla též novela vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, jejímž cílem byla úprava příslušných právních předpisů tak, aby byly uvedeny do vzájemného souladu<sup>64</sup> a představovaly logický celek pro uplatňování systému podpůrných opatření pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami. Dílčím cílem novely vyhlášky č. 72/2005 Sb. bylo sjednocení pravidel fungování uplatňovaných v rámci soustavy školských poradenských zařízení, zejména v podobě přesnějších standardů poskytování poradenských služeb školských poradenských zařízení a škol.

Přechod k propojení postupů a přidělování podpůrných opatření se uplatňoval průběžně, jednak v kontextu přípravy odborníků školských poradenských zařízení na využívání nástrojů a postupů prostřednictvím DVPP, jednak metodickými doporučeními. Celý diagnostický proces se orientuje na vymezení potřeby úprav v průběhu vzdělávání dětí, žáků a studentů v celém spektru znevýhodnění, volba diagnostických postupů a nástrojů se odvíjí od jejich speciálních vzdělávacích potřeb. Pro podporu moderních diagnostických přístupů a jejich dostupnosti pro všechna školská poradenská zařízení byl vyhlášen rozvojový program Vybavení školských poradenských zařízení diagnostickými nástroji v roce 2016, 2018.

V rámci ESF projektu KIPR (Kvalita-Inkluze-Poradenství-Rozvoj) byla v roce 2017 sestavena odborná pracovní skupina, která se podílí na nově utvářeném standardu, jenž zpracovává vhodné postupy pro práci s dětmi, žáky a studenty s různými druhy znevýhodnění a který doplňuje původně zpracované obligatorní diagnózy v NÚV.

NIDV v rámci tématu společného vzdělávání rozšířil nabídku DVPP o mnohá nová dílčí témata. Vzdělávací programy ke společnému vzdělávání lze absolvovat v rámci šablon pro MŠ a ZŠ („balíčky podpory“) nebo akreditovaných vzdělávacích programů pro MŠ, ZŠ, SŠ, ZUŠ a SUŠ. Metodická práce se školskými poradenskými zařízeními probíhala průběžně formou programů DVPP, zpracovaných metodických postupů a metodických setkávání, realizována byla také prostřednictvím setkání s řediteli a s pracovníky školských poradenských zařízení v regionech. Organizují se výkladové i workshopové semináře.

MŠMT v roce 2015 schválilo Akční plán inkluzivního vzdělávání na období 2016–2018 (APIV 2016–2018) jako jeden z implementačních dokumentů Strategie 2020. Vychází z priorit stanovených ve Strategii 2020 a z opatření podrobněji definovaných v Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období 2015–2020. APIV 2016–2018 současně slouží jako naplnění ex-ante podmínek pro OP VVV.

MŠMT v roce 2018 připravilo ve spolupráci s Odbornou platformou pro společné vzdělávání návrh Akčního plánu inkluzivního vzdělávání na období 2019–2020 (APIV 2019–2020), který vychází z priorit stanovených ve Strategii 2020. Úkolem APIV 2019–2020 je implementace opatření na podporu rovných příležitostí a spravedlivého přístupu ke kvalitnímu vzdělávání, včetně opatření prevence předčasných odchodů ze vzdělávání u ohrožených cílových skupin. V rámci ESF projektu Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi (APIV B) byla v roce 2017 ustavena Odborná platforma společného vzdělávání, složená ze zástupců různých profesních organizací, veřejné správy a univerzit. V roce 2018 připravila podklady pro návrh APIV 2019–2020, obsahující základní směry intervencí v oblasti implementace společného vzdělávání do praxe.

62 Zákon č. 82/2015 Sb.

63 V režimu dle vyhlášky č. 27/2016 Sb., tedy pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami.

64 Předmětná novela školského zákona a novela vyhlášky č. 27/2016.



NÚV nabízí pestrou nabídku vzdělávacích programů pro pracovníky školských poradenských zařízení a školních poradenských pracovišť (dále jen „ŠPP“). Programy se orientují na práci s diagnostickými nástroji, intervenci, metodickou podporu pro všechny druhy znevýhodnění včetně rizikového chování. Současně v projektu Společné vzdělávání a podpora škol krok za krokem (APIV A) jsou v NÚV vzděláváni lektori, kteří připravují lektory pro projekt APIV B s tématy zaměřenými na podporu společného vzdělávání.

Z Analýzy společného vzdělávání za období 1. 9. 2016 – 31. 10. 2017, zpracované MŠMT, vyplynulo mj., že ve školním roce 2017/2018 bylo v ČR celkem 4 155 ZŠ, v tom 3 823 běžných a 332 základních škol zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona. Oproti školnímu roku 2016/2017 tak došlo k nárůstu o 32 ZŠ, avšak počet ZŠ zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona poklesl o 17, z nichž pět ukončilo svou činnost a ostatní se buď sloučily s jinou školou, nebo mají v letošním školním roce i běžné třídy. Dlouhodobým trendem je snižující se podíl žáků s konkrétním znevýhodněním podle § 16 odst. 9 školského zákona vzdělávajících se v ZŠ zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona (ve školním roce 2015/2016 podíl činil 30,3 %, ve školním roce 2016/2017 to bylo 27,8 %, ve školním roce 2017/2018 již jen 23 %). Naopak postupně narůstají podíly těchto žáků v běžných třídách ZŠ, a to z 69,7 % ve školním roce 2015/2016 na 72,2 % ve školním roce 2016/2017 a na 77 % ve školním roce 2017/2018. Ke skokovému přesunu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ze škol zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona do škol běžných nedošlo. Do těch přešli ti žáci, jejichž znevýhodnění umožňuje vzdělávání s podporou v běžné škole. V řadě případů došlo k úspěšné integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných škol – týká se to jak žáků s lehkým mentálním postižením, tak tělesně postižených či žáků se smyslovým postižením.

Podpora vzdělávání romských dětí, žáků a studentů je zajištěna prostřednictvím dotačních programů a realizací opatření stanovených v APIV 2019–2020. Dle kvalifikovaných odhadů každoročně ubývá romských žáků vzdělávaných v programech pro žáky s lehkým mentálním postižením a přibývá počet žáků vzdělávajících se podle upravených výstupů Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, které umožňují žákům s lehkým mentálním postižením na základě doporučení ze školského poradenského zařízení využívat upravené výstupy vzdělávání pouze v těch oblastech, kde je to pro žáka nezbytné. Od 1. 9. 2016, kdy nabyla účinnosti vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, je možné také žákům s odlišným kulturním prostředím nebo jinými životními podmínkami poskytovat na základě doporučení ŠPZ podpůrná opatření s normovanou finanční náročností. Sledovány jsou počty dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami z důvodu odlišných kulturních, životních podmínek nebo s kombinací více sociálních faktorů. V opatřeních Dlouhodobého záměru 2019–2023 je rovněž zohledněno např. zvýšení ostatních neinvestičních výdajů na podporu výukových aktivit, motivační programy pro vedení škol, které se problému nedostatečné sociální integrace systematicky věnují apod.

### Prioritní cíle

- Zefektivnit systém školských poradenských zařízení zavedením sjednocených postupů při poskytování poradenských služeb, a to zejména při identifikaci speciálních vzdělávacích potřeb a mimořádného nadání a doporučování podpůrných opatření.
- Podporovat rovnost v přístupu ke vzdělávání na všech úrovních škol, která umožní každému dítěti, žákovi a studentovi plně rozvinout své schopnosti ve společnosti svých vrstevníků.
- Zasazovat se o maximální rozvoj potenciálu všech dětí, žáků a studentů, včetně rozvoje jejich tvořivosti.
- Zajistit rovnost v přístupu ke vzdělávání na všech stupních škol a omezit vnější selektivitu vzdělávacího systému.
- Zajistit společný postup na úrovni zřizovatelů, obcí s rozšířenou působností a krajů.

## **Zefektivnit systém školských poradenských zařízení zavedením sjednocených postupů při poskytování poradenských služeb, a to zejména při identifikaci speciálních vzdělávacích potřeb a mimořádného nadání a doporučování podpůrných opatření**

Efektivní a přínosná implementace společného vzdělávání vyžaduje kvalitní a standardizovanou diagnostiku dětí, žáků a studentů. Systém pedagogicko-psychologického a speciálněpedagogického poradenství ve školských poradenských zařízeních dosud nevychází ze standardů kvality jednotlivých poradenských služeb. Výstupy diagnostikování se tak mohou napříč regiony i jednotlivými pracovišti lišit i v případě posuzování jednoho klienta. Kvalita poradenských a diagnostických služeb je předpokladem účelného čerpání prostředků státního rozpočtu určených na podporu dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. U financování škol (popř. tříd) zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona došlo k nepochopení principu podpůrných opatření a systémová podpora speciálního školství byla nahrazena výrazně nákladnější podporou prostřednictvím podpůrných opatření, která je primárně určena na společné vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami v běžných školách po dobu existence zvýšených normativů.<sup>65</sup> Nebyla také včas řešena skutečnost, že školská poradenská zařízení a školy mají stejného ředitele, což může významně ovlivňovat podmínky k přiznávání podpůrných opatření vlastním dětem, žákům či studentům, a tím dochází k výraznému „zdražování“ speciálního vzdělávání ve školách (a pravděpodobně i ve třídách) zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona.

Z výše uvedeného vyplývá potřeba sjednotit výklad právních předpisů, metodických materiálů a doporučení tak, aby školská poradenská zařízení mohla postupovat podle jasných a jednoznačných pravidel. Dále je zapotřebí zintenzivnit metodickou podporu školských poradenských zařízení, rozšířit formy této podpory např. o zveřejňování příkladů dobré praxe,<sup>66</sup> o systém on-line poradenství (konzultace, helpdesk) apod., rozšířit a akcentovat nabídku průběžného dalšího vzdělávání pro pracovníky školských poradenských zařízení s vymezením vzdělávacích priorit.

Dále byly zjištěny poměrně velké rozdíly ve skladbě doporučovaných podpůrných opatření u stejných druhů znevýhodnění. Je tedy třeba zvážit, nakolik rozrůzněnost organizačního uspořádání školských poradenských zařízení a rozdíly v personálním obsazení těchto pracovišť mají vliv na poskytované poradenské služby, včetně jejich dostupnosti pro občany. Jako komplikující se jeví také dostupnost zařízení, která je příčinou obtíží v organizaci služeb a je spojena i se zvýšenými finančními nároky, protože pokud má školské poradenské zařízení klienta z jiného kraje, musí poskytnout služby i škole.

Na základě předmětných skutečností byla proto stanovena opatření týkající se řízení školských poradenských zařízení, kvality poskytovaných poradenských služeb, profesního rozvoje jejich pracovníků, vytvoření standardu personálního obsazení a v neposlední řadě i zajištění systematické kontroly a hodnocení školských poradenských zařízení ve spolupráci s ČŠI.

Systém školských poradenských zařízení je organizován různě v různých krajích, odlišnosti ve řízovatelských kompetencích vedou k prohlubování rozdílů organizace služeb a komplikují jednotné metodické řízení. Zásadním způsobem byly doplněny mechanismy kontroly školských poradenských zařízení o možnost revizí dle § 16b školského zákona, které na jedné straně umožňují příjemcům výstupů poradenské péče vyjádřit nespokojenost s poskytovanou službou a na druhé straně poskytují důležitou zpětnou vazbu o funkčnosti školských poradenských zařízení v jednotlivých regionech a jejich vzájemné porovnání.

<sup>65</sup> Viz Analýza společného vzdělávání za období 1. 9. 2016 – 31. 10. 2017, MŠMT.

<sup>66</sup> Např. prostřednictvím projektu KIPR.

## **Podporovat rovnost v přístupu ke vzdělávání na všech úrovních škol, která umožní každému dítěti, žákovi a studentovi plně rozvinout své schopnosti ve společnosti svých vrstevníků**

Český vzdělávací systém vykazuje znaky brzké selekce dětí a žáků již v útlém věku do různých typů škol a tříd, která do značné míry předurčuje jejich další vzdělávací i profesní dráhu. Tento systém znevýhodňuje především děti a žáky z jiných etnických skupin, se zdravotním postižením či ze sociálně znevýhodněných rodin. Tito žáci pak dosahují horších vzdělávacích výsledků, což ohrožuje jejich další vzdělávací dráhu a pozdější uplatnění na trhu práce. Ze všech zkoumaných zemí má podle OECD Česká republika druhý nejvyšší dopad sociálně-ekonomického zázemí na školní výsledky žáků. Velkým problémem jsou i rozdíly v kvalitě poskytovaného vzdělávání jednotlivými školami. Ve vzdělávacím systému České republiky je stále se zvyšující procento základních škol s tzv. výběrovými třídami. Pro Českou republiku je typické, že se výsledky žáků mnohem více liší mezi různými školami než uvnitř škol. Žáci s podnětným rodinným zázemím dosahují ve školách dobrých výsledků, žáci s méně podnětným rodinným zázemím horších výsledků. Jednotlivé školy se tedy silně odlišují výsledky svých žáků. Velkým problémem začíná být i rozřazování žáků uvnitř škol do tříd dle úrovně jejich znalostí a dovedností, což je patrné zejména na 2. stupni základních škol.

Výsledkem je, že ve výběrových školách a třídách se koncentrují žáci z podnětnějšího rodinného zázemí, často děti vzdělanějších rodičů, a v nevýběrových programech naopak žáci z nepodnětného rodinného prostředí s nižším sociálně-ekonomickým statusem.

## **Zasazovat se o maximální rozvoj potenciálu všech dětí, žáků a studentů, včetně rozvoje jejich tvořivosti**

MŠMT ve spolupráci s ČŠI a ostatními přímo řízenými organizacemi vyhodnotilo po prvním roce společného vzdělávání jeho podmínky, výsledky a průběh z pohledu kvantity, kvality a finanční náročnosti. Na základě získaných údajů byly připraveny legislativní návrhy k odstranění nejpalčivějších problémů.

Z vyhodnocení je dále patrné, že podpora prostřednictvím asistenta pedagoga je nejčastější formou personální podpory, kterou školské poradenské zařízení ve spolupráci se školou a zákonným zástupcem volí, ačkoliv není vždy tou jedinou a často i vhodnou možností podpory dítěte, žáka či studenta. Počet asistentů pedagoga ve všech školách v posledních letech nepřetržitě roste.<sup>67</sup> Ačkoliv ohledně přínosu asistenta pedagoga pro ostatní děti, žáky nebo studenty ve třídě převažovaly kladné názory, učitelé jsou o tom přesvědčeni rozhodně méně než v případě přínosu pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami. Často to bylo odůvodněno absencí pozornosti věnované ostatním, případně celkovou pasivitou asistenta pedagoga a narušováním výuky komunikací s přiděleným dítětem, žákem nebo studentem.

V následujícím čtyřletém období patří k prioritním cílům především systematické zkvalitňování společného vzdělávání na základě vyhodnocování dostupných údajů a za tímto účelem je třeba pokračovat ve zpracování analýz. Legislativní úpravy přispějí k účelnému čerpání finančních prostředků státního rozpočtu zejména při realizaci financování podpůrných opatření personálního charakteru a financování speciálních (kompenzačních) pomůcek. Ze získaných poznatků vyplynula rovněž potřeba systematicky podporovat profesní rozvoj učitelů v oblasti práce s nadanými a mimořádně nadanými žáky efektivními programy dalšího vzdělávání a dále nutnost zapojit školy a školská zařízení do Krajských sítí podpory nadání, koordinovaných NIDV, a podpořit vhodnými aktivitami systém podpory nadání na školách i mimo ně.

67 Pozn.: K 30. 9. 2017 bylo vykázáno 17 725 asistentů.

## **Zajistit rovnost v přístupu ke vzdělávání na všech stupních škol a omezit vnější selektivitu vzdělávacího systému**

Přetrvávajícím rysem vzdělávací soustavy České republiky a zároveň jedním z jejích dlouhodobých problémů jsou dále se prohlubující vzdělanostní nerovnosti mezi dětmi, žáky a studenty v kvalitě vzdělávání ve školách. V souladu se zjištěními řady výzkumů lze za jejich hlavní příčinu považovat především rozdílnou úroveň příležitostí, podmínek ke vzdělávání a aspirací k učení, výrazně předurčenou zejména rodinným prostředím a dále prohlubovanou příliš časnou vnější diferenciací žáků ve vzdělávacím systému. Reakcí tvůrců vzdělávací politiky je implementace priorit a cílů tzv. společného vzdělávání, jejímž cílem je dosáhnout výrazného snížení nerovností. Dopady systémových změn a nových nástrojů však bude možné hodnotit až s delším časovým odstupem. Přesto však lze reflektovat další diferenciatní trendy spjaté například s nárůstem vnější diferenciace na úrovni základního vzdělávání (tzv. výběrových základních škol, popř. výběrových tříd základních škol a víceletých gymnázií). Přidaná hodnota diferenciace je však pro vzdělávací systém jako celek empiricky sporná. Horizontální diferenciaci v kvalitě výstupů na úrovni škol dále prohlubuje tlak na možnost výběru školy ze strany zejména motivovaných rodičů, který se odráží na posilování vzdělanostních nerovností. Zároveň lze v rámci různých indikátorů struktury (např. oborová struktura, pedagogický sbor) a výsledků vzdělávání (plošná a výběrová testování, míra úspěšnosti u maturitní zkoušky, míra předčasných odchodů ze vzdělávání) vysledovat nárůst regionálních disparit v rámci jednotlivých vzdělávacích systémů.

## **Zajistit společný postup na úrovni zřizovatelů, obcí s rozšířenou působností a krajů**

Zřizovatelé škol mohou ovlivňovat místní vzdělávací soustavy, a to zejména z hlediska nastavení rovných příležitostí ke vzdělávání pro všechny děti, žáky a studenty, a přijmout konkrétní opatření vedoucí ke snížení selektivnosti vzdělávací soustavy a rozřazující děti, žáky a studenty výběrových a nevýběrových škol či tříd dle úrovně jejich kompetencí.

Kraje zpracovávají v oblasti vzdělávání strategické dokumenty, ve kterých si stanovují priority. Je zde tedy potenciál pro změnu jejich strategického uvažování a plánování v oblasti vzdělávání. Kraje a obce také zpracovávají akční plány vzdělávání. Mohou tak lépe a rychleji formulovat opatření k řešení specifických problémů, které se v oblasti vzdělávání v daném kraji/obci vyskytují, jako je například vysoký počet sociálně vyloučených lokalit, nedostatek podpůrných služeb apod.

| Cíl                                                                                                                                                                                                                     | Opatření                                                                                                                                                                                             | Kritéria                                                                                                                                                                       | Termín   | Zdroj financování    | Dotčené subjekty                                          |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|----------------------|-----------------------------------------------------------|
| <b>G.1</b><br>Zefektivnit systém školských poradenských zařízení zavedením sjednocených postupů při poskytování poradenských služeb, a to zejména při identifikaci speciálních vzdělávacích potřeb a mimořádného nadání | <b>G.1.1</b><br>Zkvalitnit systém řízení ŠPZ v kooperaci s krajskými úřady                                                                                                                           | Analyzá řízení systému ŠPZ, novelizace právních předpisů                                                                                                                       | 2019     | Státní rozpočet, ESF | MŠMT, ČŠI, kraje                                          |
|                                                                                                                                                                                                                         | <b>G.1.2</b><br>Sjednotit kvalitu poskytovaných služeb napříč regiony formou metodického řízení a profesního rozvoje pracovníků ŠPZ                                                                  | Metodické pokyny                                                                                                                                                               |          |                      |                                                           |
|                                                                                                                                                                                                                         | <b>G.1.3</b><br>Zajistit systematickou kontrolu a hodnocení ŠPZ ve spolupráci s ČŠI                                                                                                                  | Analyzá inspekční činnosti                                                                                                                                                     |          |                      |                                                           |
|                                                                                                                                                                                                                         | <b>G.1.4</b><br>Vytvořit takové standardy kvality poradenských služeb, které budou doplňovat hodnotící kritéria ČŠI uplatňovaná při hodnocení ŠPZ                                                    | Jednotná pravidla pro poskytování poradenských služeb ve školských poradenských zařízeních                                                                                     |          |                      |                                                           |
|                                                                                                                                                                                                                         | <b>G.1.5</b><br>Vytvořit standard personálního obsazení školských poradenských zařízení                                                                                                              | Personální standard ŠPZ                                                                                                                                                        |          |                      |                                                           |
|                                                                                                                                                                                                                         | <b>G.1.6</b><br>Pokračovat v systematickém profesním rozvoji pracovníků ŠPZ s využitím individuálních projektů systémových                                                                           | Výstupy z APIV, KIPR                                                                                                                                                           | Průběžně |                      |                                                           |
|                                                                                                                                                                                                                         | <b>G.1.7</b><br>Zavést diagnostický standard pro ŠPZ a poskytovat metodickou podporu při jeho implementaci                                                                                           | Diagnostický standard ŠPZ                                                                                                                                                      | 2019     |                      |                                                           |
|                                                                                                                                                                                                                         | <b>G.1.8</b><br>Zajistit nákup diagnostických nástrojů v návaznosti na diagnostický standard ŠPZ                                                                                                     | Rozvojový program „Vybavení ŠPZ diagnostickými nástroji“                                                                                                                       |          |                      |                                                           |
| <b>G.2</b><br>Podporovat rovnost v přístupu ke vzdělávání na všech úrovních škol, která umožní každému dítěti, žákovi a studentovi plně rozvinout své schopnosti ve společnosti svých vrstevníků                        | <b>G.2.1</b><br>Pravidelně vyhodnocovat a analyzovat implementaci společného vzdělávání                                                                                                              | Analyzá společného vzdělávání                                                                                                                                                  | Průběžně | Státní rozpočet      | MŠMT, ČŠI                                                 |
|                                                                                                                                                                                                                         | <b>G.2.2</b><br>Systematicky podporovat profesní rozvoj učitelů v oblasti práce s heterogenním kolektivem                                                                                            | Analyzá NIDV                                                                                                                                                                   |          |                      |                                                           |
|                                                                                                                                                                                                                         | <b>G.2.3</b><br>Realizovat koncepční úpravu pojetí a implementace společného vzdělávání využívající princip sdílení asistentů pedagogů, který směřuje ke skutečné integraci žáka do kolektivu        | Analyzá společného vzdělávání, novelizace právních předpisů                                                                                                                    |          |                      |                                                           |
|                                                                                                                                                                                                                         | <b>G.2.4</b><br>Podporovat zavádění školních sociálních pedagogů do škol                                                                                                                             | Novela zákona                                                                                                                                                                  | 2023     |                      | MŠMT                                                      |
|                                                                                                                                                                                                                         | <b>G.2.5</b><br>Rozvoj spolupráce škol s poskytovateli sociální práce a sociálních služeb za účelem multidisciplinárního přístupu k dětem, žákům a studentům sociálně znevýhodněným a jejich rodinám | Meziresortní spolupráce MŠMT a MPSV, nastavení opatření směřujících ke zvýšení spolupráce mezi školami, Orgánem sociálně-právní ochrany dětí a poskytovateli sociálních služeb | Průběžně | Státní rozpočet      | MŠMT, MPSV, OSPOD, školy, poskytovatelé sociálních služeb |

| Cíl                                                                                                                   | Opatření                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Kritéria                                                                                                                                                                                                                                                                | Termín   | Zdroj financování       | Dotčené subjekty |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|-------------------------|------------------|
| G.3 Zásazovat se o maximální rozvoj potenciálu všech dětí, žáků a studentů, včetně rozvoje jejich tvořivosti          | <b>G.2.6</b><br>Změna prostředí školy za účelem zvýšení její otevřenosti a tolerance k dětem, žákům a studentům se speciálními vzdělávacími potřebami                                                                                                                                                                                         | Další vzdělávání pedagogických pracovníků, supervize, příklady dobré praxe, vzdělávací akce pro děti, žáky a studenty                                                                                                                                                   | Průběžně | Státní rozpočet, ESIF   | MŠMT, kraje      |
|                                                                                                                       | <b>G.3.1</b><br>Podpořit další rozvoj nadaných dětí, žáků a studentů a kvalitní diagnostiku nadání                                                                                                                                                                                                                                            | Hodnocení ČŠI ve výroční zprávě<br>Počet aktivních škol a školských zařízení v oblasti podpory nadání zapojených do Krajských sítí podpory nadání a disponujících aktivitami na rozvoj potenciálu dětí, žáků, studentů na škole i mimo ni, novelizace právních předpisů | Průběžně | Státní rozpočet         | MŠMT             |
|                                                                                                                       | <b>G.3.2</b><br>V základních a středních školách zavádět pozici kariérového poradce se sníženým rozsahem přímé pedagogické činnosti                                                                                                                                                                                                           | Novelizace právních předpisů, kariérový poradce jako specializovaná činnost, standard kariérového poradce                                                                                                                                                               | 2022     |                         |                  |
|                                                                                                                       | <b>G.3.3</b><br>Podporovat vzdělávání pedagogických pracovníků realizujících na škole kariérové poradenství žáků základních a středních škol za účelem zlepšování informovanosti žáků o podmínkách vzdělávání na střední škole, resp. o podmínkách studia na vysoké škole, s cílem předcházet předčasným odchodům žáků ze vzdělávání          | Nabídka DVPP zaměřená na získávání informací o podmínkách a nárocích vzdělávání na jednotlivých druhích a typech škol a rozvoj dovedností identifikovat vzdělávací předpoklady žáků                                                                                     | Průběžně |                         |                  |
|                                                                                                                       | <b>G.4.1</b><br>Provést analýzu mechanismů vnější diferenciace                                                                                                                                                                                                                                                                                | Analýza mechanismů vnější diferenciace                                                                                                                                                                                                                                  | 2019     | Státní rozpočet, OP VVV | MŠMT, ČŠI, kraje |
| G.4 Zajistit rovnost v přístupu ke vzdělávání na všech stupních škol a omezit vnější selektivitu vzdělávacího systému | <b>G.4.2</b><br>Navrhnout opatření vedoucí ke snížení vnější selektivity vzdělávacího systému, a to na základě empirických dat                                                                                                                                                                                                                | Návrh opatření                                                                                                                                                                                                                                                          |          |                         |                  |
|                                                                                                                       | <b>G.4.3</b><br>Pokračovat v systematickém profesním rozvoji pedagogických pracovníků s využitím individuálních projektů systémových                                                                                                                                                                                                          | Výstupy z APIV, KIPR, SYPO                                                                                                                                                                                                                                              |          |                         |                  |
|                                                                                                                       | <b>G.5.1</b><br>Podporovat další rozvoj akčních plánů vzdělávání k podpoře spolupráce škol, výměny jejich vzájemných zkušeností a vyhledávání příkladů dobré praxe, zejména v těchto oblastech: pedagogické vedení ZŠ, spolupráce s MŠ, vzdělávání žáků se SVP, podpora základních gramotností, spolupráce s rodiči apod.                     | Počet aktivních škol a školských zařízení podléhajících se na akčním plánování                                                                                                                                                                                          | Průběžně | ESIF                    | MŠMT             |
| G.5 Zajistit společný postup na úrovni zřizovatelů, obcí s rozšířenou působností a krajů                              | <b>G.5.2</b><br>Prohlubovat spolupráci zaměstnavatelů se vzdělavateli a mezi vzdělavateli navzájem v oblasti uznávání výsledků zájmového a neformálního vzdělávání také s ohledem na rozvoj a uplatnění nadání. Vytvářet finanční i legislativní podmínky pro zapojení odborných pracovníků, zaměstnavatelů i dalších subjektů v této oblasti | Počet zapojených subjektů                                                                                                                                                                                                                                               |          | Státní rozpočet, ESIF   | MŠMT, kraje      |



## H. Zlepšení podmínek pracovníků v regionálním školství

Řízení kvality výuky je klíčovou oblastí, která ovlivňuje výsledky vzdělávání. Nejdůležitějším faktorem pro zvyšování kvality vzdělávání dětí, žáků a studentů jsou kvalifikovaní, aprofbovaní a motivovaní pedagogičtí pracovníci. Zlepšování jejich pracovních podmínek je jednou z priorit MŠMT. Požadavky na práci učitelů a ředitelů škol se s rychlým rozvojem společnosti i technologií neustále vyvíjejí a rozšiřují, projevuje se nedostatek odborně kvalifikovaných a zejména aprofbovaných pedagogických pracovníků. Z dostupných dat vyplývá, že během následujících deseti let opustí učitelskou profesi odchodem do důchodu silné ročníky a výrazný pokles bude pokračovat až do roku 2035.<sup>68</sup> Počty zájemců o studium a počty zapsaných do učitelských studijních programů vysokých škol mezi lety 2010 a 2016 znatelně klesly. Zároveň však počet žáků v regionálním školství mezi lety 2016 a 2025 vzroste. Z předchozích zjištění vyplývá zvýšená potřeba počtu kvalifikovaných pedagogů při zachování současného poměru počtu učitelů a žáků. Náročné a společensky významné a potřebné povolání učitele je nutné výrazně podporovat a oceňovat, a to jak systémovými opatřeními, tak na úrovni strategického řízení školy budováním optimálních podmínek pro výkon učitelské profese. Tím se bude zvyšovat atraktivita učitelského povolání a zvýší se zájem kvalitních studentů o učitelskou přípravu.

### Profesní rozvoj pedagogických pracovníků

S ohledem na výsledky šetření TALIS (2013) a Zprávy OECD o hodnocení vzdělávání v České republice (2012), které konstatují potřebu zvyšování kompetencí ředitelů škol v oblasti pedagogického vedení, byl v březnu 2016 zahájen projekt Strategické řízení a plánování ve školách a v územích (SRP). Cílem tohoto projektu je mimo jiné podpořit procesy pedagogického vedení (vyhodnocování a plánování dalšího profesního rozvoje pedagogů) jako nedílné součásti strategického řízení rozvoje školy. Na základě výzkumných šetření zaměřených na analýzu vzdělávacích potřeb pedagogických pracovníků provedených v letech 2015–2016 Národním institutem pro další vzdělávání byl dále v lednu 2018 zahájen projekt Systém podpory pedagogických pracovníků (SYPO). Hlavním cílem tohoto projektu je vytvořit, ověřit a implementovat systém ucelené profesní podpory, přispívající ke zvyšování profesního rozvoje učitelů a ředitelů škol.

V období naplňování Dlouhodobého záměru 2015–2020 byla do dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků větší měrou začleněna problematika vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, výzvy OP VVV podporují školy ve společném vzdělávání, mentoringu, rozvíjení systému strategického řízení a plánování na úrovni vedení školy, vzájemném sdílení zkušeností, aplikací nových metod ve vzdělávání apod. Dále byla v předešlém období věnována pozornost přípravě budoucích učitelů. V Rámcových požadavcích na studijní programy, jejichž absolvováním se získává odborná kvalifikace k výkonu regulovaných povolání pedagogických pracovníků, byl posílen podíl řízené a reflektované pedagogické praxe na celkové době přípravy (nejméně na 8 %). Podpora pedagogických praxí je také jednou z aktivit výzvy „Pregraduální vzdělávání I“. V centru zájmu v období platnosti Dlouhodobého záměru 2019–2023 zůstane oblast DVPP, která by měla v nabídce více směřovat k programům rozvoje dovedností pedagogických pracovníků na poli nových didaktických metod a forem výuky, které povedou k rozvoji klíčových kompetencí a gramotností dětí, žáků a studentů.

Mezi hlavními tématy následujícího období zůstávají podpora začínajících učitelů a vytvoření standardu ředitele s návazností na jejich profesní rozvoj. Plánování profesního rozvoje je zásadním předpokladem pro profesní růst každého pedagogického pracovníka a je opodstatněné jako podmínka zvyšování kvality výuky, a to i s ohledem na trend zvyšujících se požadavků na odbornou připravenost učitelů. Příklady dobré praxe potvrzují, že systém efektivního plánování profesního rozvoje vyžaduje existenci konkrétní vize rozvoje školy, s níž bude plán profesního rozvoje pedagoga v souladu. Stejně tak je nezbytné, aby pedagogický pracovník sám chápal důležitost plánu profesního rozvoje a byl na přípravě tohoto plánu sám aktivně účasten. Jasná,

68 Viz Příloha č. 2 – Graf č. 30 – č. 32: Věková struktura pedagogických pracovníků ve veřejných mateřských školách, základních školách a středních školách v roce 2017.

srozumitelná a sdílená vize rozvoje školy poskytující východiska pro plánování profesního rozvoje pedagogů je faktorem, který umožňuje efektivně plánovat další rozvoj učitelů na úrovni školy a současně zvyšuje individuální porozumění smysluplnosti vlastního rozvoje a aktivní participaci ze strany učitelů.

Jako velmi důležité se osvědčují nejen podpora vedení školy v oblasti pedagogického vedení jako součásti strategického řízení rozvoje školy, ale dále také zavedení institutu adaptačního období začínajících učitelů – tedy období, v němž bude škola, do níž nastoupili, věnovat začínajícím učitelům zvýšenou a systematickou podporu. Toto opatření by mělo pomoci začínajícím učitelům překonat počáteční potíže spojené s nástupem do zaměstnání a školám by mělo pomoci profitovat z nových poznatků a nápadů a často též z nadšení začínajících učitelů.

V rámci doplnění znalostí a rozšíření možností výuky digitálních dovedností zejména o důležitou oblast kybernetické bezpečnosti bude záměrem v jednotlivých krajích vybudovat Juniorní centra excelence, která poskytnou svoji kapacitu ostatním školám, a to jak formou vybudování technického zázemí, tak formou vypracování celé řady výukových prostředků a ukázkových hodin, které budou určeny pro širokou pedagogickou veřejnost. Tato centra budou podporovat rozšíření znalostní základny v oblasti kybernetické bezpečnosti.

## Odměňování a pracovní podmínky pedagogických pracovníků

Výše odměny za práci je jedním z hlavních faktorů ovlivňujících atraktivitu práce pro osoby, které zaměstnání hledají, a slouží též k motivaci zaměstnanců. Úroveň odměňování zaměstnanců regionálního školství dlouhodobě nedosahuje průměrné úrovně odměňování v celém národním hospodářství České republiky. Důsledkem této skutečnosti je zhoršená možnost sektoru školství konkurovat dalším oblastem národního hospodářství v získávání nových kvalifikovaných zaměstnanců. Průměrný měsíční plat zaměstnanců regionálního školství (veřejných zřizovatelů placených ze státního rozpočtu včetně ESF) nedosahuje celorepublikového průměru mzdy všech zaměstnanců v České republice.

Za 1. až 4. čtvrtletí 2018 činil tento poměr 92,4 % celorepublikového průměru. V případě učitelů regionálního školství (placených ze státního rozpočtu včetně ESF) se jednalo o 109,6 % celorepublikového průměru, z toho např. u učitelů MŠ to bylo 93,7 %, u učitelů základních škol 113,8 % a u učitelů středních škol 115,8 %. V posledních čtyřech letech (2014 až 2017) rostl průměrný měsíční plat zaměstnanců regionálního školství pomaleji, než rostl celorepublikový průměr mzdy. Průměrný měsíční plat za rok 2018 dosáhl u pedagogických pracovníků 33 244 Kč, u nepedagogických pracovníků činil 19 516 Kč. Nominální hodnota průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců v celém národním hospodářství České republiky dosáhla za 1. až 4. čtvrtletí 2018 výše 31 885 Kč.<sup>69</sup>

V období naplňování Dlouhodobého záměru 2015–2020 se podařilo posílit finanční prostředky na platy pedagogických pracovníků a ve stupnici platových tarifů pedagogických pracovníků přidat dva platové stupně.

### Prioritní cíle

- Podporovat komplexní systém ucelené podpory profesního rozvoje učitelů i ředitelů, zahrnující všechny prvky profesionalizačního kontinua.
- Podporovat procesy strategického řízení rozvoje školy a pedagogického vedení.
- Zlepšovat odměňování pracovníků v regionálním školství, zajistit jim růst platů a zlepšovat podmínky pro práci ředitelů.

69 Výňatky z materiálu Zaměstnanci a mzdové prostředky za 1.–4. čtvrtletí 2018, MŠMT.

## **Podporovat komplexní systém ucelené podpory profesního rozvoje učitelů i ředitelů, zahrnující všechny prvky profesionalizačního kontinua**

Potřeba kvalitní podpory vyplývá také ze zjištění ČŠI. Hlavním cílem v této oblasti je vytvoření a implementace systému ucelené podpory, přispívajícího ke zvyšování profesního rozvoje vedoucích pracovníků v oblasti strategického řízení rozvoje škol a pedagogického vedení, a ucelené podpory učitelů v oblasti oborových didaktik, efektivních forem výuky se zaváděním moderních metod, práce s žáky ohroženými školním neúspěchem, účelné využívání prostředků informačních a komunikačních technologií (dále jen „ICT“), rozvoj kompetencí v oblasti formativního hodnocení, dovednost komunikace se zákonnými zástupci žáků, vzdělávání žáků se SVP a žáků nadaných, primární prevence rizikového chování a dovednosti v oblasti rozvoje spolupráce učitele a asistenta pedagoga. Ke zvýšení kvality vzdělávání je dále třeba vytvořit systém podpory začínajících učitelů i jejich uvádějících učitelů (mentorů), organizačně zajistit institucionální, personální a obsahové podmínky pro činnost systému metodických kabinetů a jejich implementaci, vytvořit podporu pro plánování profesního rozvoje ve školách a systém hodnocení práce pedagogů v souvislosti s jejich profesním rozvojem. Pro kvalitní profesní rozvoj učitelů je důležité neustále posilovat kvalitu akreditovaného DVPP a systémově do něho zapojit školy připravující učitele. Podstatné je také posilovat regionální nabídku DVPP i mimo velká centra. Podmínkou úspěchu pedagoga je mimo jiné i personální podpora učitelů při výuce žáků se SVP, týmová spolupráce asistenta pedagoga s pedagogy a poradenskými pracovníky školy a jejich pravidelná spolupráce s rodiči žáka se SVP. Nezbytným předpokladem je pak vzájemná vstřícná a otevřená komunikace a metodická podpora pedagogům ze strany poradenských pracovníků ŠPP a ŠPZ.

## **Podporovat procesy strategického řízení rozvoje školy a pedagogického vedení**

K vysoké kvalitě vzdělávání a vynikajícím výsledkům žáků ve školách výrazně přispívá existence vize školy, která je sdílená všemi zapojenými aktéry, tj. vedením školy, pedagogickými i nepedagogickými pracovníky. Podpora společného plánování rozvoje školy jakožto nedílná součást procesů místního akčního plánování zohledňuje a integruje potřeby učitelů, potřeby vedení školy, případně dalších aktérů vzdělávací politiky v územích (zřizovatel, MAS, NNO, rodiče dětí a žáků, širší veřejnost) a umožňuje řídit pedagogický proces s ohledem na strategické cíle školy i širšího území. Společně formulovaná a sdílená vize poskytuje vedení školy oporu při plánování opatření zvyšujících kvalitu vzdělávání a při budování takové kultury školy, která umožňuje maximalizovat potenciál každého žáka, zvyšuje atraktivitu školy směrem k veřejnosti, motivuje pedagogy k dalšímu profesnímu rozvoji a prohlubuje spolupráci se zřizovateli a dalšími místními aktéry. Podpora škol ve zpracování a sdílení vize navenek je nedílnou součástí působení MAP v regionu. V souvislosti s rozvojem strategického řízení a plánování a pedagogického vedení ve školách je třeba v souladu s doporučením OECD zřídit na krajské úrovni organizační struktury poskytující metodickou podporu ředitelům a vedení školy. V rámci místních akčních plánů pak podporovat strategické plánování vzdělávací politiky na bázi funkčního regionu.

## **Zlepšovat odměňování pracovníků v regionálním školství, zajistit jim růst platů a zlepšovat podmínky pro práci ředitelů**

V následujících letech je prioritním cílem dosáhnout a udržet relaci, aby platy pedagogických pracovníků a nepedagogických pracovníků dosahovaly v roce 2021 nejméně 150 % jejich výše pro rok 2017. Dále je zapotřebí zajistit, aby při rozhodování o zvyšování platů ve veřejných službách a správě byla část objemu finančních prostředků určených na růst odměňování pracovníků v regionálním školství vyhrazena na posílení nadtarifních složek platů. Tím budou vytvořeny vhodné podmínky pro zohledňování rozsahu a kvality práce.

Ředitel je klíčovou osobností a je neoddělitelnou součástí manažerského řízení školy (ovlivňuje ostatní pracovníky, celkové klima školy, vnímání školy veřejností) a v současné době se neobejde bez trvalého rozvoje

svých dovedností v oblasti řízení. Školy se musely vypořádat s právní subjektivitou, do níž přecházely počátkem minulého desetiletí. V čase se navýšil objem administrativních prací (nejen v resortu školství, ale i v jiných oblastech státní správy a samosprávy, které měly dopad do školství), aniž byl navýšen počet nepedagogických pracovníků. Nedostatek nepedagogických pracovníků negativně přispívá k zatěžování pedagogických pracovníků školy a zhoršuje kvalitu pedagogického řízení školy.

| Cíl                                                                                                                                             | Opatření                                                                                                                                         | Kritéria                                                                                                                                                                                                                                                        | Termín       | Zdroj financování    | Dotčené subjekty |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|----------------------|------------------|
| H.1<br>Podporovat komplexní systém ucelené podpory profesního rozvoje učitelů i ředitelů, zahrnující všechny prvky profesionalizačního kontinua | H.1.1<br>Identifikovat prioritní vzdělávací oblasti v dalším vzdělávání pedagogických pracovníků                                                 | Identifikovaná prioritní témata DVPP a vytvoření nabídky odpovídajících vzdělávacích programů                                                                                                                                                                   | 2021         | Státní rozpočet, ESF | MŠMT             |
|                                                                                                                                                 | H.1.2<br>Identifikovat směry prioritních oblastí podpory dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v daném kraji                               | Podpora krajských zařízení dalšího vzdělávání pedagogickým pracovníkům, zejm. z pohledu identifikovaných regionálních potřeb                                                                                                                                    | 2021         |                      | kraje            |
|                                                                                                                                                 | H.1.3<br>Navýšit ONIV na DVPP                                                                                                                    | Navýšené ONIV                                                                                                                                                                                                                                                   | 2023         | Státní rozpočet      | MŠMT             |
|                                                                                                                                                 | H.1.4<br>Podporovat vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti využívání digitálních technologií ve výuce                                     | Realizace DVPP, které budou zaměřené na využívání digitálních technologií ve vzdělávání<br>Jednání s vysokými školami připravujícími učitele a s Národním akreditačním úřadem pro vysoké školství ve spolupráci s MŠMT                                          | Průběžně     | Státní rozpočet, ESF | MŠMT             |
|                                                                                                                                                 | H.1.5<br>Vytvořit organizačně institucionální, personální a obsahové podmínky pro činnost systému metodických kabinetů a pro jejich implementaci | Vytvořená síť metodických kabinetů                                                                                                                                                                                                                              | 2021         | Státní rozpočet, ESF | MŠMT             |
|                                                                                                                                                 | H.1.6<br>Vytvořit podporu pro plánování profesního rozvoje a pro hodnocení práce pedagogů v souvislosti s dosahováním vyšší kvality výuky        | Vytvořená a implementovaná metodika „plánování profesního rozvoje“ pro ředitele<br>Plánování profesního rozvoje zahrnuje jak zvyšování pedagogických a oborových dovedností, tak vzdělávání odpovídající aktuálním výzvám (např. rozvoj digitálního vzdělávání) | 2021         | Státní rozpočet, ESF | MŠMT             |
|                                                                                                                                                 | H.1.7<br>Posilovat kvalitu akreditovaného dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků                                                            | Vytvořené a aplikované standardy pro akreditaci studia pro splnění kvalifikačních a dalších kvalifikačních požadavků<br>Navýšení počtu kontrolovaných vzdělávacích institucí                                                                                    | 2021         | Státní rozpočet      | MŠMT             |
|                                                                                                                                                 | H.1.8<br>Implementovat standard ředitele vycházející z hodnotících kritérií ČŠI jako nástroj pro jejich výběr, vzdělávání a hodnocení            | Standard ředitele je uplatňován jako nástroj pro výběr ředitelů, pro jejich vzdělávání a hodnocení                                                                                                                                                              | 2022         | Státní rozpočet      | MŠMT             |
|                                                                                                                                                 | H.1.9<br>Vytvořit systém podpory profesního rozvoje vedoucích pracovníků škol                                                                    | Vytvořený modulární systém dalšího profesního rozvoje vedoucích pracovníků škol<br>Ustavení Stálé konference ředitelů škol                                                                                                                                      | 2023<br>2022 | Státní rozpočet, ESF | MŠMT             |
|                                                                                                                                                 | H.1.10<br>Vytvořit systém a podmínky pro podporu začínajících učitelů, podpora uvádějících učitelů                                               | Vytvořená metodika pro adaptační období a systém podpory začínajících učitelů<br>Vytvořený vzdělávací program pro adaptační období začínajících učitelů                                                                                                         | 2022         | Státní rozpočet, ESF | MŠMT             |

| Cíl                                                                                                                                   | Opatření                                                                                                                           | Kritéria                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Termín | Zdroj financování    | Dotčené subjekty |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|----------------------|------------------|
| <b>H.2</b><br>Podporovat procesy strategického řízení rozvoje školy a pedagogického vedení                                            | <b>H.2.1</b><br>Vytvořit systém podpory vedení školy v řízení kvality výuky                                                        | Vývořená metodika strategického řízení a plánování pro vedení školy<br>Plány dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků koncipuje ředitel školy tak, aby vedly v maximální možné míře ke zkvalitňování výuky v dané škole                                                                                                      | 2021   | Státní rozpočet      | MŠMT             |
|                                                                                                                                       | <b>H.2.2</b><br>Zavést struktury pro podporu strategického řízení ve školách a pedagogického vedení na krajské úrovni              | Fungující Centra podpory při krajských pracovníštích NIDV                                                                                                                                                                                                                                                                       | 2021   | Státní rozpočet      |                  |
|                                                                                                                                       | <b>H.2.3</b><br>Podporovat procesy místního akčního plánování rozvoje vzdělávací politiky v územích a funkční spolupráci v územích | Vývořená pravidelné platformy pro setkávání zřizovatelů, zástupců škol a místních aktérů                                                                                                                                                                                                                                        | 2021   | Státní rozpočet, ESF |                  |
| <b>H.3</b><br>Zlepšovat odměňování pracovníků v regionálním školství, zajistit jim růst platů a zlepšovat podmínky pro práci ředitelů | <b>H.3.1</b><br>Zasazovat se o zvyšování platů pedagogických i nepedagogických pracovníků                                          | Platy pedagogických i nepedagogických pracovníků dosáhnou minimálně na 150 % jejich výše pro rok 2017                                                                                                                                                                                                                           | 2021   | Státní rozpočet      | MŠMT             |
|                                                                                                                                       |                                                                                                                                    | Zasazovat se, aby průměrný hrubý nominální plat pedagogických pracovníků směřoval nejméně k 130 % průměrné hrubé nominální mzdy v České republice v roce 2025 a poté zůstal alespoň na této úrovni                                                                                                                              | 2023   |                      |                  |
|                                                                                                                                       |                                                                                                                                    | Zasazovat se, aby průměrný hrubý nominální plat nepedagogických pracovníků zůstal v letech 2022 a následujících nejméně na procentuální úrovni ve vztahu k hrubé nominální mzdě v České republice dosažené v roce 2021 (opatření H.3.1)<br>Zlepšovat platovou perspektivu ve stupnici platových tarifů pedagogických pracovníků | 2023   |                      |                  |



| Cíl | Opatření                                                                                                                               | Kritéria                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Termín               | Zdroj financování | Dotčené subjekty |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|-------------------|------------------|
|     | <b>H.3.2</b><br>Zlepšit možnosti škol v rámci nadtarifních složek platu oceňovat větší rozsah a kvalitu práce pedagogických pracovníků | Spolu s rozhodnutím vlády o zvýšení stupnic platových tarifů ve veřejných službách bude rozhodnuto o navýšení objemu finančních prostředků určených na odměňování i na nadtarifní složky platů<br>- na zvýšení příplatku za výkon práce třídního učitele,<br>- na zavedení specializačního příplatku pro výchovné poradce,<br>- na zvýšení specializačního příplatku. Současně zajistit růst podílu nenárokových složek platů za účelem umožnění vyšší diferenciace v oblasti odměňování kvality práce. | 2020<br>2021<br>2022 | Státní rozpočet   | MŠMT             |
|     |                                                                                                                                        | Přehodnotit složitost, odpovědnost a namáhavost práce ředitelů a náročnost jejich řídicí práce                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | 2020                 |                   |                  |
|     |                                                                                                                                        | Návrh legislativních změn                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | 2021                 |                   |                  |
|     | <b>H.3.3</b><br>Zlepšovat podmínky pro práci ředitelů                                                                                  | Vyhodnotit dopady implementace změny financování regionálního školství v oblasti nepedagogické práce                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 2021                 |                   |                  |
|     |                                                                                                                                        | Navýšit počet nepedagogických pracovníků                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | 2022                 |                   |                  |
|     |                                                                                                                                        | Zpracovat standard činnosti školního psychologa pro určení finančního dopadu na státní rozpočet                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | 2020                 |                   |                  |
|     |                                                                                                                                        | Zakotvit financování činnosti školního psychologa z prostředků státního rozpočtu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | 2021                 |                   |                  |
|     |                                                                                                                                        | Vyhodnotit a vytipovat činnosti personální podpory z výzev OP VVV (tzv. šablony), jejichž financování bude zajištěno z prostředků státního rozpočtu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | 2021                 |                   |                  |
|     |                                                                                                                                        | Stabilizovat personální zabezpečení systému školního stravování – nejdříve formou metodického doporučení, posléze formou právního předpisu stanovit minimální personální standard zařízení školního stravování                                                                                                                                                                                                                                                                                          | 2020, 2023           |                   |                  |
|     |                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                      |                   |                  |
|     |                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                      |                   |                  |

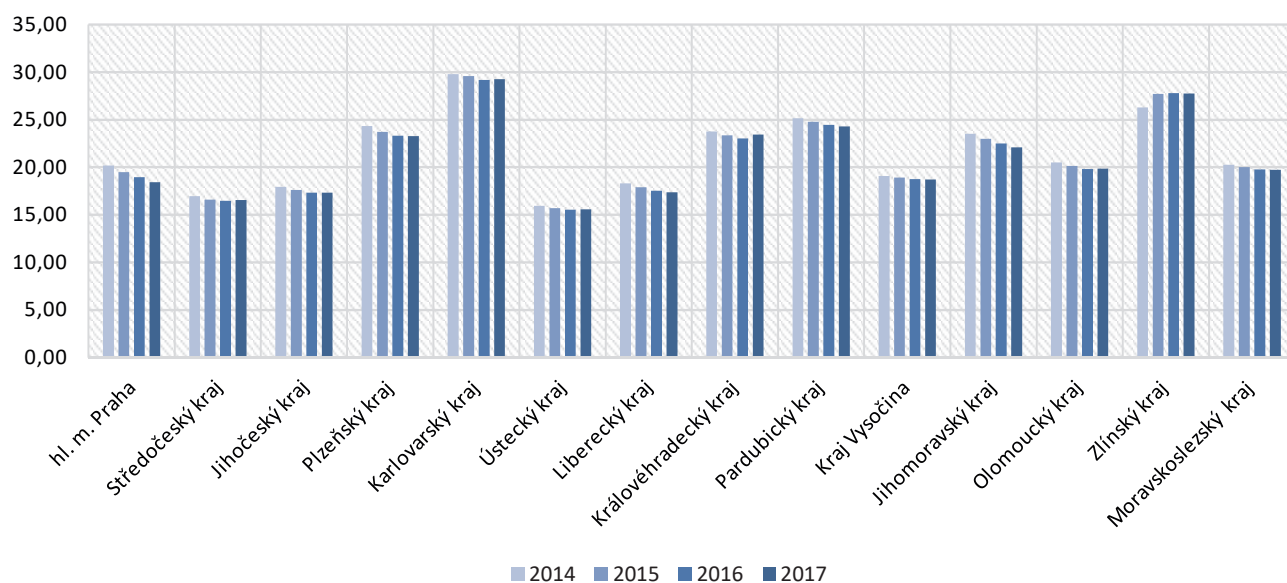
## I. Základní umělecké, jazykové a zájmové vzdělávání

### Základní umělecké vzdělávání

Základní umělecké školství je významným článkem vzdělávacího systému, který podporuje a rozvíjí nadání žáků a studentů v jednotlivých uměleckých oborech. Počet žáků v základních uměleckých školách (dále jen „ZUŠ“) od roku 2005/2006 neustále pravidelně roste. V roce 2005 navštěvovalo ZUŠ cca 216 tis. žáků, v roce 2013 již jejich počet dosáhl téměř 243 tis. a ve školním roce 2017/2018 navštěvuje ZUŠ dokonce více než 251 tis. žáků. V souvislosti s populačním vývojem věkové skupiny 6–18 let, kdy se snižuje počet dětí a mládeže, se zároveň zvyšuje celková míra účasti v základních uměleckých školách této věkové skupiny. V roce 2005 činil podíl počtu žáků navštěvujících ZUŠ 14,5 %, o deset let později tento podíl přesahoval hranici 19,4 %, v roce 2017 podíl počtu žáků navštěvujících ZUŠ poklesl na 19,2 %. V současnosti je nabízeno 274 099 kapacit v ZUŠ, které navštěvuje 251 218 žáků a studentů. V minulém období byla dokončena implementace Rámcového vzdělávacího programu pro základní umělecké vzdělávání (dále jen „RVP ZUV“) do všech ZUŠ. Školy v tomto období vytvářely vlastní Školní vzdělávací programy, jejichž účinnost a soulad s RVP ZUV v praxi budou v následujícím období podrobovat vlastním analýzám, které by měly být podkladem následného hodnocení průběhu a dopadů implementace nového státního kurikula (RVP ZUV).

Další důležitou oblastí zájmu je systematická podpora učitelů v dalším vzdělávání. Nadále je využíván seznam lektorů ZUŠ a je doplňován o další lektory a tvůrce metodických materiálů ve spolupráci s Národním institutem pro další vzdělávání.

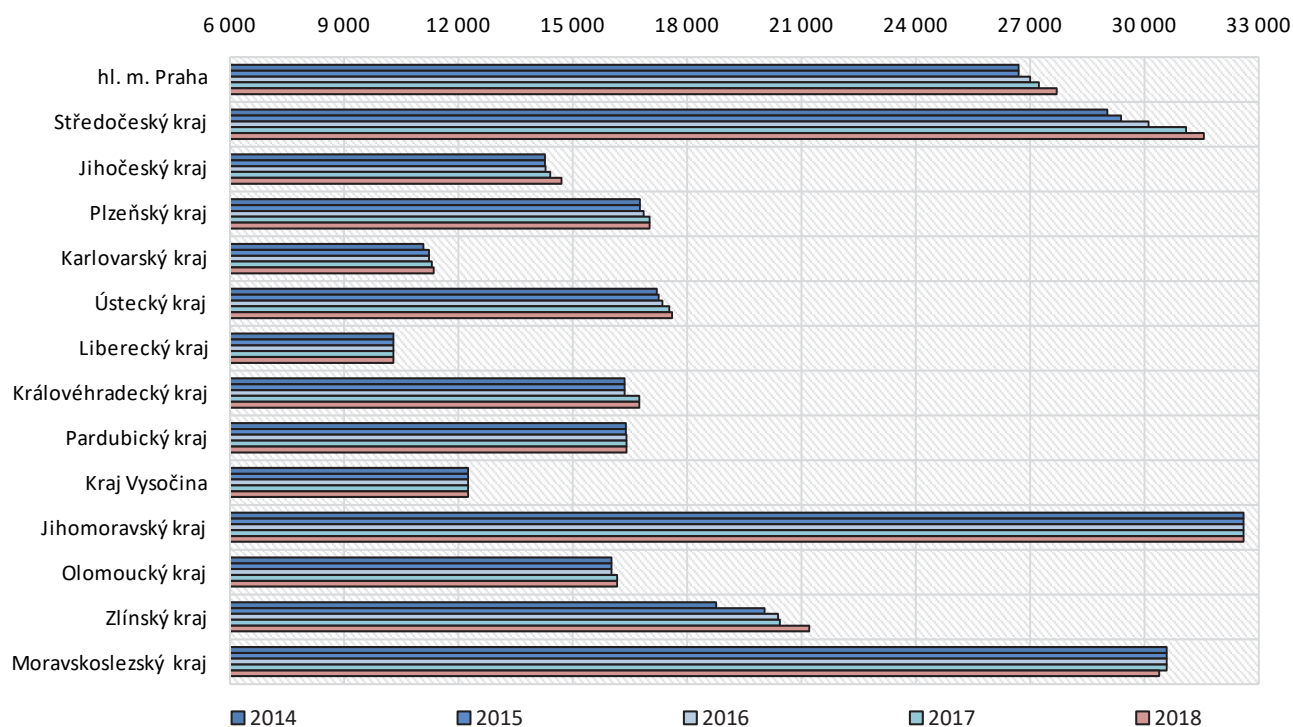
Graf č. 21: Vývoj podílu kapacit ZUŠ na populaci ve věku 6–18 let v jednotlivých krajích ČR v letech 2014 až 2017



Zdroj: MŠMT

Podíl počtu žáků zapojených do základního uměleckého vzdělávání neustále roste. Od roku 2014 došlo k průměrnému republikovému nárůstu o necelá 3 %. Nejvýraznější nárůst je zaznamenán v hl. m. Praze, v kraji Jihomoravském, Plzeňském a Libereckém. Tyto kraje však nepatří ke krajům, v nichž je podíl počtu žáků navštěvujících ZUŠ v posledním sledovaném období nejvyšší. Nejvyšší podíl počtu žáků vykazují kraje Karlovarský, Zlínský a Královéhradecký.

Graf č. 22: Přehled vývoje počtu kapacit v ZUŠ v krajích ČR od roku 2014 do roku 2017 (data k 30. 9. daného roku)

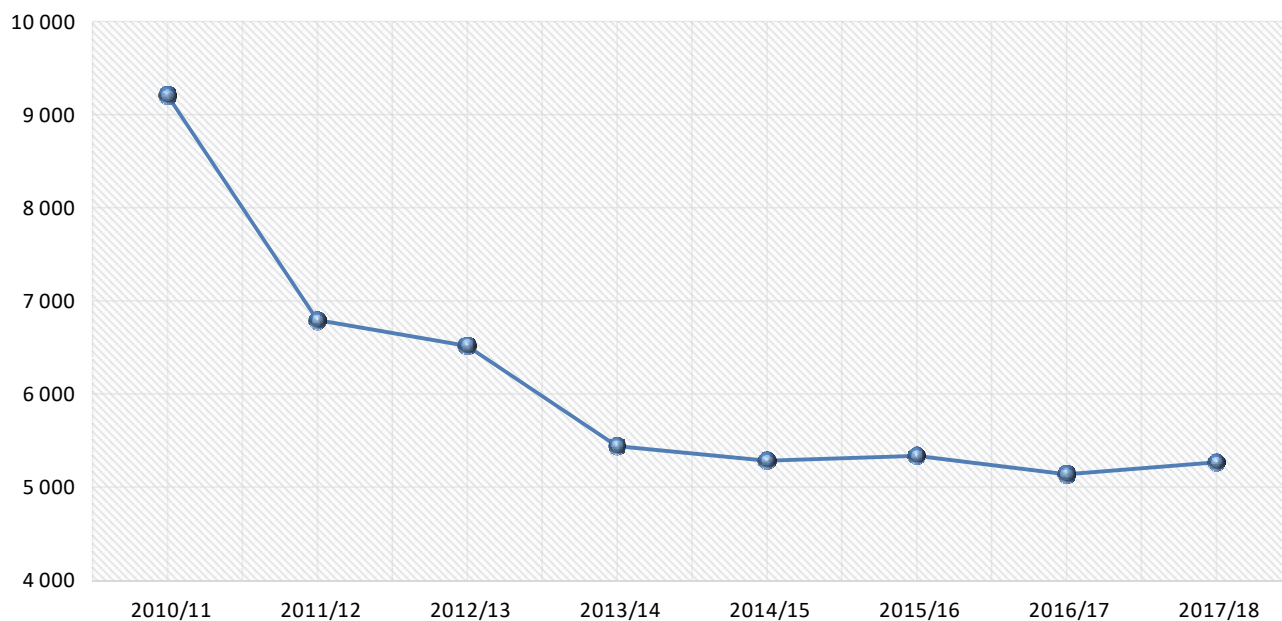


Zdroj: MŠMT

### Jazykové vzdělávání

Stav v oblasti jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky je totožný se stavem v období platnosti předchozího Dlouhodobého záměru. Počty žáků se snižují, a proto nadále nebude podporováno rozšiřování kapacit ani zápis nových jazykových škol do rejstříku škol a školských zařízení. Prioritou ministerstva bude pro následující období podpora standardizace zkušebního procesu státních jazykových zkoušek.

Graf č. 23: Vývoj počtu žáků v jazykových školách s právem státní jazykové zkoušky od roku 2008 do roku 2017 (data k 30. 9. daného roku)



Zdroj: MŠMT

## Zájmové vzdělávání

Zájmové vzdělávání se uskutečňuje ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména ve střediscích volného času, školních družinách a školních klubech; dále ve vybraném typu školských výchovných a ubytovacích zařízení – tzn. v domovech mládeže (ve vazbě na účel domova). Střediska volného času se podílí na další péči o děti, žáky a studenty nadané, a to ve spolupráci se školami a jinými institucemi. Zájmové vzdělávání tvoří nedílnou součást procesu celoživotního učení. Poskytuje účastníkům možnosti, jak smysluplně naplnit svůj volný čas zájmovou činností. I přesto, že má zájmové vzdělávání výchovně-vzdělávací charakter, vhodně kompenzuje často nadměrnou zátěž ze školy. Zajišťuje duševní hygienu, má funkci výchovnou, vzdělávací, kulturní, preventivní, zdravotní (regenerační a relaxační) a sociální, zároveň rozvíjí u účastníků znalosti, dovednosti, talent a upevňuje sociální vztahy.

Školská zařízení pro zájmové vzdělávání zajišťují dle účelu, k němuž byla zřízena, výchovné, vzdělávací, zájmové, případně rekreační akce, dále mohou zajišťovat činnost osvětovou. Zařízení významně přispívají v oblasti preventivní výchovy – k ochraně před šířením patologických jevů a rizikového chování – a podporují rovné příležitosti.

Hlavním úkolem v období trvání Dlouhodobého záměru je vytvářet vhodné podmínky pro osobnostní rozvoj dětí, žáků a studentů a podpořit činnost škol a školských zařízení pro zájmové vzdělávání, které se podílejí na všestranném rozvoji osobnosti dětí a žáků a na jejich rozvoji nadání prostřednictvím zájmových volnočasových aktivit nebo na preventivně výchovné péči. Nástrojem může být užší spolupráce škol všech stupňů a školských zařízení pro zájmové vzdělávání a dalších mimoškolních organizací a odborných pracovišť (např. knihoven) na rozvoji nadání dětí, žáků, studentů včetně nabídky vzdělávacích služeb školám, programů, soutěží a stimulačních mimoškolních aktivit (odborná soustředění, přípravné kurzy, on-line vzdělávání, stáže, badatelská a zájmová činnost aj.). Současně s těmito cíli je nutné i nadále zlepšovat pracovní podmínky pedagogických pracovníků v těchto zařízeních.

### Prioritní cíle

- Vyhodnotit RVP ZUV po náběhu do všech ročníků vzdělávání.
- Vytvářet lepší podmínky pro činnost školských zařízení pro zájmové vzdělávání a vybraný typ školských výchovných a ubytovacích zařízení (podmínky prostorové, pokud možno samostatné herny, nikoli učebny; materiální [vybavení heren]; personální, metodické atp.).
- Podporovat zájmové vzdělávání a jeho kurikulárně využitelné vazby na formální vzdělávání především pro skupinu dětí a žáků od 6 do 15 let.
- Vytvářet příležitosti pro pregraduální přípravu i další vzdělávání pedagogických pracovníků působících v oblasti zájmového vzdělávání a práce s nadanými dětmi, žáky a studenty.

### Vyhodnotit RVP ZUV po náběhu do všech ročníků vzdělávání

RVP ZUV je již ve stavu (plné) implementace do všech ročníků základních uměleckých škol. Uplynulá dekáda implementace dokumentu by měla být následována jeho vyhodnocením. V následujícím období by tedy mělo následovat zhodnocení celého průběhu implementace, identifikace možných nedostatků samotného dokumentu i jeho implementace a měl by vzniknout návrh případných úprav RVP ZUV.

### Vytvářet podmínky pro rozvoj činnosti školských zařízení pro zájmové vzdělávání a vybraný typ školských výchovných a ubytovacích zařízení (podmínky prostorové, pokud možno samostatné herny, nikoli učebny; materiální [vybavení heren]; personální, metodické atp.)

Hlavním cílem je podporovat komplexní osobnostní rozvoj dětí a mládeže a zasazovat se o využití jejich potenciálu, a to již od předškolního věku. Podpora musí být dlouhodobá a systematická a musí využívat oblast formálního i neformálního vzdělávání.

| Cíl                                                                                                                                                                                                                                                                               | Opatření                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Kritéria                                                                                                                                                                                                                                                          | Termín                    | Zdroj financování               | Dotčené subjekty                                   |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|---------------------------------|----------------------------------------------------|
| <b>I.1</b><br>Vyhodnotit RVP ZUV po náběhu do všech ročníků vzdělávání                                                                                                                                                                                                            | <b>I.1.1</b><br>Vyhodnotit dopad kurikulární reformy v oblasti základního uměleckého vzdělávání, zhodnotit dosavadní zkušenosti s uplatňováním rámcových a školních vzdělávacích programů                                                                                                                               | Analýza současného stavu, zveřejňování příkladů inspirativní praxe                                                                                                                                                                                                | 2020–2025                 | Státní rozpočet                 | MŠMT                                               |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                   | <b>I.1.2</b><br>Navrhnout úpravy RVP ZUV v reakci na vyhodnocení dosavadních zkušeností z praxe ZUŠ                                                                                                                                                                                                                     | Návrh úpravy RVP ZUV                                                                                                                                                                                                                                              |                           |                                 |                                                    |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                   | <b>I.1.3</b><br>V souladu s vyhodnocením realizace RVP ZUV začleňovat nové (zejména digitální) technologie do výuky                                                                                                                                                                                                     | Hodnocení ČŠI ve výroční zprávě<br>Změna RVP ZUV                                                                                                                                                                                                                  | 2021                      | Státní rozpočet                 | MŠMT                                               |
| <b>I.2</b><br>Vytvářet lepší podmínky pro činnost školských zařízení pro zájmové vzdělávání a vybraný typ školských výchovných a ubytovacích zařízení (podmínky prostorové, pokud možno samostatné herny, nikoli učebny; materiální [vybavení heren]; personální, metodické atp.) | <b>I.2.1</b><br>Podporovat metodicky a finančně (ESIF, IROP) zájmové vzdělávání, vč. aktivit pro rozvoj nadání                                                                                                                                                                                                          | Počet zapojených organizací, osob v projektech ESIF, IROP                                                                                                                                                                                                         | 2019–2023                 | Státní rozpočet<br>ESIF<br>IROP | MŠMT, kraje, zřizovatelé škol školských zařízení   |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                   | <b>I.2.2</b><br>Podporovat činnost školských zařízení pro zájmové vzdělávání, především rozšiřování nabídky zájmových činností                                                                                                                                                                                          | Hodnocení ČŠI ve výroční zprávě, Školské statistiky a Výroční zprávy o stavu a rozvoji vzdělávání v ČR                                                                                                                                                            | Průběžně                  |                                 |                                                    |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                   | <b>I.2.3</b><br>Připravit koncepční řešení efektivnějšího propojení činnosti základních škol a činnosti školních družin (školních klubů) a jejich financování                                                                                                                                                           | Návrh řešení                                                                                                                                                                                                                                                      | 2021                      | Státní rozpočet                 | MŠMT                                               |
| <b>I.3</b><br>Podporovat zájmové vzdělávání a jeho kurikulárně využitelné vazby na formální vzdělávání především pro skupinu dětí a žáků od 6 do 15 let                                                                                                                           | <b>I.3.1</b><br>Podporovat spolupráci škol, školských zařízení a ostatních organizací a napomáhat uznávání výsledků dětí a žáků v oblasti zájmového a neformálního vzdělávání dle možností i ve formálním vzdělávání                                                                                                    | Hodnocení ČŠI ve výroční zprávě<br>Návaznost SVP školských zařízení pro ZV na školní vzdělávací programy škol, především v průřezových tématech RVP ZV<br>Počet subjektů zapojených v projektech ESIF zaměřených na propojování formálního a zájmového vzdělávání | Průběžně<br><br>2019–2023 | Státní rozpočet<br>ESIF         | MŠMT, kraje, zřizovatelé škol a školských zařízení |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                   | <b>I.4.1</b><br>Přegradační i další vzdělávání pedagogických pracovníků zaměřit též na oblast vzdělávání nadaných žáků, na pedagogickou diagnostiku, na metody a formy vzdělávání stimulující rozvoj nadání, na vytvoření systému podpory nadání na škole i na externí spolupráci v rámci Krajských sítí podpory nadání | Počet subjektů zapojených do Krajských sítí podpory nadání<br>Nové vzdělávací programy a metodiky                                                                                                                                                                 | Průběžně<br>2019 a dále   | Státní rozpočet<br>ESIF         | MŠMT, spolupráce VŠ, vzdělavatelé                  |
| <b>I.4</b><br>Vytvářet příležitosti pro přegradační přípravu i další vzdělávání pedagogických pracovníků působících v oblasti zájmového vzdělávání a práce s nadanými dětmi, žáky a studenty                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                   |                           |                                 |                                                    |

## J. Ústavní a ochranná výchova a preventivně výchovná péče

V současné době je oblast institucionální výchovy průběžně upravována metodickými pokyny MŠMT. Standardy kvality péče o děti ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče vyšly v roce 2016 Výnosem ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č. 5/2016, od roku 2015 probíhá evaluace jejich zavádění do praxe, vzdělávání a metodická podpora diagnostických ústavů, které podporují implementaci naplňování Standardů ve spádových zařízeních. Na konci roku 2017 byly dokončeny Standardy kvality služeb ambulantních středisek výchovné péče, které jsou dále implementovány do praxe. Do roku 2020 by měla být připravena novela zákona č. 109/2002 Sb. V září roku 2018 byl vydán nový Výnos ministra č. 17/2018, který vedle standardů kvality péče o děti ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy uvádí také standardy pro ambulantní střediska výchovné péče.

Preventivně výchovná péče je MŠMT považována za klíčovou při preventivním působení na děti a jejich rodiny v situacích, kdy je ohrožen jejich zdravý vývoj a omezeny jejich vzdělávací možnosti. V rámci rozvoje a transformace systému preventivně výchovné péče je kladen důraz na cílené a strukturované rozšiřování sítě středisek výchovné péče zřizovaných MŠMT jako detašovaných pracovišť při již existujících zařízeních a propojování činnosti středisek výchovné péče se školskými poradenskými zařízeními (SPC, PPP).

Transformace systému péče o ohrožené děti je mezíresortně řešenou problematikou. V resortu školství je jejím hlavním cílem zefektivnění činnosti sítě školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče a vytvoření moderního, odborného a dostupného systému s důrazem na kvalitu a profesionalitu poskytované péče o klienty (děti a jejich rodiny), posilování a podpory primární prevence prostřednictvím preventivně výchovné péče a implementace standardů kvality péče do poskytovaných služeb všech typů zařízení. Transformace a systémové změny vycházejí z vize, že bude docházet ke snižování počtu dětí umísťovaných do zařízení z důvodu rozvoje a podpory zejména poradenských a preventivních ambulantních služeb a zvyšování kvality těchto služeb (včetně dosažitelnosti).

### Prioritní cíle

- Zkvalitňovat systém prevence rizikového chování.
- Účelně a strukturovaně nastavit služby v oblasti preventivně výchovné péče a výkonu ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních od primárně preventivních po vysoce specializované služby, posílit především preventivně výchovnou péči s cílem zachovat a posílit rodinné vazby dítěte a v maximální možné míře zamezit odtržení dítěte z jeho rodinného prostředí, rozvíjet spolupráci zařízení poskytujících preventivní výchovnou péči se subjekty působícími v oblasti péče o ohrožené děti působící v gesci jiných resortů (zejm. sociálních věcí a zdravotnictví) s cílem zajištění komplexní podpory zaměřené na dítě a jeho potřeby.
- Nastavit efektivní spolupráci všech subjektů participujících na péči o ohrožené děti působících v resortu školství.

### Zkvalitňovat systém prevence rizikového chování

Politika primární prevence rizikového chování, při jejíž implementaci hraje MŠMT klíčovou roli, je komplexním souborem všech koordinačních, legislativních, regulačních a finančních opatření, jejichž účelem je zabezpečit funkční systém primární prevence rizikového chování. Hlavním cílem nadcházejícího období je prostřednictvím tohoto systému, fungujícího na základě komplexního působení všech na sebe vzájemně navazujících subjektů, snížit míru rizikového chování u dětí a mládeže a minimalizovat jeho vznik. Za hlavní prioritu pro následující období považujeme vytvoření adekvátních podmínek pro práci školních metodiků prevence ve školách a současně posílení objemu finančních prostředků dotační politiky – obě tyto priority jsou součástí nové Národní strategie pro primární prevenci rizikového chování a na ni navazujícího



akčního plánu. V souvislosti s tímto cílem je zásadní zmínit i ukotvení systému reflektování kvality odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence rizikového chování, stanovenou vydanými standardy.

**V meziresortní spolupráci – zejména s Ministerstvem zdravotnictví a MPSV – účelně a strukturovaně v pobytových zařízeních nabízet komplexní služby, včetně služeb zdravotních a sociálních, a dále posilovat preventivně výchovnou péči s cílem zachovat a posílit rodinné vazby dítěte a zamezit odtržení dítěte z jeho rodinného prostředí, rozvíjet spolupráci zařízení poskytujících preventivní výchovnou péči se subjekty působícími v oblasti péče o ohrožené děti s cílem zajištění komplexní podpory zaměřené na dítě a jeho potřeby<sup>70</sup>**

Postupný proces transformace a deinstitucionalizace systému ústavní péče v zařízeních resortu MŠMT bude v následujícím období směřován zejména do následujících oblastí:

- Snižování počtu dětí dlouhodobě umístěných ve všech typech ústavní péče, a to za předpokladu posílení preventivní složky práce s ohroženými dětmi a jejich rodinami, podpora rozvoje a dostupnosti souvisejících služeb.
- Vytváření sítě specializovaných ambulantních služeb s těžištěm v profesionální péči orientované na potřeby dítěte a na práci s celým rodinným systémem.
- Transformace, diferenciaci a specializaci náhradní výchovné péče pro pomoc dětem, u nichž je umístění do zařízení nejlepším nebo jediným reálným možným řešením jejich situace.
- Vzdělávání a proškolení pracovníků zařízení.

Na základě preference preventivně výchovné péče před předčasným umístěním dítěte do ústavní výchovy bude MŠMT podporovat a rozvíjet síť středisek výchovné péče zejména v oblastech, v nichž je jejich nabídka dosud nedostatečná, a v lokalitách, kde je z hlediska vyššího počtu dětí s rizikovým chováním potřebná. Základní podmínkou vzniku nových středisek výchovné péče bude jejich snadná dopravní dostupnost a minimální nákladovost ve smyslu provozních a personálních nákladů. Jako prioritní vnímá MŠMT posílení služeb, které se budou věnovat práci s dětmi s rizikovým chováním a práci s rodinou ve vztahu k jejímu výchovnému působení na dítě. Je nutné upravit skladbu činností středisek výchovné péče, doplnit a definovat okruhy preventivní práce s cílem posílit preventivní práci s rodinami, lépe propojit služby středisek výchovné péče se službami poskytovanými jinými resorty a zavést standardy kvality služeb středisek výchovné péče.

Na základě objektivního posouzení sítě v roce 2017, vycházejícího z Tematického šetření ČŠI, návštěv jednotlivých zařízení, statistických výkazů a dalších údajů o zařízeních má MŠMT navržen plán rozvoje sítě a transformace činnosti zařízení ve smyslu podpory prevence, specializovaných činností zařízení (výchovně-léčebné programy, práce s drogově závislými apod.), případná restrukturalizace spádovosti zařízení včetně přehodnocení detašovaných pracovišť tak, aby síť byla efektivní, funkční a dostupná a v rámci zařízení byla poskytována vysoce odborná péče.

Ze statistické analýzy počtu dětí umístovaných do zařízení vyplývá fakt, že tyto počty jsou meziročně relativně neměnné a naplněnost zařízení, zejména diagnostických ústavů a dětských domovů se školou, dosahuje 90 %. Vzhledem k tomu, že je možné z dostupných dat predikovat zvyšující se počet dětí v populaci, lze předpokládat, že v roce 2024 bude v systému umístěno o 38 % více dětí ve věku 15–18 let. Vzhledem k nárůstu počtu dětí umístovaných do pobytových zařízení z důvodu problémového chování je nezbytné podporovat rozvoj ambulantních specializovaných služeb, jakož i rozvoj specializovaných zdravotnických a sociálních služeb v pobytových zařízeních.

<sup>70</sup> Pozn.: Nutné je prohlubovat spolupráci školských a sociálních aktérů. Aktivitu, které jsou svým charakterem sociální služby ve školských zařízeních, musí být realizovány v intencích zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb.

| Cíl                                                          | Opatření                                                                                                                                                                                                                                                             | Kritéria                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Termín           | Zdroj financování | Dotčené subjekty |
|--------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|-------------------|------------------|
| J-1<br>Zkvalitňovat systém<br>prevence rizikového<br>chování | J-1.1<br>Vymezit a ustálit jednotnou terminologii, stabilizovat přístupy, metody a nástroje efektivní primární prevence, sjednotit parametry výkonů v primární prevenci                                                                                              | Sjednocená terminologie v rámci legislativních předpisů i metodických materiálů MŠMT<br>Návrhy úprav ve stávajících dokumentech<br>Nastavené parametry efektivních výkonů v primární prevenci<br>Zavést povinnost škol vyplňovat výkaz preventivních aktivit v Systému výkaznictví preventivních aktivit                                       | 2021             | Státní rozpočet   | MŠMT             |
|                                                              | J-1.2<br>Nastavit efektivní, systémovou, provázanou, jednotnou a kooperující spolupráci všech subjektů participujících na oblasti primární prevence, a to na horizontální i vertikální úrovni                                                                        | Prohlubování spolupráce MŠMT na vertikální i horizontální úrovni v rámci mezikolních pracovních platform (zvýšení četnosti setkávání se a odborných platform na specifická témata)<br>Pokračování v nastavené efektivní spolupráci na úrovni krajů s krajskou institucionální úrovní prostřednictvím krajských školských koordinátorů prevence | Průběžně         |                   |                  |
|                                                              | J-1.3<br>Upravit a aktualizovat právní rámec oblasti primární prevence rizikového chování za účelem jasnějšího vymezení terminologie, rolí a kompetencí jednotlivých aktérů, včetně zabezpečení snížení přímé míry vyučovací povinnosti pro školní metodiky prevence | Sjednocená terminologie v rámci legislativních předpisů a současně jasné vymezení kompetencí jednotlivých aktérů v prevenci ve školním prostředí<br>Ověření stávajícího nastavení a případné návrhy úprav platných legislativních předpisů                                                                                                     | 2021             | MŠMT              | MŠMT             |
|                                                              | J-1.4<br>Zkvalitnit a zefektivnit systém vzdělávání pedagogických pracovníků a dalších aktérů oblasti primární prevence rizikového chování, který povede ke zvýšení znalostí, dovedností a kompetencí žáků a dalších cílových skupin                                 | Návrh implementace čtyřúrovňového modelu vzdělávání, který byl výstupem projektu VYNSPI do praxe v oblasti specializovaných činností ve školách a školských zařízeních v oblasti primární prevence rizikového chování<br>Implementace modelu do praxe                                                                                          | 2021<br><br>2024 |                   |                  |

| Cíl                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Opatření                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Kritéria                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Termín       | Zdroj financování | Dotčené subjekty |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|-------------------|------------------|
| J.2 Účelné a strukturované nastavit služby v oblasti preventivní výchovné péče a výkonu ústavní péče a ochranné výchovy ve školských zařízeních od primární preventivní po vysoce specializované služby, posílit především preventivní výchovnou péči s cílem zachovat a posílit rodinné vazby dítěte a v maximální možné míře zamezit odtržení dítěte z jeho rodinného prostředí, rozvíjet spolupráci zařízení poskytujících preventivní výchovnou péči se subjekty působícími v oblasti péče o ohrožené děti působící v gesci jiných resortů (zejm. sociálních věcí a zdravotnictví) s cílem zajištění komplexní podpory zaměřené na dítě a jeho potřeby | <b>J.2.1</b><br>Efektivně vytvářet síť specializovaných ambulantních služeb v ČR, podporovat a rozvíjet síť středisek výchovné péče zejména v oblastech, kde je jejich nabídka dosud nedostatečná, a v lokalitách, kde je z hlediska vyššího počtu dětí s rizikovým chováním potřebná      | Na základě harmonogramu budování sítě středisek výchovné péče v ČR na období 2019-2023                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | 2019         | Státní rozpočet   | MŠMT             |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>J.2.2</b><br>Implementovat standardy kvality péče o děti ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a pro preventivní výchovnou péči                                                                                                                       | Průběžné vyhodnocování naplňování a dodržování standardů kvality péče o děti ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a pro preventivní výchovnou péči                                                                                                                                                                                                                                                               | Průběžně     |                   | MŠMT             |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>J.2.3</b><br>Legislativně podpořit diferenciaci a specializaci jednotlivých typů zařízení a poskytované péče včetně klientely, práv a povinností a personálního standardu                                                                                                               | Novela zákona č. 109/2002 Sb. nebo nový zákon                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | 2020         | Státní rozpočet   | MŠMT             |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>J.2.4</b><br>Definovat klientelu a péči ve specializovaných zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy (pro děti se závislostmi, výchovně-léčebnou péči, nezletilé matky s dětmi, extrémní poruchy chování), diferenciaci a specializace náhradní výchovné péče                    | Novela zákona č. 109/2002 Sb.<br>Novela vyhlášky č. 438/2006 Sb.<br>Metodika výchovně-léčebné péče                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | 2020<br>2019 |                   | MŠMT             |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>J.2.5</b><br>Implementovat minimální personální standard pro poskytování péče v jednotlivých typech zařízení a i nadále podporovat zajištění psychologických služeb pro děti v zařízeních ústavní výchovy                                                                               | Implementace minimálního personálního standardu podle jednotlivých typů zařízení a poskytovaných služeb                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | 2020 a dále  | Státní rozpočet   | MŠMT             |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>J.2.6</b><br>Realizovat další vzdělávání pracovníků zařízení pro ústavní a ochrannou výchovu a preventivní výchovnou péči                                                                                                                                                               | Nabídka kurzů a vzdělávacích programů                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Průběžně     |                   | MŠMT             |
| J.3 Nastavit efektivní spolupráci všech subjektů participujících na péči o ohrožené děti působících v resortu školství                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <b>J.3.1</b><br>Otevřít diskuzi se zástupci zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy a zařízení pro preventivní výchovnou péči a se zástupci MPSV o úpravě zákona, který určuje, kdo má být zodpovědný za umístování a přemísťování dětí do těchto (a mezi těmito) školských zařízení | Relevantní informace o stávající praxi, vyladění parametrů vzhledem k rychlému a efektivnímu fungování soustavy ústavní a ochranné výchovy a preventivní výchovné péče a docílení stavu efektivního umístování dětí do zařízení dle jejich individuálních potřeb<br>Návrh úprav kompetencí při rozhodování ve věcech umístování a přemísťování dětí v zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy a v zařízeních pro preventivní výchovnou péči | 2019 a dále  | Státní rozpočet   | MŠMT             |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>J.3.2</b><br>Zahájit diskuzi se subjekty a institucemi, které na péči o ohrožené děti participují s cílem zefektivnění práce s dětmi a jejich rodinami a zefektivnění vzájemné spolupráce (resorty, OSPOD, státní zastupitelství, Policie ČR apod.)                                     | Zápisy z uskutečněných společných jednání s jasně deklarovanými výstupy směřujícími k zefektivnění služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | 2019 a dále  |                   | MŠMT             |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>J.3.3</b><br>Navázat spolupráci s MPSV a cíleně využívat preventivní opatření s upřednostněním terénní práce v rodinách a práci s rodinami před ústavní výchovou                                                                                                                        | Vyhodnocení navázání spolupráce, počty využitých preventivních opatření                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | 2020         |                   | MŠMT, MPSV       |

## K. Další vzdělávání

Další vzdělávání je nedílnou součástí konceptu celoživotního učení a dynamicky se vyvíjí s ohledem na stále větší nutnost lidí umět reagovat na rychle se měnící potřeby současného světa. Ochota a schopnost zvyšovat průběžně svoji kvalifikaci a osvojovat si nové dovednosti jsou předpokladem efektivního celoživotního vzdělávání. Čtvrtá průmyslová revoluce přináší rychlý nástup a proměny technologií, způsobů a organizace práce a s tím související vznik nových povolání, jejichž specifika není možné identifikovat v rámci počátečního vzdělávání. Bude proto nutné i několikrát v průběhu života změnit kvalifikaci.

Oblast dalšího vzdělávání je v ČR regulována pouze v oblastech, ve kterých stát přímo ovlivňuje výstup ze vzdělávání nebo např. definuje kvalifikaci a spadá do gesce více resortů, zejména však MŠMT a MPSV<sup>71</sup>.

Jednou z oblastí, kterou MŠMT aktivně ovlivňuje, je tvorba a rozvoj Národní soustavy kvalifikací (NSK), která je průběžně udržována a aktualizována. V roce 2015 bylo v systému schváleno 921 profesních kvalifikací, k polovině roku 2018 existovalo již 1234 profesních kvalifikací. V letech 2016–2017 byly profesní kvalifikace využity jako kvalifikační kritéria v rámci některých výzev OP VVV a IROP. Nově vzniklé profesní kvalifikace byly průběžně implementovány do systému rekvalifikací. Došlo k propojení systému NSK a Národní soustavy povolání (dále jen „NSP“) prostřednictvím sladování plánů tvorby na příslušné roky v obou systémech. Profesní kvalifikace a jejich schopnost odrážet aktuální potřeby trhu práce jsou v rámci propojování počátečního a dalšího vzdělávání využívány při revizích rámcových vzdělávacích programů.

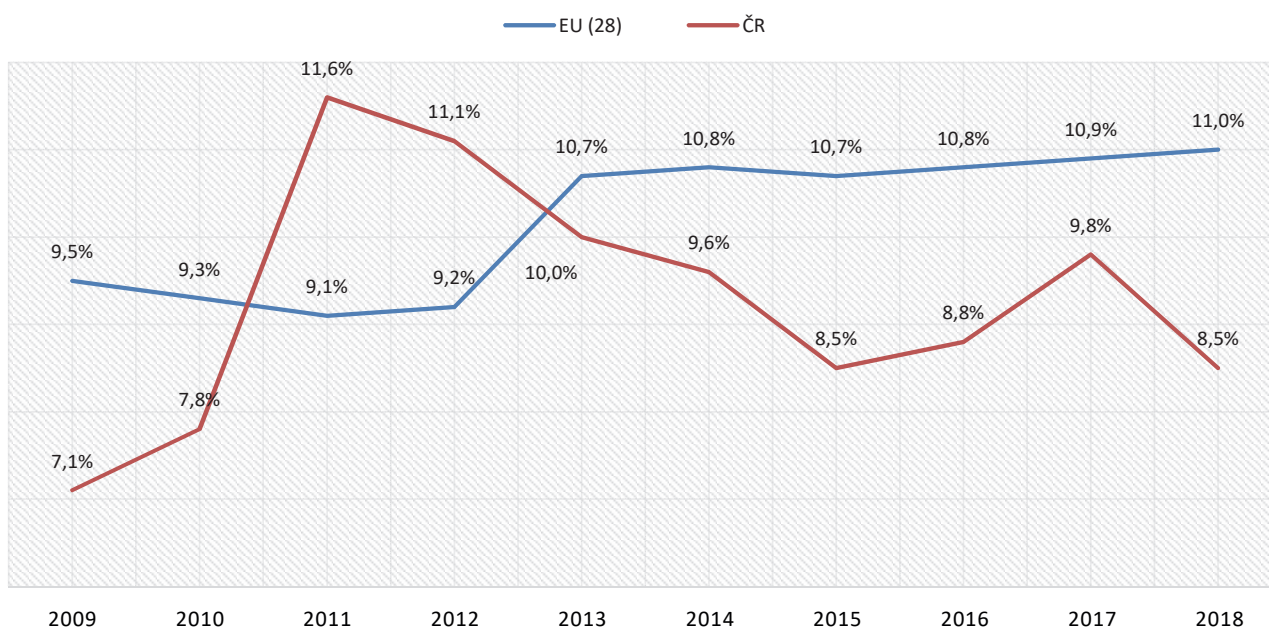
V letech 2015–2018 byly ukončeny a byla započata realizace několika projektů spojených s problematikou dalšího vzdělávání. Na podporu a rozvoj škol a knihoven jako center celoživotního učení byl zaměřen projekt UNIV 3 – podpora procesů uznávání. Propojením počátečního odborného vzdělávání s profesními kvalifikacemi NSK a podporou realizace praktické výuky ve spolupráci se zaměstnavateli se zabývá projekt Modernizace odborného vzdělávání (MOV). Cílem projektu Kvalita systému autorizací a rekvalifikací (KVASAR), jehož realizátorem je MPSV za participace MŠMT, je zkvalitnění systému rekvalifikací včetně činnosti akreditační. V rámci projektu vzniknou metodiky k tvorbě rekvalifikačních modulárních programů a ve spolupráci se vzdělávacími institucemi a zaměstnavateli budou připraveny rekvalifikační modulární programy na vybrané rekvalifikace. Cílem projektu Podpora krajského akčního plánování (P-KAP) je posílení strategického řízení regionálního školství pomocí postupů akčního plánování, a to jak na krajské úrovni, kde projekt směřuje k podpoře tvorby krajských akčních plánů rozvoje vzdělávání (KAP), tak na školní úrovni prostřednictvím metodického vedení škol při tvorbě školních akčních plánů rozvoje vzdělávání (ŠAP) či plánů aktivit rozvoje vzdělávání (PA).

Připravovaný projekt Systémové prostředí k prohlubování kompetencí (UpSkilling CZ) bude mít za cíl vytvořit podmínky a nástroje pro zvyšování kompetencí občanů a pro rozvoj informační a digitální gramotnosti. Součástí projektu je také zajištění realizace mezinárodního statistického šetření PIAAC – 2. cyklus v České republice.

Ministerstvo realizuje projekt „Mistrovská zkouška – systém“ (MiZk), jehož cílem je ověření možnosti složit mistrovskou zkoušku v oblasti řemeslných profesí. Tento projekt by měl přispět ke kvalitě řemeslného podnikání a k atraktivitě řemeslných oborů vzdělání.

71 Zákon č. 2/1969 o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky podrobněji rozpracován dohodou mezi MŠMT a MPSV z roku 2009.

Graf č. 24: Podíl dospělé populace na dalším vzdělávání v letech 2009–2018



Zdroj: Eurostat

Nejvyšší účasti v dalším vzdělávání dosáhla Česká republika v roce 2011 (11,6 % populace). Následující pokles zájmu o další vzdělávání se zastavil v roce 2015. V dalších letech byl zaznamenán pokles až na 8,5 % populace v roce 2018.

### Prioritní cíle

- Podporovat a rozvíjet další vzdělávání v ČR.
- Podporovat větší míru využití Národní soustavy kvalifikací širokou veřejností.

### Podporovat a rozvíjet další vzdělávání v ČR

Jak vyplývá z výše uvedeného grafu, Česká republika nedosahuje evropské referenční úrovně dle evropského strategického rámce Vzdělávání a odborná příprava 2020, stanovené na 15 % dospělých, kteří se mají účastnit dalšího vzdělávání. Jedním z hlavních úkolů pro další období je zvyšovat motivaci dospělých k celoživotním vzdělávacím aktivitám. Za tímto účelem bude MŠMT rozvíjet svoji koordinační a osvětovou roli v oblasti dalšího vzdělávání směrem k veřejnosti a klíčovým aktérům, tj. zaměstnavatelům, paktům zaměstnanosti, kariérovým poradcům a dalším. Bude podporován vznik funkčních platforem partnerství na úrovni hlavních tvůrců politik a budou posíleny nástroje umožňující zvyšování čtenářské, matematické (včetně finanční), informační a digitální gramotnosti, včetně umožnění vzdělávání specifických cílových skupin. Bude poskytnuta metodická podpora zřizovatelům škol, aby podporovali rozvoj škol jako center celoživotního učení v místě své působnosti.

Mezinárodní šetření PIAAC zaměřené na čtenářské a numerické dovednosti poskytne důležité statistické údaje pro analýzy, které se stanou oporou při zpracování strategických a koncepčních dokumentů jak v oblasti vzdělávání, tak i zaměstnanosti. Za účelem získání srovnatelných statistických údajů v oblasti dalšího vzdělávání bude Českým statistickým úřadem v roce 2021 realizováno statistické šetření o odborném vzdělávání zaměstnaných osob CVTS (Continuing Vocational Training Survey) a v roce 2022 v domácnostech šetření o vzdělávání dospělých AES (Adult Education Survey).

### **Podporovat větší míru využití Národní soustavy kvalifikací širokou veřejností**

Zvláštní pozornost v budoucím období bude věnována zlepšení využívání NSK jako nástroje umožňujícího potvrzení získaných odborných kvalifikací a podpoře aktivit vedoucích k intenzivnější implementaci zákona č. 179/2006 Sb., například jeho důsledným provazováním s jinými právními předpisy v oblasti prokazování odborné způsobilosti pro výkon některých povolání. Budou rozvíjeny aktivity směřující ke zvýšení pokrytí profesních kvalifikací autorizovanými osobami, které jsou podle zákona oprávněny ověřovat a uznávat výsledky dalšího vzdělávání. Bude pokračovat využívání profesních kvalifikací jednak jako zdroje odrážejícího reálné potřeby zaměstnavatelů pro potřeby tvorby a revizí RVP, jednak jako zdroje závazného obsahu vzdělávacích kurzů pro akreditované rekvalifikační programy. Budou osloveny školy a jejich zřizovatelé, svazy zaměstnavatelů a úřady práce s nabídkou vytvoření společných platform a navázání užší spolupráce a budou podpořeny nové poradenské nástroje, podporující využívání NSK.

NSK bude také sloužit jako jeden z nástrojů ke zlepšení prostupnosti vzdělávacího systému a k zajištění větší flexibility vzdělávacích cest díky využití možnosti uznávání výsledků předchozího učení. Vyrůstající podíl žáků a studentů, kteří předčasně odcházejí ze škol a končí bez ukončeného středního vzdělání, je neblahým trendem. Tyto osoby jsou jednou z cílových skupin Doporučení Rady Evropské unie ze dne 19. prosince 2016 o cestách prohlubování dovedností: nové příležitosti pro dospělé, které si klade za cíl, aby tito lidé měli možnost dosáhnout kvalifikační úrovně 3 nebo 4 Evropského rámce kvalifikací (dále jen „EQF“). V této souvislosti proto dojde k optimalizaci NSK tak, aby byly doplněny ty profesní kvalifikace, které umožní jejich přístup k vykonání závěrečné či maturitní zkoušky na základě získání úplné profesní kvalifikace (dále jen „ÚPK“), a to pro největší možný počet oborů vzdělání. V tomto směru také proběhne cílená osvěta zaměřená na střední odborné školy.

Národní soustava kvalifikací projde evaluací fungování ve všech svých rolích, které jsou popsány výše. Na základě tohoto posouzení budou přijata opatření vedoucí k efektivnějšímu komplexnímu využívání NSK.



| Cíl                                                                                                | Opatření                                                                                                                                              | Kritéria                                                                                                                                      | Termín   | Zdroj financování   | Dotčené subjekty                                              |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|---------------------|---------------------------------------------------------------|
| <b>K.1</b><br><b>Podporovat a rozvíjet další vzdělávání v ČR</b>                                   | <b>K.1.1</b><br>Koordinační a osvětová činnost v oblasti dalšího vzdělávání směrem k veřejnosti, klíčovým aktérům a tvůrcům politik                   | Platforma relevantních aktérů dalšího vzdělávání                                                                                              | Průběžně | Státní rozpočet     | MŠMT, MPSV, MK, GR, ÚP, kraje, zaměstnavatelé, zaměstnavatelé |
|                                                                                                    | <b>K.1.2</b><br>Metodická podpora zřizovatelů škol v oblasti poskytování dalšího vzdělávání a celoživotního učení                                     | Počet aktivních škol v oblasti dalšího vzdělávání                                                                                             | Průběžně | Státní rozpočet ESF | MŠMT, kraje                                                   |
|                                                                                                    | <b>K.1.3</b><br>Sběr a analýza statistických dat z oblasti dalšího vzdělávání                                                                         | Soubory dat a jejich analytické zpracování. Zajištění šetření PIAAC, zajištění šetření AES a CVTS Českým statistickým úřadem                  | 2023     | Státní rozpočet ESF | MŠMT, ČSÚ, GR, ÚP                                             |
|                                                                                                    | <b>K.1.4</b><br>Podpora a rozvoj kariérového poradenství v celoživotní perspektivě                                                                    | Zasedání, usnesení a výstupy Národního poradenského fóra, revize stávajícího systému profesních kvalifikací z oblasti kariérového poradenství | Průběžně | Státní rozpočet     | MŠMT, zaměstnavatelé, zaměstnavatelé                          |
|                                                                                                    | <b>K.1.5</b><br>Rozvoj čtenářské, matematické (včetně finanční), informační a digitální gramotnosti a podpora vzdělávání specifických cílových skupin | Počet výukových programů                                                                                                                      | 2023     | ESF                 | MŠMT, MK                                                      |
| <b>K.2</b><br><b>Podporovat větší míru využití Národní soustavy kvalifikací širokou veřejností</b> | <b>K.1.6</b><br>Ověření možnosti získání mistrovských kvalifikací (projekt MiZk)                                                                      | Počty vytvořených mistrovských kvalifikací                                                                                                    | 2021     | Státní rozpočet ESF | MŠMT                                                          |
|                                                                                                    | <b>K.2.1</b><br>Zvýšení pokrytí profesních kvalifikací autorizovanými osobami                                                                         | Počet nových autorizovaných osob                                                                                                              | Průběžně | Státní rozpočet     | MŠMT, zaměstnavatelé, zaměstnavatelé                          |
|                                                                                                    | <b>K.2.2</b><br>Implementace NSK jako nástroje pro řešení předčasných odchodů ze vzdělávání                                                           | Počet oborů vzdělání s možností připuštění k závěrečné zkoušce na základě složení ÚPK                                                         | Průběžně | Státní rozpočet     | MŠMT, zaměstnavatelé, zaměstnavatelé                          |
|                                                                                                    | <b>K.2.3</b><br>Vznik platformy pro využívání NSK ve firemní praxi a pro realizaci dialogu škol, zaměstnavatelů a firem včetně poradenské činnosti    | Počet zapojených subjektů využívajících NSK ve své personální či firemní praxi                                                                | 2023     | Státní rozpočet     | MŠMT, AOI, zaměstnavatelé, zaměstnavatelé                     |
|                                                                                                    | <b>K.2.4</b><br>Evaluace fungování systému NSK a vyhodnocení jeho efektivity ve všech jeho rolích                                                     | Analytická zpráva                                                                                                                             | 2020     | Státní rozpočet     | MŠMT, zaměstnavatelé, zaměstnavatelé                          |

## L. Řízení školského systému

Cílem řízení školského systému je specifikovat priority, cíle a opatření vzdělávací politiky včetně podrobného popisu jejich implementace (gesční zodpovědnost a finanční zajištění). Předmětné definuje především zastřešující dokument strategie vzdělávací politiky ČR na dílčí období, dále legislativou (zákonem č. 561/2004 Sb.) stanovené dokumenty – dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR a navazující dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v krajích. V současné dynamicky se vyvíjející a obtížně dlouhodoběji předvídatelné společnosti se zásadně mění povaha řízení školského systému. V situaci charakterizované vysokou rozmanitostí s distribuovaným know-how o místních podmínkách a zkušenostech může být vhodným ústup od starých hierarchických systémů a příklon k systému, v němž je strategické řízení sice nadále klíčové, ale nemá pouze podobu „plánování a řízení shora dolů“, ale je výrazně posílen charakter průběžného autonomního učení se, hledání, ověřování a vyhodnocování správných a chybných cest, a to včetně nižších úrovní. V tomto duchu jsou koncipována i dílčí opatření DZ 2019–2023, přičemž nástroje k jejich realizaci lze rozdělit na regulační, finanční a informační. V návaznosti na svou „Datovou informační politiku resortu 2015+“ (ve znění revize z roku 2017) a „Strategii vzdělávací politiky do roku 2020“ zahájilo MŠMT rovněž práce na vytvoření Resortního informačního systému MŠMT (dále jen „RIS MŠMT“), který poskytne potřebné zázemí jak pro výkon klíčových agend ministerstva, tak pro sdílení autoritativních dat nejen v rámci resortu samotného, ale – prostřednictvím propojení se Základními registry veřejné správy (ZRVS) a rozhraním eGON Service Bus (eGSB) – i mimo něj.

### Prioritní cíle

Oblast regulačních nástrojů řízení školského systému:

- Připravit dokument Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030, který má sloužit jako základní strategický dokument vzdělávací politiky ČR.
- Dohodnout s kraji a krajskými úřady mechanismy spolupráce MŠMT a KÚ v oblastech státní správy s cílem efektivnější spolupráce na řízení systému RgŠ a přiblížení rozhodovací úrovně ve vybraných správních činnostech. Obecně posilovat metodickou podporu a důsledně metodicky vést školy a školská zařízení ze strany MŠMT, přímo řízených organizací a krajských úřadů s cílem rozvoje vzdělávání a vzdělávací soustavy, především s cílem sjednotit výklady legislativních předpisů a metodických materiálů.
- Snížit administrativní náročnost pro školy a školská zařízení.

Oblast finančních nástrojů řízení školského systému:

- Implementovat a evaluovat účinnost nového systému financování regionálního školství.
- Vytvářet cílené programy budování a obnovování infrastruktury a materiální vybavenosti škol a školských zařízení.
- Dokončit projekty budování kapacit a realizace dílčích intervencí v území financovaných z OP VVV.

Oblast informačních nástrojů řízení školského systému:

- Posilovat princip evidence-based policy, tedy vzdělávací politiky založené na datech prostřednictvím etablování resortního výzkumu i vlastní analytické činnosti.
- Vybudovat Resortní informační systém MŠMT (RIS MŠMT).

### Oblast regulačních nástrojů řízení školského systému

Cílem řízení školského systému je vždy explicitně specifikovat priority, cíle a opatření vzdělávací politiky včetně podrobného popisu jejich implementace (gesční zodpovědnost a finanční zajištění). V období účinnosti Dlouhodobého záměru 2019–2023 bude, kromě dokumentu samotného, tuto úlohu hrát připravovaná Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030, která má sloužit jako základní strategický dokument vzdělávací

politiky ČR navazující na dokument Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020. Nová Strategie 2030+ musí zohledňovat dílčí cíle a opatření Dlouhodobého záměru 2019–2023 tak, aby byla zajištěna plná synergie obou dokumentů a jednotlivých intervencí, a to i v kontextu tvorby navazujícího Dlouhodobého záměru na období 2023–2027, který již bude plně implementačním dokumentem nové Strategie 2030+. V souvislosti s přípravou uvedené strategie představuje významný prvek systém informovaných diskuzí o optimálním nastavení řízení vzdělávacího systému v ČR, a to prostřednictvím veřejných konzultací k zásadnějším problémům a navrhovaným změnám. V tomto ohledu je důležité stimulování a usměrňování těchto diskuzí za využívání moderních technologií. Obecným cílem všech kroků v dané oblasti má tudíž být nastavení zcela jasného a systematicky uspořádaného výčtu dokumentů vymezujících priority, cíle a opatření v oblasti regionálního školství a zároveň působnost dílčích aktérů s ohledem na tvorbu a zodpovědnost za implementaci předemtných dokumentů. Nové vymezení musí současně respektovat v úvodu nastíněná obecná východiska změny strategického řízení.

Jedním z klíčových témat v oblasti **regulačních nástrojů** řízení školského systému je zahájení debaty a provedení celkové revize a vyjasnění funkcí, rolí a upřesnění procesu vzniku jednotlivých strategických a koncepčních dokumentů. Jedná se o jak již zmíněný zastřešující dokument Strategie vzdělávací politiky ČR na dílčí období, tak o legislativou (zákonem č. 561/2004 Sb.) předpokládané dokumenty – Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR a navazující dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v jednotlivých krajích. Provedení revize se týká i podzákonných předpisů specifikujících obsah předemtných dokumentů. Úkolem období účinnosti Dlouhodobého záměru 2019–2023 je rovněž vyjasnění role zákonem stanoveného Národního programu vzdělávání.

Je také žádoucí dohodnout těsnější spolupráci mezi MŠMT a KÚ jako prodlouženou rukou státní správy v regionech zejména v následujících oblastech:

- Příprava koncepčních dokumentů (DZ, Strategie 2020, ...) s posílením principů evidence-based policy, tedy vzdělávací politiky založené na datech prostřednictvím etablování resortního výzkumu i vlastní analytické činnosti.
- Příprava právních předpisů.
- Sdílení dat o školách a školských zařízeních – odstranění duplicit ve sběru dat z MŠMT a zřizovatelů (krajů, obcí), a tím také optimalizovat administrativní náročnost pro školy a školská zařízení.
- Kooperace v oblasti financování RgŠ.
- Koordinační činnost v oblastech přesahujících území krajů (např. výstupy školských poradenských zařízení, lepší kooperace se zaměstnavateli ve školách, které kraj zřizuje)
- Přiblížení správních činností školám a školským zařízením.

Z výše uvedených bodů je třeba zdůraznit řešení problému vysoké administrativní zátěže představiteli školského systému. V tomto ohledu je v období účinnosti DZ 2019–2023 zásadním úkolem provedení analýzy administrativní zátěže škol a školských zařízení a na základě jejích výsledků pak předložení návrhů opatření sledujících snižování neúměrné zátěže.

## Oblast finančních nástrojů řízení školského systému

Řízení školského systému v kontextu **finančních nástrojů** je v období účinnosti Dlouhodobého záměru 2019–2023 spjato s implementací a evaluací dopadů nového systému financování regionálního školství, jehož plná realizace je schválena od 1. 1. 2020. Specifickým finančním nástrojem v rámci strategického řízení školského systému je plánování (a následné vynakládání) investičních výdajů prostřednictvím investičních dotačních programů na budování a obnovu infrastruktury a materiální vybavenosti škol a školských zařízení z národních prostředků a prostředků ESIF. Vynakládání veřejných finančních prostředků v dané oblasti musí být založeno na jasně definovaných a odůvodněných potřebách s cílem reflexe rolí soustavy škol a školských zařízení v příslušném území. Další zásadní intervenční oblastí je dokončení projektů budování kapacit a realizace

jednotlivých intervencí v území – zde se jedná především o projekt Strategické řízení a plánování ve školách a v územích a o podporu implementace místních a Krajských akčních plánů vzdělávání, které jsou podporovány z ESIF a z OP VVV.

### **Oblast informačních nástrojů řízení školského systému**

**Informační nástroje** řízení školského systému v období účinnosti Dlouhodobého záměru 2019–2023 lze rozdělit do dvou kategorií: první kategorie je spojena s cílem zajištění dostatečného množství kvalitních dat a výzkumných poznatků pro informované rozhodování v oblasti vzdělávací (školské) politiky, druhá kategorie spadající do informačních nástrojů je tvořena sběrem informací o podobě školského systému a jeho postupné zefektivňování, včetně specifikace jeho účelnosti. V oblasti nástrojů zajišťující sběr a prezentaci potřebných informací je klíčový především aktuálně vytvářený RIS MŠMT, který se stane jednotnou základnou pro spolehlivá a neduplicitní autoritativní a statisticko-administrativní data ve správě ministerstva a umožní efektivní sdílení těchto dat všemi zainteresovanými subjekty, včetně veřejnosti, a to i v souladu se zásadami otevřených dat (princip Open Data). Jádrem RIS MŠMT bude představovat Centrální informační systém MŠMT (dále jen „CIS“), který v rámci prvotního záměru pokryje především funkcionality agend spojených s vedením Školského rejstříku, Registru vysokých škol a uskutečňovaných studijních programů, Registru docentů a profesorů, Sdružených informací matrik studentů, uznávání vzdělání, uznávání odborných kvalifikací a v neposlední řadě s vedením agend sběru dat statisticko-administrativní povahy. CIS prostřednictvím svého komunikačního a integračního rozhraní bude nabízet platformu pro navazující propojení s dalšími agendovými informačními systémy podřízených organizací, stejně tak jako bude umožněno i připojení dalších subjektů, zejména krajských úřadů a v neposlední řadě samotných škol a školských zařízení. Vznikne tak jednotná resortní informační platforma, která zefektivní výkon státní správy ve školství a významně sníží administrativní zatížení všech zúčastněných subjektů, a to včetně škol a školských zařízení. Zahájení pilotního provozu a následně i ostrého provozu RIS MŠMT je závislé na dalším průběhu souvisejícího projektu a realisticky se předpokládá v roce 2023.

| Cíl                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Opatření                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Kritéria                                                    | Termín      | Zdroj financování | Dotčené subjekty    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|-------------|-------------------|---------------------|
| L.1<br>Připravit dokument Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030, který má sloužit jako základní strategický dokument vzdělávací politiky ČR                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | L.1.1<br>Připravit Strategii 2030+ jako základní strategický dokument vzdělávací politiky ČR                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Strategie 2030                                              | 2020        | Státní rozpočet   | MŠMT                |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | L.1.2<br>Zavést systém informovaných diskuzí (veřejné i odborné, vhodné propojených) o optimálním nastavení řízení vzdělávacího systému v ČR, systém veřejných konzultací k zásadnějším problémům a navrhovaným změnám<br>Stimulovat a usměrňovat tyto diskuze za využívání moderních technologií                                                                                                                                                    | V rámci implementace DZ 2019-2023 a přípravy Strategie 2030 | 2020 (2023) |                   | MŠMT                |
| L.2<br>Dohodnout s kraji a krajskými úřady mechanismy spolupráce MŠMT a KÚ v oblastech státní správy s cílem efektivnější spolupráce na řízení systému RgŠ a přiblížení rozhodovací úrovně ve vybraných správních činnostech. Obecně posilovat metodickou podporu a důsledně metodicky vést školy a školská zařízení ze strany MŠMT, přímo řízených organizací a krajských úřadů s cílem rozvoje vzdělávání a vzdělávací soustavy, především s cílem sjednotit výklady legislativních předpisů a metodických materiálů | L.2.1<br>Dohodnout mechanismus (pravidelné) spolupráce a odpovědnosti mezi MŠMT a KÚ v rámci společných pracovních týmů, zejména v oblasti přípravy koncepčních dokumentů, právních předpisů, sdílení dat o školách a školských zařízeních, užší kooperace MŠMT a KÚ v oblasti financování nebo v přiblížení správních činností školám a školským zařízením<br>Analýzovat případné personální nároky na přenesení některých agend na krajskou úroveň | Výstupy z pracovních skupin                                 | 2020        | Státní rozpočet   | MŠMT, krajské úřady |

| C1                                                                                                                        | Opatření                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Kritéria                                                                                                                                                                                                                                       | Termín   | Zdroj financování     | Dotčené subjekty                                  |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|-----------------------|---------------------------------------------------|
| L.3<br>Snižit administrativní náročnost pro školy a školská zařízení                                                      | L.3-1<br>Provést analýzu a navrhnout opatření snižující neúměrnou administrativní zátěž škol a školských zařízení                                                                                                                                                                                                                                                                               | Výzkumná zpráva, opatření                                                                                                                                                                                                                      | 2021     | Státní rozpočet       | MŠMT ve spolupráci s TAČR                         |
|                                                                                                                           | L.3-2<br>Analyzovat stav současných právních předpisů v kompetenci MŠMT a iniciovat případné legislativní změny                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Zpracovaná analýza a zpracované (případné) návrhy změn                                                                                                                                                                                         | Průběžně |                       | MŠMT                                              |
|                                                                                                                           | L.3-3<br>Zřídit pracovní skupinu složenou ze zástupců MŠMT, ČŠI, CZVV, NUV a krajů k zamezení duplicitních zjišťování a k nastavení procesů vzájemného sdílení dat                                                                                                                                                                                                                              | Ustanovení pracovní skupiny, její pravidelná setkávání a tvorba doporučení                                                                                                                                                                     | 2020     |                       | MŠMT, ČŠI, krajské úřady                          |
| L.4<br>Implementovat a evaluovat účinnost nového systému financování regionálního školství                                | L.4-1<br>Připravit na základě dohod v bodě L. případné změny ve spolupráci MŠMT a KÚ posilující výkon přenesené působnosti KÚ v oblasti RgŠ (např. změnou školského zákona v částech týkajících se spolupodpovědnosti za oblast RgŠ, včetně případného převodu některých správních činností z MŠMT na KÚ, případně v zákoně o krajích), dále v poradenské činnosti, sběru a využívání dat apod. | Návrhy legislativních změn                                                                                                                                                                                                                     | 2021     | Státní rozpočet       | MŠMT, krajské úřady                               |
|                                                                                                                           | L.4-2<br>Zpracovávat efektivní metodické materiály (včetně jejich vhodné publikace a komunikace) a důsledně metodicky vést školy a školská zařízení s cílem rozvoje vzdělávání a vzdělávací soustavy v souladu s účinným DZ 2019–2023                                                                                                                                                           | Metodické materiály                                                                                                                                                                                                                            | Průběžně |                       | MŠMT, ČŠI, přímo řízené organizace, krajské úřady |
|                                                                                                                           | L.4-3<br>Na základě dílčích evaluací navrhnout případné změny či vyjasnění nastavení systému financování regionálního školství (regulační, metodické a jiné)                                                                                                                                                                                                                                    | Zpracované (případné) návrhy změn                                                                                                                                                                                                              | 2023     |                       | MŠMT                                              |
| L.5<br>Vytvářet zacílené programy budování a obnovování infrastruktury a materiální vybavenosti škol a školských zařízení | L.5-1<br>Systematické posilování sítě a kapacit MŠ a ZŠ v místě potřeby                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Každoroční vyhlášení, postupné navyšování objemu finančních prostředků a vhodné zacílení dotačního programu na budování a obnovu kapacit předškolního a základního stupně vzdělávání                                                           | Průběžně | Státní rozpočet, ESIF | MŠMT                                              |
|                                                                                                                           | L.5-2<br>Komplexní a cílené zajištění (institucionální a finanční) obnovování infrastruktury a materiální vybavenosti ZŠ se zaměřením na strukturálně postižené regiony                                                                                                                                                                                                                         | Na základě zpracování analýzy sítě škol může být ve vztahu k demografickému vývoji rozšířena dotační podpora budování plně organizovaných základních škol, zejména v aglomeracích kolem velkých měst, případně v konkrétně určených lokalitách |          |                       |                                                   |



| Cíl                                                                                                                                                                            | Opatření                                                                                                                                                                                                                                                                            | Kritéria                                                                              | Termín   | Zdroj financování     | Dotčené subjekty              |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|----------|-----------------------|-------------------------------|
| <b>L.6</b><br>Dokončit projekty budování kapacit a realizace dílčích intervencí v území                                                                                        | <b>L.6.1</b><br>Dokončení projektů budování kapacit a realizace dílčích intervencí v území, především projekt Strategické řízení a plánování ve školách a v územích a podpora implementace Místních akčních plánů rozvoje vzdělávání a Krajských akčních plánů vzdělávání           | Dokončení projektů                                                                    | 2020     | OP VVV                | MŠMT                          |
|                                                                                                                                                                                | <b>L.6.2</b><br>Podporovat a rozvíjet prvek akčního plánování ve vzdělávání a spolupráci škol, zřizovatelů a ostatních subjektů s cílem budovat sdílenou představu o kvalitě vzdělávání                                                                                             | Podpora rozvoje akčního plánování                                                     | Průběžně | Státní rozpočet ESIF  | MŠMT, krajské úřady           |
|                                                                                                                                                                                | <b>L.6.3</b><br>Podporovat a rozvíjet krajské a místní akční plány vzdělávání včetně vzájemné spolupráce a využívat jejich výstupy                                                                                                                                                  |                                                                                       |          |                       |                               |
| <b>L.7</b><br>Posilovat princip evidence-based policy, tedy vzdělávací politiky založené na datech prostřednictvím etablování resortního výzkumu i vlastní analytické činnosti | <b>L.7.1</b><br>Realizovat a vyhodnocovat realizaci výzkumných potřeb resortu a vytvářet kapacity (personální a finanční) k samotné realizaci výzkumných potřeb MŠMT                                                                                                                | Průběžná realizace výzkumných potřeb                                                  | Průběžně | Státní rozpočet       | MŠMT                          |
|                                                                                                                                                                                | <b>L.7.2</b><br>Využívat výstupy realizovaných výzkumů (např. mezipřesortních výzkumů, výzkumů vysokých škol, výzkumů Akademie věd aj. institucí) za účelem informovaného rozhodování v oblasti vzdělávacího systému prostřednictvím dílčích nástrojů realizace vzdělávací politiky | Průběžná práce s uvedenými výstupy                                                    | Průběžně |                       | MŠMT                          |
|                                                                                                                                                                                | <b>L.7.3</b><br>Budovat odborné a analytické kapacity na dílčích úrovních školského systému a jeho správy (především MŠMT a KÚ)                                                                                                                                                     | Budování uvedených kapacit                                                            | Průběžně |                       | MŠMT, krajské úřady           |
|                                                                                                                                                                                | <b>L.7.4</b><br>Zhodnotit současnou právní úpravu rejstříkového řízení s cílem navrhnout možnou úpravu podmínek zápisu do rejstříku škol a školských zařízení za účelem užití tohoto nástroje strategického řízení vzdělávacího systému v ČR                                        | Analýza                                                                               | 2022     |                       | MŠMT                          |
| <b>L.8<sup>72</sup></b><br>Vybudovat Resortní informační systém MŠMT (RIS MŠMT)                                                                                                | <b>L.8.1</b><br>Provést detailní analýzy k RIS MŠMT                                                                                                                                                                                                                                 | Akceptační protokoly k dané etapě projektu RIS MŠMT                                   | 2021     | ESIF, státní rozpočet | MŠMT, přímo řízené organizace |
|                                                                                                                                                                                | <b>L.8.2</b><br>Vytvořit Centrální informační systém MŠMT (CIS)                                                                                                                                                                                                                     | Akceptační protokoly k dané etapě projektu RIS MŠMT                                   | 2022     | ESIF, státní rozpočet | MŠMT                          |
|                                                                                                                                                                                | <b>L.8.3</b><br>Zahájit pilotní provoz RIS MŠMT                                                                                                                                                                                                                                     | Akceptační protokoly k dané etapě projektu RIS MŠMT                                   | 2023     | ESIF, státní rozpočet | MŠMT                          |
|                                                                                                                                                                                | <b>L.8.4</b><br>Zahájit ostrý provoz RIS MŠMT                                                                                                                                                                                                                                       | Počet nově pořízených informačních systémů<br>Nová funkcionality informačního systému | 2023     | ESIF, státní rozpočet | MŠMT                          |

72 Jednotlivá opatření L.8.1 až L.8.4 budou realizována v závislosti na průběhu projektu.

## 2.3 Doporučující klíčové strategické cíle pro formulování krajských dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy

Krajské dlouhodobé záměry by měly vycházet z cílů stanovených v republikovém záměru a současně by měly při vytváření rámců pro konkrétní realizaci aktivit v regionu vhodně reflektovat situaci příznačnou pro daný region a optimalizovat krajské vzdělávací systémy. Při formulování klíčových strategických cílů krajských dlouhodobých záměrů **doporučuje** MŠMT zohlednit následující body:

- Snižovat nerovnosti ve vzdělávání a omezovat vnější diferenciaci především na základním stupni vzdělávání.
- Podporovat zavádění opatření pro nadané žáky a studenty v souladu s Konceptí podpory nadání a péče o nadané na období 2014–2020.
- Podporovat zavádění opatření pro usnadnění přechodu, začleňování a setrvání dětí a žáků do hlavního vzdělávacího proudu.
- Analyzovat a systematicky predikovat plány rozšiřování kapacit předškolního a základního vzdělávání, školských výchovných a ubytovacích zařízení (domovů mládeže).
- Podporovat zvyšování účasti na předškolním vzdělávání.
- Zavádět opatření ke snižování počtu předčasných odchodů ze vzdělávání.
- Revidovat oborovou nabídku a oborové kapacity skupin oborů dle naplněnosti a v návaznosti na míru nezaměstnanosti a uplatnitelnost absolventů na trhu práce.
- Posilovat partnerství se zaměstnavateli v regionu, a to především s ohledem na zajištění kvalitní praktické přípravy v rámci odborného vzdělávání.
- Budovat a posilovat tradiční partnerství s místně zakotvenými institucemi zájmového, mimoškolního a celoživotního vzdělávání (např. s knihovnami) s cílem budování lokálních komunit, zkvalitnění nabídky volnočasových aktivit a podpory sociální inkluze.
- Podporovat zvýšení kvality průběhu a podmínek vzdělávání a odborné přípravy včetně digitálních gramotností s cílem zlepšení dílčích úrovní gramotností a zvýšení úrovně klíčových kompetencí žáků včetně digitálních kompetencí s cílem zlepšení dílčích úrovní čtenářské, matematické, finanční, informační a digitální gramotnosti a zvýšení úrovně klíčových kompetencí.
- Podporovat vznik Juniorních excelentních center jako prostředku pro snížení zátěže pedagogických pracovníků v oblasti kybernetické bezpečnosti.
- Rozvíjet možnosti návaznosti v oblasti vzdělávání v cizích jazycích a podporovat zajištění dostatečné nabídky cizích jazyků ve školách.
- Podporovat zkvalitňování škol a školských zařízení a pedagoga jako klíčový předpoklad kvalitního vzdělávání.
- Rozvíjet systém a podmínky začínajících a uvádějících učitelů / pedagogických pracovníků.
- Podporovat efektivní rozvoj kvalitního dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.
- Podporovat efektivní rozvoj kvalitního celoživotního vzdělávání.
- Podporovat využívání Národní soustavy kvalifikací širokou veřejností.
- Monitorovat stav infrastruktury a materiální vybavenosti škol a školských zařízení.
- Optimalizovat administrativní zátěž vůči školám a školským zařízením a požadovat po nich pouze data pro činnost krajů nezbytná a v centru (MŠMT) nedostupná, současně v případě jejich nedostupnosti řešit požadavky koordinovaně s centrem.
- Podporovat čerpání finančních prostředků z národních programů a z evropských zdrojů ve strukturálně postižených regionech.
- Zohledňovat v krajských dlouhodobých záměrech opatření stanovená v kapitole A. Strategie dalšího rozvoje sítě škol a školských zařízení.
- Podporovat a rozvíjet krajské a místní akční plánování ve vzdělávání a využívat jeho výstupy.
- Podporovat vznik multidisciplinárních služeb prevence a včasné intervence, včetně přímé odborné multidisciplinární podpory škol v práci s dětmi s problémovým chováním, emoční zátěží či duševním onemocněním a vznik multidisciplinárních týmů propojujících vzdělávací, zdravotní a sociální služby.

- Poskytovat ze strany krajských úřadů v přenesené působnosti metodickou a další pomoc obecním úřadům (především pak malým zřizovatelům) zřizujícím školy a školská zařízení.

Zároveň je nutné vyzdvihnout dílčí cíle pro vybrané kraje, na jejichž naplnění by v období účinnosti Dlouhodobého záměru 2019–2023 měla být poskytnuta podpora ze strany MŠMT:

Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský kraj:

- Systematicky navyšovat účast v předškolním vzdělávání s cílem vyrovnávání vzdělávacích šancí žáků pocházejících ze socioekonomicky méně podnětného prostředí (se specifickým zaměřením na SVL).
- Zlepšovat průběh a podmínky (kvalita pedagogických pracovníků, nástroje poradenství, materiální vybavenost) vzdělávání na druhém stupni základních škol.
- Přijmout zcela konkrétní nástroje k prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání (např. v oblasti poradenství, prevence atd.).
- Zefektivnit čerpání prostředků ESIF, a to především podporou škol a školských zařízení, které předmětnou finanční podporu neužívají.
- Dle zjištění ČŠI ve vztahu k definovanému standardu ICT podpořit školy s cílem jeho naplnění.
- Ve vztahu k profilaci oborové struktury středního školství plně respektovat zásady popsané v Dlouhodobém záměru 2019–2023.

Praha, Středočeský, Jihomoravský a Plzeňský kraj:

- Systematicky budovat kapacity předškolního a základního vzdělávání.
- Snižovat podíl udělených odkladů především důrazem na rozhodující posouzení školského poradenského zařízení.
- Omezovat vnější diferenciaci na základním stupni vzdělávání, především omezováním masového odchodu žáků na osmiletá gymnázia.

### 3. Financování regionálního školství

#### Financování ze státního rozpočtu – výkonové a dotační

V souladu s ustanoveními § 161 odst. 5 a 6 a § 163 odst. 1 školského zákona lze finanční prostředky státního rozpočtu vyčleněné v rozpočtu resortu školství pro právnické osoby vykonávající činnost škol a školských zařízení zřizované krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí (dále jen „RgŠ ÚSC“) alokovat do rozpočtů jednotlivých krajů výhradně kombinací výkonového (normativního) a programového (rozvojové programy) financování s tím, že v roce 2019 představuje programová část financování cca 3 % disponibilních zdrojů a maximální objem zdrojů je do rozpočtů jednotlivých krajů rozepsán normativním způsobem financování prostřednictvím republikových normativů.

Závazné ukazatele pro oblast regionálního školství stanovuje zákon o státním rozpočtu České republiky na daný rok.

Tabulka č. 1: Přehled vývoje výkonů krajského a obecního školství v letech 2014/15–2018/19

| RgŠ ÚSC            | Výkony<br>2014/15<br>vč. žáků<br>nást. studia | Výkony<br>2015/16<br>vč. žáků<br>nást. studia | Výkony<br>2016/17<br>vč. žáků<br>nást. studia | Výkony<br>2017/18<br>vč. žáků<br>nást. studia | Výkony<br>2018/19<br>vč. žáků<br>nást. studia | Změna za rok<br>(2018/19 ku 2017/18) |               |
|--------------------|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------|--------------------------------------|---------------|
|                    |                                               |                                               |                                               |                                               |                                               | absol.                               | relat.        |
| <b>3–5 let</b>     | 358 579                                       | 356 583                                       | 351 228                                       | 350 669                                       | 351 155                                       | 486                                  | 100,14        |
| <b>6–14 let</b>    | 880 186                                       | 905 420                                       | 929 645                                       | 946 613                                       | 959 044                                       | 12 431                               | 101,31        |
| <b>15–18 let</b>   | 324 518                                       | 317 128                                       | 313 876                                       | 311 253                                       | 311 562                                       | 309                                  | 100,10        |
| <b>19–21 let</b>   | 14 175                                        | 12 663                                        | 10 915                                        | 9 422                                         | 8 047                                         | –1 375                               | 85,41         |
| <b>3–18 v KZÚV</b> | 4 794                                         | 4 776                                         | 4 786                                         | 4 768                                         | 4 774                                         | 6                                    | 100,13        |
| <b>RgŠ celkem</b>  | <b>1 582 251</b>                              | <b>1 596 570</b>                              | <b>1 610 450</b>                              | <b>1 622 725</b>                              | <b>1 634 582</b>                              | <b>11857</b>                         | <b>100,73</b> |

Zdroj dat: MŠMT

Pozn.: Výkony jsou uváděny včetně žáků v nástavbovém studiu. Výkony = počet dětí, žáků a studentů v odpovídající věkové kategorii. V souvislosti s republikovými normativy se používá výraz „věková kategorie“, nejde o věkové kategorie v pravém slova smyslu, neboť určujícím znakem pro zařazení do jednotlivých kategorií není věk dítěte, žáka či studenta, ale je jím skutečnost, že dítě, žák nebo student se vzdělává v příslušném stupni vzdělávání.

Celkový počet dětí, žáků a studentů krajského a obecního školství, zahrnutý do financování prostřednictvím republikových normativů 2019 (tj. včetně žáků denní formy nástavbového studia), se ve školním roce 2018/2019 oproti školnímu roku 2017/2018 zvýšil o 11 857 (z počtu 1 622 725 na 1 634 582), tj. o 0,73 %. V oblasti základního vzdělávání došlo k nárůstu výkonů o 12 431, tj. o 1,31 %. V oblasti středního vzdělávání činí meziroční zvýšení 309 žáků, tj. o 0,10 %. V MŠ došlo k nárůstu počtu dětí, a to o 486, tj. o 0,14 %.

## Vliv růstu výkonů na potřeby rozpočtového zabezpečení RgŠ ze státního rozpočtu

Pokračování uvedeného trendu růstu výkonů v RgŠ předpokládá MŠMT až do školního roku 2024/2025. Nemá-li být uvedený očekávaný nárůst výkonů v RgŠ doprovázen závažnými ekonomickými negativními důsledky (snižování výdajů na jednotku výkonu a s tím spojené důsledky jak v oblasti odměňování, tak i v oblasti ostatních neinvestičních výdajů hrazených ze státního rozpočtu), bude nutno zdroje státního rozpočtu pro RgŠ v příštích letech zvyšovat úměrně tomuto růstu výkonů.

Předpoklad meziročního růstu výdajů státního rozpočtu pro RgŠ v souvislosti s růstem výkonů v letech 2019 až 2022:

- 2019: 1 371 mil. Kč (oproti 2018)
- 2020: 1 964 mil. Kč (oproti 2019)
- 2021: 1 673 mil. Kč (oproti 2020)
- 2022: 1 686 mil. Kč (oproti 2021)

Dalším aspektem, který každoročně ovlivňuje rozpočet RgŠ, je zajištění potřebného objemu prostředků na nárokové financování podpůrných opatření. Objem těchto prostředků je pro rok 2019 odhadován okolo 7 mld. Kč.

## Změna financování regionálního školství

Novelou školského zákona došlo ke změně pravidel pro financování regionálního školství. Školy a školská zařízení zřizované krajem, obcí nebo svazkem obcí budou podle tohoto zákona financovány od 1. ledna 2020.

Změna financování regionálního školství zasahuje oblast financování škol a školských zařízení zřizovaných kraji, obcemi a svazky obcí (dále jen „RgŠ ÚSC“), přičemž základní principy financování soukromých a církevních škol zůstaly beze změny. Od roku 2021 se začnou některé normativy pro financování veřejného a neveřejného školství vyrovnávat, a to nejdříve v segmentu VOŠ a ZUŠ, v dalších letech i v dalších segmentech vzdělávání.

Nový způsob financování je postaven na existenci předvídatelného systému rozdělování peněz s jasnými pravidly a zjednodušenou administrativou, ve kterém školy dostanou více peněz na zkvalitnění vzdělávání.

Rok 2019 bude posledním rokem stávajícího způsobu ryze normativního způsobu financování „na žáka“. Bude také přechodovým rokem z jednoho způsobu financování na druhý. V tomto roce začne postupný náběh změny financování, který bude realizován formou jednoročních rozvojových programů, které začnou zajišťovat:

- Vyrovnání mezikrajových rozdílů v odměňování pedagogů v mateřských, základních, středních školách a školních družinách.
- Finanční prostředky pro mateřské školy na zabezpečení překryvu učitelek ve třídách celodenního provozu v rozsahu 2,5 hodiny a na případné potřeby rozšíření provozu mateřských škol.
- Umožnění základním a středním školám rozšíření počtu odučených hodin od 1. 9. 2019, což by se mělo projevit zejména ve větších možnostech dělení hodin výuky.

Základní principy nového systému financování od 1. 1. 2020:

- Nový způsob financování se týká odlišného způsobu stanovení výše finančních prostředků na kalendářní rok poskytovaných ze státního rozpočtu (viz § 161 školského zákona) školám a školním družinám, kompetence ředitele školy v oblasti hospodaření jím nejsou nijak dotčeny.

- Větší míra centralizace při financování RgŠ ÚSC; dojde k částečné náhradě systému stávajících republikových a krajských normativů systémem normativů stanovených centrálně z úrovně MŠMT; zajistí se rovnost financování v případech, kdy rozdíly byly nedůvodné.
- Zavede se zcela odlišný systém normativního financování pedagogické práce ve vybraných druzích škol (MŠ, ZŠ, SŠ, konzervatoře) a typech školských zařízení (školní družiny) zřizovaných ÚSC; právní předpisy stanoví maximální možný rozsah vzdělávání nebo maximální možný rozsah přímé pedagogické činnosti hrazený ze státního rozpočtu, což zajistí větší transparentnost a předvídatelnost pro ředitele škol.
- Velký důraz bude kladen na pravdivost, úplnost a správnost vykazovaných údajů, které budou přímo sloužit pro stanovení výše finančních prostředků na kalendářní rok poskytovaných ze státního rozpočtu školám nebo školským zařízením.

Díky tomu bude možno lépe řídit tok finančních prostředků tak, aby byl zacílen tam, kde bude stát potřebovat, a tím bude možné i ovlivňovat kvalitu vzdělávání v příslušné oblasti vzdělávání. Nový systém financování umožní aplikovat účinnější strategii odměňování pedagogických pracovníků v oblasti RgŠ.



### 3.1 Alokace prostředků vybraných priorit Dlouhodobého záměru 2019–2023<sup>73</sup>

| Kód opatření        | Opatření                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Zdroj financování     | Alokace v daném roce realizace opatření |                             |                           |                           |               |
|---------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|-----------------------------------------|-----------------------------|---------------------------|---------------------------|---------------|
|                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                       | 2019                                    | 2020                        | 2021                      | 2022                      | 2023          |
| B.1.3               | Podporovat zřizovatele při zajištění kapacit MŠ v místech, kde bude v následujících letech trvalý převis poptávky po umístění dětí do MŠ, tedy dětí ve věku od tří do šesti let                                                                                                                                                                                  | Státní rozpočet       | 340 000 000                             | 0                           | 0                         | 0                         | 0             |
| B.3.1 <sup>74</sup> | Postupně snižovat počet dětí ve třídě s ohledem na možnosti mateřských škol, a to z 28 > 24 u MŠ, které uplatňují výjimku, u ostatních MŠ postupně snižovat počet dětí ve třídě z 24 > 20 a směřovat tak k individualizovanému vzdělávacímu přístupu                                                                                                             | Státní rozpočet       | 0                                       | 0                           | 404 000 000               | 600 000 000               | 800 000 000   |
| B.3.2               | Podporovat časové překrývání činnosti dvou učitelů v jedné třídě MŠ, a to v rozsahu 2,5 hodiny denně, podporovat rozšíření provozu MŠ                                                                                                                                                                                                                            | Státní rozpočet       | 1 800 000 000                           | 2 200 000 000 <sup>75</sup> | 2 200 000 000             | 2 200 000 000             | 2 200 000 000 |
| B.4.2               | Podpora materiálního vybavení MŠ pro rozvoj vzdělávání                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Státní rozpočet       | 0                                       | 0                           | 0                         | 182 000 000 <sup>76</sup> | 182 000 000   |
| C.1.3 <sup>77</sup> | Začleňovat nové technologie do výuky, podporovat využívání digitálních kompetencí, jejich propojení s rozvojem technického myšlení, technické tvořivosti, manuální zručnosti, informatického myšlení žáků a na prohlubování znalostí z oblasti kybernetické bezpečnosti; pokusné ověřit zavádění předmětu Technika a dle výsledků ověřování jej zařazovat do ŠVP | Státní rozpočet, ESIF | 0                                       | 0                           | 968 000 000               | 968 000 000               | 968 000 000   |
| C.1.7               | Navrhnout nástroje pro zvýšení kvality vzdělávání na 2. stupni ZŠ (zvýšení ONIV na podporu výuky)                                                                                                                                                                                                                                                                | Státní rozpočet       | 0                                       | 0                           | 517 000 000 <sup>78</sup> | 517 000 000               | 517 000 000   |
| C.3.2               | Cíleně podporovat ZŠ ve strukturálně postižených regionech                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Státní rozpočet, ESIF | 0                                       | 0                           | 0                         | 300 000 000               | 300 000 000   |
| C.4.1               | Nastavit a postupně realizovat jednotný systém jazykové podpory pro školy vzdělávající žáky s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka                                                                                                                                                                                                                          | Státní rozpočet, ESIF | 0                                       | 0                           | 150 000 000               | 220 000 000               | 220 000 000   |

74 Cílem je dosáhnout postupného navýšování počtu tříd MŠ o 15 % od roku 2021 do 2023 s každoročním navýšováním prostředků o zhruba 200 mil. Kč oproti předchozímu roku, což znamená meziroční nárůst o 7,5 procenta.

75 Předpokládaným cílem je po roce 2019 dosažení jednorázového navýšení o 400 mil. Kč a následně udržení stejného finančního objemu do roku 2023.

76 Pro naplnění opatření bude cílem zajistit jednorázové navýšení finančních prostředků v roce 2022 a 2023.

77 Pro naplnění opatření bude cílem zajistit od roku 2021 posílení ONIV na vybavování ZŠ ICT technikou, a to každoročně ve výši alokované v tabulce.

78 Cílem je zajištění uvedených finančních prostředků jednorázově od roku 2021.

73 Pozn.: Vyjma položek v opatření H.3.1, J.2.2 a J.2.5 se jedná o částky roční, tedy nejedná se o částky navýšované oproti předchozímu roku.

| Kód opatření        | Opatření                                                                                                                                                                                                                                                              | Zdroj financování | Alokace v daném roce realizace opatření |                           |                |                |             |
|---------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|-----------------------------------------|---------------------------|----------------|----------------|-------------|
|                     |                                                                                                                                                                                                                                                                       |                   | 2019                                    | 2020                      | 2021           | 2022           | 2023        |
| D.1.4 <sup>79</sup> | Začleňovat nové technologie do výuky, podporovat využívání digitální technologie s důrazem na rozvoj digitálních kompetencí, technického myšlení, technické tvořivosti, informatického myšlení žáků a na prohlubování znalostí z oblasti kybernetické bezpečnosti     | Státní rozpočet   | 0                                       | 0                         | 430 000 000    | 450 000 000    | 472 000 000 |
| H.3.1               | Zasazovat se o zvyšování platů pedagogických pracovníků <sup>80</sup>                                                                                                                                                                                                 | Státní rozpočet   | 13 500 000 000                          | 11 095 000 000            | 21 970 000 000 | 29 304 000 000 | -           |
|                     | Zasazovat se o zvyšování platů nepedagogických pracovníků <sup>81</sup>                                                                                                                                                                                               | Státní rozpočet   | 2 000 000 000                           | 1 650 000 000             | 3 420 000 000  | 5 463 000 000  | -           |
| J.2.1               | Efektivně vytvářet síť specializovaných ambulantních služeb v ČR, podporovat a rozvíjet síť středisek výchovné péče zejména v oblastech, kde je jejich nabídka dosud nedostatečná, a v lokalitách, kde je z hlediska vyššího počtu dětí s rizikovým chováním potřebná | Státní rozpočet   | 0                                       | 110 000 000 <sup>82</sup> | 220 000 000    | 220 000 000    | 220 000 000 |
| J.2.5               | Implementovat minimální personální standard pro poskytování péče v jednotlivých typech zařízení, i nadále podporovat zajištění psychologických služeb pro děti v zařízeních ústavní výchovy                                                                           | Státní rozpočet   | 0                                       | 74 000 000 <sup>83</sup>  | 144 000 000    | 224 000 000    | 224 000 000 |

79 Pro naplnění opatření bude cílem zajistit od roku 2021 posílení ONIV na vybavování SŠ ICT technikou, a to každoročně ve výši alokované v tabulce.

80 Jednotlivé položky jsou „nadpožadavky“ kalkulované nad návrhy rozpočtu v letech 2020, 2021 a 2022 (v roce 2020 by mělo dojít k 10% navýšení platů oproti roku 2019). Pro rok 2023 není údaj uveden, neboť je závislý na horizontu makroekonomické predikce růstu mezd a platů, cílem je dosáhnout stavu, aby plat pedagogických pracovníků dosáhl min. 130% průměrné hrubé nominální mzdy v ČR. Finální částka se bude odvíjet od nárůstu ve veřejné sféře.

81 Jednotlivé položky jsou „nadpožadavky“ kalkulované nad návrhy rozpočtu v letech 2020, 2021 a 2022 (v roce 2020 by mělo dojít k 7% zvýšení oproti roku 2019). Pro rok 2023 není údaj uveden, neboť je závislý na horizontu makroekonomické predikce růstu mezd a platů. Konečná část se bude odvíjet od nárůstu ve veřejné sféře.

82 Cílem je od roku 2020 zajistit uvedené finance kalkulované na zajištění personálních kapacit a na investice a provoz nové vzniklých středisek výchovné péče, a to s navýšením v roce 2021 a následnou udržitelností.

83 Cílem je od roku 2020 zajistit uvedené finance kalkulované na zajištění limitu pracovníků středisek výchovné péče, a to s postupným navýšováním financí do roku 2022 a s následnou udržitelností.

## Příloha č. 1 Seznam zkratk

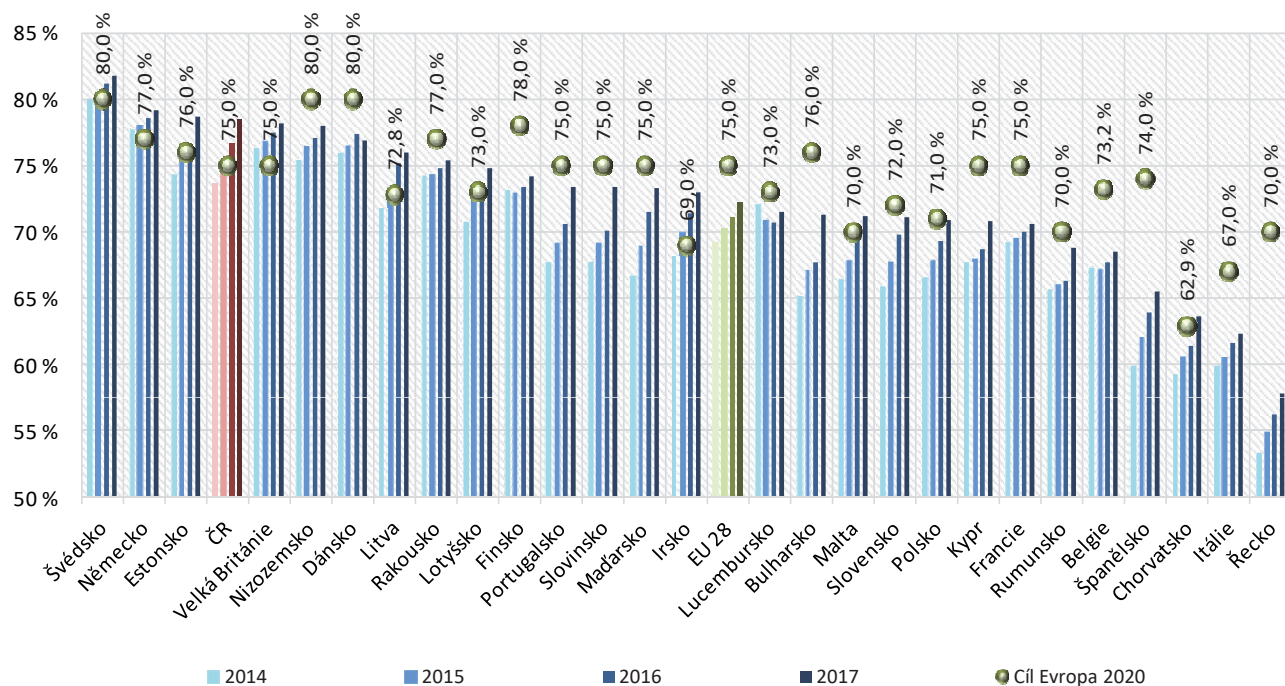
|         |                                                                            |
|---------|----------------------------------------------------------------------------|
| AES     | Mezinárodní šetření Adult Education Survey                                 |
| AK ČR   | Agrární komora České republiky                                             |
| APIV B  | projekt Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi                  |
| AOr     | Autorizující orgán                                                         |
| BIM     | Informační modelování staveb                                               |
| CIS     | Centrální informační systém                                                |
| CVTS    | Continuing Vocational Training Survey                                      |
| CZ-ISCO | Klasifikace zaměstnání                                                     |
| CZ-NACE | Klasifikace ekonomických činností                                          |
| CZVV    | Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání                                 |
| ČR      | Česká republika                                                            |
| ČSÚ     | Český statistický úřad                                                     |
| ČŠI     | Česká školní inspekce                                                      |
| DVPP    | Další vzdělávání pedagogických pracovníků                                  |
| DZ ČR   | Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR               |
| ECVET   | Evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu                  |
| eGSB    | rozhraní eGONService Bus                                                   |
| EQF     | Evropský rámec kvalifikací                                                 |
| ESF     | Evropský sociální fond                                                     |
| ESIF    | Evropské strukturální a investiční fondy                                   |
| EU 28   | Evropská unie (28 států Evropské unie)                                     |
| EU      | Evropská unie                                                              |
| GŘ ÚP   | Generální ředitelství Úřadu práce ČR                                       |
| HDP     | Hrubý domácí produkt                                                       |
| HK ČR   | Hospodářská komora                                                         |
| ICT     | Informační a komunikační technologie                                       |
| InspIS  | Integrovaný systém inspekční činnosti pro sběr, záznam a vyhodnocování dat |
| IROP    | Integrovaný regionální operační program                                    |
| ISP     | Informační systém o platech                                                |
| JPZ     | Jednotná přijímací zkouška                                                 |
| KIPR    | projekt Kvalita-Inkluze-Poradenství-Rozvoj                                 |
| KÚ      | Krajský úřad                                                               |
| KVASAR  | projekt Kvalita systému autorizací a rekvalifikací                         |
| KZPS ČR | Konfederace zaměstnavatelů a podnikatelských svazů                         |
| KZÚV    | Krajská zařízení ústavní výchovy                                           |
| LMP     | Lehké mentální postižení                                                   |
| MAS     | Místní akční skupina                                                       |
| MF      | Ministerstvo financí ČR                                                    |
| MiZk    | projekt Mistrovská zkouška – systém                                        |
| MK      | Ministerstvo kultury                                                       |
| MMR     | Ministerstvo pro místní rozvoj                                             |
| MOV     | projekt Modernizace odborného vzdělávání                                   |
| MPSV    | Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR                                    |
| MRR     | Méně rozvinutý region                                                      |
| MŠ      | Mateřská škola                                                             |
| MŠMT    | Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy ČR                             |
| MV      | Ministerstvo vnitra ČR                                                     |

|           |                                                               |
|-----------|---------------------------------------------------------------|
| MZ        | Maturitní zkouška                                             |
| NIDV      | Národní institut pro další vzdělávání                         |
| NIQES     | Národní systém inspekčního hodnocení vzdělávací soustavy      |
| NNO       | Nevládní nezisková organizace                                 |
| NSK       | Národní soustava kvalifikací                                  |
| NSP       | Národní soustava povolání                                     |
| NUTS 2    | Nomenklatura územních statistických jednotek – region         |
| NÚV       | Národní ústav pro vzdělávání                                  |
| NZZ       | Nová závěrečná zkouška                                        |
| OECD      | Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj               |
| OMJ       | Odlišný mateřský jazyk                                        |
| ONIV      | Ostatní neinvestiční výdaje                                   |
| OP PPR ČR | Operační program Praha – pól růstu ČR                         |
| OP VVV    | Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání                   |
| OPŘO      | Ostatní přímo řízené organizace                               |
| OPZ       | Operační program Zaměstnanost                                 |
| OSPOD     | Orgán sociálně-právní ochrany dětí                            |
| p. b.     | Procentní bod                                                 |
| PIAAC     | Mezinárodní výzkum dospělých                                  |
| PIRLS     | Progress in International Reading Literacy Study              |
| PISA      | Programme for International Student Assessment                |
| P-KAP     | projekt Podpora krajského akčního plánování                   |
| PMS       | Jednoleté pomaturitní studium                                 |
| PPP       | Pedagogicko-psychologická poradna                             |
| PŠD       | Povinná školní docházka                                       |
| PV        | Předškolní vzdělávání                                         |
| RgŠ       | Regionální školství                                           |
| RgŠ ÚSC   | Regionální školství územně samosprávných celků                |
| RIS MŠMT  | Resortní informační systém MŠMT                               |
| RVP       | Rámcový vzdělávací program                                    |
| SČ MZ     | Společná část maturitní zkoušky                               |
| SLBD      | Sčítání lidu, domů a bytů                                     |
| SOŠ       | Střední odborná škola                                         |
| SP ČR     | Svaz průmyslu a dopravy České republiky                       |
| SPC       | Speciálně pedagogické centrum                                 |
| SRP       | projekt Strategické řízení a plánování ve školách a v územích |
| SŠ        | Střední škola                                                 |
| SUŠ       | Střední umělecká škola                                        |
| SVČ       | Středisko volného času                                        |
| SVL       | Sociálně vyloučené lokality                                   |
| SVP       | Speciální vzdělávací potřeby                                  |
| SYPO      | projekt Systém podpory pedagogických pracovníků               |
| ŠK        | Školní klub                                                   |
| ŠPP       | Školní poradenské pracoviště                                  |
| ŠPZ       | Školské poradenské zařízení                                   |
| ŠVP       | Školní vzdělávací program                                     |
| ŠZ        | Školský zákon                                                 |
| TAČR      | Technologická agentura ČR                                     |
| TALIS     | mezinárodní šetření o vyučování a učení                       |
| TIMSS     | Trends in International Mathematics and Science Study         |

|        |                                                                                                                                                                                                                               |
|--------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| UNIV 3 | projekt UNIV 3 – podpora procesů uznávání                                                                                                                                                                                     |
| ÚPK    | Úplné profesní kvalifikace                                                                                                                                                                                                    |
| USA    | Spojené státy americké                                                                                                                                                                                                        |
| VOŠ    | Vyšší odborná škola                                                                                                                                                                                                           |
| VOV    | Vyšší odborné vzdělávání                                                                                                                                                                                                      |
| VRR    | Více rozvinutý region                                                                                                                                                                                                         |
| VŠ     | Vysoká škola                                                                                                                                                                                                                  |
| VŠPS   | Výběrové šetření pracovních sil                                                                                                                                                                                               |
| VYNSPI | Národní projekt „Tvorba systému modulárního vzdělávání v oblasti prevence sociálně patologických jevů pro pedagogické a poradenské pracovníky škol a školských zařízení na celostátní úrovni“, realizovaný v letech 2009–2012 |
| ZRVS   | Základní registr veřejné správy                                                                                                                                                                                               |
| ZŠ     | Základní škola                                                                                                                                                                                                                |
| ZUŠ    | Základní umělecká škola                                                                                                                                                                                                       |
| ZUV    | Základní umělecké vzdělávání                                                                                                                                                                                                  |
| ZV     | Základní vzdělávání                                                                                                                                                                                                           |
| ZZ     | Závěrečná zkouška                                                                                                                                                                                                             |

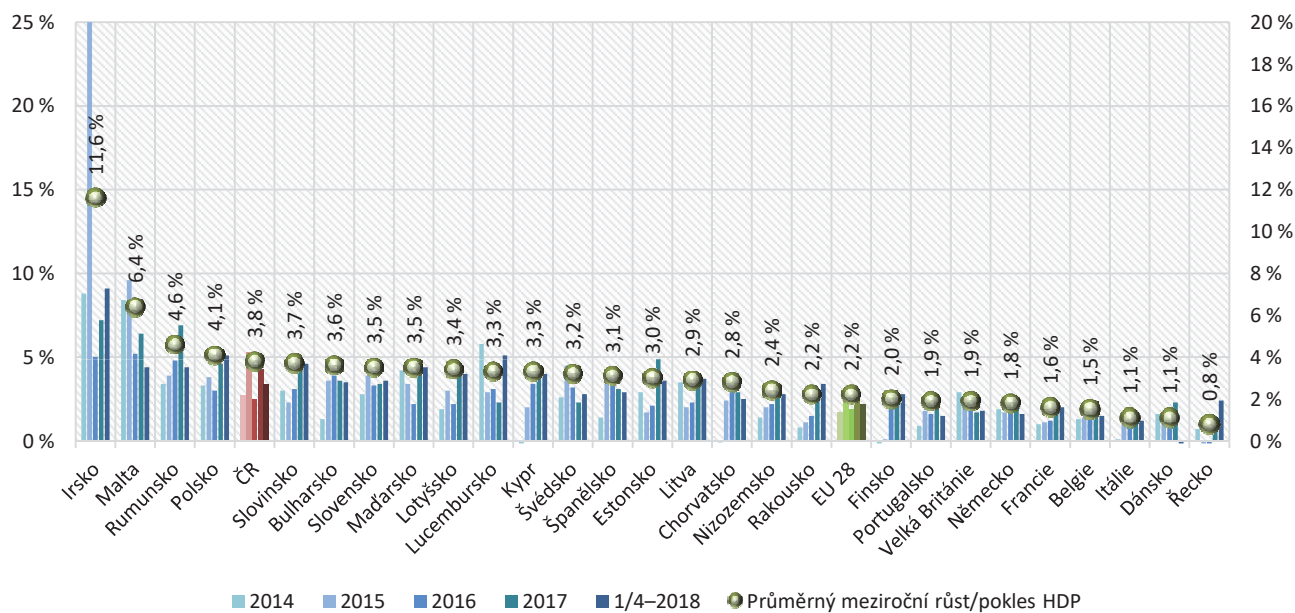
## Příloha č. 2 Grafická část

Graf č. 25: Zaměstnanost věkové skupiny 20–64 let včetně cílů v rámci strategie Evropa 2020



Zdroj: Eurostat

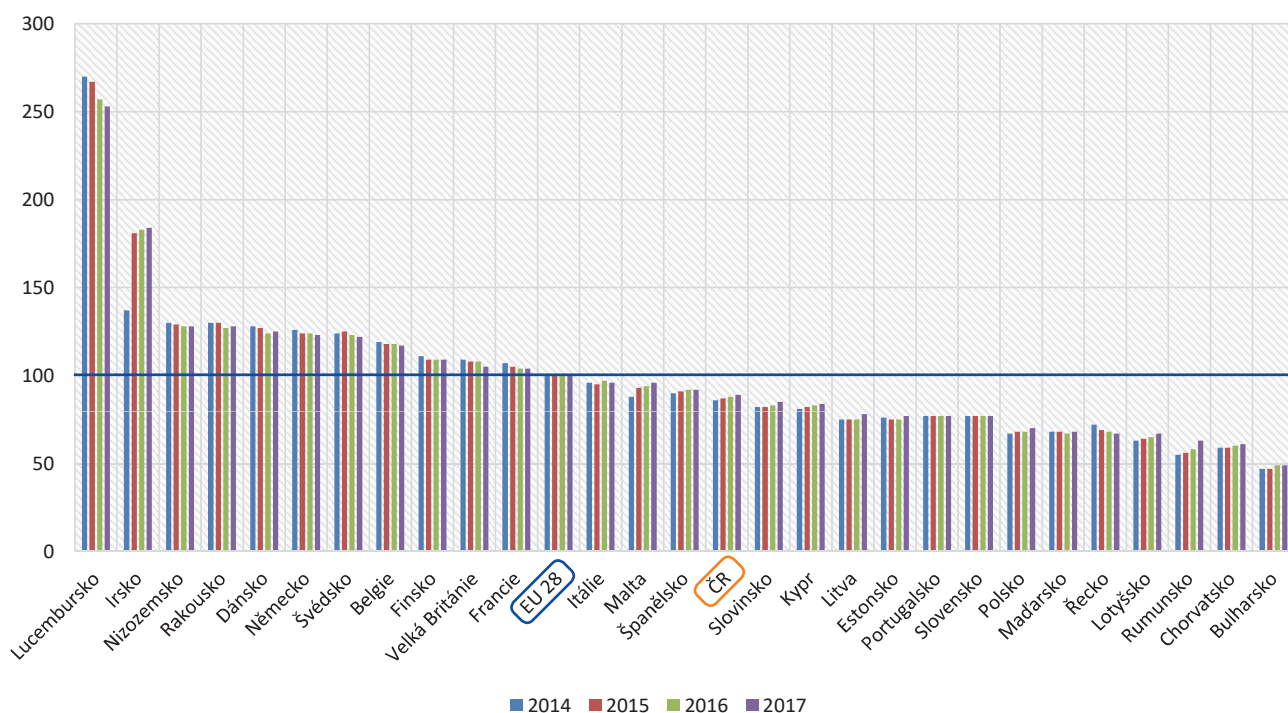
Graf č. 26: Vývoj meziročních nárůstů/poklesů HDP v jednotlivých státech EU (2015 – 1. čtvrtletí 2018)



Zdroj: OECD

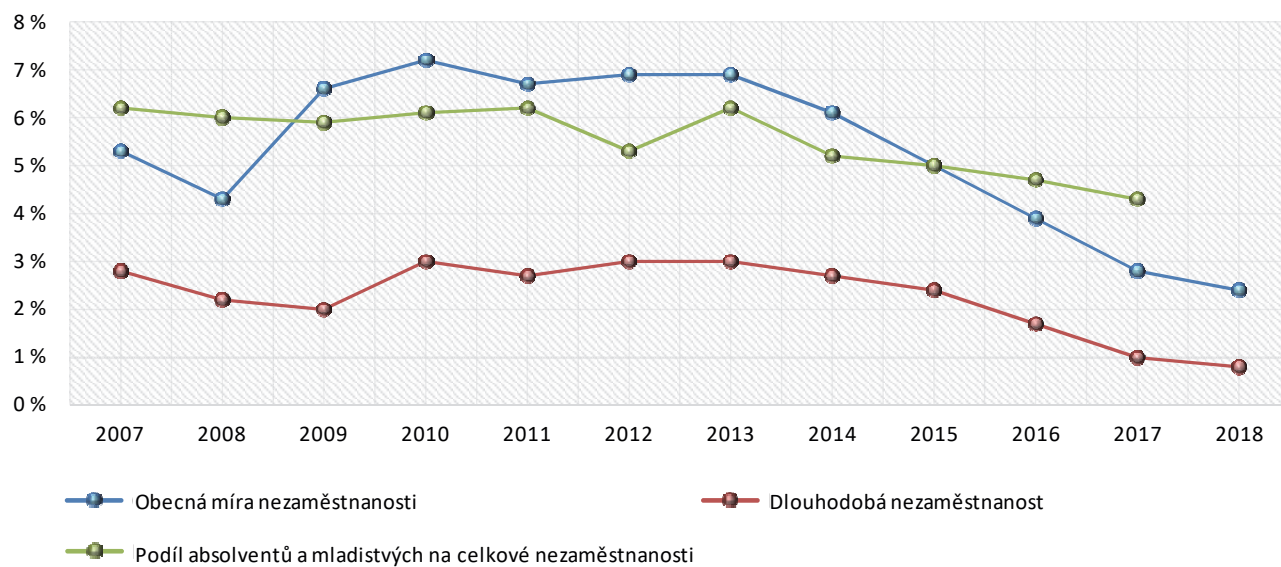


Graf č. 27: HDP na obyvatele v porovnání s průměrem EU 28 v %



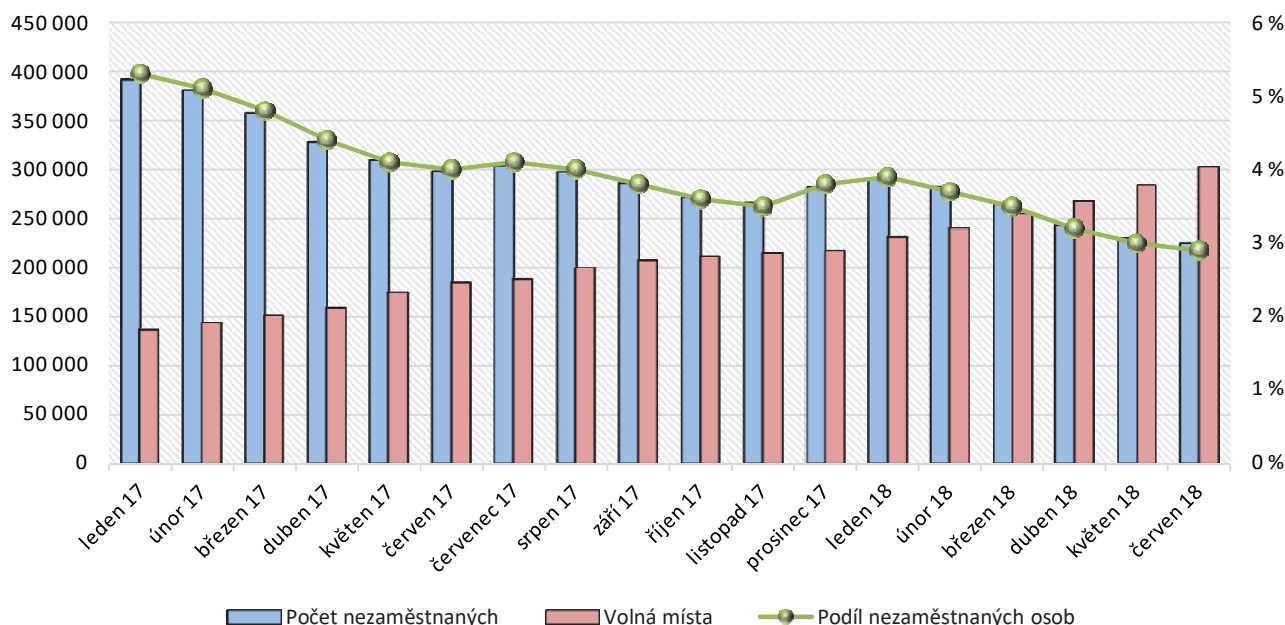
Zdroj: OECD

Graf č. 28: Vývoj nezaměstnanosti v ČR



Zdroj: ČSÚ, NÚV

Graf č. 29: Počet nezaměstnaných osob a volná místa na trhu práce v ČR



Zdroj: MPSV

Tabulka č. 2: Přehled o žácích, kteří předčasně ukončili vzdělávání, nepostoupili do vyššího ročníku nebo nevykonali úspěšně MZ

ve školním roce 2010/11

| Kategorie | Žáků 2010/11 | Zanechali vzdělávání | Vyloučení | Nepostoupili do vyššího ročníku | Žáků posl.roč. | Ukončili vzděláv. progr. bez zkoušky |
|-----------|--------------|----------------------|-----------|---------------------------------|----------------|--------------------------------------|
| K         | 142 902      | 604 0,4%             | 53 0,0%   | 243 0,2%                        | 25 637         | 637 2,5%                             |
| M         | 206 282      | 3 395 1,6%           | 193 0,1%  | 2 628 1,3%                      | 48 491         | 6 145 12,7%                          |
| L0        | 36 557       | 989 2,7%             | 36 0,1%   | 691 1,9%                        | 8 496          | 2 249 26,5%                          |
| Celkem    | 385 741      | 4 988 1,3%           | 552 0,1%  | 10 329 2,1%                     | 82 624         | 16 270 19,7%                         |
| L5        | 19 672       | 1 753 8,9%           | 2 0,0%    | 2 059 10,5%                     | 8 207          | 3 219 39,2%                          |

ve školním roce 2015/16

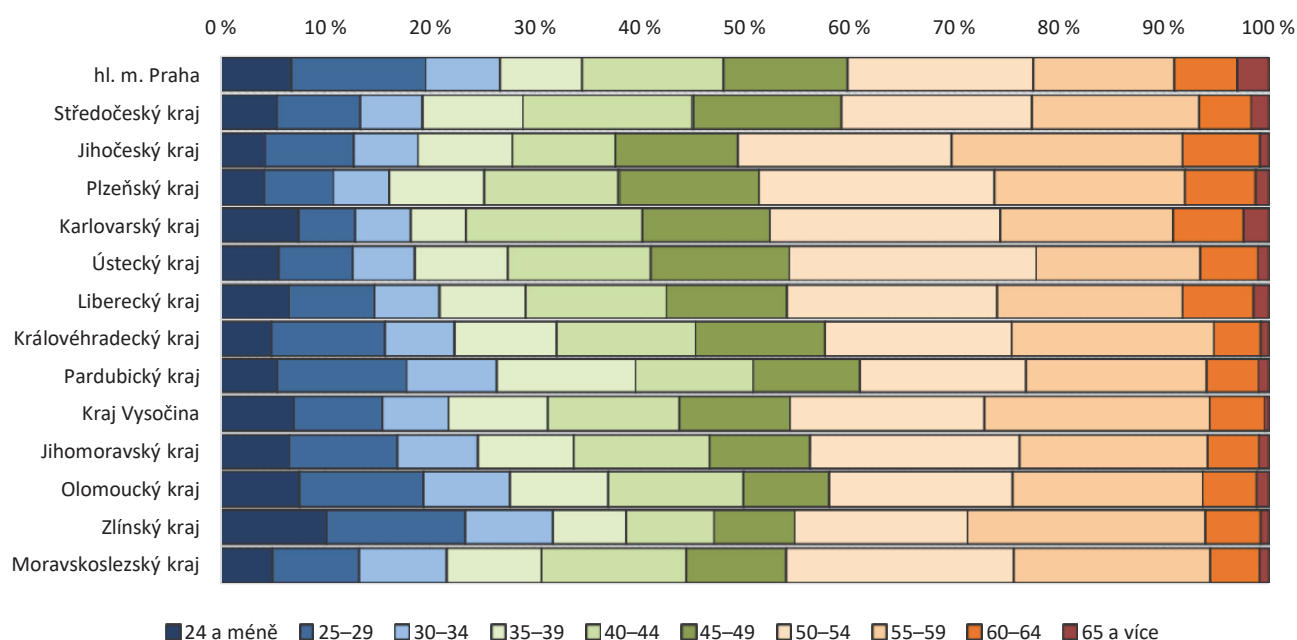
| Kategorie | Žáků 2015/16 | Zanechali vzdělávání | Vyloučení | Nepostoupili do vyššího ročníku | Žáků posl.roč. | Ukončili vzděláv. progr. bez zkoušky |
|-----------|--------------|----------------------|-----------|---------------------------------|----------------|--------------------------------------|
| K         | 127 643      | 538 0,4%             | 68 0,1%   | 239 0,2%                        | 21 324         | 2 142 10,0%                          |
| M         | 152 355      | 3 736 2,5%           | 363 0,2%  | 1 757 1,2%                      | 35 827         | 14 632 40,8%                         |
| L0        | 23 307       | 1 004 4,3%           | 67 0,3%   | 385 1,7%                        | 5 464          | 3 372 61,7%                          |
| Celkem    | 303 305      | 5 278 1,7%           | 498 0,2%  | 2 381 0,8%                      | 62 615         | 20 146 32,2%                         |
| L5        | 10 256       | 2 031 19,8%          | 66 0,6%   | 499 4,9%                        | 4 013          | 2 897 72,2%                          |

rozdíl mezi školními roky 2010/11 a 2015/16

| Kategorie | Zanechali vzdělávání | Vyloučení | Nepostoupili do vyššího ročníku | Ukončili vzděláv. progr. bez zkoušky |
|-----------|----------------------|-----------|---------------------------------|--------------------------------------|
| K         | 0,0%                 | 0,0%      | 0,0%                            | 7,6%                                 |
| M         | 0,8%                 | 0,1%      | -0,1%                           | 28,2%                                |
| L0        | 1,6%                 | 0,2%      | -0,2%                           | 35,2%                                |
| Celkem    | 0,4%                 | 0,1%      | -1,3%                           | 12,5%                                |
| L5        | 10,9%                | 0,6%      | -5,6%                           | 33,0%                                |

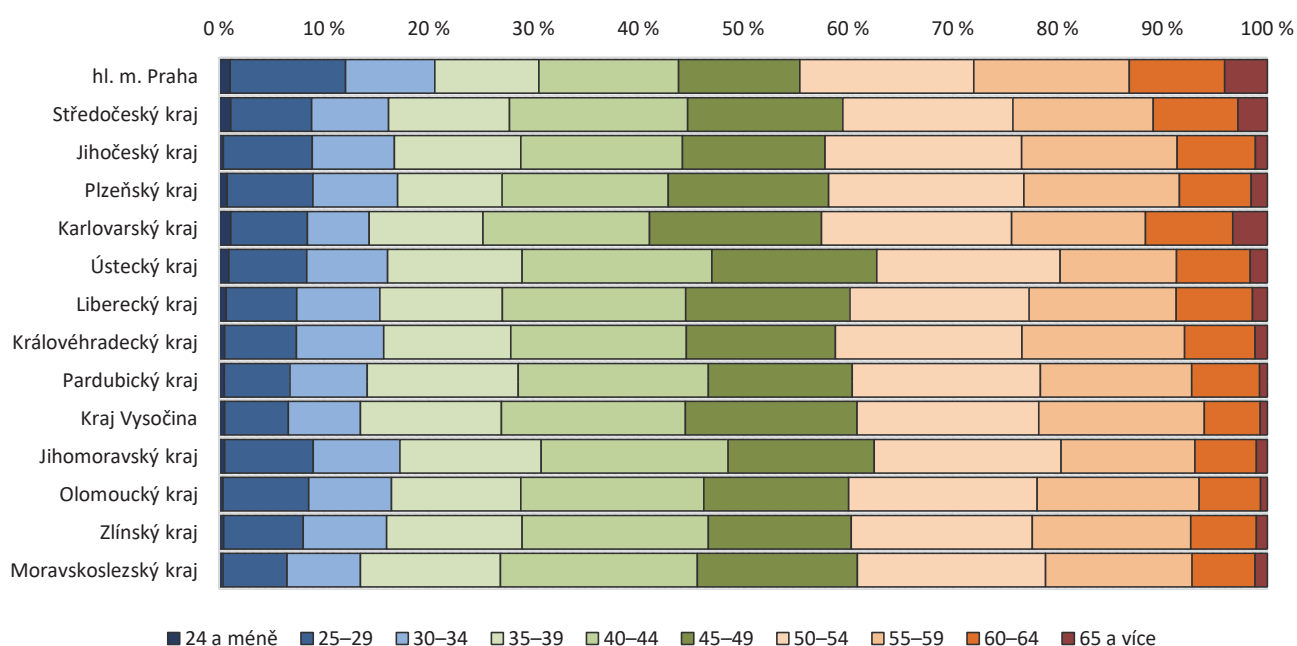
Zdroj: NÚV a MŠMT

Graf č. 30: Věková struktura pedagogických pracovníků ve veřejných mateřských školách v roce 2017



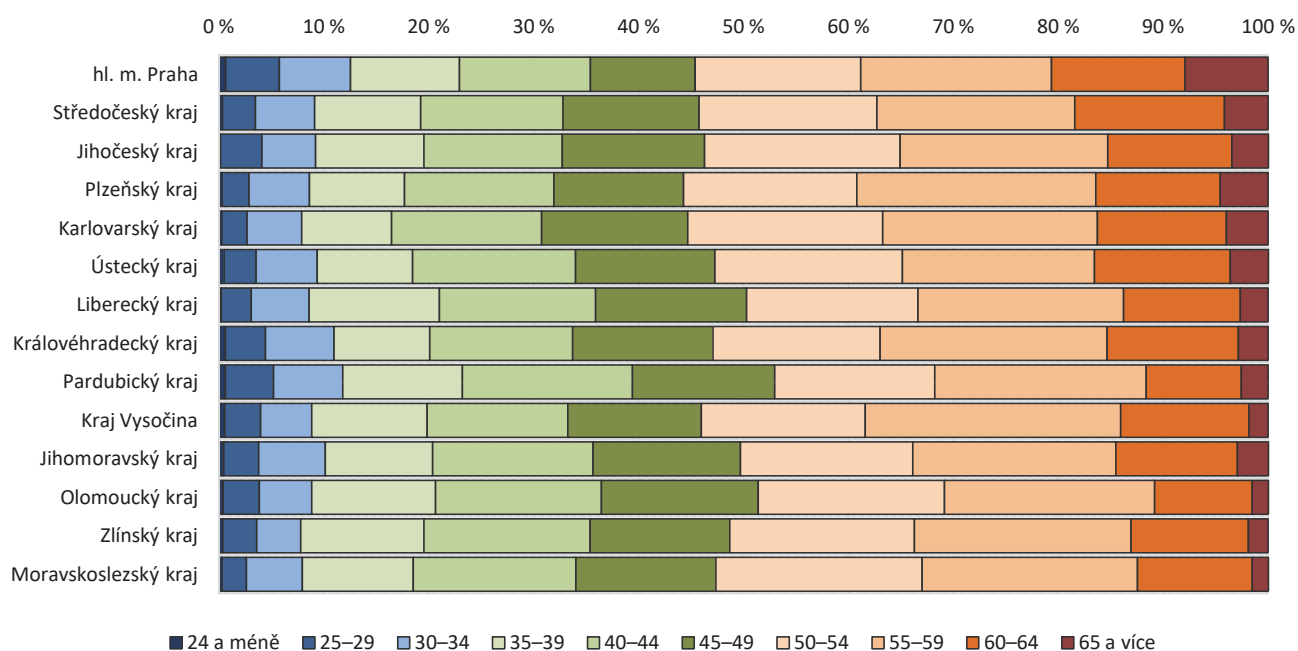
Zdroj: MŠMT

Graf č. 31: Věková struktura pedagogických pracovníků ve veřejných základních školách v roce 2017



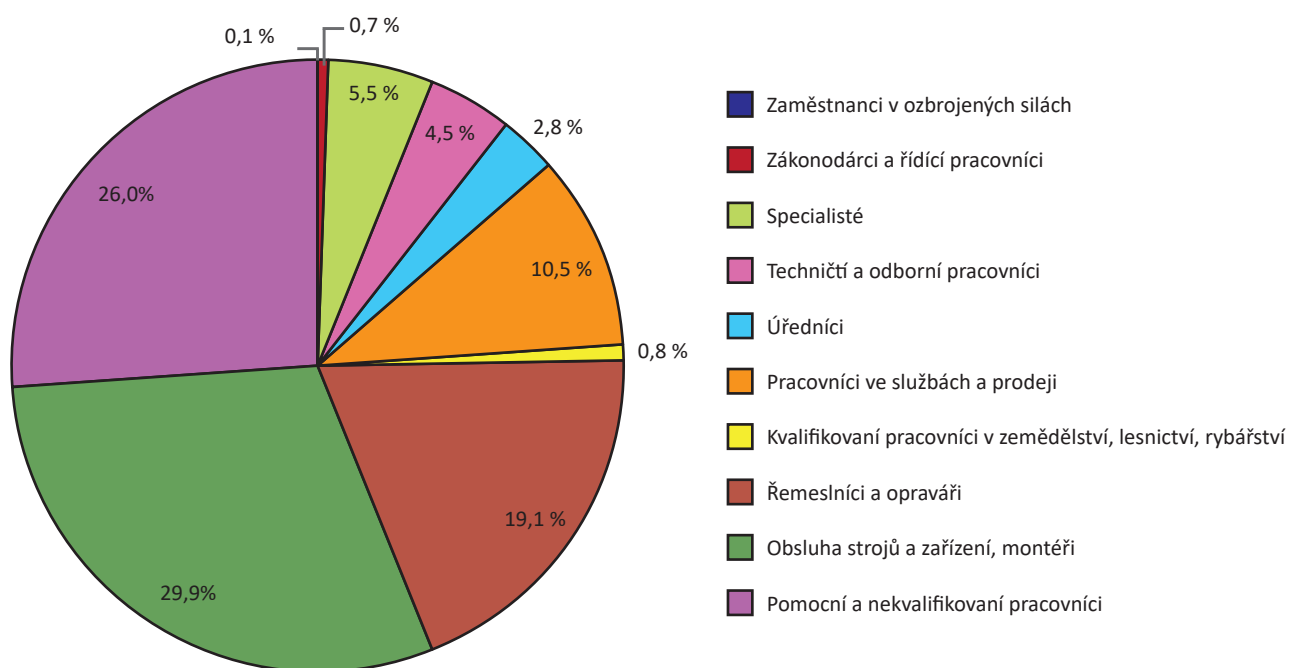
Zdroj: MŠMT

Graf č. 32: Věková struktura pedagogických pracovníků ve veřejných středních školách v roce 2017



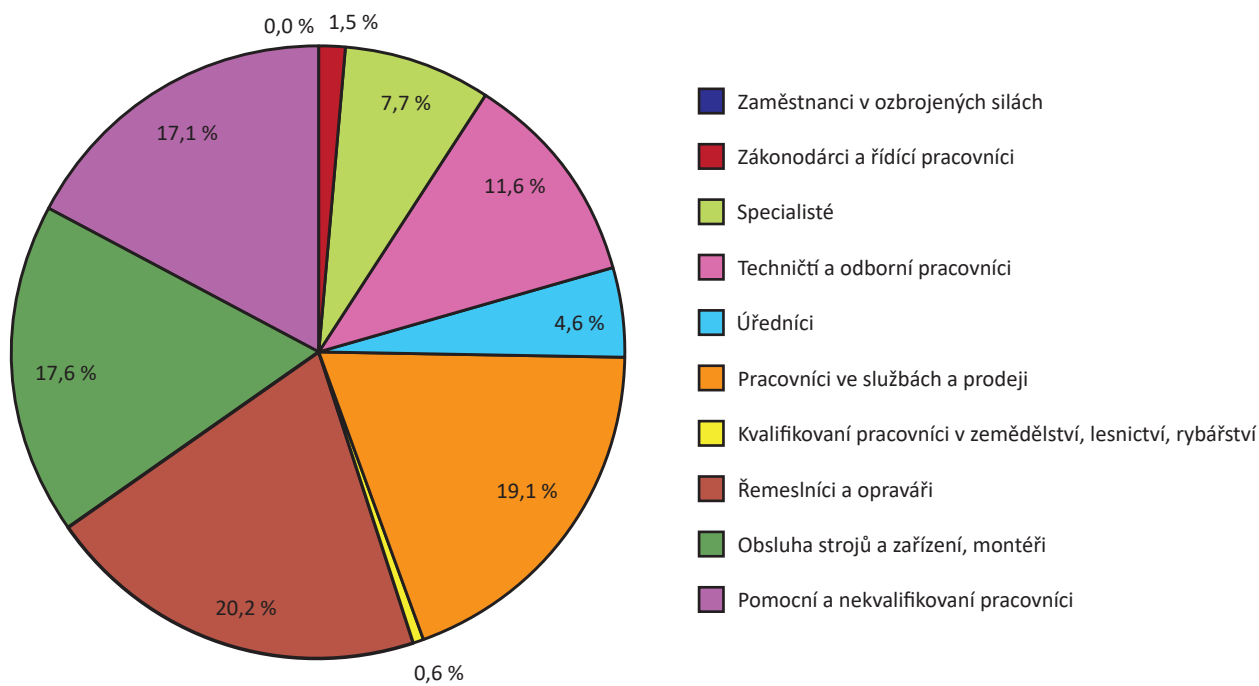
Zdroj: MŠMT

Graf č. 33: Struktura volných míst v ČR (2. čtvrtletí 2018)



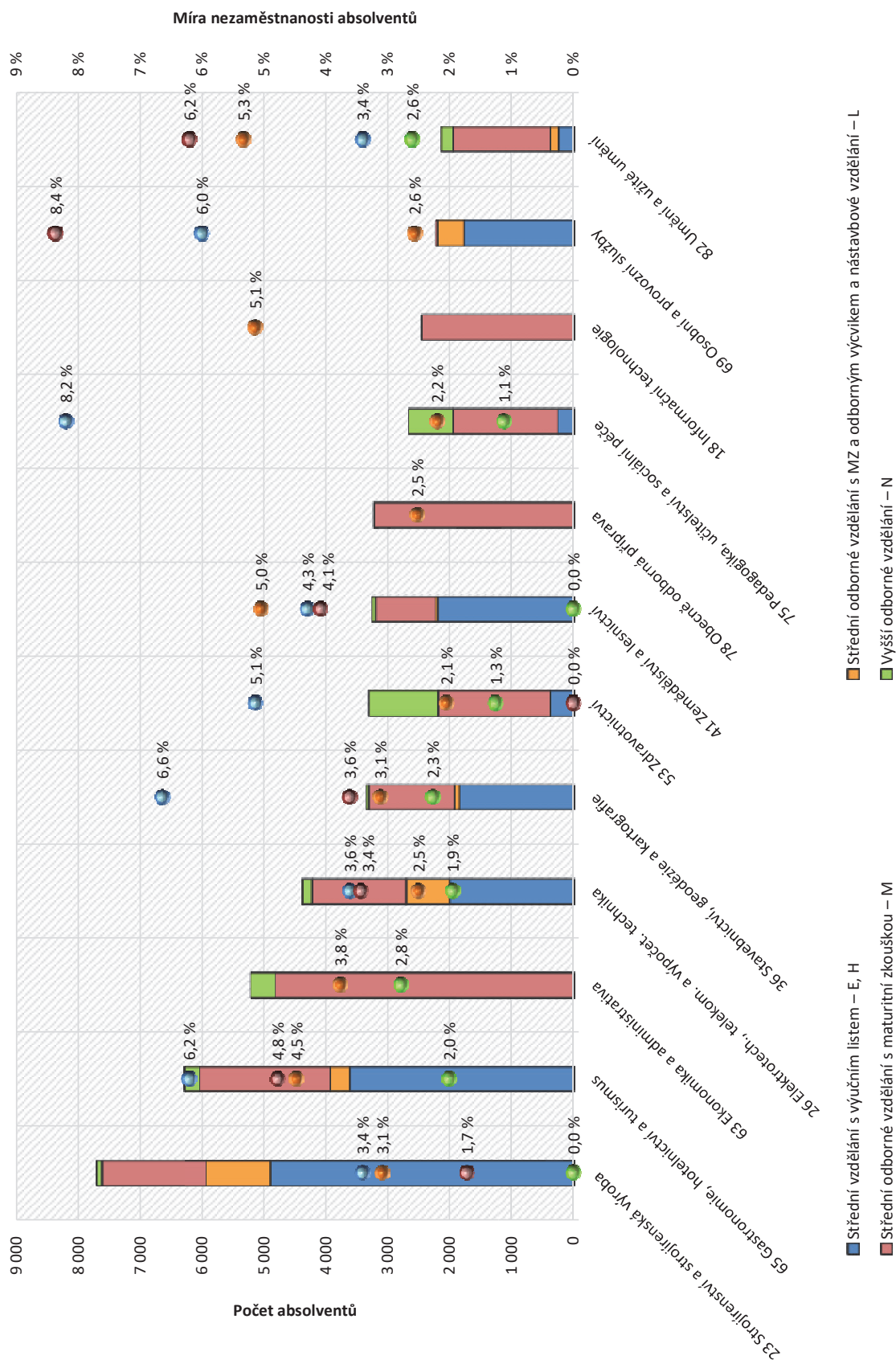
Zdroj: NÚV

Graf č. 34: Struktura volných míst v ČR (2. čtvrtletí 2014)



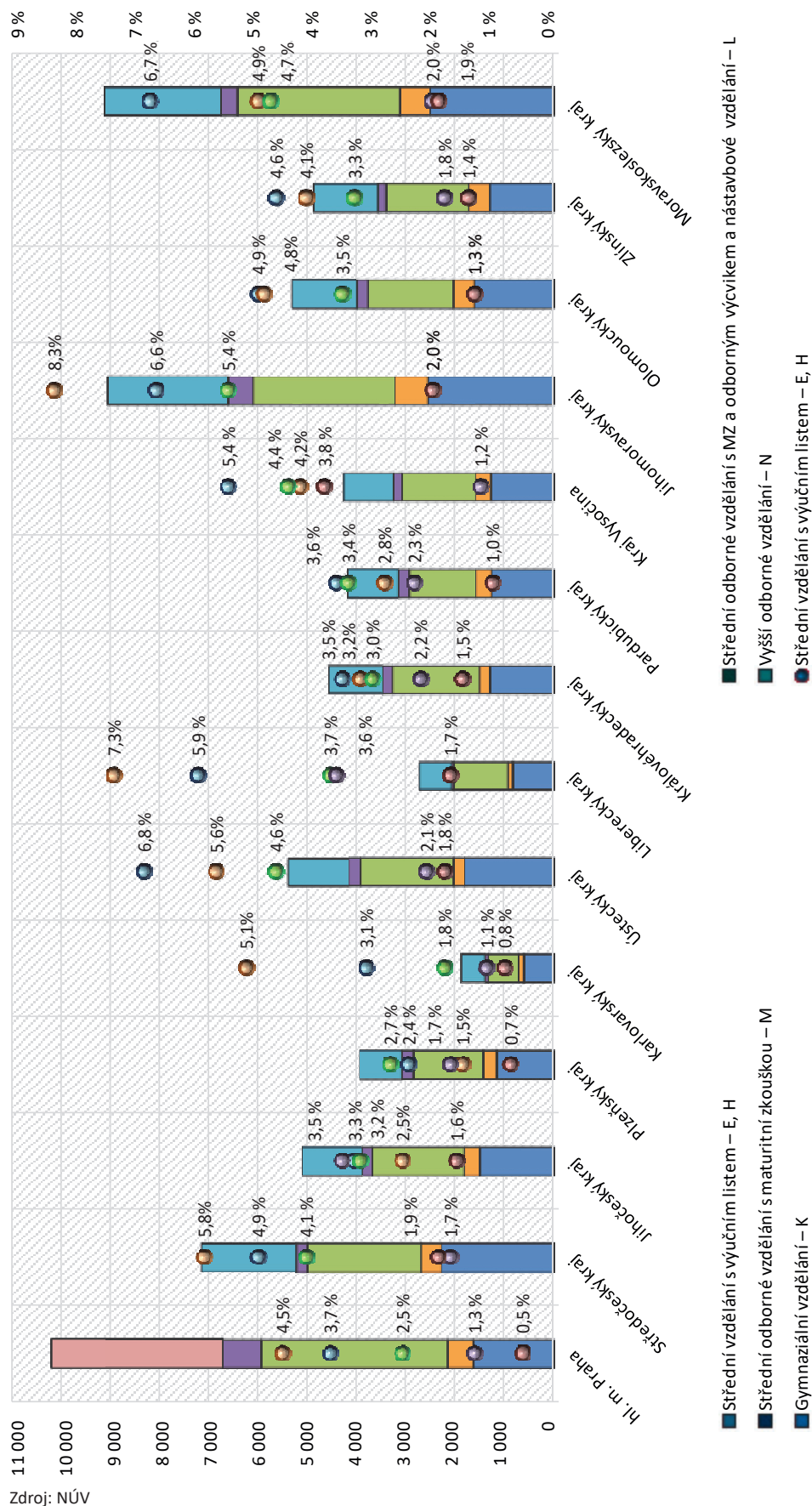
Zdroj: NÚV

Graf č. 35: Absolventi ve středním a vyšším odborném vzdělávání podle stupně dosaženého vzdělání, jejich struktura a míra nezaměstnanosti (duben 2018)

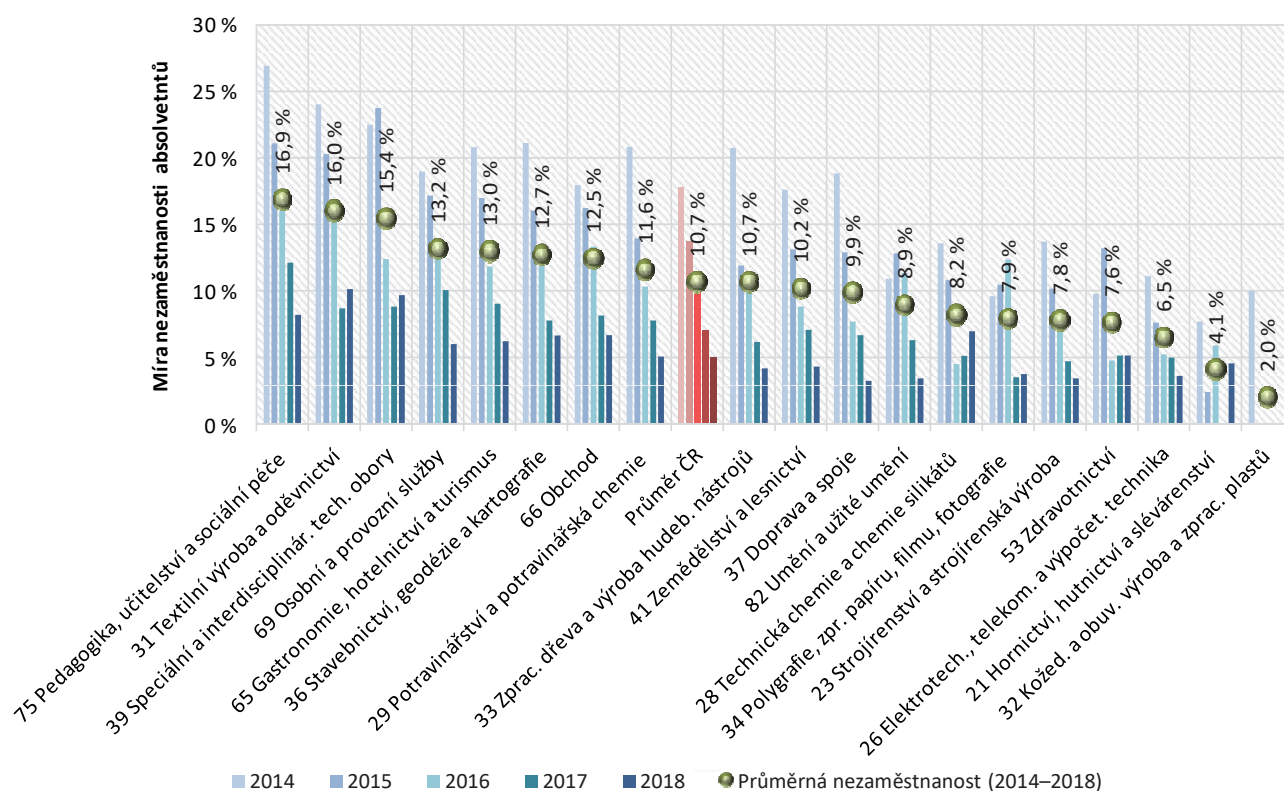




Graf č. 36: Absolventi ve středním a vyšším odborném vzdělávání podle stupně dosaženého vzdělání, jejich struktura a míra nezaměstnanosti v krajích ČR (duben 2018)

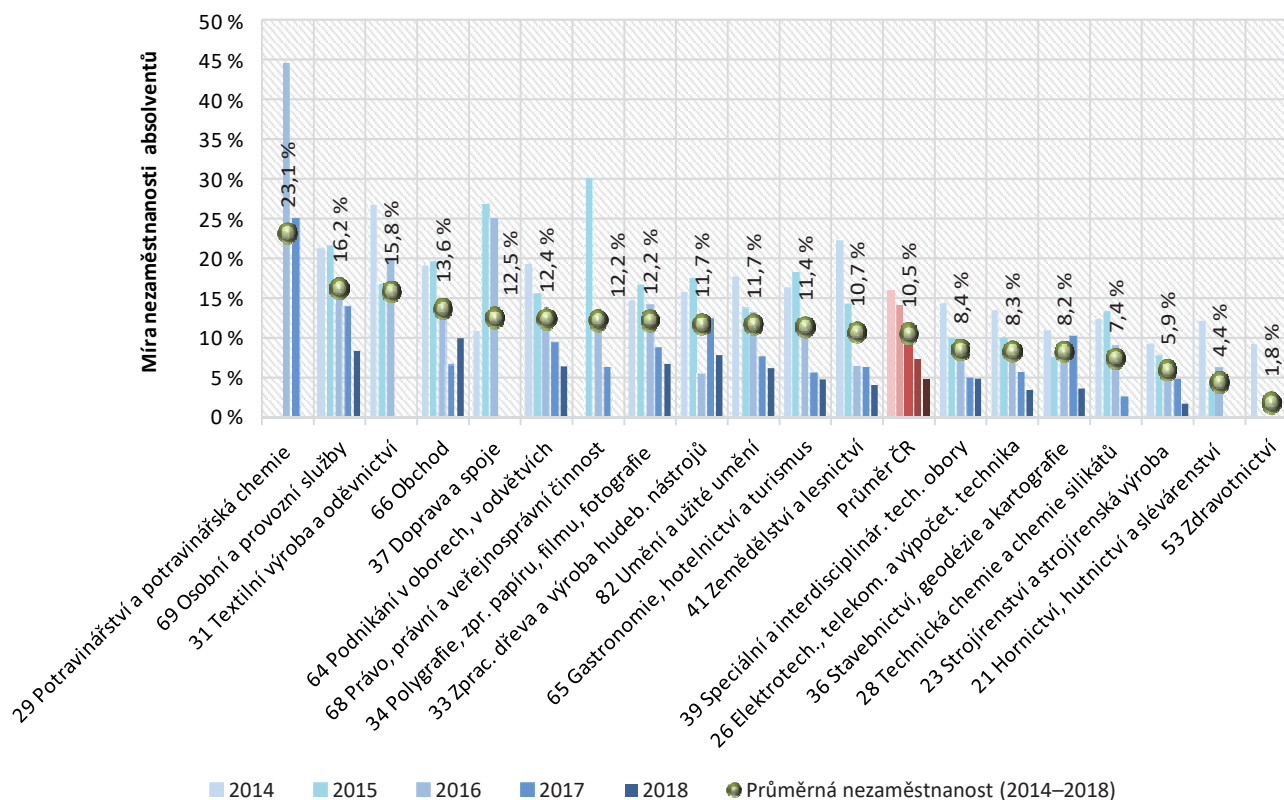


Graf č. 37: Uplatnitelnost absolventů s výučním listem na trhu práce



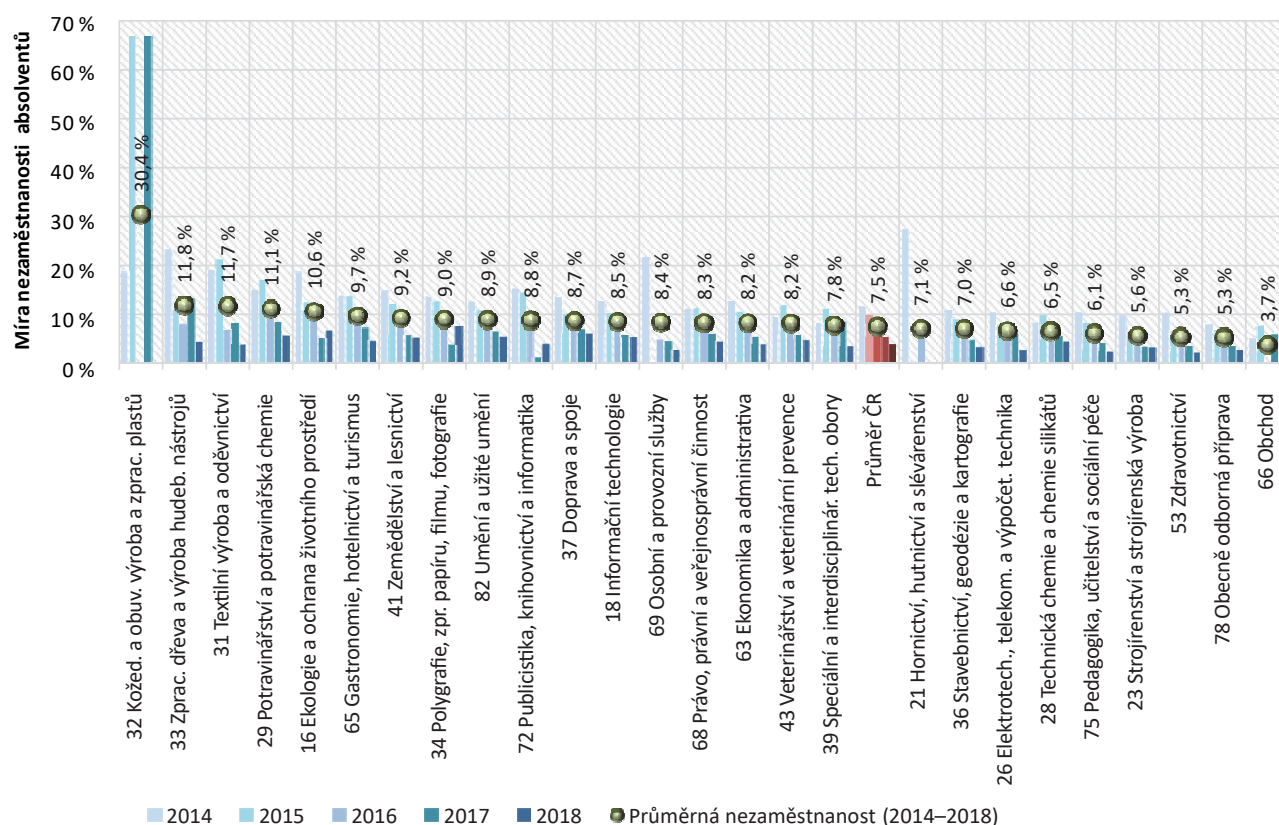
Zdroj: NÚV

Graf č. 38: Uplatnitelnost absolventů s MZ (L) na trhu práce



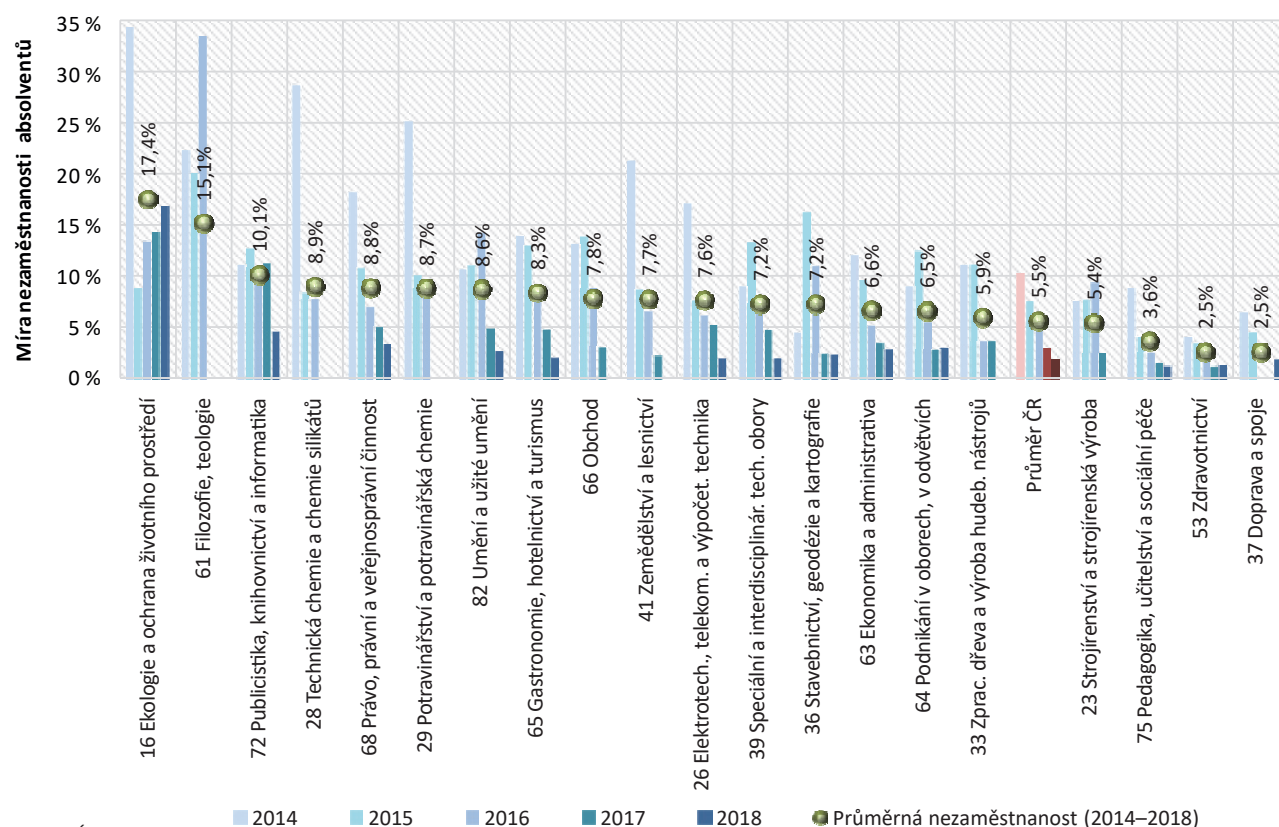
Zdroj: NÚV

Graf č. 39: Uplatnitelnost absolventů s MZ (M) na trhu práce



Zdroj: NÚV

Graf č. 40: Uplatnitelnost absolventů oborů vzdělání VOŠ na trhu práce



Zdroj: NÚV

## Příloha č. 3 Seznam grafů a tabulek

|                                                                                                                                                                                                                   |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Graf č. 1: Vývoj míry nezaměstnanosti obyvatel v zemích Evropské unie (2014–2017).....                                                                                                                            | 7  |
| Graf č. 2: Podíly obyvatel podle nejvyššího dosaženého vzdělání podle studie OECD (2017) .....                                                                                                                    | 8  |
| Graf č. 3: Výdaje na vzdělávací instituce jako procento HDP podle studie OECD (2014).....                                                                                                                         | 9  |
| Graf č. 4: Vývoj HDP v ČR a přehled vývoje veřejných výdajů na školství v běžných cenách<br>a % HDP (2001–2017) .....                                                                                             | 10 |
| Graf č. 5: Struktura zaměstnanosti v krajích podle klasifikace CZ-NACE (2017).....                                                                                                                                | 12 |
| Graf č. 6: Vývoj struktury zaměstnanosti podle klasifikace CZ-NACE (2014–2017).....                                                                                                                               | 13 |
| Graf č. 7: Podíl osob s vysokoškolským vzděláním (věková skupina 30–34)<br>a předčasné odchody ze vzdělávání (2008–2017) .....                                                                                    | 14 |
| Graf č. 8: Účast dospělých (25–64 let) na celoživotním vzdělávání v ČR<br>podle dosažené úrovně vzdělání v % (2008–2017) .....                                                                                    | 14 |
| Graf č. 9: Výsledky patnáctiletých žáků plnících povinnou školní docházku – srovnání<br>krajů (PISA 2015).....                                                                                                    | 15 |
| Graf č. 10: Předčasné odchody ze vzdělávání „Early school leaving“ – v % (2011–2018).....                                                                                                                         | 18 |
| Graf č. 11: Vývoj podílu učitelů ve věku 50 let a více v oblasti primárního vzdělávání<br>v mezinárodním srovnání (2013–2016).....                                                                                | 19 |
| Graf č. 12: Věková struktura učitelů v regionálním školství, bez řídících pracovníků (2017) .....                                                                                                                 | 20 |
| Graf č. 13: Vývoj počtu dětí v MŠ dle věku v ČR od školního roku 2006/2007 do školního<br>roku 2018/2019 (data k 30. 9. daného roku).....                                                                         | 33 |
| Graf č. 14: Vývoj počtu dětí a kapacit v MŠ v krajích od školního roku 2014/2015<br>do školního roku 2018/2019 (data k 30. 9. daného roku).....                                                                   | 34 |
| Graf č. 15: Demografická predikce vývoje počtu dětí v MŠ ve věku 3–5 let ve vybraných<br>okresech od roku 2018 do roku 2020 a počty evidovaných kapacit v MŠ<br>(data ke kapacitám MŠ k 30. 9. daného roku) ..... | 35 |
| Graf č. 16: Demografická predikce vývoje počtu žáků ve věku 6–10 let v krajích ČR (2017–2023) .....                                                                                                               | 40 |
| Graf č. 17: Demografická predikce vývoje počtu žáků ve věku 11–14 let v krajích ČR (2017–2023).....                                                                                                               | 40 |
| Graf č. 18: Vývoj počtu osob ve věku 15–19 let v krajích ČR (2017–2030).....                                                                                                                                      | 46 |
| Graf č. 19: Demografický vývoj patnáctiletých (2017–2023) .....                                                                                                                                                   | 47 |
| Graf č. 20: Míra nezaměstnanosti čerstvých absolventů (2012–2018).....                                                                                                                                            | 47 |
| Graf č. 21: Vývoj podílu kapacit ZUŠ na populaci ve věku 6–18 let v jednotlivých krajích ČR<br>v letech 2014 až 2017.....                                                                                         | 79 |

|                                                                                                                                                                             |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Graf č. 22: Přehled vývoje počtu kapacit v ZUŠ v krajích ČR od roku 2014<br>do roku 2017 (data k 30. 9. daného roku) .....                                                  | 80  |
| Graf č. 23: Vývoj počtu žáků v jazykových školách s právem státní jazykové zkoušky od roku 2008<br>do roku 2017 (data k 30. 9. daného roku) .....                           | 80  |
| Graf č. 24: Podíl dospělé populace na dalším vzdělávání v posledních letech.....                                                                                            | 88  |
| Graf č. 25: Zaměstnanost věkové skupiny 20–64 let včetně cílů v rámci strategie Evropa 2020 .....                                                                           | 107 |
| Graf č. 26: Vývoj meziročních nárůstů/poklesů HDP v jednotlivých státech EU<br>(2015 – 1. čtvrtletí 2018) .....                                                             | 107 |
| Graf č. 27: HDP na obyvatele v porovnání s průměrem EU 28 v % .....                                                                                                         | 108 |
| Graf č. 28: Vývoj nezaměstnanosti v ČR .....                                                                                                                                | 108 |
| Graf č. 29: Počet nezaměstnaných osob a volná místa na trhu práce v ČR.....                                                                                                 | 109 |
| Graf č. 30: Věková struktura pedagogických pracovníků<br>ve veřejných mateřských školách v roce 2017 .....                                                                  | 110 |
| Graf č. 31: Věková struktura pedagogických pracovníků<br>ve veřejných základních školách v roce 2017 .....                                                                  | 110 |
| Graf č. 32: Věková struktura pedagogických pracovníků<br>ve veřejných středních školách v roce 2017 .....                                                                   | 111 |
| Graf č. 33: Struktura volných míst v ČR (2. čtvrtletí 2018).....                                                                                                            | 111 |
| Graf č. 34: Struktura volných míst v ČR (2. čtvrtletí 2014).....                                                                                                            | 112 |
| Graf č. 35: Absolventi ve středním a vyšším odborném vzdělávání podle stupně dosaženého<br>vzdělání, jejich struktura a míra nezaměstnanosti (duben 2018).....              | 113 |
| Graf č. 36: Absolventi ve středním a vyšším odborném vzdělávání podle stupně dosaženého<br>vzdělání, jejich struktura a míra nezaměstnanosti v krajích ČR (duben 2018)..... | 114 |
| Graf č. 37: Uplatnitelnost absolventů s výučním listem na trhu práce .....                                                                                                  | 115 |
| Graf č. 38: Uplatnitelnost absolventů s MZ (L) na trhu práce.....                                                                                                           | 115 |
| Graf č. 39: Uplatnitelnost absolventů s MZ (M) na trhu práce.....                                                                                                           | 116 |
| Graf č. 40: Uplatnitelnost absolventů oborů vzdělání VOŠ na trhu práce.....                                                                                                 | 116 |
| Tabulka č. 1: Přehled vývoje výkonů krajského a obecního školství v letech 2014/15–2018/19.....                                                                             | 99  |
| Tabulka č. 2: Přehled o žácích, kteří předčasně ukončili vzdělávání, nepostoupili<br>do vyššího ročníku nebo nevykonali úspěšně MZ .....                                    | 109 |

**Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje  
vzdělávací soustavy České republiky 2019–2023**

Vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v Praze roku 2019

Jazyková korektura: ASTRON print, s. r. o., Praha

Grafická úprava a tisk: ASTRON print, s. r. o., Praha

Brožura byla vyrobena na materiály s certifikací FSC



